

COL·LABORACIÓ
ESCOLA ORDINÀRIA / ESCOLA ESPECIAL

AVALUACIÓ de
l'Escolaritat Compartida
i seguiment de
les UEE i altres projectes

M. NÚRIA COMAS I FORNAGUERA
2002-2003

NOTA: Quan s'utilitzen els termes: alumne, fill, pares, mestre, psicopedagog,... es refereix al gènere neutre que engloba femení, masculí

“L’escola ha de ser un lloc on els estudiants, els mestres i els professors, i tots els altres membres de la comunitat, *volen* anar, perquè, d’una banda, s’hi troben bé i, de l’altra, s’hi senten segurs”

(Pujolàs, P. 2003:31)

“En la diversitat s’hi donen les millors oportunitats per aprendre”

(Pujolàs, P. 2003:31)

“Potser tot això es redueix a pensar novament l’escola que tenim i l’escola que volem, per aconseguir no perdre de vista el que s’està fent, per continuar engrescant-nos, encara que sigui durant uns instants...”

(del llibre, *Instantànies: Projectes per atendre la diversitat educativa*:32)

GLOSSARI DE TERMES	5
AGRAÏMENTS	6
1. INTRODUCCIÓ	7
1.1 Algunes consideracions	8
1.2 Presentació del tema	
1.2.1 Tema preferent	10
1.2.2 Recull de Normativa	14
1.3 Antecedents del tema objecte del treball	17
1.4 Objectius i hipòtesi de treball	
1.4.1 Objectius	18
1.4.2 Hipòtesi de treball	20
1.5 Marc teòric	
1.5.1 Breu perspectiva històrica	21
1.5.2 Evolució conceptual	24
1.5.3 Definició de retard mental	27
2. TREBALL DUT A TERME	
2.1 Disseny del pla de treball	
2.1.1 Disseny avaluatiu	31
2.1.2 Procediment d'avaluació i seguiment	32
2.1.3 Quadre resum del disseny i calendari de treball	35
2.2 Metodologia emprada	
2.2.1 Procés d'avaluació sector Badalona	37
2.2.2 Anàlisi projectes d'altres zones	39
2.3 Descripció dels recursos utilitzats	40
3. RESULTATS DEL TREBALL	42
3.1 L'escolaritat compartida a Badalona	
3.1.1 Fonamentació	43
3.1.2 Organització del procés	44
3.1.3 Quadre procediment organitzatiu	50
3.2 Avaluació de l'Escolaritat Compartida	
3.2.1 Introducció	52
3.2.2 Resultats de l'avaluació: Q1	54

3.3	Seguiment d'alumnes	
3.3.1	Introducció	85
3.3.2	Alumne 6	86
3.3.3	Alumne 14	92
3.3.4	Alumne 19	97
3.3.5	Alumne 20	101
3.3.6	Alumne 21	109
3.4	Projectes de col·laboració a Badalona	116
3.5	Unitats Específiques d'EE	
3.5.1	Una mica d'història	119
3.5.2	Marc actual	120
3.5.3	Projecte	121
3.5.4	Mesures organitzatives	123
3.5.5	Integració alumnes	127
3.5.6	Mesures curriculars: objectius i metodologia	129
3.5.7	Avaluació	130
3.6	Avaluació col·laboració escola ordinària/escola especial	
3.6.1	Introducció	132
3.6.2	Resultats avaluació: Q2	136
3.7	Aportacions i conclusions de les visites realitzades	164
4.	CONCLUSIONS	169
4.1	Relatives als objectius proposats	170
4.2	Relatives als resultats	176
5.	SUGGERIMENTS I PROPOSTES	180
5.1	Alguns suggeriments	181
5.2	A manera de conclusió final	185
6.	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	187
7.	ANNEXOS	193
7.1	Qüestionari Alumnes Q1	195
7.2	Qüestionari centres Q2	201
7.3	Adaptació del Q2 per EAP	210
7.4	Relació alumnes EC	217
7.5	Relació centres que han col·laborat	218

GLOSSARI DE TERMES

AAMR	Association Americana Mental Retardation
ACI	Adequació Curricular Individualitzada
APED	Avaluació Psicopedagògica dels Escenaris de Desenvolupament
APPS	Assoociació Pares Disminuïts Psíquics
BCC	Base Curricular Comuna
CC	Centre Concertat
CEE	Centre Educació Especial
CEIP	Centre d'Educació Infantil i Primària
CNE	Conferència Nacional d'Educació
EAP	Equip Assessorament Psicopedagògic
EC	Escolaritat Compartida
EE	Educació Especial
EP	Equip Pedagògic
ESAXP	Equip de Suport Educatiu als Alumnes de la Xarxa Pública
ESO	Ensenyament Secundària Obligatòria
IES	Institut Ensenyament Secundària
IMPS	Institut Municipal de Serveis Personals
MSEE	Mestra de Suport especialista en Educació Especial
NAC	Nivell actual de competències
nee	Necessitats Educatives Especials
OC	Centre Ordinari
PA	Pla d'Acollida
PAC	Pla Anual de Centre
PAD	Projecte Atenció a la Diversitat
PEC*	Programa Educació Compensatòria
PEC	Projecte Educatiu de Centre
PEI	Pla Educatiu Individual
PDI	Programa de Desenvolupament Individual
TP	Trastorn Personalitat
UEE	Unitats Específiques d'Educació Especial
UTP	Unitat Trastorn Personalitat

AGRAÏMENTS

Vull agrair en primer lloc, al Departament d'Ensenyament l'oportunitat que m'ha donat de poder realitzar aquest treball concedint-me la llicència d'estudis. Això m'ha permès poder comptar amb un espai de temps per a reflexionar sobre el tema triat, conèixer experiències i projectes que es fan als centres i realitzar l'avaluació proposada.

Agrair la disponibilitat de la supervisora del treball Lina Casanovas: per la seva confiança, personal i professional, i per la seva atenció i el seu suport incondicional en tot moment.

Agrair també l'ajuda de Maria Ferrer en les qüestions de tipus informàtic i bàsicament en la comprensió dels programes utilitzats.

Als EAP de Badalona (B-05, B-43), i, especialment, a les professionals que atenen els centres d'EE i coordinen les escolaritats compartides i les UEE de la zona, per la seva col·laboració i el seu suport.

A la direcció del Programa de Suport als Alumnes de la Xarxa Pública depenent de l'IMPS i als professionals dels CEE: equips directius, psicopedagogs i tutors, per la seva col·laboració i disponibilitat en facilitar-me tot el que em calgués per a la realització de l'avaluació i seguiment dels alumnes.

Al CEIP Alexandre Galí i a les mestres de les UEE per l'ajuda i la confiança rebudes. M'agradaria que aquest treball els pogués servir per continuar exercint la seva tasca de mestres amb il·lusió i noves perspectives.

Als centres educatius de Badalona que han participat en l'avaluació: CEIP, CC, i l'IES; per la seva col·laboració i per fer-me arribar les seves opinions.

Als EAP i centres educatius que han participat en les respostes del qüestionari i, especialment als centres que m'han acollit explicant-me la seva experiència i contrastant les seves opinions.

Gràcies als molts professionals que treballen amb il·lusió per allò en el que creuen.

A tots ells els agraeixo la confiança dipositada i espero que el treball que presento pugui servir de marc de reflexió, en uns moments de canvi, que implica l'esforç de tots.

1-. INTRODUCCIÓ

1.1 Algunes consideracions

Aquest document és el resultat del treball realitzat durant cinc mesos a partir d'una Llicència d'Estudis concedida pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

L'interès pel tema és tant professional com personal. Es tractava de completar l'avaluació iniciada amb les companyes de l'EAP conjuntament amb els psicopedagogs de les escoles especials de Badalona per tal que, les dades recollides i les opinions aportades pels professionals dels centres servissin com a punt de partida per avançar en la consecució d'una escola al servei de tots.

Era indispensable poder comptar amb un temps de dedicació exclusiva ja que hi havia moltes dades que s'havien d'ordenar i organitzar i calia una anàlisi de tot el que es tenia i veure que faltava per arribar a unes reflexions sobre la pràctica diària i a unes conclusions que aportessin criteris d'actuació i indicadors per a l'assessorament psicopedagògic en temes d'educació especial.

Ha calgut una feina d'autoformació en els programes informàtics utilitzats, d'actualització i lectura de fons bibliogràfiques i de revisió de les actuacions que es fan des de diferents centres a través de visites i de consultes a les seves pàgines web mitjançant Internet.

També han estat necessàries visites a pàgines web de les Universitats per a consultar les normes lingüístiques sobre presentació de treballs i citacions bibliogràfiques.

S'han analitzat diferents qüestionaris per tal d'elaborar el qüestionari d'avaluació adreçat als professionals dels centres. Aquests qüestionaris es van enviar als centres a través del correu electrònic, el que va suposar una recerca de les adreces electròniques i un coneixement del funcionament del programa.

S'han realitzat vuit trobades (d'una periodicitat mensual i una dedicació mitjana d'una hora i trenta minuts) amb la supervisora de la llicència en les que s'ha tractat de la revisió del treball i d'informació sobre documentació a consultar; aquestes trobades han significat, en molts moments, un estímul per continuar amb la tasca. També s'ha comptat amb l'ajuda de Maria Ferrer, psicopedagoga del centre d'educació especial, amb la que s'havia iniciat el programa informàtic sobre l'avaluació dels alumnes i que ha tingut la paciència d'aclarir dubtes respecte al programa.

Cal fer algunes consideracions sobre la temporització i el desenvolupament del treball, fruit de qüestions tècniques o circumstancials:

- Es constata que els centres acostumen a rebre molt correu electrònic i no sempre es té una persona amb funcions d'administració responsable d'obrir-lo (EAP) o la saturació és tant gran que no es pot atendre el servei (centres de primària i secundària).
- Els centres i els EAP acostumen a haver d'atendre moltes gestions diverses; això fa que els períodes que s'havien establert per a la recepció dels qüestionaris s'hagin alentit enormement.

- El període concedit de llicència, té uns riscos que s'han de poder assumir:
 - L'inici de la llicència coincideix amb el moment de la pre-inscripció i la matriculació als centres. Els equips directius estan immersos en aquesta tasca i això ha condicionat, durant un temps, les visites a realitzar.
 - Les festes populars, colònies i sortides diverses que es realitzen als centres, durant el segon i tercer trimestre, acostumen a condicionar el ritme de treball de seguiment dels alumnes. Tot i així, vull agrair, una vegada més, la col·laboració, acollida i esforç dels centres.
- Ha estat difícil la participació dels centres de Secundària. De fet, hi ha hagut un centre de Badalona que ha col·laborat en l'avaluació. S'han enviat els qüestionaris a diferents centres, no rebent cap resposta. S'ha pogut visitar un centre de Viladecans amb una acollida molt bona per part de la Cap d'Estudis i el professor de tecnologia encarregat de les Unitats d'atenció a la diversitat.
- Tampoc ha estat possible, donat el temps amb el que s'ha comptat, aprofundir en l'avaluació per part de les famílies dels alumnes que segueixen escolaritat compartida o estan integrats a les Unitats Específiques d'Educació Especial. Els comentaris i les consideracions que figuren al treball, reflecteixen l'opinió dels professionals dels centres i dels EAP.

La valoració que en faig d'aquests mesos és molt positiva: m'ha permès aprofundir en un tema prou important avui en dia com és l'evolució i el canvi de l'educació especial cap a unes aportacions que poden ser el primer pas i el motor de l'escola inclusiva.

1.2 PRESENTACIÓ DEL TEMA

1.2.1 Tema preferent

El tema preferent d'aquest estudi és l'avaluació de l'escolaritat compartida, les UEE i altres projectes de col·laboració entre els centres (ordinari/ especial) partint de tres eixos bàsics:

- L'avaluació del procés d'ensenyament/aprenentatge dels alumnes.
- La millora contínua dels centres.
- L'orientació escolar dels alumnes amb nee.

En aquest treball, entenc l'avaluació com un instrument d'investigació i de valoració qualitativa dels plantejaments, objectius, procediments, metodologia i resultats de l'aprenentatge i dels alumnes i professionals implicats en aquest procés. Des d'aquesta perspectiva, l'avaluació ens porta a entendre i valorar els processos i els resultats de la intervenció educativa amb la finalitat de millorar la intervenció psicopedagògica per tal d'adequar-la als alumnes i comprovar la seva eficàcia. L'atenció a la diversitat dels alumnes comporta una planificació rigorosa de la intervenció pedagògica i de l'avaluació que ens ha de permetre concrecions individuals ajustades a les característiques, als ritmes d'aprenentatges i a la singularitat de cada alumne.

Segons Ramo (1995):

“L'avaluació educativa té un caràcter formatiu i és un procés continuat d'operacions subjectivo-objectives, que consisteix en atribuir, recollir i reunir dades significatives, per a emetre un judici de valor fiable, vàlid i veraç, sobre la qualitat d'un objecte o sobre la superació d'una fita, en un context específic, per a perfeccionar-lo, optimitzar-lo i desenvolupar-lo”.

(Ramo, Z. , Gutierrez R. 1995 : 14

L'avaluació no és un complement més del procés educatiu, si no una part intrínseca de la seva acció des de qualsevol perspectiva o nivell al que s'apliqui.

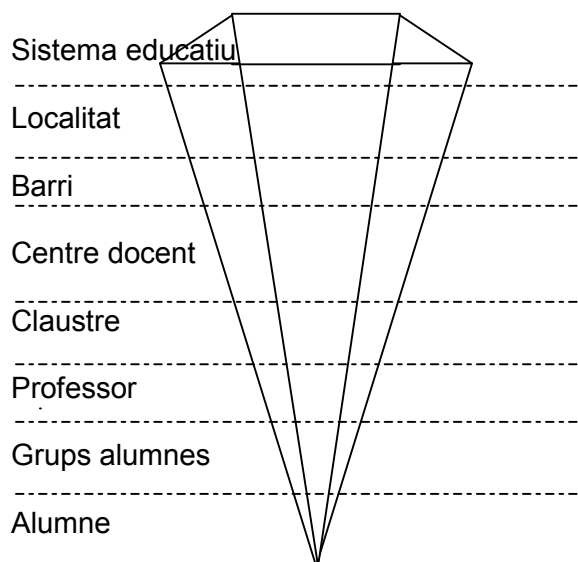
Segons Tyler (Ramo 1995), el procés d'avaluació és essencialment el procés de determinar fins a quin punt els objectius educatius s'han aconseguit mitjançant els programes de currículums i aprenentatge. L'avaluació proporciona un mitjà per al continu perfeccionament d'un programa educatiu, amb el consegüent increment d'efectivitat de les institucions educacionals.

L'avaluació és un instrument orientador i de millora educativa tant per a l'alumne com per al professorat, com per a tots els professionals implicats en el procés educatiu

A través de l'avaluació és pretén determinar:

- El grau en què s'arriba als objectius proposats.
- Com i en quina mesura es produeixen els canvis desitjats.
- La necessitat de modificar o no el procés al que s'aplica.
- L'eficàcia de la planificació i la forma en què haurà de modificar-se.

Si tenim en compte la Piràmide Avaluativa (Ramo 1995), l'avaluació educativa ha deixat d'aplicar-se únicament sobre els alumnes i el professorat i s'estén als currículums, als programes d'innovació, als centres docents i al sistema educatiu en la seva globalitat.

En el present estudi, es proposa l'avaluació d'uns projectes amb la finalitat d'obtenir dades que ens serveixin en la presa de decisions en quant a:

- Millorar el procés d'ensenyament/aprenentatge dels alumnes amb necessitats educatives especials.
- Plantejar-se canvis, segons els resultats obtinguts,
 - en la programació i metodologia utilitzada
 - en aspectes organitzatius
 - en la definició dels tipus i graus de suport necessari
 - en l'orientació escolar dels alumnes
 - en la implicació i participació de les famílies
- Proposar noves hipòtesis de treball.

Des de fa alguns anys, s'han produït canvis conceptuals importants en el marc educatiu cap a una escola atenta a la seva funció, social i educativa, d'afavorir el desenvolupament de tots els alumnes; una concepció d'escola oberta a la diversitat sota els principis d'educabilitat de tot infant per a desenvolupar-se com a persona d'acord amb les seves característiques individuals. La resposta educativa ha de respectar les diferències individuals desenvolupant al màxim l'autonomia i la responsabilitat de cada individu.

L'escola ha de respondre a les necessitats educatives de tots els alumnes sigui quin sigui el seu grau d'especificitat i els diferents factors que intervenen: factors individuals, familiars, socials, escolars,...

Els centres d'Educació Especial s'han anat configurant com a centres per atendre alumnes amb greus discapacitats. Això comporta per part dels professionals una major especialització i formació tècnica requerida pel tipus de població que s'ha d'atendre.

Segons el Decret 117/1984 del 17 d'abril sobre Ordenació de l'Educació Especial,

“...l'Educació Especial es concreta en tots aquells mitjans d'ordre personal, tècnic i material posats a disposició dels diferents nivells educatius del sistema escolar ordinari, perquè aquest doni ple compliment al dret constitucional d'aquests ciutadans a l'educació”.

L'organització de l'educació especial en molts llocs és la creació d'escoles especials. La UNESCO defineix l'Educació Especial com la forma d'educació destinada a aquells que no assoleixen (o és improbable que ho facin a través d'accions educatives normals) els nivells educatius, socials i d'altres apropiats a la seva edat. Així doncs, té per objectiu promoure el progrés cap a aquests nivells. L'Educació Especial es caracteritza per utilitzar procediments diferencials, oferint a cada persona un mètode, un ritme o una forma d'ensenyament apropiada.

Paral·lelament, ens trobem amb un perfil d'alumnes que requereixen una atenció i uns recursos especialitzats "personals i tècnics", però que també necessiten l'adequació de propostes curriculars articulades en termes d'especificitat i normalització.

És important adequar, dinamitzar i afavorir un més ampli ventall de possibilitats educatives pels alumnes amb necessitats educatives especials, avaluant, entre els professionals, els resultats així com els efectes en quant a la flexibilització del currículum i les actituds, l'intercanvi de diferents punts de vista i compartir sistemes i estratègies de treball, promocionant la coordinació a favor d'una millor comprensivitat.

Aquesta col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial s'ha vingut portant a la pràctica en diferents projectes i situacions: escolaritat compartida d'alumnes dels centres d'educació especial, escolaritat compartida d'alumnes dels centres d'educació infantil, primària i secundària, escolarització d'alumnes en unitats específiques dins de centres ordinaris, activitats conjuntes entre grups d'alumnes i entre claustres d'escoles.

El present treball, doncs, s'emmarca en el context de la col·laboració entre l'escola d'educació especial i l'escola ordinària.

Tenint en compte el nou concepte d'Educació Especial i el concepte d'escola oberta a la diversitat, des de ja fa un temps, i partint de la col·laboració entre els centres d'educació especial i els centres ordinaris, s'estan portant a terme diferents experiències **d'escolaritat compartida i de projectes de col·laboració entre centres**, amb l'objectiu de:

- Utilitzar de forma oberta i flexible els recursos específics d'una zona per tal d'optimitzar-los i ajustar-los a les necessitats educatives especials
- Potenciar l'opcionalitat del currículum dels alumnes i el seu desenvolupament integral
- Permetre la comprensivitat i l'assumpció de la diversitat a partir de les activitats compartides entre els centres

La col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial ha de permetre:

- Afavorir el desenvolupament integral de l'alumne.
- Desenvolupar al màxim les capacitats d'equilibri personal, interacció social i habilitats bàsiques per a realitzar aprenentatges significatius.
- Afavorir l'autoestima dels alumnes.

- Afavorir un major equilibri i ajustament del currículum.
- Afavorir i optimitzar la utilització de recursos específics tan personals com materials.

L'avaluació d'aquestes propostes i formes d'actuació és necessària de cara a revisar el que s'ha fet fins ara, introduir les modificacions adients i ajudar a prendre decisions futures en el marc de la planificació de l'educació especial.

L'assessorament en qüestions d'educació especial tant als centres ordinaris com als mateixos centres d'educació especial implica la necessitat de trobar estratègies de col·laboració entre els centres i els professionals que permetin una millora del progrés de l'alumne i una millora del fet educatiu.

Amb l'objectiu d'avançar cap a la millora de l'escola en el marc de l'educació inclusiva cal respondre a qüestions com:

- Quin és el paper i la funció de l'educació especial en el marc d'escola inclusiva?
- Quines organitzacions de centre poden afavorir la col·laboració?
- Quines estratègies poden facilitar una millor col·laboració entre el professorat, els serveis educatius i les famílies?
- Com podem transformar l'escola ordinària de manera que pugui donar resposta a tots els alumnes?
- Aquests projectes de col·laboració (escolaritat compartida, integració en Unitats) faciliten i afavoreixen el desenvolupament integral de l'alumne en termes de desenvolupament de les capacitats, les habilitats socials, l'autoestima i un major equilibri i ajustament del currículum?
- Es pot parlar d'una optimització de recursos tan personals com materials?
- Podem parlar en termes d'inclusivitat davant aquestes experiències de col·laboració: escolaritat compartida, unitats específiques dins el sistema ordinari, projectes de col·laboració entre centres?

1.2.2 Recull de Normativa sobre el tema

Des de la Llei d'Integració social dels minusvàlids aprovada per les Corts generals el 23 de març de 1982, s'ha avançat força en la integració dels alumnes amb discapacitats. Des del mateix concepte d'integració cap al concepte d'inclusió.

En un breu repàs de la Normativa educativa referent al tema podem adonar-nos d'aquesta evolució:

- Circular del Departament d'Ensenyament de setembre de 1981 per la qual s'estableixen criteris d'actuació en educació especial: creació dels equips d'assessorament psicopedagògic i aules d'educació especial.
- La Llei d'Integració social dels minúsvàlids de 1982 (LLISMI) en el seu article 23 estableix que el minusvàlid s'integrarà en el sistema ordinari de l'educació general i rebrà, si fora el cas, programes d'ajuda i recursos apropiats. En el seu article 27 disposa que només quan la gravetat de la minusvalidesa ho faci imprescindible, l'educació es durà a terme en centres específics. Aquests centres, funcionaran en connexió amb els centres ordinaris per a facilitar la integració en ells a través d'unitats de transició.

- El Decret 117/84 estableix l'ordenació especial per a la seva integració dins el sistema educatiu ordinari i perfila d'una manera força clara l'educació especial d'avui dia.
- Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE) 1/1990, de 3 d'octubre per la qual l'educació especial queda regulada a través del Capítol V en els seus articles 36 i 37:

“Capítol cinquè. De l'educació especial

Article 36

1. *El sistema educatiu disposarà dels recursos necessaris per tal que els alumnes amb necessitats educatives especials, temporals o permanents, puguin assolir dintre del mateix sistema els objectius establerts amb caràcter general per a tots els alumnes.*

2. *La identificació i valoració de les necessitats educatives especials es realitzarà per equips integrats per professionals de diverses qualificacions, que establiran en cada cas plans d'actuació en relació amb les necessitats educatives específiques dels alumnes.*

3. *L'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials es regirà pels principis de normalització i d'integració escolar.*

4. *Al final de cada curs s'avaluaran els resultats aconseguits per cadascun dels alumnes amb necessitats educatives especials, en funció dels objectius proposats a partir de la valoració inicial. Aquesta avaluació permetrà variar el pla d'actuació en funció dels seus resultats.*

Article 37

1. *Per assolir els objectius assenyalats a l'article anterior, el sistema educatiu haurà de disposar de professors de les especialitats corresponents i de professionals qualificats, així com dels mitjans i materials didàctics necessaris per a la participació dels alumnes en el procés d'aprenentatge. Els centres hauran de comptar amb l'organització escolar adequada i realitzar les adaptacions necessàries per tal de facilitar als alumnes la consecució dels objectius indicats. Hom adequarà les condicions físiques i materials dels centres a les necessitats d'aquests alumnes.*

2. *L'atenció als alumnes amb necessitats educatives especials s'iniciarà des del moment de la seva detecció. Amb aquesta finalitat, existiran els serveis educatius necessaris per estimular i afavorir un millor desenvolupament d'aquests alumnes i les Administracions educatives competents en garantiran l'escolarització.*

3. *L'escolarització en unitats o centres d'educació especial només es durà a terme quan les necessitats de l'alumne no puguin ser ateses en un centre ordinari. Aquesta situació serà revisada periòdicament, de manera que es pugui afavorir, sempre que això sigui possible, l'accés dels alumnes a un règim més integrat.*

4. *Les Administracions educatives regularan i afavoriran la participació dels pares o tutors en les decisions que afectin l'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials.”*

- La Llei orgànica 9/1995, de 20 de novembre, de la participació, l'avaluació i el govern dels centres docents, afirma que s'entén que l'alumnat amb necessitats educatives especials és aquell que requereix, durant un període de la seva escolarització o al llarg de la mateixa, determinats suports i atencions educatives específiques pel fet de tenir discapacitats motrius, psíquiques o sensorials, per manifestar trastorns greus de conducta o per trobar-se en situacions socials o

culturals desfavorides. Així mateix, estableix que les Administracions educatives garantiran l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials en els centres sostinguts amb fons públics, mantenint en tot cas una distribució equilibrada dels alumnes, tot considerant-ne el nombre i les seves especials circumstàncies.

- El Decret 299/1997, de 25 de novembre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials actualitza:
 - a) la regulació de l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials,
 - b) els requisits mínims de les unitats d'educació especial en centres ordinaris i en els centres d'educació especial.

En l'article 8 es refereix a la col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial en la línia d'optimitzar els recursos existents i de promoure la col·laboració dels centres amb la finalitat que puguin compartir les experiències i els recursos pedagògics i didàctics:

8.1 En la línia d'optimitzar els recursos existents, i quan l'avaluació psicopedagògica així ho aconselli, els centres d'educació especial podran atendre alumnat amb necessitats educatives especials escolaritzat en centres ordinaris, per tal de proporcionar-los serveis que per la seva especificitat no estiguin disponibles en els centres ordinaris corresponents.

8.2 Aquesta col·laboració es farà atenent les disponibilitats de personal ja existents als centres implicats, i en els termes que estableixi el Departament d'Ensenyament.

8.3 Per tal de facilitar la col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial, el Departament d'Ensenyament podrà:

- a) Encomanar tasques al personal dels centres d'educació especial de la seva titularitat en els centres públics ordinaris, per atendre l'alumnat amb necessitats educatives especials escolaritzats en aquests centres.*
- b) Complementar l'atenció a l'alumnat de les unitats i centres d'educació especial amb professionals d'altres centres o serveis educatius de la seva titularitat.*
- c) Establir convenis amb administracions públiques, institucions i entitats sense finalitat de lucre que garanteixin la prestació de serveis especialitzats complementaris els quals no es puguin oferir de forma adient amb els recursos específics dels centres docents o dels serveis educatius.*
- d) Promoure la col·laboració dels centres d'educació especial i dels centres ordinaris, amb la finalitat que puguin compartir les experiències i els recursos pedagògics i didàctics.*

- En el Programa Educació 2002/2004 elaborat pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, en el seu apartat sobre l'educació especial, es fa referència a la necessitat d'avançar en l'establiment de la flexibilitat necessària perquè quan sigui possible es comparteixi l'escolarització entre un centre ordinari i un centre d'educació especial.

- Per últim, el Pla director de l'educació especial de Catalunya de maig de 2003, estableix les bases i fonaments de l'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials sota els principis de normalització, integració, inclusió, personalització, participació, sectorització, atenció interdisciplinària i optimització de serveis. Comporta una nova orientació dels centres d'educació especial en centres d'atenció a l'alumnat i en centres de recursos específics per a tots els alumnes amb necessitats educatives especials derivades de greus discapacitats i es fa especial atenció a l'ordenació del sector de manera que les famílies d'aquests alumnes tinguin l'orientació clara d'on trobaran la millor resposta educativa per al seu fill/ filla.
La seva aportació per l'establiment d'aquestes línies generals amb una aposta decidida en el camí de la inclusió és cabdal.

En l'apartat 5.3 s'esmenten els **centres ordinaris amb unitats d'educació especial** com una opció que es proposa en situacions singulars.

“El funcionament de situacions singulars es produirà:

- a) en aquells sectors que en l'actualitat no compten amb centres d'educació especial*
- b) en aquells altres sectors en els quals el Departament d'Ensenyament determini la seva realització amb caràcter experimental”*

1.3 ANTECEDENTS DEL TEMA OBJECTE DE TREBALL

El curs 92/93, l'EAP, per encàrrec del Departament d'Ensenyament, realitzà un estudi per determinar l'orientació escolar dels alumnes amb necessitats educatives especials, tant dels centres ordinaris com dels centres d'educació especial, segons l'adequació curricular, el nivell de competències bàsiques i els suports necessaris. El curs 93/94 es van iniciar a Badalona les **Unitats Específiques ubicades en centres ordinaris** per tal de donar resposta als alumnes amb un currículum diferenciat de l'ordinari o amb un currículum amb modificacions significatives amb l'objectiu que poguessin participar en activitats de l'entorn ordinari i promocionar cap a entorns el menys restringits possibles.

En el marc del procés de matriculació del curs 1995-96 les escoles d'educació especial de la zona i l'EAP plantegen avançar en el model d'escola comprensiva en el sentit definit en els actuals currículums d'Educació Infantil i Primària, i es proposa un model d'escolarització que pugui donar resposta a les necessitats educatives d'aquells alumnes que per les seves característiques personals i curriculars necessiten una modificació significativa del currículum i puguin beneficiar-se tant de l'entorn de l'escola ordinària com del de l'escola especial.

En el marc del Decret 299/1997, de 25 de novembre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials (pel que fa referència el seu article 8 sobre la promoció de la **col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial**) i amb la finalitat de poder compartir experiències i recursos pedagògics i didàctics, el curs 97/98 es van iniciar diferents projectes de col·laboració entre les escoles del sector amb la coordinació de l'EAP: participació en els racons de joc del centre ordinari, programació conjunta en la setmana intercultural d'un centre ordinari, compartir l'activitat de menjador,... amb l'objectiu de desenvolupar les capacitats i habilitats socials dels alumnes en el marc d'una escola comprensiva.

El curs 2000/2001 es va iniciar una primera avaluació dels alumnes que havien seguit (des del 1995) o estaven seguint, en aquells moments, l'escolaritat compartida. En el marc de les reunions periòdiques entre els psicopedagogs dels CEE de la ciutat i l'EAP es van revisar els criteris i procediments i es va elaborar el qüestionari d'avaluació que es va començar a aplicar als alumnes a través dels professionals que els atendien; es van extreure unes conclusions provisionals que es van presentar a les Primeres Jornades Educatives d'Intercanvi d'Experiències organitzades pel CRP. Aquesta avaluació s'havia de completar, revisar tota la informació de la que es disposava, analitzar les respostes dels qüestionaris i elaborar unes conclusions més definitives.

És a partir d'aquest treball previ com a psicopedagoga de l'EAP que em proposo fer la revisió d'aquests projectes de cara identificar els indicadors que ens permetin avançar en una millor resposta educativa pels alumnes amb nee.

1.4 OBJECTIUS I HIPÒTESI DE TREBALL

1.4.1 Objectius

En aquest estudi em proposo recollir, analitzar i avaluar diferents projectes de col·laboració entre l'escola ordinària i l'escola especial amb la finalitat de revisar els sistemes organitzatius de centre que afavoreixin l'optimització dels recursos, l'opcionalitat del currículum, l'adquisició de les competències bàsiques dels alumnes amb nee a nivell de capacitats en les diferents etapes educatives i l'assessorament i orientació psicopedagògica. En el marc d'una educació inclusiva s'ha de veure quin rol juga cada tipus de centre i quins canvis s'han de produir a l'escola especial i a l'escola ordinària perquè aquesta inclusivitat sigui possible.

El treball d'estudi que em proposo contemplar:

- L'anàlisi de diferents experiències de col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial a Catalunya, recollint l'avaluació dels professionals implicats en aquestes experiències.
- L'avaluació de les escolaritats compartides que s'han realitzat i s'estan portant a terme a Badalona.
- Recollir l'avaluació que fan els professionals sobre els projectes de col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial de Badalona.
- L'avaluació que fan els professionals sobre projectes de col·laboració i propostes d'escolaritat compartida que s'estan portant a terme en diferents centres.
- Recollir l'avaluació que fan els professionals de les Unitats Específiques d'Educació Especial integrades en centres ordinaris, i preferentment les integrades al CEIP Alexandre Galí de Badalona.
- Tenir coneixement d'altres projectes d'arreu a partir de visites als centres i l'anàlisi de documentació al respecte.

Els objectius a aconseguir es refereixen a:

1.4.1.1 Analitzar els indicadors que ens permetin determinar l'avaluació psicopedagògica

Aquesta anàlisi ens ha de permetre definir el perfil dels alumnes susceptibles d'aquestes propostes, les seves necessitats educatives i la concreció en les prioritats educatives i adequacions.

La mateixa definició de retard mental segons l'AAMR publicada el 1992 i revisada el 2002 fa referència a limitacions en el desenvolupament associades a àrees d'habilitats adaptatives de comunicació, autonomia personal, habilitats socials, utilització de la comunitat, salut i seguretat, habilitats acadèmiques funcionals, lleure i treball. De cara a l'aplicació d'aquesta definició, cal fer una avaluació en quant a la diversitat, les limitacions en habilitats adaptatives i habilitats específiques i en quant als suports apropiats per a la persona.

1.4.1.2 Analitzar els Indicadors que ens portin a determinar el progrés de l'alumne:

Referides a les adquisicions realitzades al llarg del procés en quant a conceptes, procediments, actituds, hàbits de treball i habilitats socials a partir de la col·laboració en l'elaboració de l'adequació curricular individualitzada definint objectius i continguts curriculars prioritaris, seqüenciació dels continguts, metodologia de treball i avaluació.

L'atenció a la diversitat dels alumnes comporta una planificació rigorosa de la intervenció pedagògica i de l'avaluació que ens ha de permetre concrecions individuals ajustades a les característiques, ritmes d'aprenentatge i singularitat de cada alumne/a, de cara a:

- Millorar el procés d'ensenyament/aprenentatge dels alumnes amb necessitats educatives especials.
- Prendre decisions sobre la promoció dels alumnes.
- Plantejar-se canvis:
 - en la programació i metodologia utilitzada
 - en aspectes organitzatius
 - en la definició del tipus i graus de suport necessari
 - en l'orientació escolar dels alumnes

1.4.1.3 Analitzar la planificació dels recursos personals i de les estructures organitzatives.

Des de la perspectiva d'un model educatiu, la infraestructura i l'organització escolar és important a l'hora d'afavorir una resposta adequada a la diversitat. La planificació general del centre per adequar-se a les necessitats dels alumnes crea un marc general d'acció per a la presa de decisions.

L'atenció a la diversitat, a partir dels conceptes de comprensivitat, flexibilitat i opcionalitat, ens porta a la necessitat de trobar elements comuns de normalització social i escolar compartint entorns normalitzadors i experiències comunes per a tots els alumnes.

L'anàlisi de les estructures organitzatives ens ha de permetre trobar elements per a :

- Millorar la coordinació entre centres i els seus professionals.
- Millorar la col·laboració entre els centres, serveis que intervenen i les famílies
- Reflexionar sobre els aspectes d'atenció a la diversitat reflectits en els projectes educatius i curriculars de cada centre, (coherència del currículum) i compartir criteris i acords per a la presa de decisions.

1.4.1.4 Avançar en la coordinació entre els centres

Per a la consecució d'aquest objectiu, es pretén analitzar:

- Les característiques dels centres ordinaris i/o especials: grau de sensibilització, grau de coordinació, organització interna, projecte d'atenció diversitat (organització, flexibilització currículum metodologies didàctiques, agrupaments...).
- Aspectes de tipus organitzatiu: horaris, tipus d'agrupaments, recursos personals i materials de cada centre.
- Coordinació entre els centres: entre l'equip pedagògic de cada centre (tutors/es, mestres de suport, equips directius) , en el seguiment i orientació a la família, col·laboració en l'establiment de criteris d'avaluació i promoció.

1.4.1.5 Incidir en el treball amb les famílies

El procés de desenvolupament i d'aprenentatge és fruit de la interacció del subjecte amb els altres en els diversos contextos de vida : família, societat, escola; per tant, la valoració dels possibles problemes que poden aparèixer al llarg del procés de desenvolupament, ha de tenir en compte les diferents variables que intervenen establint una diferència diagnòstica clara.

1.4.1.6 Analitzar els indicadors que ens facilitin l'assessorament psicopedagògic

Pel que fa referència a l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic, com a col·laborador en aquests projectes, l'avaluació ha de permetre reflexionar i millorar en:

- L'assessorament en qüestions de tipus organitzatiu dels centres.
- La col·laboració en l'adaptació del currículum i en el seguiment de l'evolució de l'alumne.
- La coordinació amb els professionals implicats.
- L'assessorament a les famílies.
- La col·laboració en l'establiment de criteris d'avaluació dels alumnes.
- La col·laboració i orientació en el procés avaluatiu dels projectes.
- La col·laboració en l'estudi i planificació de noves propostes d'actuació.

1.4.2 Hipòtesi de treball

Els objectius abans esmentats corresponen a les tres hipòtesi de treball plantejades:

- L'escolaritat compartida permet el progrés de l'alumne tant a nivell de capacitats com d'habilitats bàsiques.
- La col·laboració entre els centres d'educació especial i els centres ordinaris i la coordinació dels seus professionals permet millorar en la pràctica educativa i reverteix en el progrés de l'alumne.
- L'escolaritat compartida, les unitats específiques integrades en centres ordinaris i les activitats de col·laboració entre els centres són un pas cap a la consecució de l'escola inclusiva.

1.5.1 Breu perspectiva històrica

1.5.1.1 Europa

A partir de 1959, a Dinamarca i com a conseqüència de les pressions de les Associacions de pares en contra de les escoles segregades, s'incorpora a la legislació el concepte de normalització. En l'actualitat, els conceptes de descentralització, integració i normalització formen part de l'educació dels alumnes amb necessitats educatives especials.

A França, la llei d'orientació en favor de les persones amb handicap del 1975 és la que es troba a la base de les accions que es duen a terme. L'objectiu prioritari és la integració escolar d'una forma molt àmplia (Puig,1997).

L'educació especial a Itàlia es basa en la Llei 118 de 1971 que estableix que l'ensenyament obligatori s'ha d'assegurar a les classes ordinàries de les escoles públiques. Es tanquen els centres especials per a alumnes amb discapacitats i s'integren a les escoles ordinàries.(Giné, 2000) El 1974 es crea la Comissió Falucci per a estudiar els problemes dels alumnes amb discapacitats i s'elabora un informe que demana al Govern que es consideri el rol essencial de l'escola per lluitar contra la situació desfavorida dels infants amb handicap. A la Llei del 1992 es preveu la creació de comunitats terapèutiques psicomedicoeducatives per a menors amb problemes neuropsiquiàtrics. En l'última llei italiana es contempla una oferta educativa destinada als alumnes amb handicaps greus, que es concreta en la creació de l'escola potenciada (Puig,1997).

A Anglaterra, en les dècades del 60 i 70, apareix un descontentament envers l'existència de les escoles segregades i una creixent preferència per a la integració. El 1974 s'encarrega a una Comissió d'Investigació presidida per M. Warnock, l'estudi i revisió de la provisió educativa pels alumnes amb handicap L'informe Warnock, publicat el 1978 suposa una contribució important en el camp de l'educació especial: s'introdueix el concepte de necessitats educatives especials en comptes de categoritzar en funció del dèficit i es refereix a la integració en termes de "sempre que sigui possible" (Giné,2000).

En aquests moments, segons els informes elaborats per l'Agència Europea, després de la consulta efectuada a 17 països, les tendències giren al voltant de les polítiques i pràctiques de la inclusió. Les preocupacions, en la majoria de països, es refereixen a temes com: la financiació de l'educació i l'aplicació de la política educativa en termes de: formació inicial i permanent del professorat, aplicació del concepte de necessitats educatives especials, concessió de recursos, sistemes d'ajuda, mitjans i suports al professorat i als alumnes, tractament de l'atenció precoç per als infants amb nee, paper dels centres d'educació especial amb tendència a considerar-los com a centres de recursos ja sigui al servei dels centres ordinàris o en el camí d'un únic sistema educatiu i la col·laboració de les famílies.

Els diferents països intenten traspasar el model psico-mèdic i aconseguir una aproximació més interactiva o educativa de les necessitats. El debat i l'evolució de les idees està obert de cara a la modificació dels conceptes i canvis d'opinió: manca encara l'aplicació d'idees noves per a realitzar en la pràctica de l'educació dels alumnes amb nee.

1.5.1.2 Estat Espanyol

Ens hem de remuntar al segle passat per trobar les primeres actuacions de l'Administració Pública a l'Estat Espanyol.

En la Llei d'Instrucció Pública de 1857, es declara l'educació obligatòria i gratuïta per a tots els espanyols i es disposa la creació en cada districte universitari d'una escola per a cecs i sords. Al 1910 es crea el Patronat Nacional de Sord-muts, Cecs i Anormals, que s'encarrega d'elaborar estadístiques sobre la població afectada, de l'organització i règim dels ensenyaments, de la tutela social i previsió i de difondre informació a la societat.

Posteriorment, i a iniciativa del Patronat, es creen els Instituts Nacionals de Cecs, Sord-muts i Anormals per atendre l'educació de les persones amb aquestes minusvalues. El 1933 es crea l'Institut Nacional de Reeduació de Minusvàlids.

Aquests centres s'especialitzen en l'atenció dels alumnes amb determinat tipus de dèficit i en la concentració de serveis sanitaris, pedagògics i socials. Entre els seus objectius s'inclou la preparació laboral dels seus alumnes i la formació dels professionals.

La creació de centres d'educació especial se situa a la dècada dels 60 en la que es creen nombrosos centres per iniciativa pública o privada. La Llei General d'Educació de 1970 contempla per primera vegada l'Educació Especial i l'escolarització en aquests centres dels alumnes deficients i inadaptats quan la profunditat de les anomalies ho faci absolutament necessari i fomenta l'establiment d'Unitats d'Educació Especial en centres docents de règim ordinari pels alumnes amb deficiència lleugera, quan sigui possible.

L'any 1975 el Ministeri d'Educació i Ciència crea l'Institut Nacional d'Educació Especial (I.N.E.E.) amb l'objectiu d'ordenar l'educació especial des d'un punt de vista administratiu i donar suport als centres, les famílies i professionals tant a nivell econòmic com pedagògic.

És a partir de la promulgació de la Constitució (1978) que s'expressa el dret de tots els ciutadans a l'educació i es promou una política d'integració en totes les àrees socials i educatives. Aquest mateix any s'elabora el Pla Nacional d'Educació Especial com a base de la futura Llei d'Integració Social del Minusvàlid que es promulga el 1982. La LISMI estableix les directrius bàsiques en l'àmbit educatiu i considera la integració escolar com un mitjà fonamental per a la integració social.

El Reial Decret 334/1985, d'Ordenació de l'Educació Especial, disposa d'una sèrie de mesures orientades a realitzar la planificació de l'educació especial per tal d'atendre de forma més adequada als alumnes amb necessitats educatives especials. A conseqüència d'això, es va iniciar el Programa d'Integració i es van incorporar als centres d'educació especial els alumnes amb necessitats educatives especials més greus i permanents.

La Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE) a l'any 1990, reitera els principis de normalització i integració, possibilitant un disseny curricular obert i flexible que permet la participació del professorat, facilitant l'atenció a la diversitat mitjançant les adequacions curriculars, les organitzacions diversificades de l'aula i dels grups d'alumnes, així com la dotació de recursos humans i serveis educatius de suport a l'escola.

La Conferència de Salamanca (1994) marca un punt de partida important en quant a l'evolució dels conceptes d'integració, nee,...i es fa ressò de l'evolució d'aquests

conceptes a nivell internacional. La Declaració de Madrid, març del 2003, sorgida del Congrés Europeu sobre les persones amb discapacitat promou un nou model de plena inclusió social de les persones amb discapacitat i proporciona un marc conceptual d'acció durant l'Any Europeu de les Persones amb Discapacitat 2003 en l'àmbit de la Unió Europea.

1.5.1.3 Catalunya

La recuperació de parcel·les d'autogovern per part de la Generalitat marca la competència plena en matèria d'educació. La Generalitat de Catalunya rep la transferència de les competències a partir del gener de 1981. A partir d'aquesta data, el Departament d'Ensenyament té la responsabilitat de regular, planificar i avaluar l'atenció educativa als alumnes amb necessitats educatives especials.

La Circular de setembre de 1981 publica els criteris d'actuació en el camp de l'educació especial. Implica la sectorització de serveis, la creació dels Equips d'Assessorament Psicopedagògic, la reconversió del professorat de les unitats d'educació especial en mestre de suport i la dotació de nous recursos.

Posteriorment, es publica el Decret 117/84 sobre l'ordenació de l'Educació Especial per a la seva integració en el sistema educatiu ordinari. S'estableix un únic marc curricular per a l'ensenyament obligatori que pot adaptar-se a l'alumnat amb nee sempre que sigui necessari.

Es realitzen actuacions encaminades a la formació i actualització del professorat, s'editen les publicacions del Departament d'Ensenyament *Documents d'Educació Especial* i es posen en marxa alguns plans pilot d'integració en algunes zones (Garraf, Alt Camp, Baix Llobregat).

Sota els postulats de la integració, apareix un moviment important d'associacions de professionals i de famílies que aporten una reflexió i un treball intens en la mateixa conceptualització de l'educació especial i en l'atenció psicopedagògica als alumnes amb discapacitats. Per esmentar-ne alguns: Fundació per a la Síndrome de Down, ASPANIN, APPS en quant a pares i mares i GIEE (Grup d'Investigació en Educació Especial) on s'apleguen professionals de les escoles especials i dels EAP.

La publicació del Decret 299/1997, de 25 de novembre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb nee significa un impuls definitiu per a la implementació del model educatiu sota els principis d'integració.

A partir de la publicació de l'informe Warnock i l'arribada de les noves tendències i postulats de l'escola inclusiva: M. Ainscow, J. Porter, S. Stainback, i de la nova concepció del retard mental (1992,2002), s'obre una etapa de canvis en la concepció de l'educació especial i de nous reptes tant per a les escoles especials com per als centres ordinaris.

Finalment, cal esmentar la publicació del Pla Director de l'Educació Especial a Catalunya (2003) que es converteix en un punt de partida per a la concreció de les actuacions que puguin fer possible la inclusió de tots els alumnes en un sistema educatiu més comprensiu.

1.5.2 Evolució conceptual

El món conceptual en què ha viscut l'educació especial ha anat canviant al llarg dels anys, i sobre tot, en les últimes dècades, a nivell internacional.

Primerament, el concepte clau fou el de *handicap*. Els nens *handicapés* havien de ser educats de certa manera i en determinats llocs. Durant aquest període sorgiren varies categories de classificació: ceguesa, subnormalitat, dislèxia, epilèpsia, autisme,... L'ús d'aquestes categories va ajudar a materialitzar la distinció entre *handicapped* i *no-handicapped*.

El concepte d'educació especial, durant molts anys, té com a punt de partida el dèficit de l'alumne, per al qual s'han d'establir uns objectius, una estructura educativa i una duració diferent a la que s'estableix per a altres alumnes. Els models d'educació especial sorgits a partir de les diferents conceptualitzacions determinen la resposta educativa segons la política de cada país:

“...sembla important insistir que si les pràctiques són diferents ha de ser, al capdavant, perquè més enllà dels principis compartits hi ha concepcions diferents al respecte de quin és l'objectiu final de l'educació especial. (Puig ,I. 2003:30).

Aquestes categories han significat diferents models d'educació tal i com comenta Puig (2003)

- Model mèdic, que parteix de la presència d'una deficiència i d'una acció curativa o tractament especial. És la característica més important que es dona als anys seixanta i setanta i implica un model clínic d'aproximació a l'educació especial: la persona amb discapacitat és un malalt, fet pel qual, tant les seves necessitats com l'atenció educativa es basa en els postulats de la pedagogia terapèutica: identificar allò que no funciona, classificar els tipus de dèficit i prescripció del tractament rehabilitatiu o reeducatiu. Aquest és un model de forta transcendència, encara, avui en dia.
- Model de patologia social que explica les dificultats i els factors que tenen a veure amb els prejudicis i discriminacions que l'infant ha sofert a causa de la seva deficiència. L'emplaçament escolar segregat és necessari per tal d'oferir un tractament psicoterapèutic o socioterapèutic. L'alumne és un inadaptat igual que en el model anterior i l'acció educativa és bàsicament individual. Continua amb la categorització dels alumnes i introdueix "l'especialització" dels professionals; els centres atenen un tipus de "dèficit" o de "gravetat". Tal com apunta Giné (2000) la preocupació fonamental era sempre buscar el "tractament" més adequat a la naturalesa de la patologia.
- Model ambiental que considera la incapacitat com una conseqüència temporal d'una situació en la qual l'individu no pot respondre satisfactòriament a les demandes del seu entorn. La capacitat d'aprendre té a veure amb les característiques de l'entorn escolar i del sistema educatiu, pel que cal promoure canvis en l'escola que tinguin efectes estructurals. Els sabers individuals es perceben com a adquisicions de socialització. L'assistència social s'ocupa de donar suport per a l'atenció de les persones amb discapacitat.
- Model antropològic que, tot i compartint moltes de les afirmacions anteriors, té per objectiu la millora de la interacció a partir de la construcció de respostes racionals a dificultats específiques. L'objectiu prioritari és la recerca de la millora de la interacció. S'insisteix en la necessitat d'una reforma escolar que porti a l'objectiu d'aconseguir l'escola per a tots els infants oferint serveis diferenciats.

Del concepte de “nen-dèficit”, que implicava un model més mèdic, es va passar al concepte de *necessitats educatives especials*, que aporta un apropament més educatiu de la discapacitat. El terme apareix per primer cop a l'informe Warnock que estableix que les nee són comuns a tots els alumnes i que l'educació especial ha de satisfer les necessitats educatives amb l'objectiu d'aconseguir les finalitats de l'educació. El concepte de necessitats educatives especials pretén que tots els alumnes, en més o menys mesura, tenen alguna necessitat de resposta educativa que, seguint el principi d'individualització, ha d'adaptar-se a les seves peculiaritats i convertir-se en especial.

A l'informe Warnock hi trobem reflectit el principi de normalització de serveis, de comportaments i hàbits socials de les persones amb deficiències, la integració escolar i la personalització de serveis.

Des de la Declaració Universal dels Drets Humans de 1949 fins a la Declaració de Salamanca de 1994, el reconeixement dels drets dels infants a l'educació, a la igualtat d'oportunitats i al dret a participar en la societat, s'han desenvolupat conceptes com: **normalització, integració**.

El moviment de la normalització es va originar a Escandinàvia i es va estendre a la resta d'Europa i als Estats Units.

La normalització es refereix al dret de cada persona d'experimentar un estil de vida normal dins la seva pròpia cultura, per tant, s'hauria de permetre a tots els individus participar en activitats comunes amb els membres de la mateixa societat per tal que l'estil de vida sigui considerat “normal”. Wolfensbergert, fa extensiu el concepte de normalització d'estil de vida cap a la normalització dels serveis; suposa que la normalització dels serveis proporciona estils de vida més normals per als individus amb retard. De la mateixa manera es parla dels emplaçaments normalitzats dels infants amb necessitats educatives especials. Els entorns adequats per als individus amb retard són aquells que s'assemblen més als “normals” i no aquells que faciliten el seu desenvolupament i adaptació.

En el Pla director de l'Educació Especial a Catalunya, el terme normalització es defineix en el sentit de:

“proporcionar els serveis educatius específics en els centres ordinaris, dissenyant l'organització i el funcionament de tot allò que és normal i ordinari per a l'alumnat en general, de manera que hi pugui participar l'alumnat amb discapacitat”.

A la pràctica, la disposició que els alumnes amb retard siguin educats en la situació “el menys restrictiva possible” es tradueix en l'emplaçament dels alumnes més educables en aules ordinàries.

Les aules integrades proporcionen les millors oportunitats educatives. Tal com argumenten Ziggler i Muenchow (1991), la prova de la integració està en la seva implementació.

La integració es refereix a la recerca d'alternatives educatives, socials i personals que permetin la formació, la instrucció, entrenament, orientació i lleure de les persones amb discapacitat en un mitjà tan normalitzat com sigui possible.

Sembla haver-hi acord avui en dia sobre que tot nen és educable i té dret a anar a l'escola i la tendència és a afavorir que els alumnes amb dificultats siguin educats amb els companys de la seva edat en els centres docents ordinaris, facilitant la seva integració i participació amb la provisió de serveis educatius específics.

Tanmateix, com apunta Puig (2003) hi ha concepcions diferents de l'objectiu final de l'educació especial a partir de tres aproximacions diferents segons es parteixi de:

- *l'assimilació*, que pressuposa que les persones amb discapacitat han de seguir la vida de la majoria.
- *l'acomodació*, que explica la tendència “dels altres” a acomodar-se i organitzar-se per acceptar la persona amb discapacitat. És el context en el que “s’ha d’adaptar”.
- *l'adaptació*, que significa l'acomodació del grup respecte al subjecte i l'assimilació del subjecte en respecte al grup.

La integració és un canvi i una adaptació relacionat amb el reconeixement de l'individu i l'acceptació d'una identitat.

Donat que la integració per ella mateixa no produeix espontàniament els efectes desitjats, des de la segona part de la dècada dels noranta s'està abandonant el terme integració ja que, com diu Stainback (1999), suposa que l'objectiu consisteix en reintegrar al subjecte en la vida normal del grup de referència, escola/comunitat, de la que havia estat exclòs. La integració implica la necessitat d'adaptar als alumnes prèviament exclosos de la normalitat existent.

El moviment de l'escola inclusiva neix a partir dels postulats d'Ainscow, Porter, Stainback i altres amb la concepció que l'escola ha de preparar situacions que satisfacin les necessitats de tots els alumnes. No es tracta de saber “com integrar” si no de crear un sentit de comunitat i d'ajuda mútua que promogui l'èxit de tots els membres.

Stainback (2001) defineix l'educació inclusiva com el procés pel qual s'ofereix a tots els infants, sense distinció de la capacitat, la raça o qualsevol altra diferència, l'oportunitat per continuar sent membre de la classe ordinària i per aprendre dels seus companys, i juntament amb ells, dins l'aula. L'educació inclusiva no és tan sols un concepte, si no que es basa en una pràctica que s'ensenya als infants a l'hora d'aprendre a interactuar socialment i a compartir comportaments.

A l'escola inclusiva tots els alumnes estan a les aules ordinàries tot el temps i els professionals i recursos poden dedicar-se a l'educació general. Els educadors: mestres tutors i especialistes, poden dedicar-se a proporcionar a cada alumne els programes educatius adequats a les pròpies necessitats i capacitats.

La concepció d'escola inclusiva es basa en la necessitat d'acceptació i d'adquisició d'un sentit de pertinença al grup i se centra en la construcció de la independència, el respecte mutu i la responsabilitat.

L'aula és la unitat bàsica on s'organitzen grups de forma heterogènia. Les aules inclusives tendeixen a promoure les xarxes naturals de suport per establir relacions naturals i d'ajuda entre els propis alumnes: cooperació professional, treball en equip, aprenentatge cooperatiu.

El sistema de suport i el projecte curricular es modifiquen per a ajudar a l'alumne que necessita una assistència especialitzada i als altres estudiants. El mestre es converteix en el promotor de l'aprenentatge i té per funció capacitar als alumnes de manera que donin suport als companys i prenguin decisions en relació al propi aprenentatge.

L'educació inclusiva té per fita aconseguir la comprensió i el respecte a la diversitat, a les diferències individuals i al valor de cada persona.

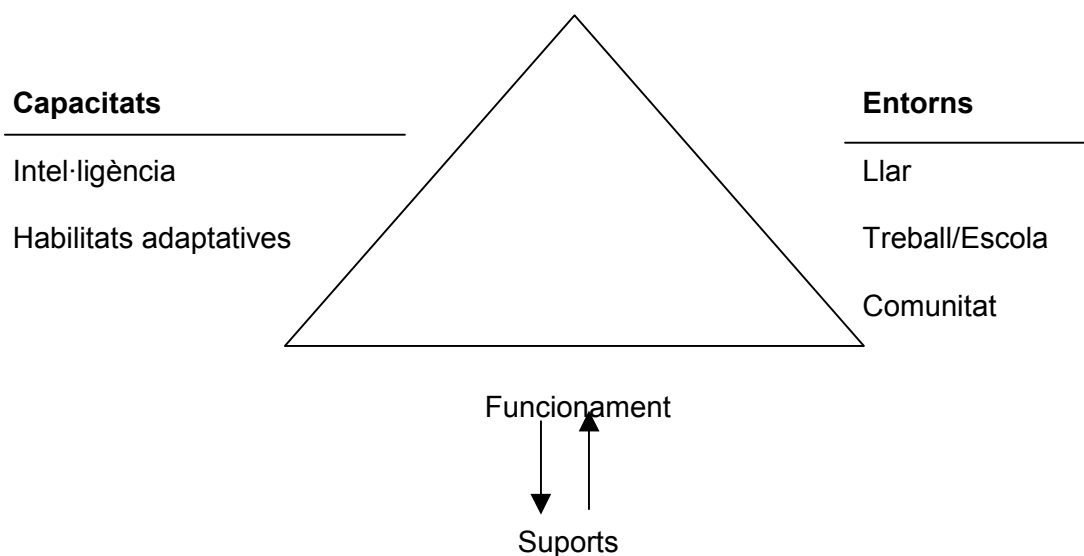
1.5.3 Definició de retard mental

El concepte i definició de retard mental ha sofert canvis importants durant els últims quaranta anys tant en la terminologia, com en el criteri diagnòstic com en la funció del comportament adaptatiu.

Al 1992, l'AAMR, organització que ha anat definint el retard mental durant els últims 125 anys, adopta una nova definició i sistema de classificació que ja suposa un canvi en respecte a la definició de l'any 1983.

Definició 1992:

El retard mental fa referència a limitacions substancials en el desenvolupament corrent. Es caracteritza per un funcionament intel·lectual significativament inferior a la mitja, que té lloc junt a limitacions associades en dos o més de les següents àrees d'habilitats adaptatives possibles: comunicació, cura personal, vida a la llar, habilitats socials, utilització de la comunitat, autogovern, salut i seguretat, habilitats acadèmiques funcionals, lleure i treball. El retard mental es manifesta abans dels divuit anys.

Estructura general de la definició de Retard Mental

Per a l'aplicació de la definició s'han de tenir en compte quatre premisses essencials:

- a) Una avaluació vàlida ha de tenir en compte la diversitat cultural i lingüística, així com les diferències en els mitjans de comunicació i factors comportamentals.
- b) Les limitacions en habilitats adaptatives es manifesten en entorns comunitaris i reflecteixen la necessitat de suports específics.
- c) Conjuntament amb les limitacions adaptatives específiques existeixen capacitats en altres habilitats adaptatives o personals.

- d) El funcionament de la persona amb retard mental millorarà amb suports adequats durant un temps prolongat.

L'objectiu fonamental del diagnòstic és el de planificar la intervenció. El sistema del 1992 implica un procés de tres passos que inclou: el diagnòstic de retard mental, la classificació de les capacitats i limitacions de l'individu i la identificació dels suports necessaris.

Pas 1 Diagnòstic de Retard Mental
Es diagnostica retard mental si: 1. El funcionament intel·lectual és de 70-75 o inferior 2. Existeixen limitacions significatives associades en dos o més àrees d'habilitats adaptatives 3. L'edat d'aparició és de 18 anys o inferior
Pas 2 Classificació i descripció
Identifica les capacitats i limitacions i els suports 1. Descriu les capacitats i limitacions relacionades amb els aspectes psicològics/emocionals 2. Descriu l'estat de salut física general i indica l'etiologia de la seva condició 3. Descriu l'entorn habitual de l'individu i l'ambient òptim que afavoreix el seu creixement i desenvolupament
Pas 3 Perfil i intensitats dels suports necessaris
1. Dimensió I: Funcionament intel·lectual i Habilitats adaptatives 2. Dimensió II: Consideracions Psicològiques i Emocionals 3. Dimensió III: Consideracions Físiques, de Salut i Etiològiques 4. Dimensió IV: Consideracions ambientals

Segons Schalock(1994) aquest sistema té diferents implicacions en el camp del retard mental:

- Requereix una major precisió per a descriure els individus amb retard mental
- Desplaça l'accent posat en l'individu cap als entorns i suports.
- Amplia el concepte d'intel·ligència: intel·ligència social, pràctica i acadèmica.
- Valida les dimensions generals que componen el comportament adaptatiu.
- Defineix els suports en quant a: perfil i intensitat.

Des de la seva aparició, i malgrat l'avenç que va suposar, la definició del 92 ha estat objecte de debat i s'han posat en evidència diferents problemes que han portat a l'AAMR a actualitzar la definició.

L'any 2002 es fa la proposta següent:

El retard mental és una discapacitat que es caracteritza per limitacions significatives tant en el funcionament intel·lectual com en la conducta adaptativa expressada en les habilitats conceptuals, socials i pràctiques. Aquesta discapacitat s'origina abans dels 18 anys.

Aquesta definició torna a incidir en la base cognitiva però té en compte la competència social i instrumental. Com apunta Giné (2002) hi ha la voluntat d'emfatitzar que el retard mental constitueix una entitat i no és només el resultat de les interaccions de la persona amb el seu entorn tal com la definició del 92 havia determinat.

Aquestes definicions tenen repercussió en diferents aspectes relacionats amb el tractament de l'educació especial:

- Implica un model d'avaluació de la persona amb retard sota enfocaments de tipus funcional i qualitatiu basada en l'observació de la persona en el seu entorn.
- Necessita una reflexió entorn als indicadors sobre les habilitats pràctiques, conceptuals i socials i la seva reconversió en continguts i objectius educatius
- Concreció de les mesures a prendre.

Citant a Giné (2002) podem dir que:

“En el fons, doncs, del que es tracta és de poder precisar sense gaire marge d'error la població beneficiària d'uns determinats serveis que sens dubte tenen un cost econòmic important. Ben segur que aquestes avantatges han passat pel davant d'altres consideracions de tipus conceptual. En aquest sentit, per exemple, el fet d'ampliar el concepte a les persones amb intel·ligència límit obre noves possibilitats per al seu reconeixement social i en conseqüència per al seu desenvolupament i qualitat de vida”. (Giné, C. 2002 : 11)

2. TREBALL DUT A TERME

2.1 DISSENY DEL PLA DE TREBALL

2.1.1 Disseny avaluatiu

OBJECTE AVALUACIÓ:

Col·laboració escola ordinària/escola especial en els centres ordinaris i en els centres d'educació especial de Badalona des del curs 1995/96 al curs 2001/2002

OBJECTIUS

- 1-. Analitzar els indicadors que ens permetin determinar l'avaluació psicopedagògica.
- 2-. Analitzar els Indicadors que ens portin a determinar el progrés de l'alumne.
- 3-. Analitzar la planificació dels recursos personals i de les estructures organitzatives.
- 4-. Avançar en la coordinació entre els centres.
- 5-. Incidir en el treball amb les famílies.
- 6-. Analitzar els indicadors que ens facilitin l'assessorament psicopedagògic.

METODOLOGÍA

Procés de recollida d'informació fent servir recursos com l'observació directa, les entrevistes personals, diversos sistemes de registre, qüestionaris.

FONTS INFORMACIÓ

- Pla Anual de Centre, PEC, Memòria Anual de centre
- Actes de les reunions de coordinació de seguiment i/o avaluació dels alumnes
- Assignació d'horaris
- Dictamen dels alumnes
- Programació de les àrees a treballar
- Informes de final de curs dels alumnes dels centres ordinaris i dels centres d'educació especial
- Documents interns on s'inclou el projecte

INSTRUMENTS

- Entrevista amb els Equips Directius dels centres.
- Entrevistes amb professionals implicats: tutores, especialistes.
- Entrevistes amb EAP.
- Entrevistes a famílies.
- Observació directa d'alumnes en els grups d'EC de l'entorn ordinari, l'entorn d'educació especial i els grups d'UEE.
- Qüestionari d'avaluació aplicat als alumnes que han realitzat l'EC.
- Qüestionari d'avaluació de la col·laboració escola ordinària/escola especial dirigit als centres ordinaris, centres d'EE i centres amb UEE.

2.1.2 Procediment d'avaluació i seguiment

a) Avaluació de l'Escolaritat Compartida a Badalona que s'està realitzant des del curs 1995/96 com a projecte de zona, on participen alumnes de centres d'Educació Infantil i Primària, Educació Secundària i Educació Especial Un total de 24 alumnes matriculats en centres d'Educació Infantil i Primària (centres públics i concertats), d'Educació Secundària i Educació Especial des del curs 95/96 fins a l'actualitat.

Els 24 alumnes avaluats es distribueixen, segons on han realitzat / realitzen l'escolaritat compartida. A cada alumne se li ha donat un número identificador que coincideix amb el quadre resum inclòs a l'annex 7.4

<i>Id.</i>	<i>Centre Matricula</i>	<i>E.C amb</i>
16	CEIP Lola Anglada	CEE Llevant
11	CEIP Josep Boada	CEE Marcel·lí Antich
4	CEIP Jungfrau	CEE Llevant
3	CEIP Planas i Casals	CEE Can Barriga
17	CEIP Planas i Casals	CEE Can Barriga
21	CEIP Planas i Casals	CEE Can Barriga
24	CEIP Planas i Casals	CEE Can Barriga
8	CEIP Sant Jordi	CEE Can Barriga
23	Centre Escalada	CEE Can Barriga
22	Centre Maristes Champagnat	CEE Can Barriga
6	Escoles Minguella	CEE Llevant
10	Escola Nen Jesús de Praga	CEE Llevant
19	IES Badalona VII	CEE Llevant
18	IES Pompeu Fabra	CEE Llevant
7	CEE Can Barriga	CEIP Planas i Casals
9	CEE Can Barriga	CEIP Planas i Casals
13	CEE Llevant	CEIP Jungfrau
14	CEE Llevant	CEIP Jungfrau
15	CEE Llevant	CEIP Ventós Mir
1	CEE Marcel·lí Antich	CEIP Josep Boada
2	CEE Marcel·lí Antich	CEIP Josep Boada
5	CEE Marcel·lí Antich	CEIP Josep Boada
12	CEE Marcel·lí Antich	CEIP Baldomer Solà
20	CEE Marcel·lí Antich	CEIP Baldomer Solà

Escolaritat Compartida. Segons matrícula dels alumnes

CEIP/CEE	Núm.	IES	N.	CEE	N.
Lola Anglada	1	Badalona VII	1	Can Barriga	2
Josep Boada	1	Pompeu Fabra	1	Llevant	3
Jungfrau	1			Marcel·lí Antich	5
Planas i Casals	4				
Sant Jordi	1				
Escalada	1				
Maristes Champagnat	1				
Minguella	1				
Nen Jesús de Praga	1				

b) Seguiment d'alumnes d'Escolaritat Compartida

S'ha agafat una mostra de cinc alumnes, segons uns criteris determinats:

- Alumnes amb més d'un curs en la modalitat d'escolaritat compartida.
- Alumnes ubicats en alguna de les tres etapes de l'educació obligatòria: infantil, primària, secundària.
- Representació de les tres modalitats d'escolaritat compartida: A, B, C
- Representació de les tres escoles d'EE de la ciutat i de l'ESAXP.

A cada alumne se li ha donat un número identificador que coincideix amb el quadre resum inclòs a l'annex 7.4

Relació d'alumnes

Id	Centre Matrícula	Modalitat	Curs inici	Nivell Inici	Compartida amb	Suports	Nivell actual
6	CC Escoles Minguella	C	97/98	P5	CEE Llevant	Logopeda CEE	6è
14	CEE Llevant	A	99/00	Infantil	CEIP Jungfrau	Mestra Suport CEE	Primària
19	IES Badalona VII	B	01/02	2n ESO	ESXAP		3r ESO
20	CEE Marcel·lí Antich	A	01/02	Infantil	CEIP Josep Boada		Infantil
21	CEIP Planas i Casals	B	00/01	P5	CEE Can Barriga	Vetlladora CEIP	2n

c) **Avaluació de les Unitats Específiques integrades en centres ordinaris d'Educació Infantil i Primària de Badalona** que funcionen des del curs 93/94.

Avaluació de les Unitats Específiques

Seguiment de les d'UEE que funcionen en l'actualitat al CEIP Alexandre Galí:

Unitat 1: Infantil i Primària

Unitat 2: Secundària

d) **Recollida de l'avaluació dels projectes de col·laboració entre centres** que s'estan realitzant a Badalona on participen Centres d'Educació Infantil i Primària i Centres d'Educació Especial.

CENTRE	Grup alumnes	Activitat	Amb centre	amb Grup CEIP
CEE Can Barriga	Infantil	Racons de joc	CEIP Planas i Casals	2 grups de P5
CEE Can Barriga	Primària	Setmana Intercultural Festes	CEIP Planas i Casals	2 grups de CM
CEE Can Barriga	Secundària	Menjador	CEIP Salvador Espriu	Alumnes de CS
CEE Llevant	Primària	Esbarjo	CEIP Gitanjali	Alumnes Etapa Primària
CEE Marcel·lí Antich	Infantil	Esbarjo	CEIP Josep Boada	Alumnes Etapa Infantil

e) **Recollida de l'avaluació de les escolaritats compartides i projectes de col·laboració d'altres zones.**

- Recollida d'informació i anàlisi dels projectes **d'Escolaritat Compartida** que s'estan duent a terme **en d'altres zones**:
- Recollida i anàlisi dels **projectes de col·laboració d'altres zones**
- Recollida d'informació i anàlisi **d'Unitats Específiques organitzades en altres zones**:

2.1.3 Quadre resum del disseny i calendari del treball.

OBJECTIU	ACTUACIONS DUTES A TERME	EINES/INSTRUMENTS	TEMPORITZACIÓ
Presentació del projecte i informació sobre el procés d'avaluació	Entrevista amb la Inspecció de Badalona, els Equips directius dels centres públics ordinaris i d'educació especial Notificació a les famílies d'alumnes en seguiment Entrevista amb els EAP de Badalona	Resum del projecte d'estudi	Febrer 2003
Selecció d'eines i instruments de registre per a la recollida d'informació sobre projectes de col·laboració i sobre la seva avaluació Elaboració del qüestionari d'avaluació adreçats als professionals Elaboració del registre base de dades	Anàlisi de diferents registres i qüestionaris	Lectura de fons bibliogràfiques Consulta programa informàtic	Febrer 2003
Recollida d'informació sobre diferents projectes de col·laboració	Visites als EAP i/o centres d'EE, ordinaris Estudi de projectes i documents editats Recollida d'informació	Registre de les visites Consulta Internet Qüestionaris de valoració adreçats als professionals	Durant el febrer, març, abril i maig de 2003

Calendari inicial que ha servit de marc per a les actuacions. S'ha acordat amb els centres la concreció de cada activitat

OBJECTIUS	ACTUACIONS DUTES A TERME	EINES/INSTRUMENTS	TEMPORITZACIÖ
<p>Avaluació Escolaritat Compartida a Badalona</p> <p>Avaluació Unitats Específiques a Badalona</p>	<p>Entrevistes amb els professionals, equips directius, especialistes i tutors</p> <p>Entrevistes amb els EAP</p> <p>Seguiment dels alumnes d'escolaritat compartida i grups de les unitats</p>	<p>Qüestionaris d'avaluació individual adreçats als professionals</p> <p>Registres d'observació</p>	<p>Març, Abril, Maig 2003</p>
<p>Avaluació projectes col·laboració a Badalona</p>	<p>Participació en la reunió de planificació de curs amb els professionals dels centres</p> <p>Anàlisi dels projectes</p>	<p>Qüestionaris d'avaluació de les propostes</p> <p>Informació sobre el PEC, PCC,PAC i Memòria de curs de cada centre</p>	<p>Març 2003</p>
<p>Anàlisi dels resultats de l'avaluació</p> <p>Elaboració de propostes</p>	<p>Elaboració de la base de dades, segons procés informàtic</p> <p>Recollida dels qüestionaris d'avaluació dels alumnes i dels projectes</p>	<p>Programa d'informàtica: base de dades</p> <p>Registres</p>	<p>Maig, Juny, Juliol 2003</p>
<p>Presentació de la Memòria de l'estudi realitzat</p>	<p>Elaboració de conclusions</p> <p>Redacció de la Memòria</p> <p>Entrega de la Memòria</p>		<p>Juny, Juliol, Setembre 2003</p>

2.2 METODOLOGIA EMPRADA

En el procés de recollida d'informació s'han fet servir recursos com l'observació directa, les entrevistes personals, diversos sistemes de registre, qüestionaris i anàlisi de documents.

2.2.1 Procés d'avaluació (sector Badalona)

a) Recollida de dades i observació directa dels alumnes.

S'ha seguit un procediment de recollida de dades a partir de l'observació directa de l'alumne dins el context educatiu; aquesta observació s'ha realitzat dins el grup/aula i en el treball que es porta a terme per part dels diferents especialistes de suport o estructures organitzatives d'atenció a la diversitat del centre.

Aquestes actuacions han fet necessàries reunions i entrevistes de seguiment amb els diferents professionals implicats tant del centre educatiu com de l'EAP o d'altres serveis que estan atenent als alumnes.

Posteriorment, la informació recollida s'ha resumit i sintetitzat en un informe/registre que ha permès identificar les necessitats educatives dels alumnes, analitzar el tipus d'escolarització proposat i l'evolució seguida durant la seva escolarització.

La informació que s'ha recollit ha estat descriptiva i ha tingut en compte les característiques i canvis de l'alumne, del context i de les situacions interactives.

Aquestes observacions, conjuntament amb la resta d'informacions, s'ha resumit per a tenir una visió raonada del progrés educatiu de l'alumne. En aquesta síntesi s'han inclòs les informacions sobre:

- Les observacions directament recollides de la situació de l'alumne dins de l'aula i en les sessions específiques de suport.
- Les observacions realitzades pels professors i tutors en els diferents àmbits d'intervenció.
- La història clínica i educativa de l'alumne a partir de la documentació de l'escola, de l'EAP i d'altres serveis i de les entrevistes amb les famílies.

Procés seguit:

- Tria d'una mostra de cinc alumnes que segueixen escolaritat compartida amb els següents criteris:
 - representació dels diferents cicles educatius: infantil, primària, ESO.
 - representació de les diferents modalitats d'escolarització :A,.B,.C
 - diferents tipologies de centres: públic, concertat, especial.
 - representació de les tres escoles d'educació especial de la ciutat.
- Observació directa dels alumnes o grups d'alumnes (centres ordinaris, centres d'educació especial, unitats específiques).
- Entrevistes amb els professionals dels centres (equips directius, tutors/res, personal especialista de suport) per fer la recollida de dades dels alumnes i de la seva evolució.
- Entrevistes amb els EAP.

b) Avaluació

b.1 Dels alumnes que han seguit o segueixen escolaritat compartida

- Avaluació que fan els professionals de l'evolució de cada alumne tenint en compte els objectius marcats en el procés ensenyament/aprenentatge.

S'ha avaluat el conjunt d'activitats realitzades pels alumnes, ja sigui individualment o en grup, en relació al currículum i l'adquisició de conceptes, procediments i actituds, en relació a la programació desenvolupada, segons que els continguts i les activitats responguin a les necessitats dels alumnes, en relació a la metodologia i als materials curriculars utilitzats, en relació al desenvolupament de les habilitats socials i de les capacitats d'autonomia personal i de relacions interpersonals.

L'avaluació ha comportat l'observació directa dels alumnes, l'anàlisi dels seus expedients i el qüestionari omplert pels professionals de l'àmbit ordinari i del de l'educació especial.

Els qüestionaris han estat anònims per a cada professional implicat en l'escolaritat compartida. Per tant, per a un alumne determinat s'ha obtingut l'avaluació del tutor del centre ordinari i del CEE si és el cas (o el seu referent), del mestre de suport, si ha intervingut i de l'equip directiu de cada centre.

Procés seguit:

- Entrevistes amb els professionals dels centres i l'EAP
- Passació del qüestionari d'avaluació individual Q1 (centre ordinari/centre d'educació especial).
- Recollida de dades i anàlisi dels expedients dels alumnes de l'EAP i/o dels centres.
- Introducció de les dades i els qüestionaris, segons procés informàtic.
- Elaboració i anàlisi dels resultats.

b. 2 Dels projectes de col·laboració

Avaluació que fan els professionals de l'evolució de cada proposta.

Els qüestionaris han estat anònims. Es demanava tant sols la funció de cada professional dins el centre. S'incloïa un apartat sobre dades generals de centre i es demanava un resum dels projectes que es portaven a terme.

Procés seguit:

- Entrevistes amb els professionals dels centres i l'EAP
- Passació del qüestionari d'avaluació Q2 (centre ordinari/centre d'educació especial).
- Recollida, introducció i anàlisi dels qüestionaris.
- Introducció dels qüestionaris a la base de dades, segons procés informàtic.
- Elaboració i anàlisi dels resultats.

b. 3 De les Unitats Específiques

Avaluació que en fan les professionals i el centre.

Procés seguit:

- Entrevistes amb els professionals de les Unitats, l'equip directiu, l'EAP i la Inspecció del centre.
- Observació directa dels alumnes en les Unitats i en les integracions en els centres: CEIP/IES.
- Recollida d'informació sobre l'evolució de les Unitats fins al curs 2002/2003.

- Recollida de l'avaluació que en fan els professionals.

b. 4 Base de dades sobre els resultats de l'avaluació dels alumnes

De cara a sistematitzar totes les dades recollides per tal de tenir informació sobre el nombre d'alumnes que han seguit escolaritat compartida s'ha fet el buidatge dels qüestionaris i s'ha elaborat una taula/registre on s'ha inclòs la informació sobre:

- dades personals de cada alumne: data de naixement, curs inici de l'experiència, centre matriculat, curs final de l'experiència, canvis d'ubicació de centre, situació actual.
- dades sobre: nombre d'alumnes que han seguit aquests projectes de col·laboració, nombre d'alumnes dels centres ordinaris públics o concertats, dels centres d'educació especial, nombres d'alumnes que han iniciat els projectes a Parvulari, a CI, a CM, a ESO, professionals que s'hi ha implicat i funcions de cada un.

b. 5 Avaluació qualitativa de cada projecte de col·laboració tenint en compte l'opinió dels professionals dels centres i dels professionals de l'EAP:

- Anàlisi dels objectius que han portat a la proposta de cada projecte de col·laboració.
- Planificació i organització de les activitats i tasques.
- Tipus de suports i ajuts que es donen.
- Metodologia que se segueix.
- Anàlisi de documents elaborats a rel de les experiències seguides.

Procés seguit:

- Anàlisi dels projectes.
- Entrevistes amb els professionals dels centres i l'EAP.
- Observació directa d'algunes activitats.

2.2.2 Anàlisi de les escolaritats compartides i/o projectes de col·laboració d'altres zones

Procés seguit:

- S'ha contactat amb els EAP per demanar informació sobre projectes de col·laboració que es porten a terme en cada zona. S'ha enviat un e-mail a tots els EAP demanant la seva col·laboració.
- S'ha contactat amb els EAP de cada zona on es realitza algun projecte de col·laboració entre centres (via e-mail) i enviament del qüestionari d'avaluació sobre aquests projectes.
- Entrevistes amb algun EAP per a recollir la informació i la valoració que en fan del projecte.
- S'ha contactat (via e-mail) amb els centres d'educació especial i s'ha enviat el qüestionari d'avaluació.
- Visites a centres d'educació especial i centres ordinaris segons uns criteris establerts. Entrevistes amb els Equips directius i professionals.
- S'ha contactat (via e-mail) amb alguns centres ordinaris (CEIP/IES) i s'ha enviat el qüestionari d'avaluació.
- Introducció del qüestionari a la base de dades. Anàlisi de cada projecte. Elaboració dels resultats segons programa informàtic.

2.3. DESCRIPCIÓ DELS RECURSOS UTILITZATS

2.3.1 Observació directa de l'alumne dins el context educatiu.

Aquesta observació s'ha realitzat tant dins el grup/aula com en el treball que es duu a terme per part dels diferents especialistes de suport o estructures organitzatives d'atenció a la diversitat del centre.

L'observació grup/aula ha facilitat la informació sobre el comportament de l'alumne en el seu entorn escolar més habitual i sobre les aptituds que es posen de manifest en les activitats que es realitzen. Els punts principals de l'observació s'han referit a:

- Hàbits de treball i d'autonomia.
- Tipus de participació en el grup.
- Relació amb els demás.
- Capacitat de captar i entendre les consignes.
- Actitud davant les feines.
- Demandes d'ajut cap al professorat o els companys.
- Actitud davant els materials.
- Interès i motivació cap a les tasques proposades.
- Actitud davant d'activitats conegudes i noves.
- Relacions espontànies.
- Actitud davant les dificultats pròpies.

Aquestes actuacions han fet necessàries reunions i entrevistes de seguiment amb els diferents professionals implicats tant del centre educatiu com de l'EAP. La periodicitat d'aquestes sessions de seguiment s'ha anat concretant amb els professionals.

Posteriorment, la informació recollida s'ha resumit i sintetitzat en un informe/registre.

2.3.2 Qüestionaris d'avaluació

Dels alumnes (Q1) i dels projectes (Q2), dirigits als professionals: equips directius, especialistes, tutors centres ordinaris, professionals centres especials, professionals EAP.

Aquests qüestionaris fan referència a:

- Dades generals de centre: tipologia de centre, projecte de centre, mesures organitzatives, suports, alumnes amb nee (dictamen/informe).
- L'organització de centre i la participació dels professionals en els projectes de col·laboració.
- Grau de coordinació entre centres: equips directius, tutors, altres professionals implicats.
- Aspectes més rellevants que es tenen en compte a l'hora de plantejar o d'iniciar una proposta d'aquests tipus.
- Nivell de coneixement existent entre els centres i les dinàmiques pròpies.
- En quins aspectes la col·laboració facilita el progrés dels alumnes: autonomia personal, habilitats socials, habilitats comunicatives, desenvolupament de les capacitats bàsiques.

- Ajustament del programa educatiu a les necessitats dels alumnes: objectius, ubicació dels alumnes a un grup determinat, suports establerts, organització horària i d'activitats, adaptació de materials, ACI, estratègies metodològiques.
- Grau de col·laboració de les famílies: informació facilitada, satisfacció, consens, acords establerts, expectatives en quant al progrés del fill/a.

Aquests qüestionaris eren anònims: hi constava el nom del centre i la funció dels professionals. Els qüestionaris s'han basat en preguntes tancades, preguntes obertes i observacions de cada professional.

2.3.3 Registres

2.3.3.1 per anotar la informació de l'alumne

La revisió de l'expedient de l'alumne (centre/EAP) ha permès recollir les dades més rellevants de la història personal i/o acadèmica: informes mèdics, psicològics, informes tutorials, i actuacions que s'han dut a terme.

Les dades a registrar s'han referit a aspectes del desenvolupament evolutiu, nivell de competències de l'alumne en quant als continguts curriculars, ritme i estil d'aprenentatge, nivell d'habilitats socials i de relacions afectives.

2.3.3.2 per anotar les visites efectuades a centres on s'ha recollit informació sobre el projecte, els aspectes que van portar a la seva realització, els objectius establerts i les actuacions que es realitzen, les valoracions que en fan els professionals i les propostes de continuïtat.

2.3.3.3 Base de dades, segons programa informàtic: Accés 2000, Excel 2000.

3. RESULTATS DEL TREBALL

3.1 L'ESCOLARITAT COMPARTIDA A BADALONA

3.1.1 Fonamentació

Partint de la Constitució i la Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu que concreta els grans principis de la Reforma Educativa desplegats en el Decret 75/1992 de 9 de març i tenint en compte l'ordre de 25 d'agost de 1994 per la qual s'estableix el procediment per l'autorització de modificacions d'elements prescriptius del currículum, des de fa temps, s'estan realitzant escolaritats compartides d'alumnes i projectes de col·laboració entre centres, sota els principis desplegats en les orientacions curriculars:

“Una concepció comprensiva de l'escola implica l'assumpció del principi de diversitat, la definició de plantejaments sobre la resposta educativa a les diferències i la previsió d'estratègies per tal que aquestes no esdevinguin desigualtats. Les esmentades estratègies haurien de tenir en compte els interessos i ritmes d'aprenentatge de cada infant. Es tracta d'afrontar l'atenció a la diversitat a través de l'ensenyament personalitzat amb la finalitat d'afavorir la construcció de coneixements per part de l'alumnat.

L'ensenyament personalitzat suposa aplicar fórmules organitzatives, metodològiques i d'avaluació diversificades de manera que puguin construir-se aprenentatges des de les pròpies característiques.

En definitiva, si s'assumeix la concepció comprensiva de l'escola com a principi i es considera que la diversitat de característiques dels nens i nenes és positiva, caldrà emprar tots els mecanismes que afavoreixin les condicions òptimes per al seu progrés individual”.¹

L'atenció a la diversitat, a partir dels conceptes de comprensivitat, flexibilitat i opcionalitat, ens porta a la necessitat de trobar elements comuns de normalització social i escolar, compartint entorns normalitzadors i experiències comunes per a tots els alumnes. L'escolarització compartida parteix de la necessitat d'utilitzar de forma oberta i flexible els recursos específics propis d'una zona amb la finalitat d'optimitzar-los i ajustar-los al màxim a les necessitats educatives especials, potenciant la no obligatorietat del currículum dels alumnes.

El programa d'escolaritat compartida desenvolupa les seves funcions d'acord amb el que estipula de decret 299/1997 de 25 de novembre sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials, en concret en l'article 8 que estableix la col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial.

En aquest decret s'apunta textualment que:

“l'anàlisi de la realitat aconsella l'establiment de noves formes de col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial que garantitzin la continuïtat de les respectives actuacions com a part integrant d'un únic sistema educatiu.”

Els postulats per al desenvolupament d'aquests programes es basen en:

- El nou concepte de retard mental proposat per l'AAMR, basat en el fet d'entendre i valorar la persona que presenta retard mental en relació amb el seu entorn físic, social i cultural i, no únicament pels seus dèficits individuals.

¹ Orientacions Currículum de Primària, Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya

- L'educació dels alumnes amb nee ha d'estar adequada a aquestes necessitats i ha de cobrir, doncs, el currículum, els serveis i les situacions escolars més adequades a les seves necessitats.
- L'escolarització dels alumnes amb nee s'ha de donar en el lloc menys restrictiu possible, sempre que sigui possible.
- L'escola d'educació especial esdevé un suport i un recurs pedagògic pels alumnes amb nee en l'entorn ordinari.

3.1.2 Organització del procés d'EC a Badalona

Fins el curs 2002/2003, Badalona comptava amb 4 escoles d'educació especial públiques essent el seu titular l'Institut Municipal de Serveis Personals de l'Ajuntament. Tres d'aquestes escoles atenen alumnes en les etapes d'Educació Infantil, Primària i Secundària, i una d'elles ofereix Programes de Garantia Social Adaptada i de Transició a la Vida Adulta.

L'EAP com a coneixedor dels diferents àmbits, de la ubicació i organització dels recursos i de les necessitats educatives d'alguns alumnes, es fa ressò de demandes que porten a plantejar altres formes d'atenció: flexibilitat del currículum i sistemes organitzatius de centre que afavoreixen el funcionament de cicle, optimitzant els recursos i potenciant l'opcionalitat del currículum. Tot aquest seguit de mesures porten a considerar la proposta d'un model d'escolarització que pugui donar resposta a les necessitats educatives dels alumnes.

A partir de l'avaluació psicopedagògica que es realitza previ a la matrícula d'un alumne o bé a partir de l'avaluació de les necessitats educatives dins el context escolar (ordinari/especial), l'EAP fa la proposta a Inspecció i elabora el dictamen corresponent, després d'haver arribat a acords amb l'escola ordinària, el centre especial i la família. Un cop elaborada la proposta es forma l'Equip Pedagògic que serà el responsable d'articular el programa educatiu de l'alumne, així com el seu seguiment i avaluació.

L'Equip Pedagògic està format pels equips de centre (CEE/CEIP) i l'EAP. Aquest equip, és l'àmbit on es prendran el conjunt de decisions que afectin a l'acció educativa adreçada a l'alumne i serà el responsable de desenvolupar els acords educatius.

Cada membre de l'equip té definides unes funcions i la seva participació queda recollida en el protocol d'actuacions realitzat conjuntament per l'EAP i l'equip de psicopedagogs de les escoles d'educació especial.

EQUIP PEDAGÒGIC	
EQUIP DE CENTRE (CEIP/IES)	EQUIP DE CENTRE (CEE)
Tutor/a	Mestre/a tutor/a
MSEE	Professional del ESAXP
Psicopedagog de centre / Mestre de Pedagogia Terapèutica	Especialistes: logopeda, fisioterapeuta
Altres professionals: especialistes d'àrea, coordinadors de cicle,	Psicopedagog
Equip directiu	Equip directiu
EAP	

Aquest model organitzatiu és el que garanteix que tots els professionals que participen en aquesta modalitat d'escolaritat comparteixin les mateixes finalitats educatives i assegurin la coherència de la proposta educativa.

Des de l'inici de l'experiència fins al moment (des del 95/96 fins al 02/03), hi ha hagut 33 alumnes que han realitzat o realitzen escolaritat compartida en ambdues modalitats (CEIP-CEE, CEE-CEIP) en les etapes d'Infantil, Primària i Secundària..

El que es va iniciar amb uns projectes d'escolaritat compartida per algun alumne/a i en unes àrees determinades, s'ha arribat a consolidar en un projecte de zona en el que es porten a terme altres formes de col·laboració entre CEE i centres ordinaris.

A partir del curs 2001/2002, el projecte d'escolaritat compartida ha esdevingut un dispositiu educatiu de l'IMSP, integrat en els programes de Suport Educatiu als Alumnes de la Xarxa Pública que presta els seus serveis als alumnes que presenten necessitats educatives especials.

L'escolaritat compartida és un projecte que sorgeix del treball pedagògic conjunt entre l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic, l'escola d'educació especial, les escoles ordinàries de la zona i els tècnics d'educació que pertanyen a l'ESAXP. Està immers en el context de l'atenció a la diversitat i pretén adequar-se al màxim a les característiques i necessitats personals dels alumnes amb necessitats educatives especials que realitzen els seus aprenentatges en l'etapa infantil, primària i secundària obligatòria (3 / 16 anys).

L'objectiu principal d'aquest programa és el de donar resposta educativa a l'alumne amb nee en l'emplaçament educatiu més adequat, ja sigui l'ordinari o l'especial, en funció de la seva Adequació Curricular Individual per tal que l'alumne progressi globalment tant en aspectes personals com en els aprenentatges.

3.1.2.1 A qui s'adreça

Aquesta és una modalitat d'atenció que esdevé una mesura extraordinària destinada a aquells alumnes que presenten unes necessitats que fan necessària una resposta educativa diversificada. L'escolarització compartida s'adreça a aquells alumnes que presenten necessitats educatives especials derivades de disminucions greus i permanents per tal que puguin accedir a les capacitats de l'etapa (Infantil, Primària, Secundària). Són alumnes que poden presentar:

- Retard significatiu en el procés d'aprenentatge.
- Trastorns de la personalitat i / o la comunicació.
- Disharmonia en les capacitats cognitives.
- Necessitat de recursos específics o personal especialitzat en funció de les diverses necessitats.
- Necessitat d'una modificació significativa del currículum pel que fa a adaptacions de continguts, de suports, metodològiques i de materials pedagògics.
- Necessitat d'adquisició de competències en habilitats socials que permetin la interacció i la comunicació social.
- Necessitat de dinamització d'entorns de més restringits a menys.

Aquestes són algunes de les característiques que poden fer aconsellable la seva escolarització o suport en un centre especialitzat, sense perdre la seva vinculació amb l'entorn ordinari on es poden beneficiar d'uns models normalitzats d'interacció i comunicació social. Això suposa aplicar fórmules organitzatives i metodològiques noves, tant des de l'escola ordinària com des de l'escola especial.

3.1.2.2 Modalitats d'escolarització

a) Modalitat A:

Alumnes matriculats a l'escola especial que assisteixen a temps parcial a l'escola ordinària per poder participar en un entorn socialitzador en àrees on siguin competents.

Objectius:

- Objectiu de socialització:
 - Participar d'un entorn normalitzat, ric en estímuls, en relacions i en demandes, ser-ne receptiu, saber-ne donar resposta i generalitzar-ho en altres contextos.
- Objectiu d'aprenentatge:
 - Adquirir i generalitzar objectius d'aprenentatge corresponent a les àrees prioritzades.

b) Modalitat B

Alumnes matriculats a l'escola ordinària que assisteixen a temps parcial a l'escola especial per rebre una atenció especialitzada d'acord amb les seves necessitats educatives.

Objectiu:

- Que els alumnes adquireixin els aprenentatges de les àrees instrumentals segons la seva especificitat i rebin els serveis específics (logopèdia, fisioteràpia, adaptació de material, etc.) necessaris.

L'objectiu final d'aquesta modalitat és que el/la alumne/a retorni a l'escola ordinària i rebi, tant ell/a com els mestres de l'escola ordinària, suports específics de professionals de l'escola d'educació especial i dels tècnics d'educació de l'ESAXP.

c) Modalitat C:

Alumnes matriculats a l'escola ordinària que hi assisteixen a temps total i que tant ells com els mestres reben suport dels professionals de l'escola d'educació especial i dels tècnics d'educació de l'ESAXP.

Objectiu:

- Que l'alumne participi i progressi en el seu entorn natural gaudint dels suports adequats.

3.1.2.3 Professionals adscrits al programa

El programa és dirigit pel director dels programes de Suport Educatiu a Alumnes de la Xarxa educativa. Els professionals del programa són tècnics de l'IMSP. Les seves funcions, entre altres, són:

- Atenció directa als alumnes
- Elaborar la proposta de pla individual
- Dissenyar les activitats d'aprenentatge
- Impulsar sistemes d'avaluació
- Coordinació amb les famílies
- Participar en l'equip pedagògic de cada alumne
- Cooperar amb els professionals dels centres de l'IMSP i d'altres institucions
- Participar en el Pla de Formació Continuada

3.1.2.4 Procediment organitzatiu

a) Modalitat A

L'inici d'una escolaritat compartida de la modalitat A es fa a partir:

- bé de la proposta per part de l'escola d'educació especial que valorant les característiques tant personals com acadèmiques d'un/a alumne/a considera que en traurà uns beneficis al participar d'un entorn ordinari,.
- bé de la proposta de l'EAP que queda reflectida en el dictamen.

En el primer cas es fa la proposta a l'EAP, qui conjuntament amb el psicopedagog de l'escola, en valora la viabilitat, elabora el dictamen i escull quina és l'escola ordinària més adequada per aquesta escolaritat.

Per tal d'anar concretant la proposta, les actuacions que es porten a terme són les següents:

- Presentació de la proposta a nivell formal amb els equips directius de les dues escoles, altres professionals implicats i les professionals de l'EAP.
- Coneixement per part de les dues escoles de la realitat de l'escola ordinària i de l'escola d'educació especial. (Visites als dos centres).
- Preparació de la proposta més adequada en les activitats on el/la alumne/a pugui ser competent.
- Concreció definitiva de la proposta amb l'organització horària i les àrees d'aprenentatge.
- Presentació de la proposta a la Inspecció Educativa del Departament per tal d'obtenir-ne el seu vist i plau.
- Presentació de la proposta a la família per tal que en doni el seu vist i plau i exposa'ls-hi quin haurà de ser el seu grau de participació i compromís.

Una vegada està concretada la proposta d'escolaritat es crea l'equip pedagògic que serà el responsable d'articular el Pla Individual de el/la alumne/a, fer-ne el seguiment i l'avaluació.

b) Modalitat B

L'escolaritat compartida de la modalitat B es pot iniciar en els períodes de matriculació amb la detecció d'algun alumne/a que es pot beneficiar d'aquest tipus d'escolaritat o bé quan es fa una demanda per un/a alumne/a ja escolaritzat en un centre ordinari.

Previ a prendre cap decisió hi ha la valoració psicopedagògica per part de la professional de l'EAP i del psicopedagog de l'escola d'educació especial. Seguidament la professional de l'EAP en fa el dictamen i s'inicien les actuacions següents:

- Presentació de la proposta a nivell formal amb els equips directius de les dues escoles, altres professionals implicats i les professionals de l'EAP.
- Coneixement per part de les dues escoles de la realitat de l'escola ordinària i de l'escola d'educació especial. (Visites als dos centres).
- Preparació de la proposta més adequada, segons les necessitats educatives que requereix l'alumne.
- Concreció definitiva de la proposta amb l'organització horària i les àrees d'aprenentatge que realitzarà a cada centre per tal d'assegurar que el/la alumne/a tindrà un currículum equilibrat, malgrat es desenvolupi en dos centres diferents.

- Presentació de la proposta a la Inspecció Educativa del Departament per tal d'obtenir-ne el seu vist i plau.
- Presentació de la proposta a la família per tal que en doni el seu vist i plau i exposa'ls-hi quin haurà de ser el seu grau de participació i compromís.

Una vegada està concretada la proposta d'escolaritat es crea l'equip pedagògic que serà el responsable d'articular el Pla Individual de l'alumne, fer-ne el seguiment i l'avaluació.

c) Modalitat C

L'alumne amb necessitats educatives especials que rep un suport determinat dels professionals de l'escola d'educació especial i dels tècnics de l'ESAXP, és aquell/a alumne/a que ha passat un període determinat en la modalitat d'escolaritat B i que una vegada retorna a temps total a l'escola ordinària, continua amb el suport necessari que s'estipuli convenient.

Es pot donar el cas d'un/a alumne/a que rebi aquest suport sense haver passat per la modalitat d'escolaritat B, però que per les seves necessitats educatives requereixi la intervenció dels professionals especialitzats en educació especial.

Igual que en les altres modalitats, una vegada està concretada la proposta d'escolaritat es crea l'equip pedagògic que serà el responsable d'articular el Pla Individual de l'alumne/a, fer-ne el seguiment i l'avaluació.

El procediment organitzatiu que s'exposa en el quadre que ve a continuació a continuació, és fruit del treball conjunt realitzat per les psicopedagogues de l'EAP i els psicopedagogs que treballen als centres d'educació especial. Ja des del primer moment es van establir reunions de coordinació entre aquests professionals per tal d'anar acordant criteris conjunts, fer el seguiment de l'evolució de cada alumne i coordinar les actuacions, definint les funcions de cada professional implicat en el projecte.

Aquest procediment es realitza, segons el calendari del procés de matriculació, tot i que el procediment es pot iniciar al llarg del curs en funció de les necessitats de cada alumne.

Aquesta experiència és el resultat de la coordinació de la zona. L'existència en el sector de les dues modalitats d'escolarització, la disponibilitat mútua en qüestions organitzatives i de coordinació i el consens comú entre els centres en quant a temes com la definició del concepte de necessitats educatives especials, atenció a la diversitat,... ens ha animat a la implicació conjunta per a la realització d'aquest model d'escolarització compartida adreçat tant a alumnes matriculats en centres ordinaris com a alumnes matriculats en centres d'educació especial.

3.1.2.5 Avaluació del programa:

Anualment, a final de cada curs es procedeix a una avaluació del programa que identifica els següents aspectes:

- Ajust de l'activitat als objectius plantejats en el programa.
- Nombre d'alumnes en relació als recursos disponibles
- Nivell de satisfacció dels professionals i de les famílies.

Participants en l'avaluació:

- Equip de psicopedagogs dels CEE
- EAP.
- Equips directius de les escoles.
- Direcció i professionals dels programes d'escolaritat compartida.

A continuació s'exposa el procediment organitzatiu elaborat i acordat entre l'EAP i els psicopedagogs dels CEE. Aquest procediment és el que emmarca les actuacions de tots els professionals. Cal fer constar, que en aquest moment està en procés de revisió per anar-lo actualitzant i adequant a les noves escolaritats compartides (escolaritats a Secundària)

3.1.3 QUADRE PROCEDIMENT ORGANITZATIU

ACTUACIONS	CONTINGUTS		RESPONSABLES	TEMP.
	CEE	CEIP		
0.- Avaluació inicial	Avaluació del nivell de competències de l'alumne respecte a objectius generals: àrees i continguts.		EAP Equip docent	Inici proposta
	Avaluació de la integració de l'alumne en el marc escolar (CEIP o CEE) pel que fa a les actuacions realitzades al llarg de la seva escolaritat: inclusió al nivell/grup, relacions interpersonals, dinàmica grup/aula, serveis i suports personals i materials		EAP CEIP/CEE: Tutors, MSEE, Equip Directiu dels centres, Psicopedagog (CEE, IES)	
	Informació de l'avaluació realitzada a la família, al centre i a inspecció		EAP/CEIP/CEE (Tutors, MSEE, E. Directiu, Psicopedagog)	
-Elaboració de la proposta d'escolaritat compartida.	Acords sobre la possible proposta d'ubicació escolar amb la família, la direcció dels centres i inspecció.		EAP/CEIP/CEE(Tutors, MSEE, E. Directiu, psicopedagog)	Anterior al dictamen.
	Elaboració del dictamen on es recull la proposta.		EAP	Maig, Juny
	Tramitació dictamen a Inspecció		EAP	Maig, Juny
-Presentació de la proposta a Inspecció i als diferents equips directius de les escoles.	Establiment de criteris que justifiquen la proposta que recull el dictamen.		Inspecció, EAP	Juny Setembre
	Determinar la ubicació de l'alumne dins el centre, assignant-li: nivell/grup, suports organitzatius		Equip directiu del CEIP/CEE Psicopedagog del CEE	
	Reunió informativa a la família per part de la direcció per presentar-los l'escola receptora.		CEE (Direcció)/ CEIP(Direcció)	Setembre
	Coneixement, per part de la família, del marc escolar on s'ubicarà l'alumne.		EAP	
-Desenvolupament de la proposta curricular de l'alumne.	Coneixement del marc escolar dels alumnes (visites interescoles)		CEIP (Tutors) CEE (Tutors)	1 ^a quinzena d'octubre
	Organitzar els horaris de l'alumne, de coordinació dels tutors i concretar la primera entrevista amb la família.		EAP	Setembre
	Presentació dels tutors a la família		Equips de centre (CEE i CEIP)	

ACTUACIONS	CONTINGUTS		RESPONSABLES	TEMP.
	CEE	CEIP		
4.-Elaboració de la proposta d'adequació curricular.	Reunió de l'equip interdisciplinari del CEE per planificar les actuacions de: avaluació inicial nivell de competències factors significatius i serveis específics. Reunió de l'equip del CEIP per preparar la proposta curricular, l'adaptació de la programació i de l'organització dels recursos interns del centre Preparar la proposta de programació de l'alumne. Preveure l'organització dels recursos de l'escola que farà possible tirar endavant el programa.		Equip pedagògic (CEE, CEIP, EAP)	Setembre Octubre
	Acordar els continguts de l'adequació curricular individualitzada (ACI): objectius, metodologia, provisió de serveis, criteris d'avaluació.		Equip pedagògic	1r trimestre.
5.-Coordinació i seguiment.	Reunió amb la família per explicar la proposta de l'ACI		Equip pedagògic	1r trimestre.
	Seguiment periòdic dels equips dels centres per la revisió de les actuacions i modificació, si s'escau, d'aspectes organitzatius i/o curriculars.		Equips de centre (CEE i CEIP)	Al llarg del curs.
	Reunió per coordinar les actuacions dels centres		Equip pedagògic	Curs
	Seguiment periòdic del programa educatiu amb la família		Equips de centre	Curs
6.-Avaluació.	Reunió de l'equip pedagògic per avaluar el programa educatiu i el progrés de l'alumne, en funció del calendari d'avaluació que s'hagi acordat		Equip pedagògic	Trimestral
	Reunió amb la família per fer l'avaluació conjunta del programa de l'alumne i la previsió per al curs vinent		Equip pedagògic	Trimestral
	Reunions de seguiment i d'avaluació del funcionament de les experiències.		Equip de psicopedagogs dels CEE i EAP	Curs
	Reunió d'informació i avaluació de la modalitat d'escolaritat compartida.		EAP Inspecció.	Inici de curs. Fi de curs.

3.2 AVALUACIÓ DE L'ESCOLARITAT COMPARTIDA A BADALONA

3.2.1 Introducció

Per a realitzar l'avaluació dels alumnes de Badalona s'ha partit del qüestionari (Q1) elaborat el curs 1999/2000 per l'EAP B-05 conjuntament amb els psicopedagogs dels CEE de Badalona. El curs 2000/2001 es va realitzar una primera avaluació dels alumnes que havien iniciat l'EC des del 1995. El curs 2002/2003 s'ha acabat de completar l'avaluació (a partir de la llicència concedida pel Departament d'Ensenyament), s'ha fet l'anàlisi quantitativa i qualitativa dels qüestionaris, s'ha portat a terme el tractament de les dades i s'han elaborat les conclusions finals.

Per completar l'avaluació s'han tingut en compte els següents indicadors:

- Alumnes amb més d'un any en modalitat d'escolaritat compartida (no s'han afegit, doncs els alumnes que han iniciat l'EC aquest curs).
- Alumnes en les dues modalitats d'EC: A, B
- Avaluació d'un mateix alumne des del centre ordinari i des del centre d'educació especial.

En el qüestionari es demanava:

- L'especificació de la funció del professional que el contestava: direcció, cap d'estudis, tutor, especialista, altres.
- Any d'inici de l'escolaritat compartida.
- Modalitat d'escolaritat compartida.

El tractament de dades s'ha realitzat de tots els alumnes, tant dels de la primera avaluació com de la realitzada aquest curs. A partir d'aquestes dades s'ha elaborat una taula amb:

- Número d'identificador de l'alumne
- Centre de matrícula
- Curs d'inici de l'EC
- Centre amb el que ha realitzat l'EC
- Tipus d'escolaritat compartida
- Curs d'acabament de l'EC
- Nivells d'inici i final de l'EC
- Centre de matriculació actual

La relació d'alumnes avaluats i la taula figura a l'annex 7.4.

S'ha deixat que en cada centre contestés aquell professional que estigués implicat en l'EC.

Els qüestionaris contempnen una sèrie de preguntes tancades que han requerit una resposta afirmativa o negativa (SI / NO) i una explicació raonada de la resposta. En els últims ítems figura una escala de valoració: gens, poc, bastant, molt.

S'ha realitzat una anàlisi qualitativa de les respostes de cada qüestionari. El resum de l'anàlisi s'inclou en uns comentaris diferenciats per centres i/o per modalitat d'escolarització. En algun cas, els comentaris es fan a nivell general. A partir d'aquests comentaris s'ha elaborat una conclusió de cada apartat.

Al final del qüestionari s'inclouen uns comentaris generals. Les conclusions sobre el treball s'inclouen a l'apartat 5 de la memòria.

Nombre d'alumnes avaluats

Nombre alumnes: **24**

Nombre alumnes segons modalitat d'Escolaritat Compartida:

CEE → CEIP: 10 (CEIP: Centres Públics d'Infantil i Primària)

CEIP → CEE: 14 (CEIP inclou IES i centres Concertats)

Nombre de centres: 15 (7 CEIP, 4 CC, 1 IES, 3 CEE)

Qüestionaris recollits

Nombre centres que han participat en l'avaluació: 7 CEIP, 4 CC, 1 IES, 3 CEE

Nombre total de qüestionaris: 71

Nombre qüestionaris CEE	25	71
Nombre qüestionaris C. Públics	32	
Nombre qüestionaris C. Concertats	14	

Nombre qüestionaris segons modalitat d'EC

CEE → CEIP: 16

CEIP → CEE: 55

Nombre qüestionaris segons professionals:

Equip Directiu:	16	71
Professorat:	41	
Especialistes:	14	

S'han quantificat les respostes a partir dels següents criteris:

- per tipologia de centre:
 - centre ordinari, centre educació especial
 - centre públic, centre concertat
- per professionals:
 - Equip Directiu: directora, cap d'estudis,
 - Professorat: tutors, mestre referent per a l'EC, altres
 - Especialistes: MSEE, logopeda, educació física, psicopedagogs
- modalitat d'escolaritat compartida:
 - centre ordinari → CEE / CEE → centre ordinari

A continuació es detalla cada pregunta, amb les gràfiques i els resultats numèrics expressats en percentatges i l'anàlisi qualitativa de cada resposta. Les gràfiques i percentatges es refereixen a les respostes positives.

Les preguntes 1 i 2 s'han analitzat conjuntament.

El qüestionari es pot consultar a l'annex 7.1

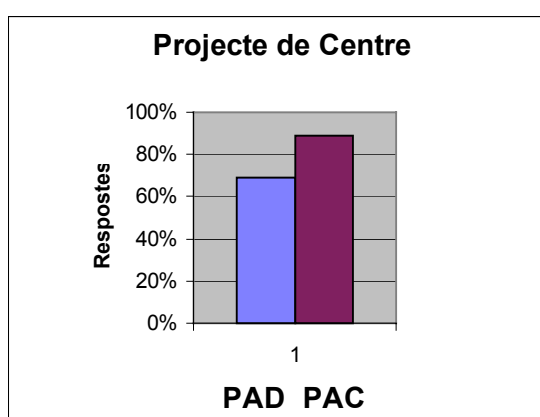
En quant a la interpretació dels resultats, cal tenir en compte que l'avaluació s'ha realitzat durant tres períodes de temps (curs 2000/2001; 2001/2002; 2002/2003) i tant dels alumnes que havien iniciat l'escolarització compartida al 1995 com dels que ho han fet a partir del 2001; això pot incidir en les respostes donades pels professionals (exemple qüestions 1 i 2).

3.2.2 RESULTATS DE L'AVALUACIÓ Q1

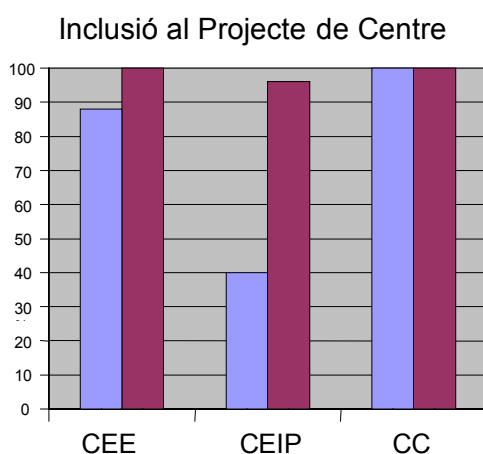
S'han reproduït les preguntes del qüestionari per a cada resposta. El qüestionari figura a l'annex 7.1

1-. La proposta d'EC està inclosa dins el PAD del vostre centre?

2-. La proposta d'EC està inclosa dins el PAC?

Respostes totals

Respostes per tipologia de centres

Comentaris

1.2 respecte al PAD i al PAC

1.2.1 Centres ordinaris:

La majoria de centres expressen la no existència del PAD com a document escrit tot i tenir contemplades mesures d'atenció a la diversitat. Si, en canvi, que l'EC figura en el Pla d'Actuació i en la Memòria de Centre. Algun centre especifica que el projecte queda contemplat en el Pla de Centre en l'apartat corresponent al Pla de Centre de l'EAP i les actuacions i valoració s'inclouen a l'apartat "àmbit tutorial" a la Memòria de final de curs.

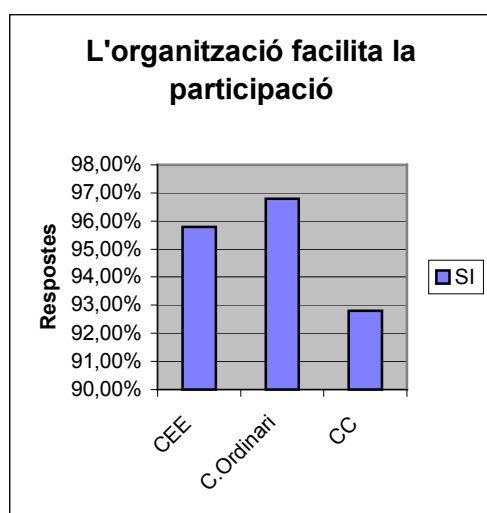
1.2.2 Centres d'Educació Especial:

En la seva majoria tenen inclosa l'EC tant en el PAD com en el PAC, tot i que hi ha algun centre que especifica la no existència del document per escrit.

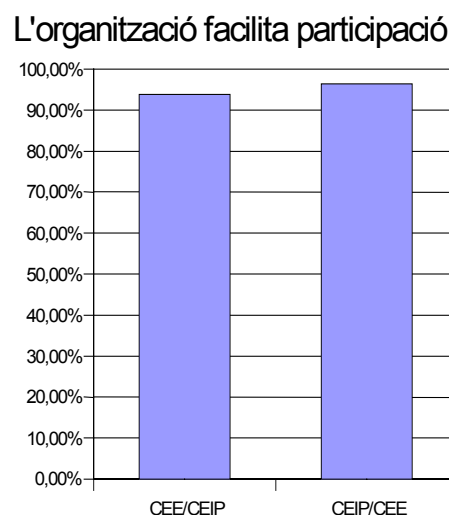
Conclusions

D'alguna manera, s'evidencia que els centres utilitzen majoritàriament el Pla Anual de Centre per incloure i especificar les actuacions relacionades amb l'atenció a la diversitat en general i en concret les actuacions referides a l'escolaritat compartida. Tanmateix, hem de tenir en compte que l'avaluació realitzada inclou un període de temps prou llarg com perquè aquesta situació hagi variat amb el temps. De totes maneres, queda encara camí per recórrer en la utilització de "la cultura per escrit".

3-. L'organització del centre facilita la participació dels professionals en el procés d'Escolaritat Compartida?

Segons centres

Segons modalitat
(CEIP = Centre Ordinari)

El 95,7% del total de respostes són afirmatives. No s'observen diferències entre professionals.

3.1 Participació en reunions de coordinació

3.1.1 Centres Públics:

- En general, els centres faciliten la participació dels professionals a aquestes reunions adequant els recursos humans a les necessitats de l'alumne i dels mateixos professionals en la mesura del possible. Es fa referència a la disponibilitat i la bona coordinació entre els professionals de cada centre i l'EAP perquè això sigui possible.
- S'estableix un horari de trobades periòdiques des de l'inici de curs amb tots els professionals que intervenen (centre ordinari, CEE i EAP). Aquestes trobades es realitzen amb una periodicitat mínima de tres cops al llarg del curs: inici de l'escolaritat compartida, avaluació mig curs, avaluació de final de curs. En aquestes reunions hi participen els tutors del centre ordinari i els professionals del centre d'EE, l'EAP i la família.
- En el cas de l'IES, es facilita la col·laboració dels professionals des de la distribució de la tutoria fins al seguiment i coordinació de l'equip docent.

3.1.2 Centres Concertats

- En general, els centres estableixen uns espais dins l'horari lectiu per poder organitzar les activitats. El tutor disposa d'hores setmanals per reunions o programacions concretes, segons les assignatures que des de l'escola ordinària s'han prioritzat. Els horaris s'organitzen en funció de les necessitats tant del professorat com de l'alumnat amb nee.
- L'organització d'ambdós centres (ordinari, especial) facilita el bon repartiment dels horaris i recursos de cadascú. Es facilita la possibilitat de realitzar reunions en horari escolar.

3.1.3 CEE

- A començaments de curs es crea l'equip interdisciplinari on s'especifiquen les persones que hi participen i l'organització. Aquest equip és el que marca les actuacions a fer i la participació dels professionals: es fa un calendari amb les reunions previstes per tractar de programació, de seguiment amb la família,...

3.2 Professionals que participen

3.2.1 Centres Públics

- En algun centre de Primària es fa esment de l'existència del Departament d'Orientació en el que participen l'equip directiu, els especialistes d'EE i l'EAP, i que és l'organisme que s'encarrega de coordinar en cada moment els professionals que intervenen en el procés.
- També poden participar professionals externs que estiguin incidint en l'atenció de l'alumne.
- En alguns casos es fa referència a la col·laboració voluntària dels professionals.

3.2.2 CEE

- Des dels CEE s'ha buscat una organització que permetés desenvolupar l'EC. S'ha creat la figura de la mestra d'EC que coordina els seus programes amb els tutors dels CEIP i d'EE, elabora les adaptacions, fa el seguiment i l'avaluació amb les persones necessàries en cada moment. La mestra d'EC permet descarregar els tutors d'EE de reunions excessives i afavoreix una visió dels diferents programes amb més globalitat.
- També existeix un Equip d'EC (psicopedagog, mestra d'EC i cap d'estudis) que elabora el Pla de treball, en fa el seguiment i l'avaluació. Les decisions i el procés de treball és compartit pel claustre de les escoles.

- Des del curs 1999/2000 s'ha creat la figura de la *referent d'EC* que forma part de l'Equip de Suport als alumnes de la Xarxa Pública. Aquesta figura, possibilita i agilitza molt més el desenvolupament global de la proposta.

3.3 Conclusions

En general, des dels diferents centres, es facilita la participació dels professionals en tot el procés, amb els recursos personals que es tenen i no sense esforç i disponibilitat de tots els que estan implicats. En l'ànim de tots està afavorir les accions que calgui per al procés d'escolaritat compartida i de coordinació entre els professionals.

Perquè l'escolaritat compartida i, en definitiva, l'atenció als alumnes amb nee es pugui tirar endavant, cal una voluntat decidida per part de tots, si tenim en compte que acostuma a suposar una major coordinació entre els professionals que actuen, fet el qual no sempre és fàcil.

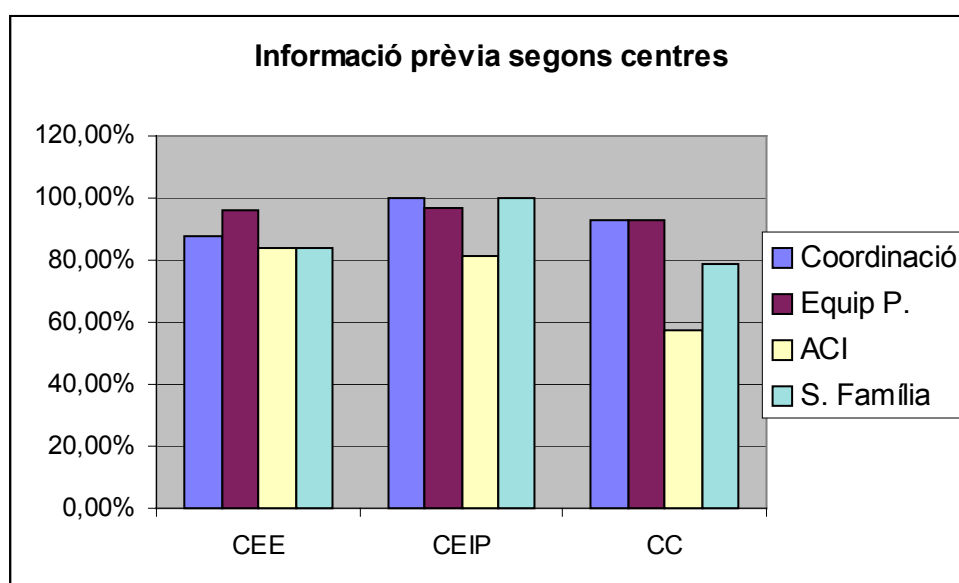
4-. Has tingut prou informació prèvia sobre el que pot comportar el procés d'escolaritat compartida pel que fa a:

4.1. Grau de coordinació entre els tutors (CEIP-CEE)

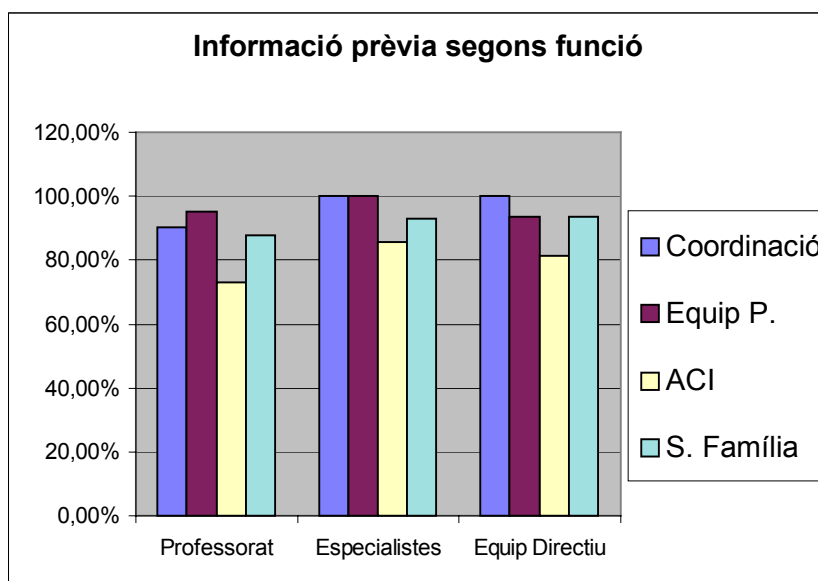
4.2. Participació en l'equip pedagògic de seguiment de l'alumne

4.3 Preparació de l'ACI, adaptació de materials, suports tècnics.

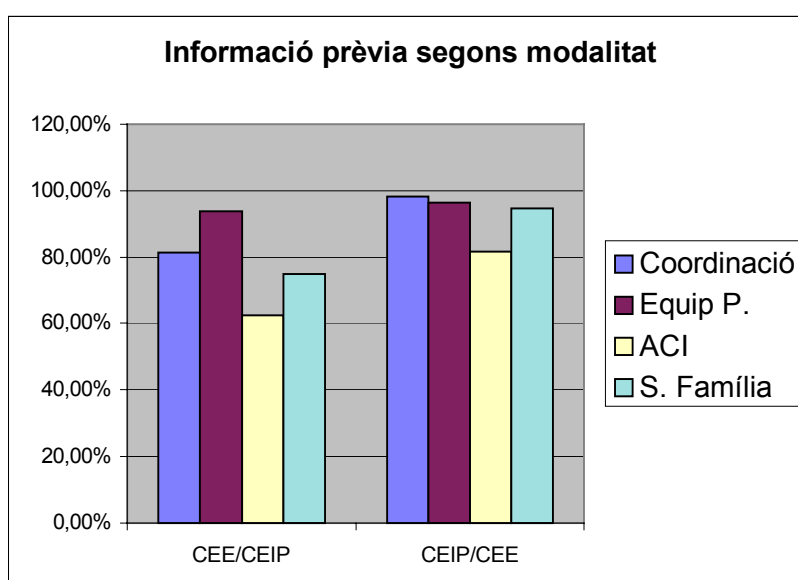
4.4. Seguiment amb la família

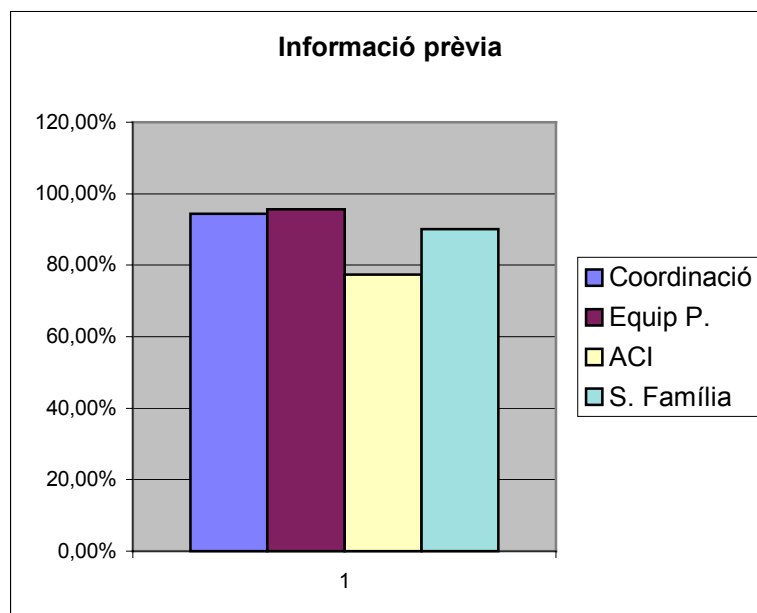
Centre	Coordinació	Equip P.	ACI	S. Família
CEE	88,00%	96,00%	84,00%	84,00%
CEIP	100,00%	96,87%	81,25%	100,00%
CC	92,85%	92,85%	57,14%	78,57%

FUNCIÓ	Coordinació	Equip P.	ACI	S. Família
Professorat	90,24%	95,12%	73,17%	87,80%
Especialistes	100,00%	100,00%	85,71%	92,85%
Equip Directiu	100,00%	93,75%	81,25%	93,75%

TIPUS	Coordinació	Equip P.	ACI	S. Família
CEE/CEIP	81,25%	93,75%	62,50%	75,00%
CEIP/CEE	98,18%	96,36%	81,81%	94,54%

Totals respostes qüestió 4

Coordinació	Equip P.	ACI	S. Família
94,30%	95,70%	77,46%	90,14%

4.1 Aspectes que es destaquen

4.1.1 Centres Públics

- S'incideix en la necessitat d'una bona coordinació entre els professionals
- Es veu com a molt necessària una bona disponibilitat de la família.
- L'EP s'incorpora a les organitzacions pròpies de cada centre amb la participació dels tutors, referents i equips directius dels CEE.
- En el cas de l'IES, s'esmenta com a menys reeixida la part de la informació sobre l'adaptació curricular pel que fa referència a l'adaptació de materials donada la dificultat de coordinar les diferents àrees i els horaris canviants cada trimestre.

4.1.2 Centres Concertats

- Es valora la informació prèvia necessària tot i que es considera una informació de l'alumne molt inicial que pot canviar a partir del coneixement i la pràctica diària.
- Es troba a faltar més informació sobre els dos darrers punts (preparació de l'ACI i seguiment de la família).
- En alguns casos el procediment inicial es troba massa llarg.

4.1.3 CEE

- És valora positivament la informació prèvia sobre cada alumne, tot i que es remarca que és amb la pràctica diària que es pot anar concretant les actuacions.

- Es dóna molta importància a la formació d'un Equip Pedagògic que prengui les decisions sobre el seguiment de l'alumne i el desenvolupament de la programació.

4.2 Conclusions

4.2.1 En quant als aspectes.

- En general, es considera que els quatre apartats dels que consta la pregunta són prou importants i significatius a l'hora de plantejar un procés d'escolaritat compartida.
- Es valoren molt els apartats que fan referència a la coordinació entre els centres i el seguiment amb les famílies.

4.2.2 En relació al procés d'informació

- Es dóna molta informació sobre el procés i és un punt cabdal per al desenvolupament de la proposta, tanmateix, crec que cal reflexionar sobre els resultats en l'apartat 3, referents a la informació prèvia de la preparació de l'ACI i adaptació de materials, necessària per a desenvolupar el programa dels alumnes.

4.2.3 En relació a la participació dels professionals

- No s'observen diferències significatives entre professionals tot i que els especialistes acostumen a sentir-se més informats, per la participació que tenen en cadascuna de les escolaritats compartides que s'engeguen.
- Molts dels enquestats valoren positivament la formació d'un EP.
- Els tutors valoren molt positivament el paper dels psicopedagogs dels CEE en tot el procés.
- En tots els centres es fa esment del paper decisiu de la persona referent de l'EAP com a professional que vetlla per la coordinació i és el punt de contacte entre els centres.

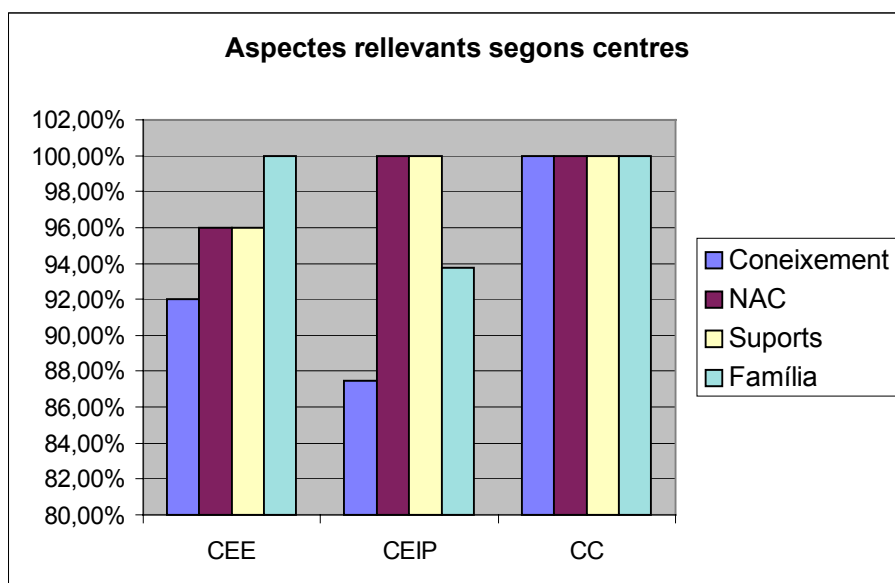
5-Quins creus que són els aspectes previs més rellevants a l'hora d'iniciar una proposta d'escolaritat compartida:

5.1 Coneixement entre els centres (C. Ordinari -CEE)

5.2. Coneixement del Nivell de Competències de l'alumne i de les seves necessitats específiques

5.3. Grau i tipus de suport que necessita l'alumne

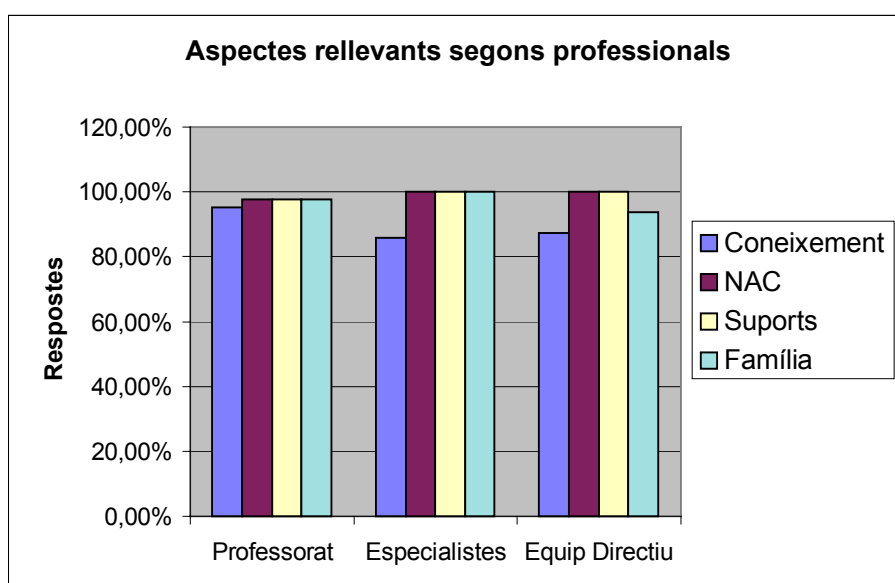
5.4. Predisposició i expectatives de la família

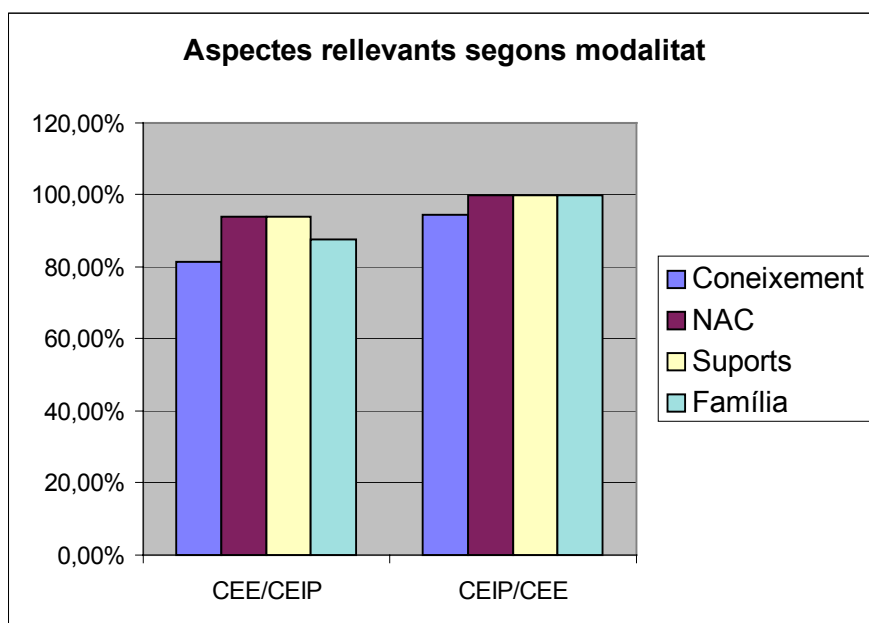

Centre	Coneixement	NAC	Suports	Família
CEE	92,00%	96,00%	96,00%	100,00%

FUNCIÓ	Coneixement	NAC	Suports	Família
Professorat	95,12%	97,56%	97,56%	97,56%
Especialistes	85,71%	100,00%	100,00%	100,00%
Equip Directiu	87,50%	100,00%	100,00%	93,75%

CEIP	87,50%	100,00%	100,00%	93,75%
CC	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

TIPUS	Coneixement	NAC	Suports	Família
CEE/CEIP	81,25%	93,75%	93,75%	87,50%
CEIP/CEE	94,54%	100,00%	100,00%	100,00%

Comentaris

5.1. Coneixement entre els centres (C. Ordinari – CEE)

5.1.1 Centres Públics

- En general, es considera que el coneixement entre els centres, és un aspecte que facilita la coordinació, la planificació de les tasques i la presa de decisions i permet establir un clima de confiança i cooperació.
- Fa que es conegui la dinàmica de cada centre i s'aprofitei l'experiència d'haver treballat conjuntament per a generalitzar aquest coneixement en altres situacions i col·laboracions futures.
- Permet i facilita el poder definir la funció de cada professional al llarg del procés.

5.1.2 Centres Concertats

- Es remarca la necessitat de compartir un mateix projecte i establir una mateixa línia de treball.
- Tenir una visió més àmplia del funcionament de cada centre, de les seves instal·lacions i la seva dinàmica, permet coordinar millor les actuacions.
- El fet de conèixer els dos àmbits on es mou l'alumne permet entendre'l millor i ajuda a la concreció del pla de treball.

5.1.3 CEE

- El fet de conèixer el projecte d'atenció a la diversitat de cada centre, l'organització de grups, els espais on s'ubica l'alumne, els companys i els tipus d'activitats que s'organitzen possibilita el treball conjunt i facilita la posterior elaboració de l'ACI.
- El grau de flexibilitat i disponibilitat de cada centre permet el poder oferir un entorn adequat a les necessitats de l'alumne.
- Cal un grau de coneixement mínim, però suficient per a formar l'equip pedagògic que pugui articular una resposta educativa coherent a l'alumne.

5.2 Coneixement del Nivell de Competències de l'alumne i de les seves necessitats específiques

5.2.1 Comentaris generals

- Es dona força rellevància a aquest aspecte com a punt de partida per realitzar una bona orientació a l'hora d'organitzar els recursos humans i materials, per l'elaboració de l'ACI i per la posada en pràctica de les programacions.
- Es remarca la importància del dictamen i del seu comentari amb l'EAP i els professionals de cada centre a l'inici de la proposta de cara a poder establir els continguts a prioritzar.
- La proposta curricular ha d'estar adaptada a les necessitats i possibilitats de cada alumne; coneixent les seves necessitats específiques es pot incidir en la potenciació de les competències bàsiques en quant als punts forts i punts febles i permet oferir una ajuda més ajustada. A partir d'aquest coneixement i de les prioritats educatives es dissenya l'ACI i es prenen decisions sobre els aspectes organitzatius (el grup, cicle més adequat,...).

5.3 Grau i tipus de suport que necessita l'alumne

5.3.1 Comentaris generals

- És un dels punts més valorats i marcat com a un dels eixos prioritaris per part de tots els centres: moltes vegades, és l'aspecte que pot condicionar l'èxit de la proposta.
- Es remarca la importància del treball en equip per conèixer les necessitats específiques de cada alumne i per establir les funcions de cada professional implicat. La coordinació entre tots permet assegurar l'èxit del projecte.
- Abans d'iniciar la proposta, cal concretar l'estil d'aprenentatge (individualitzat, petit grup,) i definir el tipus de suport que porti a la consecució dels objectius marcats.

5.4 Predisposició i expectatives de la família

5.4.1 Centres Ordinaris/ CC

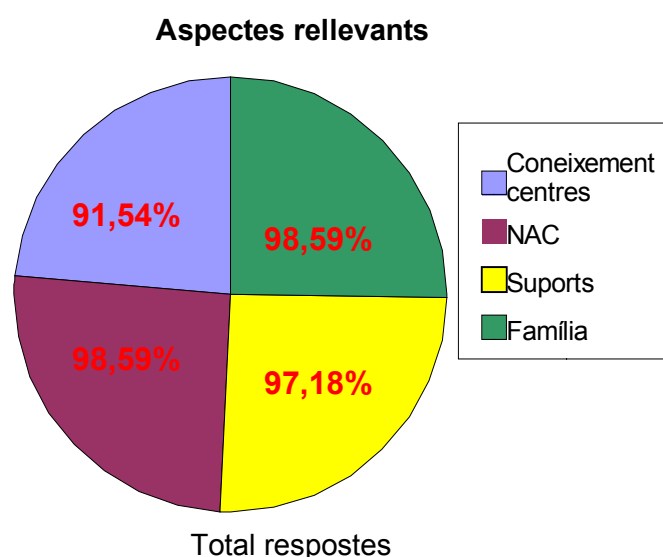
- Es destaca la necessitat d'orientació a la família en tot el procés d'escolaritat compartida. Aquesta orientació pot facilitar l'acceptació i comprensió de les dificultats i necessitats específiques que poden presentar els fills i pot ajudar per

tal de no crear falses expectatives, o expectatives massa altes en relació a les capacitats i competències.

- L'acceptació de l'escolaritat compartida es viu com un recurs per ajudar als fills des d'un context el més normalitzat possible. El fet d'anar al CEE afegeix unes dificultats determinades i significa un esforç suplementari per les famílies: acceptació del context, organització i dinàmica familiar diferent. Per tant, és imprescindible realitzar una bona informació, una bona acollida i arribar a treballar conjuntament.

5.4.2 Centres d'Educació Especial

- La família ha de conèixer les necessitats del fill i estar predisposada a col·laborar entenent que és la millor opció educativa.
- Les famílies del CEE valoren la possibilitat de gaudir d'entorns més normalitzats. Les famílies del CEIP valoren la possibilitat d'una atenció més individualitzada amb l'objectiu de poder continuar al centre.
- El fet de relacionar-se amb altres pares i mares i conèixer situacions diferents de les habituals pot ajudar en la comprensió de les pròpies dificultats i característiques del fill/a.
- S'ha de tenir en compte que l'intercanvi amb els altres, en un context especial, exigeix una predisposició a parlar, a contrastar i a saber i acceptar que els pares es trobaran amb actituds estranyes davant els seus fills.

5.3 Conclusions

- Tots els aspectes són rellevants: un no pot anar sense l'altre.

- Els punts cabdals es refereixen a l'aplicació de l'ACI i a l'organització dels recursos i suports tant materials com humans per part dels dos centres.

5.3.1 En quant a les expectatives de la família

- La col·laboració de la família és bàsica en tot el procés. Moltes vegades ens trobem amb famílies que tenen dificultats per admetre les necessitats específiques del seus fills, o bé que els costa acceptar el pas cap a l'escola especial; per tant, és bàsic un treball d'ajut, sensibilització i orientació que els pugui facilitar una major comprensió i per tant una col·laboració amb tots els professionals implicats. En la quasi totalitat dels enquestats, aquest punt es dona com a prioritari si realment es vol que els alumnes puguin arribar a assolir els objectius acordats entre tots.

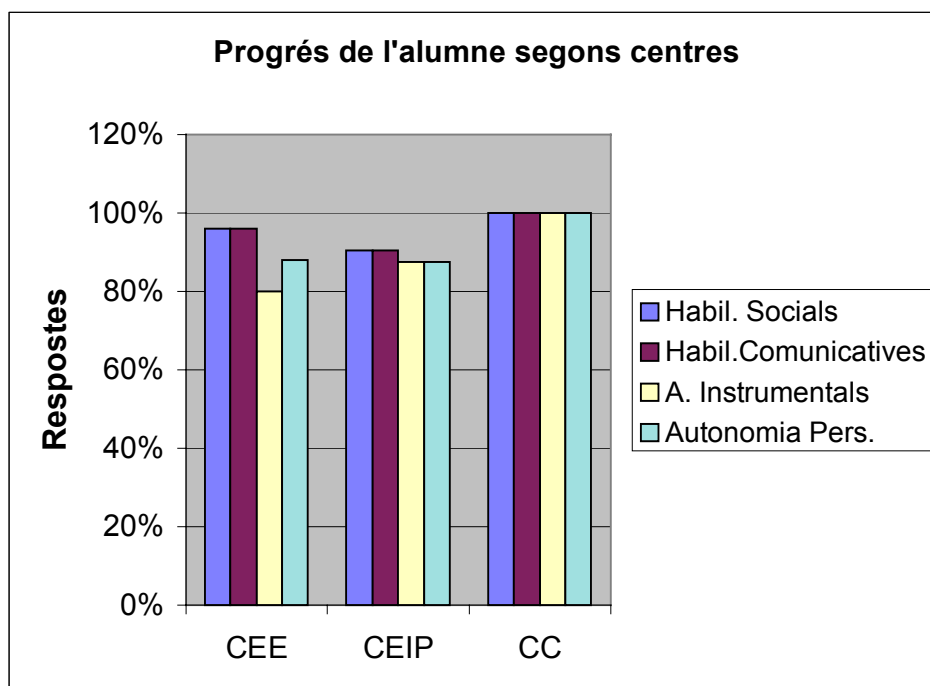
6-. La modalitat d'atenció en escolaritat compartida facilita el progrés de l'alumne en:

6.1. Millora en habilitats socials

6.2. Millora en habilitats comunicatives

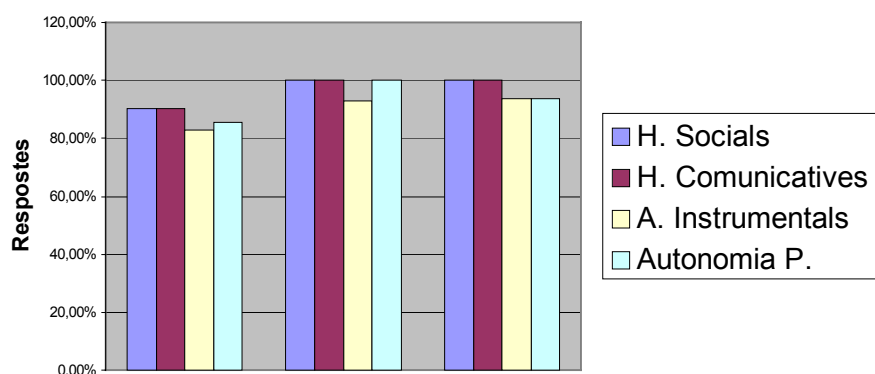
6.3. Millora en aprenentatges instrumentals

6.4. Millora en autonomia personal

Centre	Habilitats Socials	Habilitats Comunicatives	Aprenentatges Instrumentals	Autonomia Personal
CEE	96%	96%	80%	88%
CEIP	90,62%	90,62%	87,50%	87,50%
CC	100%	100%	100%	100%

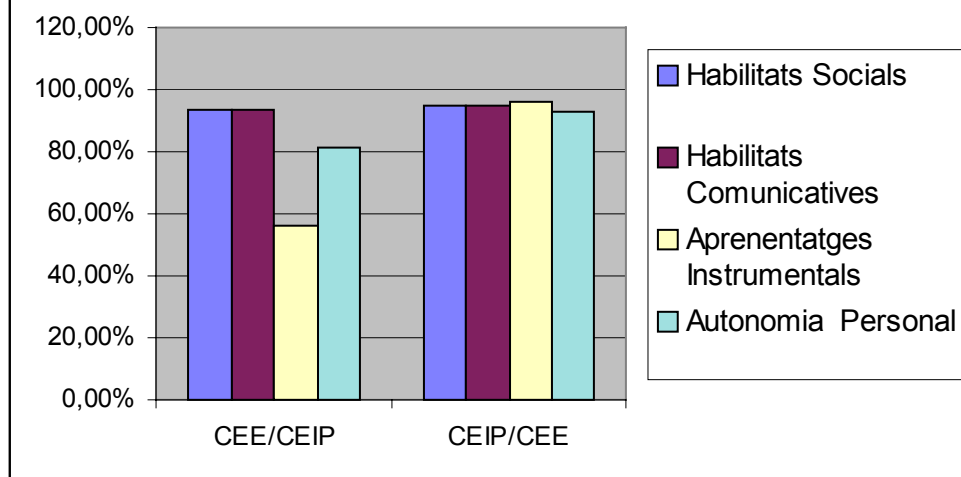
Progrés de l'alumne segons professionals

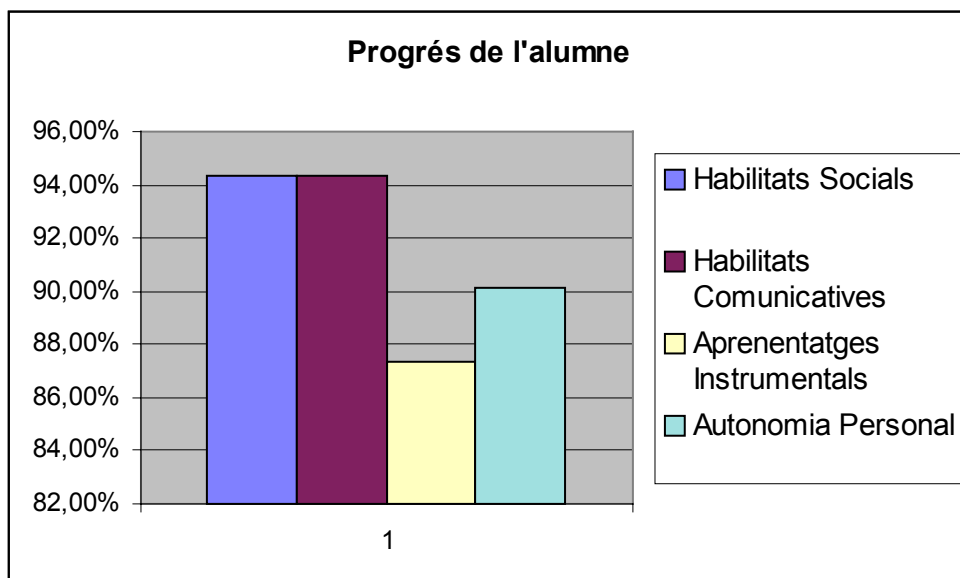
Professorat Especialistes Equip Directiu

FUNCIÓ	Habilitats Socials	Habilitats Comunicatives	Aprentatges Instrumentals	Autonomia Personal
Professorat	90,24%	90,24%	82,92%	85,36%
Especialistes	100%	100%	92,85%	100%
Equip Directiu	100%	100%	93,75%	93,75%

Progrés de l'alumne segons modalitat

TIPUS	Habilitats Socials	Habilitats Comunicatives	Aprentatges Instrumentals	Autonomia Personal
CEE/CEIP	93,75%	93,75%	56,25%	81,25%
CEIP/CEE	94,54%	94,54%	96,36%	92,72%

Habilitats Socials	Habilitats Comunicatives	Aprenentatges Instrumentals	Autonomia Personal
94,36%	94,36%	87,32%	90,14%

Comentaris

6.1 Millora en habilitats socials

6.1.1 Comentaris generals.

- En general, els centres remarquen el referent de "normalitat" tant pels alumnes dels CEE que fan escolaritat compartida en l'entorn ordinari com pels alumnes que assisteixen al CEE. La possibilitat de participar en activitats en un entorn més ric en experiències i relacions socials facilita l'autoestima i proporciona uns aprenentatges en convivència amb altres companys.

6.1.2 En relació a la ubicació de l'alumne.

- Els alumnes que fan escolaritat compartida des dels centres ordinaris als centres d'EE continuen mantenint el referent del seu grup ordinari i els facilita unes pautes de convivència dins la normalitat.
- Pels alumnes dels CEE, el model "normalitzat" afavoreix l'assoliment d'habilitats pròpies de l'edat o grup de referència.

6.1.3 En relació al treball en habilitats socials.

- Un altre aspecte que es destaca en algunes respostes és el fet d'un treball més sistemàtic de les habilitats socials a les escoles d'educació especial i s'agraeix l'aportació de materials adequats per treballar aquest aspecte des de l'escola ordinària.

6.2 Millora en habilitats comunicatives

6.2.1 En relació a l'entorn escolar.

- A l'igual que l'aspecte anterior, es dona importància a l'entorn que facilita les habilitats comunicatives. L'aula ordinària aporta un llenguatge més ric i elaborat, amb més interacció entre els seus membres i per tant, és facilitadora d'experiències comunicatives que queden més restringides en l'entorn de l'escola especial.

6.2.2 En relació a la ubicació al grup en l'entorn ordinari

- L'entorn ordinari ofereix a l'alumne la participació en situacions més comunicatives: l'aprenentatge del "fer-se entendre" davant dels companys i dels adults. En aquest sentit, es dona importància al grup on s'ubica l'alumne i es prioritza aquell que pot facilitar més la interacció.
- Tot i així, es destaca la importància de l'aprenentatge en petit grup i la necessitat, en alguns casos, d'un ajut personalitzat i un recurs específic per facilitar la millora de les habilitats comunicatives tenint present el sistema comunicatiu de l'alumne.

6.3 Millora en aprenentatges instrumentals

6.3.1 Comentaris generals

- En molts casos, no és l'objectiu prioritari de l'escolaritat compartida, sobretot en els alumnes dels CEE; tot i així, s'evidencia la millora dels continguts instrumentals encara que no se'n faci un abordatge directe.

6.3.2 En relació a l'estil d'aprenentatge

- El CEE facilita la millora en les àrees instrumentals (llenguatge i matemàtica) pels recursos específics amb els que compta: organització i composició de grups, adaptació de materials, especialització dels professionals... Ofereix una atenció més individualitzada que s'adequa al ritme i estil d'aprenentatge de l'alumne. Quan s'adopta una metodologia més específica hi ha millora de les competències bàsiques. L'escola especial ajuda a conèixer metodologies i materials més adients per treballar amb l'alumne amb nee. Aquesta millora es fa palesa tant en continguts de fets i conceptes com en continguts procedimentals.

6.4 Millora en autonomia personal

6.4.1 Comentaris generals

- En aquest aspecte es torna a fer èmfasi en els models i l'entorn més normalitzat com a facilitador del desenvolupament de l'autonomia personal: l'alumne aprèn a fer ús de les seves coses i materials de classe imitant als companys i adquireix unes responsabilitats amb el grup.
- En general, es valora l'esforç que fa l'alumne per ser un més: un factor important és l'ajuda dels mateixos companys de l'ordinària. Tot i així, els alumnes d'EE acostumen a ser objecte d'atencions, moltes vegades exagerades, per part dels companys de l'ordinària i això pot dificultar la tasca a fer.

6.4.2 Conclusions

6.4.2.1 En relació a les habilitats socials

- Els CEE prioritzen els aspectes d'habilitats socials i comunicatives quan decideixen una escolaritat compartida.
- Penso que aquesta especialització comporta uns centres d'aprenentatges en continguts i uns altres centres en aprenentatges d'habilitats, quan el fet educatiu i el desenvolupament de les capacitats bàsiques voldria un equilibri entre tots els factors.

- La col·laboració entre els centres és imprescindible; cal coordinar els objectius prioritaris depenent de cada alumne.

6.4.2.2 En relació als aprenentatges instrumentals

- Els centres ordinaris prioritzen el treball de la millora de les capacitats bàsiques enteses en la seva vessant de treball de les àrees instrumentals: lectura, escriptura i matemàtica. Això es fa més palès si tenim en compte que moltes propostes d'escolaritat compartida acostumen a donar-se quan l'alumne passa a l'etapa de primària, on l'exigència curricular en aquests aspectes és més gran.
- En general, els centres ordinaris demanen als CEE un treball específic en aprenentatges instrumentals i adaptacions de materials.

7-. El programa educatiu dissenyat per l'equip pedagògic s'ha ajustat a les necessitats de l'alumne en:

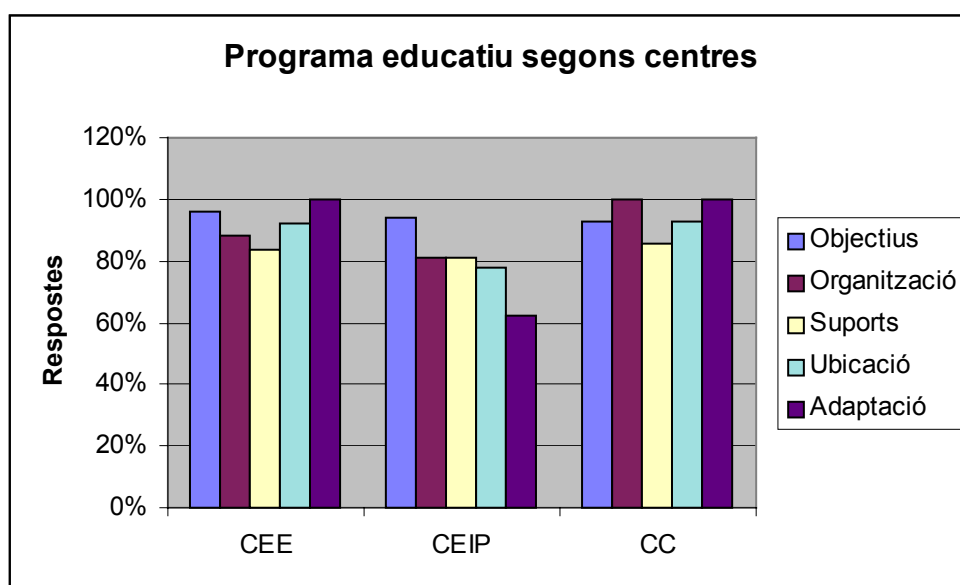
7.1. Objectius previstos

7.2. Organització de l'horari i activitats

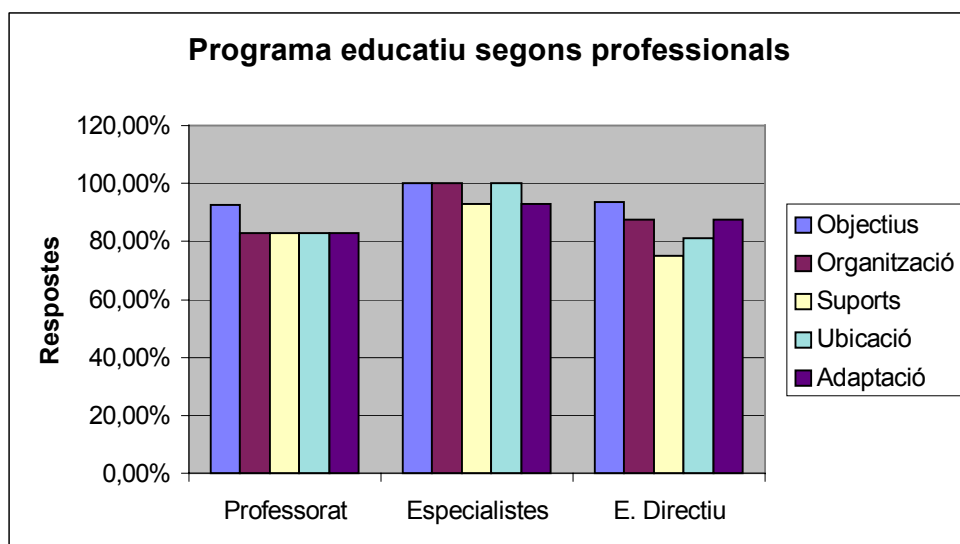
7.3. Suports establerts

7.4. Ubicació de l'alumne en el grup

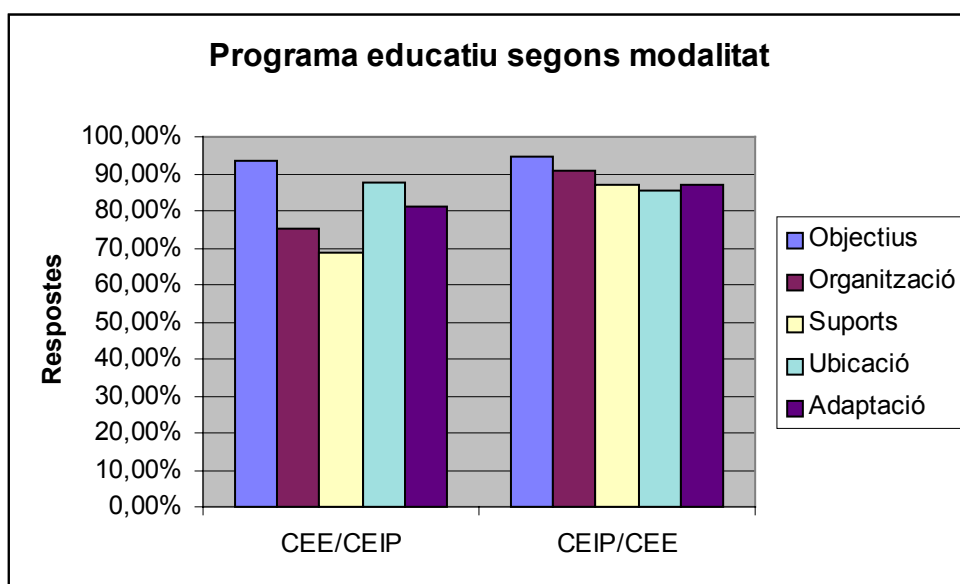
7.5. Adaptació de materials

Centre	Objectius	Organització	Suports	Ubicació	Adaptació
CEE	96%	88%	84%	92%	100%
CEIP	93,75%	81,25%	81,25%	78%	62,50%
CC	92,85%	100%	85,71%	92,85%	100%

FUNCIÓ	Objectius	Organització	Suports	Ubicació	Adaptació
Professorat	92,68%	82,92%	82,92%	82,92%	82,92%
Especialistes	100%	100%	92,85%	100%	92,85%
E. Directiu	93,75%	87,50%	75%	81,25%	87,50%

Diferenciació per aspectes

TIPUS	Objectius	Organització	Suports	Ubicació	Adaptació
CEE/CEIP	93,75%	75%	68,75%	87,50%	81,25%
CEIP/CEE	94,54%	90,90%	87,27%	85,45%	87,27%

Comentaris

7.1 Objectius previstos

7.1.1 Procediment establert als centres

- Es dóna especial importància del consens entre els dos centres. Els objectius s'acorden i es revisen en l'àmbit de l'Equip Pedagògic de cada alumne. L'Equip pedagògic aporta la informació que cal per ajustar els objectius a les necessitats i pren les decisions oportunes per donar resposta a la situació de l'alumne en cada moment. La configuració de l'equip de treball és bàsica.
- Cada cop més els objectius es defineixen i s'ajusten en funció de les necessitats, de les capacitats i competències de l'alumne i del procés d'avaluació. El disseny de l'ACI és més acurat.
- Es tenen en compte les possibles àrees d'integració quan l'escolaritat compartida es realitza en l'entorn ordinari. Aquestes àrees solen ser les que faciliten una bona adaptació social, hàbits d'autonomia i de treball i relació amb els companys.
- Cal, però, especificar i concretar més els objectius i es veu la necessitat de treballar per àrees d'aprenentatge.

7.2. Organització de l'horari i activitats

7.2.1 Flexibilització d'horaris

- Hi ha una bona predisposició i disponibilitat per a la distribució de l'horari entre els professionals dels centres tot i que a voltes es fa difícil la seva compaginació amb l'organització general de cada centre.
- Els horaris es dissenyen a partir de les prioritats educatives i les activitats més afavoridores per a la participació de l'alumne. En general, es té en compte que l'alumne pugui seguir aquelles activitats que consolidin els objectius marcats tant en el centre ordinari com en el centre especial.
- Els alumnes d'EC es tenen en compte al fer els horaris generals, per tal que puguin realitzar aquelles matèries que no fan al CEE.
- S'arriba a fer adaptacions de tot l'horari de CI de Primària tenint en compte les activitats que afavoreixen la participació: tallers, festes, coneixement del medi, música,... i es marquen les hores tenint en compte les àrees instrumentals i de reforç.
- En les reunions de seguiment de les tutores (CEIP/CEE) es va ajustant l'horari en relació a activitats i programacions.
- A l'IES és el que més costa per l'organització de l'ESO i del 1r cicle: a 2n es fan variables que són força "inflexibles" i això dificulta fer una oferta específica per l'alumne. Quan es tenen unes hores fixes d'EC es poden donar contradiccions entre l'oferta i el que necessita l'alumne.

7.3. Suports establerts

7.3.1 Centres ordinaris

- Es dóna molt valor i importància al suport directe del CEE.
- En algun cas, s'ha comptat amb l'ajut d'un recurs personal cedit (objector de consciència) o concedit pel Departament d'Ensenyament (vetlladora).
- En molts casos, es realitza una adaptació de l'horari de la mestra especialista en educació especial, tenint en compte les necessitats i assistència de l'alumne, per donar suport a la mestra tutora. Tot i així, manquen hores per poder atendre totes les necessitats i falten suports per altres activitats i organitzacions dels centres.

- En tots els casos, es fa especial incidència en la necessitat de tenir una ajuda a l'aula.

7.3.2 Centres d'Educació Especial

- En general, es facilita el suport cap a la mestra del grup on s'ubica l'alumne.
- Es té en compte, en l'horari de les referents de l'EC, la tasca d'adaptació de materials i de coordinació amb el centre ordinari i les reunions de l'Equip Pedagògic.
- També s'evidencia la dificultat de coordinar tots els horaris del centre, tenint en compte els propis alumnes, els alumnes que fan EC al centre ordinari i els alumnes del centre ordinari que s'ubiquen als grups d'EE.
- L'assessorament de la referent de l'EAP i el psicopedagog del CEE faciliten la incorporació de suports necessaris.

7.4 Ubicació de l'alumne en el grup

- En general, la ubicació dels alumnes als grups referents es realitza per criteris d'edat cronològica, nivell de competències i característiques pròpies del grup referent, sempre que sigui possible.
- Es té molt en compte la ubicació adequada de l'alumne al grup tant als CEE com als centres ordinaris: es prioritza la inclusió al grup que faciliti més la interacció social.
- Tot i així, de vegades la ubicació de l'alumne depèn del mestre que l'acollirà.

7.5. Adaptació de materials

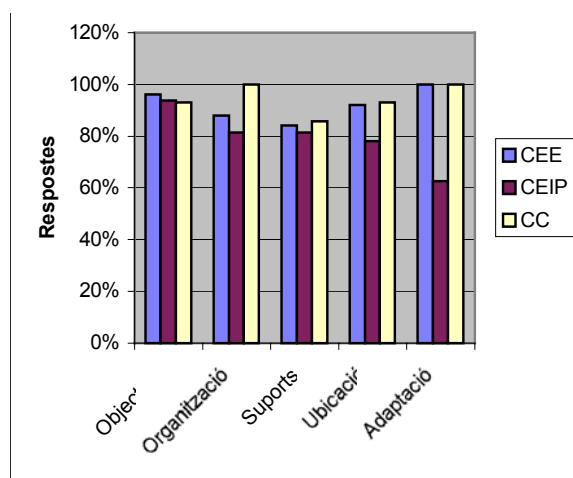
7.5.1 Centres Ordinaris

- L'adaptació de materials es realitza intentant afavorir el desenvolupament de les capacitats bàsiques, de comunicació, cognitives i motrius, habilitats socials i autonomia personal, en general; l'autonomia de treball de l'alumne i la participació en grup.
- Les adaptacions més freqüents es realitzen en: Coneixement del medi (naturals i socials) seguint la metodologia del CEE.
- Es fa també adaptació de les activitats i del temps de realització.
- A l'IES, és un aspecte que costa força: les adaptacions es realitzen en funció de la matèria i de les hores que es poden dedicar.
- En algun cas, no s'han pogut fer adaptacions per no disposar de personal de suport.

7.5.2 Centres d'Educació Especial

- En general, les adaptacions es fan als Centres d'Educació Especial, tot i que, en algun cas, es fa difícil generalitzar la utilització de les adaptacions a l'àmbit ordinari.
- Les adaptacions més freqüents són: adaptacions per a iniciar la lecto-escriptura i adaptacions per socials i naturals. L'objectiu és el d'afavorir la participació de l'alumne a l'escola ordinària. Per tant, s'adapten aquells materials que facilitin la incorporació de l'alumne en les activitats del grup classe.
- Es fa un treball prioritari d'anticipació de continguts, activitats i preparació de situacions amb les que els alumnes es poden trobar a l'entorn ordinari.
- A part de les adaptacions, es passa material propi del CEE o es realitzen orientacions sobre material adequat per treballar diferents aspectes de les àrees.

7.5.3 Conclusions

Programa educatiu segons centres

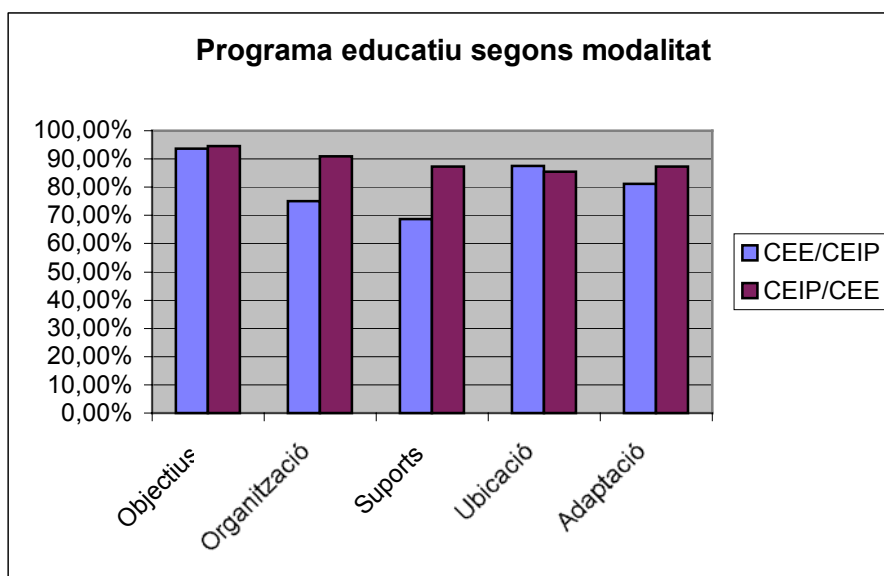
7.5.3.1 Segons centres

7.5.3.1.1 Centres ordinaris

- Segons les respostes donades, i a la vista de la gràfica de mostra, els CEIP poden tenir més dificultats en l'aplicació del programa, sobretot pel que es refereix als aspectes d'adaptació del currículum i aspectes d'organització en general (horaris, composició de grups i suports).
- Si bé els centres afirmen que el programa educatiu s'ajusta a les necessitats dels alumnes en relació als objectius a aconseguir, les diferències s'evidencien en relació als altres aspectes, segons les característiques i necessitats pròpies de cada centre.
- Els CC manifesten la disponibilitat i flexibilitat en l'organització dels horaris, el que predispone a realitzar les adaptacions.
- L'especialització dels mestres i la millor comprensió de les necessitats per part dels CEE suposen un ajut molt valorat pels altres centres de cara a l'adaptació de materials.

7.5.3.1.2 CEE

- Els CEE segueixen, en general, la tònica dels CEIP en quant a organització d'horaris i suports adequats a l'alumne.
- La composició dels grups interns i l'aplicació d'unes activitats més ajustades al conjunt d'alumnes facilita la ubicació de l'alumne al grup adequat.

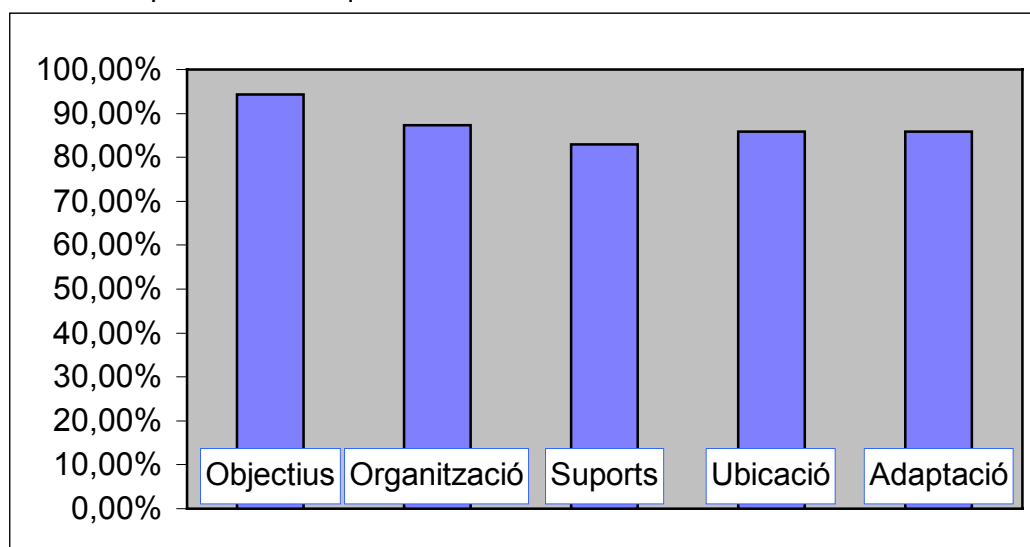
7.5.3.2 Segons modalitat

7.5.3.2.1 CEE/CEIP:

- Les Escolaritats Compartides dels alumnes que van als centres ordinaris, s'ajusten en quant als objectius i la ubicació del grup (per l'especial incidència que es fa des de l'Equip Pedagògic en la prioritització de la sociabilitat). La principal dificultat es troba a l'hora d'organitzar els horaris i suports en funció d'aquests alumnes tot tenint en compte l'organització general del centre.

7.5.3.2.2 CEIP/CEE::

- En general, hi ha més facilitat d'ajustament en tots els aspectes, destacant precisament l'organització i els suports. Tanmateix, resulta més difícil la ubicació dels alumnes en un grup adequat, donades les característiques de la població de les escoles especials i la prioritat de treball en l'adquisició de les competències bàsiques en les àrees instrumentals.

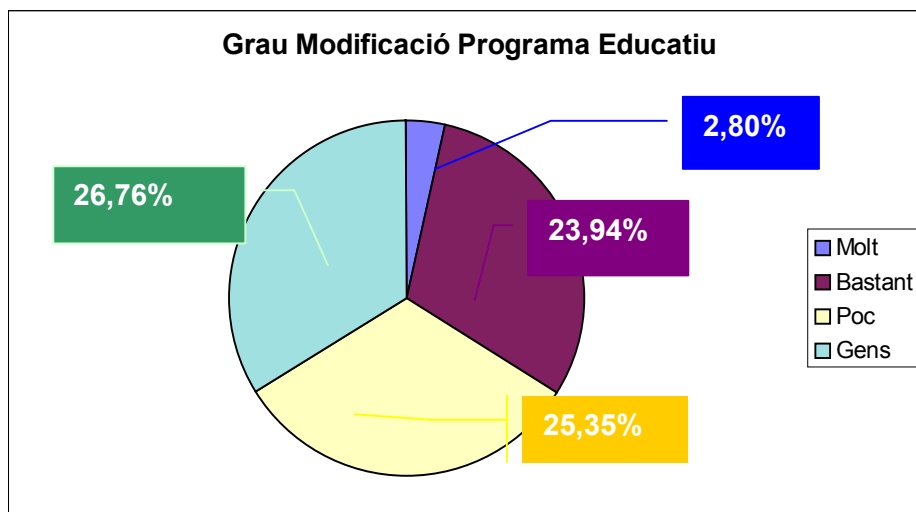

7.5.4 En general

- En general, doncs, es pot afirmar que l'EC permet el desenvolupament d'un programa educatiu ajustat a les necessitats dels alumnes tot i que cal anar aprofundint en les qüestions d'organització, suports i adaptacions.

- Cal remarcar que els CEE ajuden molt en l'adaptació d'àrees, continguts i materials i els acords són fàcils entre els centres i els professionals

8-. Ha calgut modificar alguns dels aspectes esmentats anteriorment?

Comentaris

Cada un dels aspectes del programa educatiu s'avaluen a finals de curs i s'ajusten a les necessitats de l'alumne i a l'organització del centre.

En un 2,80% de casos ha calgut modificar en molt, aspectes del programa educatiu. Quan això ha passat ha estat degut a les característiques de l'alumne i/o la família. Es tracta d'alumnes amb incidències importants a nivell mèdic que han impossibilitat el seguiment acordat dels objectius i de l'organització.

En quant a les famílies, s'ha donat en aquells casos en què la problemàtica socio-cultural impossibilita una millor col·laboració amb els centres i els professionals.

8.1 Aspectes que ha calgut modificar:

En quant als aspectes que ha calgut modificar en alguna mesura, es fa referència a:

- Objectius, suports i activitats en funció de l'avaluació de l'alumne.
- Adaptació de materials.
- Organització d'horaris:
 - dels professionals: psicopedagogs de centre o MSEE a l'ordinària
 - en funció de les organitzacions de centre
 - en funció de la periodicitat

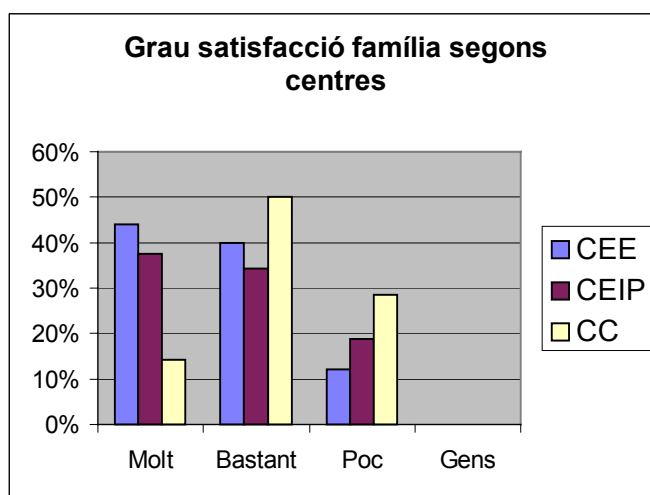
8.2 Causes dels canvis

Els canvis que s'han efectuat han respost a situacions derivades de:

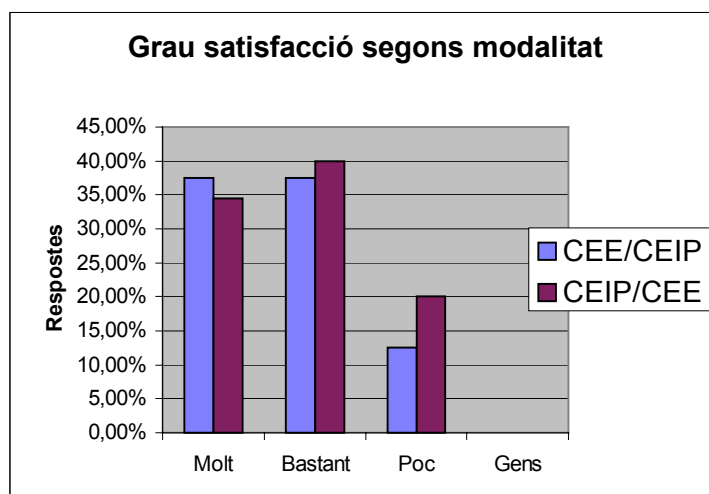
- Introducció d'objectius no previstos en alguna àrea, donada l'evolució positiva de l'alumne.
- Adaptacions més seqüenciades en els d'objectius d'algunes àrees: en Naturals i Socials cal anar adaptant progressivament donada la complexitat dels continguts a mida que va avançant el curs.

- Suport de la MSEE en el cas d'alumnes amb una assistència irregular als dos centres.
- Ampliació o reducció de l'horari en un dels centres per característiques dels alumnes, famílies o organitzacions de centre.
- Necessitat de canvis de grup.
- Necessitat de suport específic dels psicopedagogs per situacions conductuals puntuals.

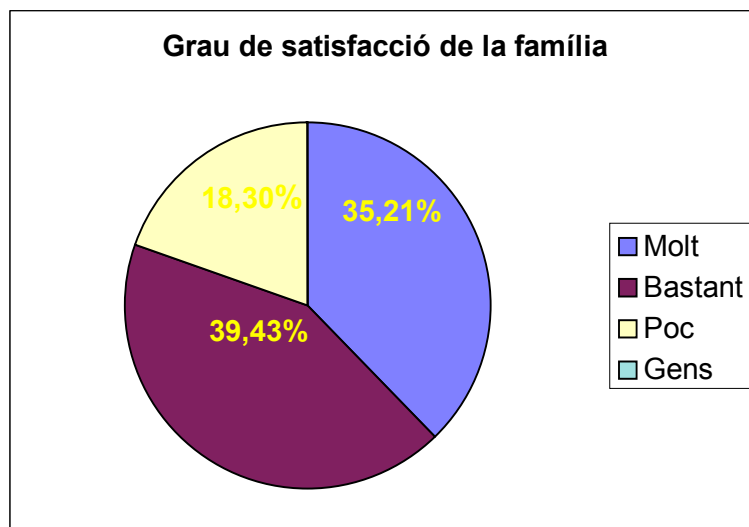
9-. Grau de satisfacció de la família

Centre	Molt	Bastant	Poc	Gens
CEE	44%	40%	12%	0,00%
CEIP	37,50%	34,37%	18,75%	0,00%
CC	14,28%	50%	28,57%	0,00%

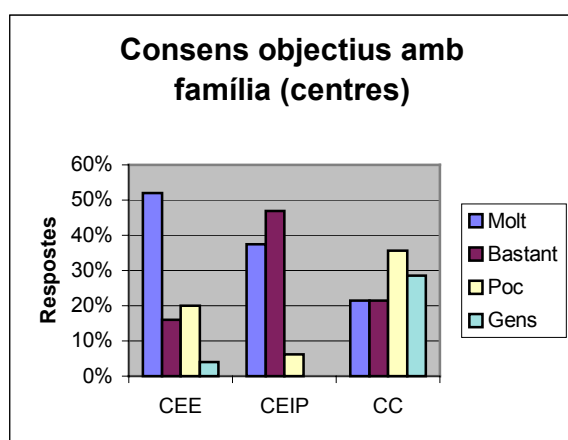
TIPUS	Molt	Bastant	Poc	Gens
CEE/CEIP	37,50%	37,50%	12,50%	0,00%
CEIP/CEE	34,54%	40%	20%	0,00%

Conclusions

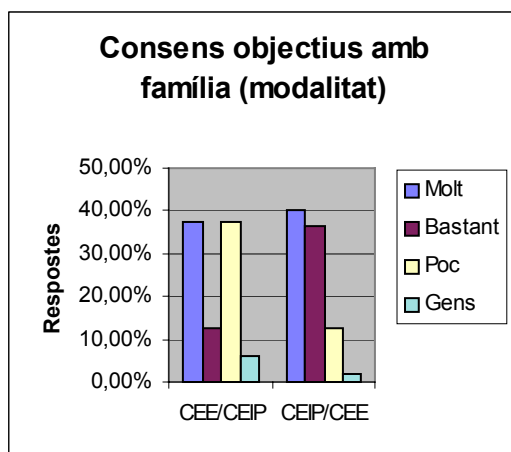
Es pot afirmar que el grau de satisfacció general de les famílies és força alt. Tant les famílies que pertanyen als centres ordinaris com les famílies d'educació especial veuen la modalitat d'escolaritat compartida com un recurs per a l'escolarització dels seus fills.

10-. Els objectius de l'escolaritat compartida han estat consensuats amb la família

Centre	Molt	Bastant	Poc	Gens
CEE	52	16	20	4
CEIP	37,50	46,87	6,25	0
CC	21,42	21,42	35,71	28,57

Col·laboració escola ordinària/escola especial	M. N	TIPUS	Molt	Bastant	Poc	Gens
CEE/CEIP			37,50	12,50	37,25	6,25
CEIP/CEE			40	36,36	12,72	1,81

Comentaris

La coordinació amb la família és bàsica per a tots els centres i professionals. Molts dels professionals fan palesa la necessitat de més coordinació amb la família.

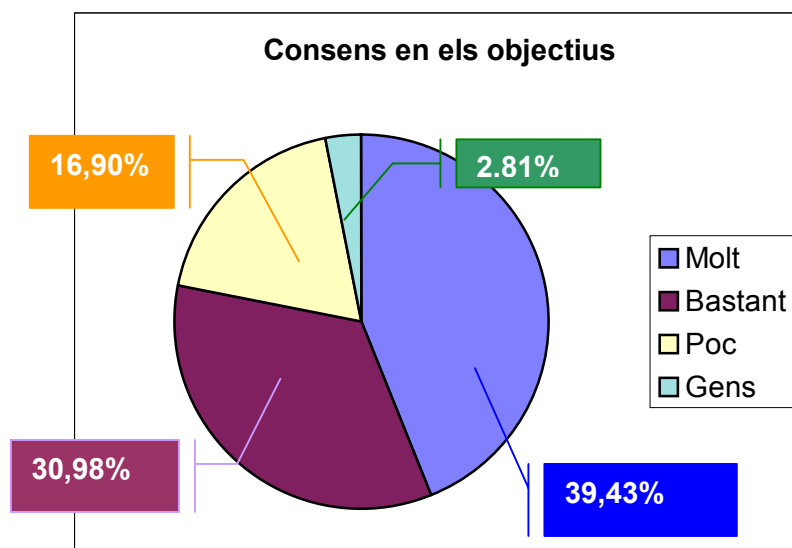
10.1 Sobre el procediment de consens

- Les reunions amb la família es realitzen al llarg del curs. En aquestes reunions hi participen els professionals d'ambdós centres, l'EAP i la família.
- La reunió d'inici de curs serveix per informar i acordar els objectius amb la família i la de final de curs per a fer l'avaluació i marcar les prioritats pel curs següent.
- En el moment de la proposta, algunes famílies desconeixen el que implica l'escolaritat compartida i deixen que els objectius els marquin els tutors i l'equip psicopedagògic. En molts moments, els professionals defineixen els aspectes a prioritzar i s'informa a la família.

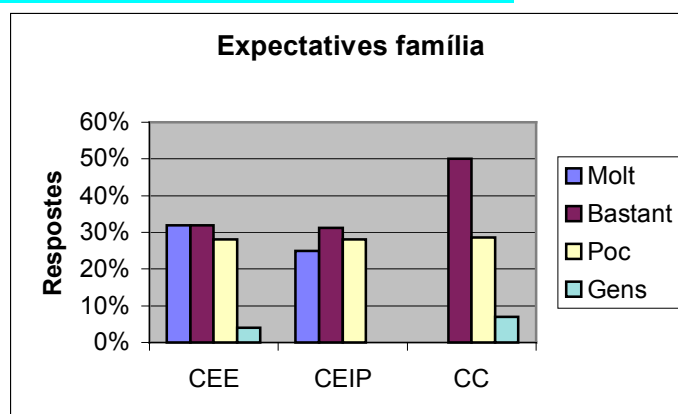
Conclusions

Com es pot observar en la gràfica següent, els professionals donen importància als acords establerts conjuntament amb la família.

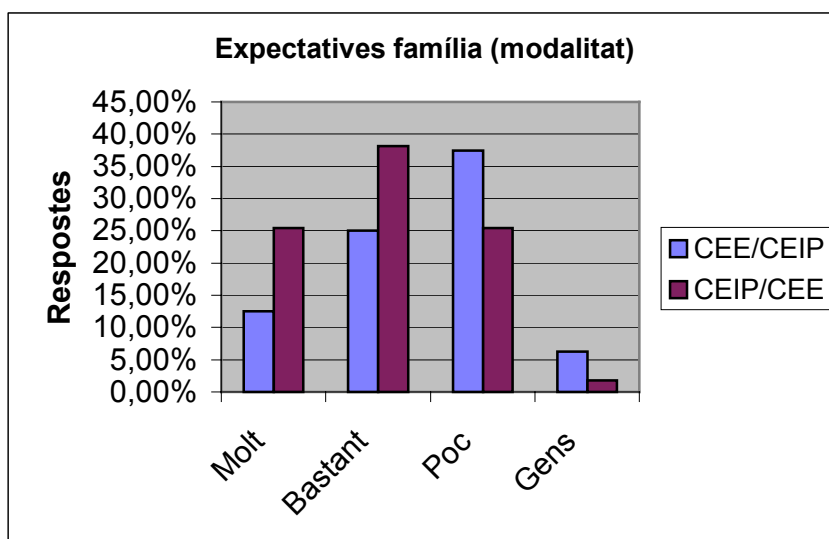
Tot i així encara hi ha un percentatge d'opinions que ens diu que, moltes vegades, és difícil arribar a aquest consens ja sigui per la situació mateixa de les famílies o el mateix concepte de consens. S'ha d'informar a la família, però, sobretot, s'ha de treballar conjuntament.

11-. El progrés de l'alumne coincideix amb les expectatives inicials de la família

CENTRE	Molt	Bastant	Poc	Gens
CEE	32%	32%	28%	4%
CEIP	25%	31,25%	28,12%	0%
CC	0%	50%	28,57%	7%

TIPUS	Molt	Bastant	Poc	Gens
CEE/CEIP	12,50	25	37,50	6,25
CEIP/CEE	25,45	38,18	25,45	1,81

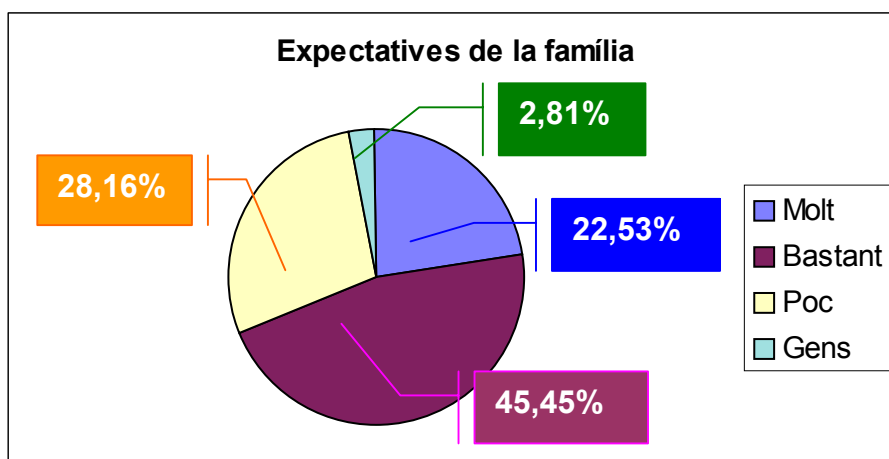
Comentaris

11.1 Centres ordinaris

- Des dels centres ordinaris, s'expressen dificultats en quant a l'acceptació de la problemàtica dels alumnes per part de les famílies: famílies poc conscients per circumstàncies difícils, amb poca estimulació ambiental i necessitat de cobriment de les necessitats bàsiques; famílies amb expectatives poc ajustades a la realitat; famílies que no accepten el pas cap a l'escola especial i veuen en l'escolaritat compartida un recurs per continuar en un entorn ordinari.
- En general, les expectatives inicials de la família es compleixen. Se superen expectatives en aprenentatges curriculars, els aspectes de conducta i personalitat donen resultats més negatius: moltes famílies de l'escola ordinària expressen la preocupació per la por a la imitació d'uns comportaments "poc normalitzats" per part dels seus fills.

11.2 CEE

- Des dels centres d'educació especial les expectatives estan posades en què el fill participi el màxim d'hores possibles d'entorns normalitzats i en aquest sentit, també hi ha comentaris de famílies poc ajustades a la realitat educativa dels seus fills.

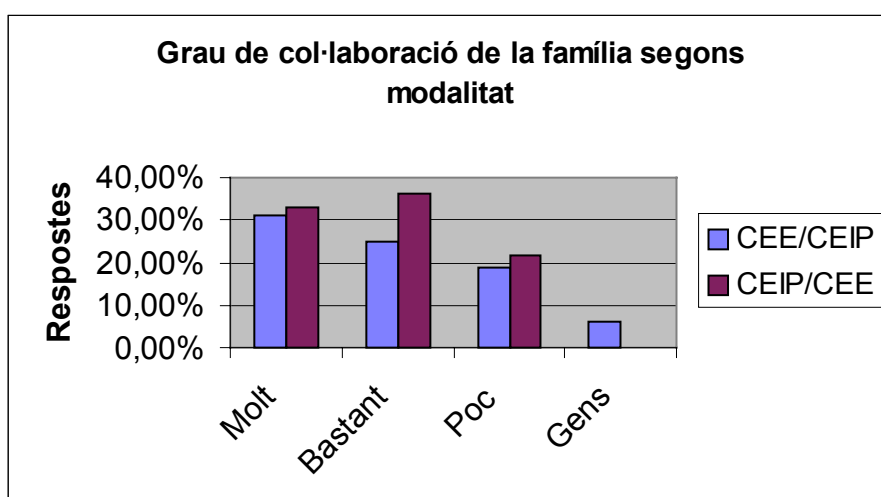
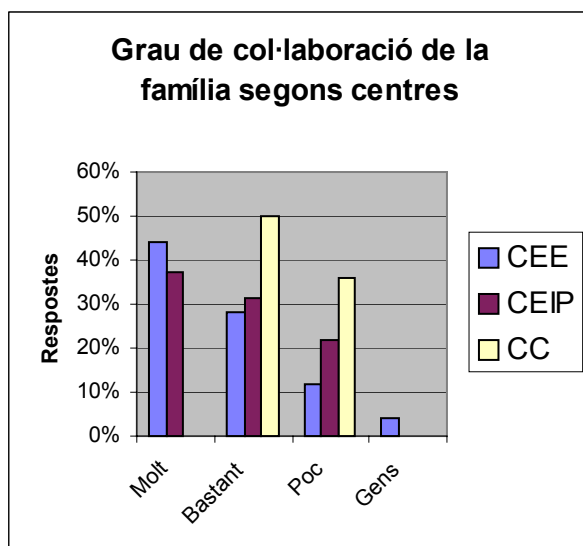

Conclusions

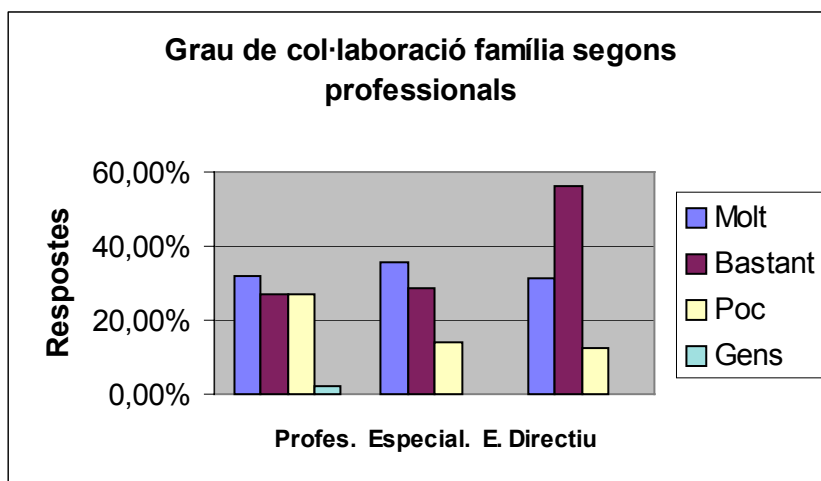
- El treball conjunt que es fa des dels centres i l'EAP fa que la família vagi assumint les pautes i orientacions i col·labori cada vegada més.
- Tot i el percentatge que ens indica l'acompliment de les expectatives en la majoria de casos, hi ha un alt nivell de famílies que no veuen els progressos del seus fills i això ens haurà de portar a una reflexió des dels centres i des l'EAP per a aconseguir que la família se senti part integrant de tot el procés educatiu dels seus fills.

12.-Grau de col·laboració de la família en tot el procés

Centre	Molt	Bastant	Poc	Gens
CEE	44	28	12	4%
CEIP	37,50	31,25	21,87	0%
CC	0	50	35,71	0%

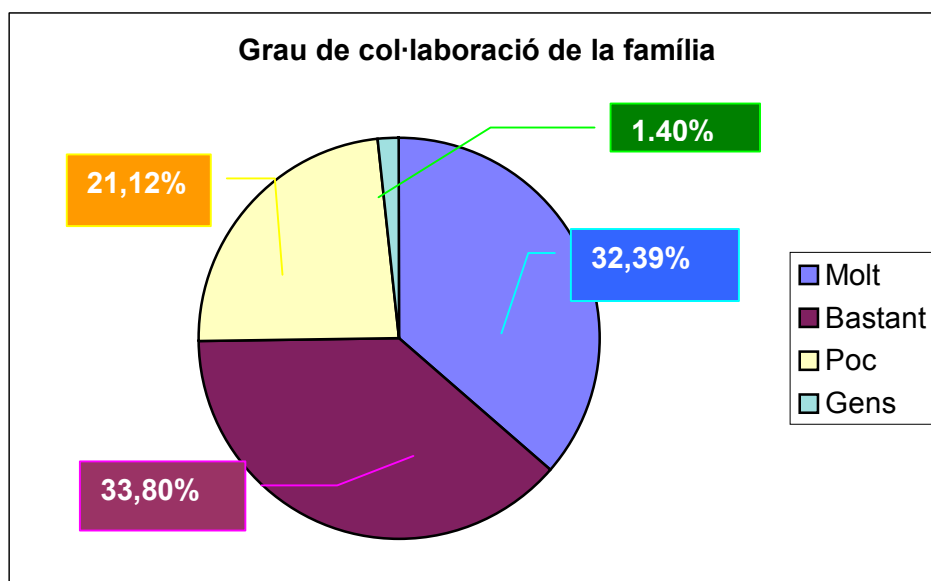
TIPUS	Molt	Bastant	Poc	Gens
CEE/CEIP	31,25%	25%	18,75%	6,25%
CEIP/CEE	32,72%	36,36%	21,81%	0%

FUNCIÓ	Molt	Bastant	Poc	Gens
Professorat	31,70%	26,82%	26,82%	2,43%
Especialistes	35,71%	28,57%	14,28%	0%
E. Directiu	31,25%	56,25%	12,50%	0%

Comentaris

- En general hi ha una bona col·laboració de la família i una confiança en els professionals que atenen els seus fills. Se senten acollits i ajudats quan se'ls deixa col·laborar en el procés i hi ha famílies que participen molt activament.
- Tot i així, hi ha una part de famílies amb més dificultats de col·laboració: per diferents raons: per poca comprensió del procés, per problemàtiques de tipus familiar o per expectatives massa allunyades de la realitat educativa dels seus fills; aquestes famílies poden condicionar l'èxit de tot el procés i, sobretot, l'evolució positiva dels seus fills.
- Molts professionals indiquen que cal trobar estratègies de col·laboració amb les famílies.

Conclusions

- És important la implicació de la família en tot el procés d'escolaritat compartida: informació, conformitat, seguiment del desenvolupament de la proposta i avaluació.
- Els pares han de poder conèixer en tot moment allò que implica l'educació del seus fills. La tasca educativa pertany a l'escola i a la família i és amb la col·laboració de tots que els alumnes i fills podran arribar al desenvolupament de les seves capacitats, avançar en les competències bàsiques i, en definitiva, ser ciutadans en el món que els envolta.

13. Altres consideracions que es creguin oportunes

13. 1Centres Públics

Es valora positivament l'escolaritat compartida.

Les aportacions recollides fan referència a:

- Valoració positiva i enriquidora per ambdues escoles.
- Importància de la coordinació entre tots els professionals implicats: professionals dels dos centres, EAP, família, i, en molts casos, serveis

externs (Serveis Socials, Salut Escolar, CSMIJ, CDIAP, altres professionals de l'educació).

- Importància de la formació de l'Equip Pedagògic que possibilita: l'establiment inicial de criteris, acords en el programa educatiu i seguiment conjunt amb la família.
- Paper important de la família en tot el procés: en l'acceptació de la proposta i en les orientacions i seguiment.
- Disseny molt treballat i ben elaborat, però resulta difícil valorar els resultats: la tipologia d'alumnes de cada escola fa que de vegades els equips de mestres tinguin objectius diferents, respecte als alumnes.
- Dificultats en qüestions d'organització dels centres per la manca de suport que fa que, moltes vegades, el programa depengui de la voluntat dels professionals implicats.
- L'IES valora positivament la disponibilitat del CEE per la relació fluida i ràpida que afavoreix la coordinació.

13. 2 Centres Concertats

Valoració general positiva.

Les aportacions fan referència a:

- Experiència satisfactòria i enriquidora tant pels professionals com pels companys de l'alumne: afavoreix les relacions socials que s'estableixen entre els alumnes i els resultats positius es poden generalitzar a tot el grup, encara que no és fàcil: cal dedicar molt de temps.
- Es considera molt positiu poder comptar amb professionals que coneixen i treballen dia a dia amb problemàtiques diverses. Es valora l'ajuda dels professionals dels CEE.
- Importància de la planificació de tot el procés des de principis de curs: informació de l'alumne, coordinació amb la família, establiment d'objectius clars.
- Es demana una major brevetat dels terminis per a engegar el procés, reunions més freqüents dels professionals i orientació i pautes a la família en casos necessaris (conductes i pautes educatives a casa).

13. 3 CEE

La valoració és molt positiva.

Les aportacions fan referència a:

- S'ha avançat molt en tot l'aspecte organitzatiu i pel que respecta a la col·laboració entre CEE, Centre Ordinari, EAP.
- Importància de la coordinació entre els professionals i serveis implicats.
- Cal establir a cada centre l'organització més adient i definir les funcions de cada professional: s'ha de definir el grau de col·laboració que implica l'escolaritat compartida.
- Cal mesurar molt quins són els alumnes que es proposen per l'EC del centre ordinari al CEE: no sempre s'adapten i progressen.
- Definir la millor ubicació al grup i al centre adequat:

- ubicació a l'escola especial per rebre suport sense deixar l'entorn més normalitzat?
 - ubicació a l'escola especial per possibilitar el retorn de l'alumne a l'entorn ordinari?
- Modalitat d'escolarització com una fórmula molt adequada per donar resposta a les necessitats dels alumnes tant dels centres ordinaris com dels CEE.
- Vivim un món per a tots i l'escola ha de ser inclusiva sense límits.

3.3 SEGUIMENT ALUMNES

3.3.1 Presentació

Presento a continuació, els resultats del seguiment que s'ha realitzat amb cinc alumnes que estan fent escolaritat compartida.

M'interessava, bàsicament, poder comptar amb dades rellevants de cara a constatar, amb la pràctica, l'evolució seguida per aquests alumnes en el context del centre ordinari i del centre d'educació especial.

El seguiment s'ha fet seguint el procés exposat en l'apartat 2.2.1 sobre la metodologia emprada.

A partir de la consulta dels expedients de l'alumne que figuren als centres i a l'EAP, de les converses amb els professionals que els atenen (tutors, especialistes, equips directius, psicopedagogs de centre i d'EAP) i famílies i en les reunions de l'EP en què s'ha participat, s'ha pogut analitzar:

- El procediment organitzatiu general.
- Les estratègies organitzatives i metodològiques dissenyades per atendre la diversitat en els centres ordinaris i en els centres d'educació especial.
- Els objectius bàsics a l'hora de plantejar l'escolaritat compartida entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial.
- Les adaptacions curriculars dels alumnes.
- La coordinació entre els professionals dels centres, a partir de la formació de l'EP.
- La intervenció de la família en tot el procés.

En cada un dels alumnes que s'exposen es fa:

- Una breu presentació de l'alumne
- Proposta d'escolaritat compartida que inclou breus comentaris sobre:
 - L'ACI
 - Aspectes organitzatius de cada centre
- Desenvolupament de la proposta
 - Evolució de l'alumne
 - Exemple de documents elaborats sobre avaluació, programació d'àrea, informes,...
 - Situació actual
 - Propostes de futur

3.3.2 ALUMNE 6

PRESENTACIÓ

És un alumne que presenta un retard maduratiu moderat amb un desfasament important del seu llenguatge comprensiu i expressiu i un procés lent en l'adquisició dels aprenentatges. Destaca en la seva història personal seguiment neurològic i atenció per part del CDIAP.

L'alumne està matriculat en el CC Escoles Minguella on ha realitzat tota l'escolarització amb una atenció individualitzada i suport específic del centre en grup reduït.

Va iniciar l'escolaritat compartida amb el CEE Llevant, en la modalitat B, el curs 96/97 quan estava cursant P5. En aquests moments està fent 6e de Primària. El curs 2000/2001 inicià l'escolaritat compartida en la modalitat C.

PROPOSTA D'ESCOLARITAT COMPARTIDA

Parteix de la necessitat d'una adaptació significativa del currículum amb la inclusió dels continguts fonamentals amb una temporalització, aplicació de formes d'organització i d'actuacions educatives significativament diferents de les que estan previstes amb caràcter general.

Adaptació Curricular

L'ACI es basa en les capacitats de l'etapa prioritzant continguts procedimentals i actitudinals que fan referència a la pròpia persona i la noció d'identitat, estructuració de l'espai i en el temps en relació a activitats quotidianes, de constància i iniciativa en l'esforç i d'interacció amb els iguals.

Priorització del treball de llenguatge verbal: comprensió i expressió oral, potenciant la participació i adequació en situacions comunicatives. Es fa la proposta d'establir un programa de treball coordinat CEE i CC que reculli continguts i estratègies adequades, tenint en compte la intervenció logopèdica des del CEE i l'entorn enriquidor i estimulador que facilita la interacció personal a l'aula ordinària. Els continguts procedimentals i actitudinals asseguraran la comprensió oral de missatges emesos en contextos significatius per l'alumne, potenciant l'expressió oral, la participació i l'adequació en situacions comunicatives.

Organització

Matricula de l'alumne al CC, segon cicle de l'Educació Infantil.
Assistència totes les tardes en horari lectiu al CEE.

Els continguts de les diferents àrees tenen en compte la programació de l'aula i el nivell de competències de l'alumne i s'estableixen conjuntament entre els dos equips de centre implicats. Importància de la coordinació entre les dues escoles de cara a l'establiment conjunt de l'ACI i dels criteris d'actuació amb l'alumne i la família.

Formació de l'equip pedagògic on participen:

CC: Tutora i psicopedagoga

CEE: Mestra de l'Escolaritat Compartida, Logopeda, Psicopedagog

EAP que fa el seguiment, la coordinació i l'assessorament al centre

En aquest àmbit es realitza la concreció dels objectius prioritaris i de la programació pedagògica, es prenen els acords i decisions respecte a l'alumne i la seva família que és informada de tot el procés.

CEE

El CEE fa un treball d'anticipació dels continguts prioritzats, bàsicament en l'àrea d'Intercomunicació i Llenguatges, amb el suport d'especialistes del centre. L'alumne s'inclou en un grup de sis alumnes més del centre amb l'objectiu de participar de les rutines diàries de l'aula. Realitza tres sessions setmanals individuals de mitja hora de durada amb la logopeda.

Per treballar les àrees instrumentals de llengua i matemàtica participa en una agrupació flexible amb quatre alumnes més del centre.

CC

Assistència els matins de dilluns a divendres participant de les activitats que realitzi el seu grup/aula.

Adquisició d'aprenentatges i desenvolupament de les habilitats d'autonomia personal i interpersonal. Reforç del psicopedagog del centre.

A finals de curs l'avaluació que en fan els professionals és molt positiva a diferents nivells: en l'adaptació de l'alumne, la coordinació entre els professionals i en la col·laboració de la família.

Els professionals constaten que s'ha encetat una nova via d'atenció a la diversitat, que és un pas de cara a la comprensivitat del currículum, una aproximació entre els centres i un aprenentatge mutu per a tots: apropament al currículum ordinari per part del CEE i un coneixement de les adaptacions i dels sistemes alternatius pels professionals del CC.

L'experiència iniciada ha tingut una bona acollida als claustres i la col·laboració de la família ha estat molt positiva.

EVOLUCIÓ DE LA PROPOSTA

El curs 97/98 l'alumne segueix l'escolaritat compartida amb la introducció d'un nou horari: matins de 9 a 11h al CEE on rep dues hores setmanals d'atenció logopèdica. Així mateix, s'acorda l'adaptació de materials i llibres de text de manera que l'alumne pugui participar més activament en la programació del 1r de Primària. S'utilitzen llibres de lectura, específics del CEE.

El curs 2001/2002 l'alumne passa a modalitat C: inclusió al centre ordinari en tot l'horari escolar on segueix els aprenentatges amb adaptació de les programacions de totes les àrees. El CEE fa un seguiment i assessorament en l'adaptació de materials i es continua l'Equip Pedagògic de l'Escarlaritat Compartida entre els dos centres i l'EAP. A finals de curs es valora molt positiva l'adaptació de l'alumne al nou plantejament.

Evolució alumne

Durant el curs, l'alumne segueix una programació en llengua catalana corresponent a 2n de primària. En aquesta programació s'especifiquen els objectius prioritaris de comprensió i expressió oral i escrita, de fonètica i ortografia i de gramàtica. Els continguts de comprensió i expressió oral i escrita estan agrupats en un sol bloc, ja que en cada unitat es treballen els mateixos objectius. Els objectius de fonètica i ortografia i de gramàtica estan redactats seguint l'ordre de les unitats.

No s'especifiquen les activitats que es portaran a terme per assolir els objectius ja que són les proposades en el llibre de text utilitzat (Rodet 2 llengua, CI, Text, La Galera).

La llengua catalana es realitza durant tres hores setmanals amb el seu grup classe i rep el suport individual de la mestra d'EC durant una hora setmanal.

Exemple de programació de Llengua Catalana pel curs 2001/2002

Programació		Avaluació
Continguts	Objectius	

<p><u>1 Comunicació</u></p> <p>1.1 Comprensió, expressió oral</p> <p>1.1.1 Comprensió de textos breus</p> <p>1.1.2. Expressió oral i escrita</p>	<p>Numerar frases d'acord amb l'ordre del text</p> <p>Triar d'entre varies, la resposta correcta o adequada, segons s'explica en el text.</p> <p>Relacionar dibuixos amb la frase corresponent</p> <p>Saber fer un dibuix seguint una descripció</p> <p>Comprovar, segons el que diu el text, si les afirmacions són vertaderes o falses</p> <p>Ordenar frases per a poder re-escriure el text</p> <p>Respondre a preguntes del text oralment</p> <p>Respondre preguntes per escrit</p> <p>Escriure textos breus: postal, carta, itineraris, reglaments, fitxa,...</p> <p>Explicar oralment esdeveniments personals</p> <p>Completar frases triant la paraula adequada</p> <p>Realitzar el traç de la lletra de forma entenedora</p>
<p><u>2. Sistematització</u></p> <p>2.1 Fonètica, ortografia</p> <p>2.1.1 El so (b) i les grafies <i>b i v</i></p> <p>2.1.2 Diferenciar grups consonàntics</p>	<p>Discriminar i escriure correctament les grafies <i>b i v</i></p> <p>Discriminar i escriure correctament els grups consonàntics <i>br(bl, tr/tl, pr/pl, cr/cl, gr/gl, fr/fl</i></p>

Continguts	Objectius
<p><u>3. Gramàtica</u></p> <p>3. 1. L'estructura de</p>	<p>Ordenar subjectes i predicats per formar frases amb sentit</p>

l'oració	
3. 2. La concordança	Substituir paraules dins una frase i establir la concordança gènere i nombre
Actituds Valors i Normes	Tenir ganes de llegir
	Tenir ganes d'escriure
	Tenir interès per la lectura de textos propis
	Estar motivat per expressar-se amb precisió
	Valorar la lectura com a mitjà per a resoldre problemes pràctics de la vida quotidiana
	Tenir curiositat per ampliar el vocabulari i conèixer el significat de les paraules
	Tenir una actitud positiva envers l'assoliment d'una pronúncia correcta
	Ser polit en l'escriptura i en general, en la presentació de treballs escrits.

De l'avaluació a finals del curs 2001/2002 destaca la següent valoració:

Llengua catalana: fa una lectura més expressiva i ha millorat en la comprensió del text. Li costa seguir les normes ortogràfiques en l'expressió escrita: punt, majúscules... Ha millorat en la cal·ligrafia i pinta millor els dibuixos.

Naturals i Socials: Les adaptacions li han servit per anar seguint la classe; la mestra fa explicacions més detallades per ell, segueix bé la dinàmica de la classe. Li costa estudiar a casa. En els exàmens adaptats se'n va sortint.

Matemàtica: Ha après la divisió i ha millorat en la resolució de problemes. Tot el que és mecànic li costa menys. La seva actitud és bona i demostra més paciència per esperar el seu torn.

En general, els mestres estan satisfets amb els resultats del curs.

Els pares estan contents amb els resultats. Veuen, però que li costa estudiar i que es mostra molt tossut. Preocupa la relació social amb els companys; a mida que es fa gran es relaciona menys.

En l'últim informe adreçat als pares es destaca el nivell d'interès, de motivació i de responsabilitat de l'alumne. Bona capacitat de memorització i assimilació de continguts. Necessita encara ajut, aclariments i explicacions individuals sobre els temes que es treballen. El seu nivell de treball és constant i regular. Hi ha encara poca participació amb els seus iguals però ha avançat en autonomia personal. La família valora positivament l'escolaritat del seu fill.

Curs 2002/2003

Durant el curs 2002/2003, l'alumne segueix una adaptació en les àrees de: català (nivell de 3r de Primària), castellà (corresponent a 3r de Primària) matemàtica (4rt de Primària), Ciències Naturals i Socials (6e de Primària).

Al CC rep 3h d'atenció individualitzada: 1h de matemàtica, 1h en llengua, 1h en Naturals i Socials.

El CEE fa un seguiment a l'aula ordinària i dona orientacions per a l'anticipació de continguts i l'adaptació de materials.

En les reunions de coordinació establertes entre els dos centres hi participa la coordinadora de 1r cicle d'ESO per tal de tenir un coneixement de l'alumne i preparar la seva entrada a la Secundària en el mateix centre.

Es continuen els controls de la logopeda del CEE tot i que ja no es fa atenció directa.

Continuïtat de l'assessorament i les adaptacions d'àrees. Les adaptacions de Socials i Naturals les fa la tutora, així com la programació de Llengua Catalana. Es realitza una adaptació de les proves d'avaluació de les àrees amb diferents estratègies de resposta i de presentació de tasques i se segueix una programació que té en compte els aprenentatges funcionals.

Continuïtat de la coordinació entre la tutora i la mestra d'EC: el suport ha estat mensual durant el primer trimestre. Durant el segon i tercer trimestre s'ha anat planificant l'entrada a l'ESO i l'organització més adient de cara a l'altre curs. En les reunions de coordinació hi ha assistit una referent de l'ESO per a conèixer l'alumne i preparar la seva entrada a Secundària.

La família valora positivament el treball realitzat amb el seu fill.

Propostes pel curs 2003/2004

Matricula a 1r d'ESO al mateix centre que ha cursat tota l'escolaritat. Suport del programa d'Escolaritat Compartida en la modalitat C.

Prioritats educatives en el pla individual

Organització del currículum

S'ha realitzat una priorització de les competències bàsiques pel final de l'ESO i s'han prioritzat i seqüenciat els objectius a aconseguir. L'alumne seguirà totes les àrees del currículum amb una adaptació de les àrees de Socials, Tecnologia, Anglès i Experimentals. Farà els crèdits variables que puguin facilitar la participació en el grup general: fusteria i dansa.

Objectiu general: adquisició de les competències bàsiques en un marc d'aprenentatge significatiu i funcional. Desenvolupament de les habilitats intel·lectuals, de conducta adaptativa, de participació, d'interacció i rol social, i d'autonomia personal.

Habilitats bàsiques

Es remarca la necessitat de continuar treballant els hàbits de treball, les habilitats de relació interpersonal i d'autonomia personal.

Àrees instrumentals

Llengua catalana: ortografia arbitrària, estructuració de la frase.

Llengua castellana: lectura, lèxic.

Anglès: reconeixement del vocabulari: nombres i accions bàsiques.

Matemàtica: numeració i operacions bàsiques. Utilització de la calculadora.

Resolució de problemes i treball amb monedes.

Naturals: assimilació de continguts i participació en la dinàmica de l'aula.

Adaptació de materials

Materials didàctics i d'avaluació.

Organització dels suports

Comptarà amb un reforç de 3 h. d'atenció individualitzada.

En les àrees instrumentals de matemàtica, llengua catalana i llengua castellana: 3h. en grup reduït i 2h. d'atenció individual.

Suport i assessorament del programa d'EC per una professional de l'equip dels CEE.

Seguiment i assessorament i coordinació de l'EAP.

3.3.3 ALUMNE 14

PRESENTACIÓ

Alumne que presenta un retard mental de tipus mig, amb retard psicomotriu i alteració dismòrfica. El curs 96/97 es matricula al CEE Llevant on segueix l'escolaritat.

La família es mostra molt col·laboradora amb el centre i les expectatives envers el seu fill són força realistes.

De les seves característiques personals destaca:

- És autònom en els aspectes d'higiene, neteja i cura personal i alimentació.
- Té adquirides unes habilitats socials bàsiques: coneix i respecte les normes de conducta social.
- La relació amb els altres acostuma a ser espontània i afectuosa. Mostra interès pels altres, li agraden les activitats de grup i comparteix algunes estones de joc amb els companys.
- Participa en activitats col·lectives: demana ajuda i n'accepta quan en necessita.
- És capaç de concentrar-se una estona en una activitat i sap fer petits encàrrecs.
- Té un bon nivell de comprensió.
- Presenta dificultats d'expressió oral (pràxies) tot i que és capaç d'expressar les seves emocions i sentiments, demanar coses verbalment i explicar situacions als altres.

Donada l'evolució que segueix al CEE i les possibilitats en autonomia i relació social, el curs 99/00 es planteja l'inici d'una escolaritat compartida amb el CEIP Jungfrau en la modalitat A.

PROPOSTA D'ESCOLARITAT COMPARTIDA

Adaptació Curricular

Els objectius que es plantegen per a l'escolaritat compartida parteixen de les capacitats de l'etapa que es consideren prioritàries a assolir: equilibri personal, relació interpersonal i integració social, i desenvolupament de les capacitats cognitives.

Objectius respecte a la integració:

- Participar d'un entorn normalitzat en les activitats d'un grup on sigui competent.
- Saber mantenir una relació correcta amb els altres nens i els adults.
- Aprendre, imitant les pautes dels companys.
- Ser receptiu als estímuls externs i saber donar una resposta correcta.
- Seguir les normes establertes dins la dinàmica de l'activitat de grup.
- Reforçar l'autoestima i l'esperit de superació.

Objectius respecte les activitats d'aprenentatge

- Millorar la seva capacitat d'atenció en un entorn més ampli.
- Millorar en la realització de les feines.
- Avançar en la consecució d'objectius d'aprenentatge.

Organització

- Integració en un grup de P5 al CEIP Jungfrau.
- Assistència les tardes de dimarts, dimecres i dijous en horari lectiu (15h a 17h).
- Participació en activitats de l'àrea d'educació física i plàstica: tallers (joc simbòlic).

- Suport d'una mestra del CEE durant el temps que l'alumne està al CEIP
- Formació de l'Equip Pedagògic:
 - CEE:
 - Equip directiu
 - Psicopedagog
 - Tutora
 - Mestra de suport a l'alumne dins l'aula ordinària del CEIP
 - CEIP:
 - Equip directiu
 - Mestres d'educació especial
 - Tutora de P5 i especialista de gimnàstica de 1r
 - EAP

EVOLUCIÓ DE LA PROPOSTA

L'escolaritat compartida de l'alumne s'inicia el curs 99/00. Tanmateix, les actuacions per al seu desenvolupament s'inicien ja el curs 98/99 amb:

- Presentació de la proposta a nivell formal amb els equips directius i d'altres professionals de les dues escoles i l'EAP.
- Preparació de la proposta més adequada en les activitats on l'alumne pugui ser més competent.
- Coneixement per part de les dues escoles de la seva realitat: visites entre els dos centres.
- Concreció definitiva de la proposta amb el vist i plau d'Inspecció.

Durant el curs **99/00** es realitzen les següents actuacions:

- Setembre
 - S'acaben de planificar diversos aspectes de l'escolarització de l'alumne, com l'acompanyament d'una mestra del CEE que farà suport dins l'aula ordinària.
 - Reunió amb la família on s'exposa la proposta i es concreta el seu grau de participació i col·laboració.
- Octubre
 - Presentació de l'alumne als companys de l'aula on participarà de les activitats.
 - Assistència regular al CEIP.
- Novembre
 - Les mestres del CEIP exposen la programació general que es porta a terme en les diferents àrees per tal que des del CEE es pugui fer la programació individual de l'alumne.
- Març
 - Reunió de seguiment per tal de fer l'avaluació de la proposta.
- Maig
 - Avaluació de curs i proposta de cara al curs següent.
 - Reunió conjunta amb els pares per fer l'avaluació i la proposta del següent curs comptant amb les seves aportacions.

El curs 2000/2001, es continua l'escolaritat compartida amb la mateixa organització horària i de suport de la mestra del CEE al CEIP. En base a l'avaluació realitzada l'alumne participa en les àrees de: Educació Visual i Plàstica (tallers), Coneixement del Medi i Música. La ubicació de l'alumne és a 1r de Primària per tal de continuar la relació amb els mateixos companys.

Els objectius s'adeqüen en base al progrés de l'alumne:

Objectiu general

- Participar en un entorn normalitzat, ric en estímuls, en relacions i en demandes, ser-ne receptiu i saber-ne donar resposta.

Objectius respecte a la socialització:

- Esforçar-se en donar respostes orals entenedores als companys i als adults
- Aprendre i actuar, imitant les pautes dels companys..
- Seguir les normes establertes dins la dinàmica de l'activitat de grup.
- Reforçar l'autoestima i l'esperit de superació.

Objectius respecte les activitats d'aprenentatge

- Millorar la capacitat d'atenció en un entorn més ampli.
- Millorar en la realització de les feines: rapidesa, concentració, presentació.
- Disminuir la necessitat d'ajuda de la mestra de suport.
- Avançar en la consecució d'objectius d'aprenentatges respecte a les àrees de coneixement del medi (natural i social), plàstica i música.

Organització de les reunions de l'Equip Pedagògic al llarg del curs

Les reunions realitzades al llarg del curs serveixen per anar planificant, concretant i avaluant la proposta i queden reflectides en les actes de cada reunió. Aquestes actes s'inclouen a l'expedient de l'alumne (CEE, EAP); el CEIP en té una còpia.

Paral·lelament a les reunions de l'EP, les tutores dels dos centres es reuneixen per anar coordinant el seguiment de l'alumne i les activitats de cada centre: festes, sortides, material,...

Reunions de l'EP

Novembre

- Valoració de l'acollida de l'alumne pels companys del CEIP.
- Definició i concreció dels objectius del pla de treball de l'alumne.
- Concreció del programa educatiu únic de l'alumne en les àrees que treballa als dos centres.
- Preparació de la reunió amb la família.
- Establiment d'acords conjunts en les actuacions referides a l'alumne.

Febrer

- Avaluació dels objectius proposats i planificació de les actuacions fins a final de curs.
- Preparació de la reunió amb la família.

Juny

- Avaluació dels objectius proposats.
- Avaluació de les actuacions realitzades.
- Preparació de la reunió amb la família.
- Propostes pel curs següent.

Evolució de l'alumne

En relació als objectius de socialització:

- Esforçar-se en donar respostes orals entenedores
 - Nivell de comunicació més reduït:
 - l'alumne és més conscient de les seves dificultats
 - el P5 permet més estones de joc per relacionar-se amb els companys
 - l'adult inicia sempre la conversa
- Seguir les normes establertes dins la dinàmica de l'activitat de grup
 - Bona adaptació al canvi de ritme de treball i de mestres
 - Segueix les normes establertes
- Aprendre i actuar imitant les pautes dels companys
 - Ha millorat en la seva atenció a les explicacions de les mestres i no li cal actuar tant per imitació tot i que li representa un suport per seguir el ritme general
- Reforçar l'autoestima i l'esperit de superació
 - S'ha anat esforçant en el nivell d'exigència.
 - Mostra molt interès per anar al CEIP i hi va molt content

En relació als objectius respecte a les activitats d'aprenentatge

- Millorar la seva capacitat d'atenció i comprensió en un entorn més ampli
 - Ha millorat força pel que respecte al funcionament general de l'aula
 - Necessita explicacions individuals per a realitzar les feines que se li proposen
- Millorar en la realització de les feines
 - Ha millorat en la capacitat d'aprendre les normes de realització de les tasques i la seva aplicació
 - El ritme de treball és lent
- Disminuir la necessitat d'ajuda de la mestra de suport
 - S'ha intentat anar retirant l'ajut de la mestra, donada la dependència que s'havia establert, i donar-li només en aquells moments oportuns.
 - És difícil trobar l'equilibri entre la presència i la necessitat de la mestra
- Avançar en la consecució d'objectius d'aprenentatges respecte a les àrees on participa
 - Coneixement del medi
 - Ha adquirit els conceptes bàsics de les unitats treballades, tot i que hi ha hagut temes més propers als seus interessos i vivències que d'altres
 - Plàstica
 - Ha participat als tallers de pintura, dibuix, ceres, plegat de paper, i collage amb alumnes de 1r i 2n
 - Els resultats han estat positius malgrat les seves dificultats de motricitat fina
 - Música
 - Actitud molt correcta, tot i que més receptiva que participativa
 - Atent i interessat tot i les dificultats per cantar, portar el ritme,...
 - Ha aconseguit realitzar l'activitat sense cap suport

En general, s'evidencia una millora tot i que es replanteja la proposta de cara a assolir més plenament els objectius de socialització.

Propostes pel curs 2002/2003

En la proposta de curs es valoren les possibilitats de socialització i de comunicació de l'alumne. I es té en compte que hi puguin haver activitats que permetin la relació de l'alumne amb els seus companys.

Es continua el plantejament de l'EC amb el mateix grup/classe a 2n de Primària i s'amplia l'horari al CEIP.

Les àrees en les que participa són: Coneixement del Medi, Plàstica, Música, Educació Física i esbarjo.

Es planteja que, després d'un període d'adaptació inicial, prescindeixi de l'ajut de la mestra de suport del CEE en l'activitat de pati i a les hores d'educació física i música. Es veu convenient que aquest suport disminueixi sempre que sigui possible.

Horari marc al CEE i al CEIP

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
9-10,30	Llengua Catalana i Matemàtica	Llengua Catalana i Matemàtica	Llengua Catalana i Matemàtica	Llengua Catalana i Matemàtica	Educació Física:
10,30-11	Pati	Pati	Pati	Pati	
11-12	Fisioteràpia	Educació Física	Coneixement medi social	Educació Física	
15-16	Coneixement del Medi: Natural i Social	Tallers de Plàstica	Logopèdia	Coneixement del Medi: Natural i Social	Logopèdia
16-17			Fisioteràpia		Música

L'avaluació a finals de curs continua sent molt positiva per part de tots els professionals implicats i la família i les perspectives són de continuïtat del plantejament d'escolaritat compartida amb els objectius centrats en la socialització, la comunicació i els aprenentatges bàsics.

3.3.4 ALUMNE 19

PRESENTACIÓ

Alumne que cursa, en l'actualitat, 3r d'ESO a l'IES Badalona VII. Presenta un retard global significatiu en els aprenentatges. No hi ha dades mèdiques a destacar.

Ha realitzat la Primària en un CEIP, rebent el suport de la mestra d'educació especial al llarg de la seva escolaritat; ha desenvolupat unes bones habilitats socials i uns aprenentatges bàsics.

El curs 2000/2001 es matricula a 1r d'ESO; a finals d'aquest curs, després de valorar que les necessitats educatives de l'alumne requereixen una adaptació tant significativa i davant la disponibilitat dels recursos adequats de l'IES per a la seva atenció, es recomana l'escolaritat compartida amb el CEE, en la modalitat B.

La família manifesta el seu acord.

PROPOSTA D'ESCOLARITAT COMPARTIDA

Adaptació Curricular

Després de realitzada l'avaluació psicopedagògica, es proposa una ACI que contempla les capacitats prioritàries a assolir:

- D'equilibri personal, desenvolupant una personalitat orientada a respondre de manera positiva a les demandes de l'entorn.
- De relació interpersonal; poder comunicar-se amb els altres de manera correcta.
- Cognitives; desenvolupament de la capacitat d'aprendre de manera funcional i significativa.

En quant als continguts s'orienta a una priorització dels continguts procedimentals i d'actituds; treball intensiu en les àrees instrumentals amb caràcter funcional, partint del que l'alumne sap fer i motivant les seves realitzacions.

A partir d'aquesta proposta s'elaboren les prioritats educatives per a cadascuna de les àrees:

Llengua catalana

- Elaborar textos de manera ordenada i amb coherència
- Ampliar el coneixement de les normes ortogràfiques bàsiques del llenguatge escrit
- Conèixer les categories gramaticals i la seva concordança
- Ús del diccionari
- Iniciar-se en la lectura expressiva

Matemàtica

- Agilitat en el càlcul mental
- Numeració fins el 1000
- Resoldre la multiplicació i la divisió per dues xifres
- Comprendre la potència
- Ampliar el coneixement de les diferents unitats de mesura

Llengua Castellana

- Millorar l'expressió oral i escrita
- Ampliar el coneixement del vocabulari d'ús habitual
- Utilitzar les normes ortogràfiques bàsiques
- Entendre la concordança gramatical del nom, verb i adjectiu
- Millorar l'habilitat lectora

Habilitats Socials

- Mantenir una actitud correcta en les diferents situacions d'aprenentatge
- Millorar la capacitat d'atenció
- Millorar l'autoestima i l'autocontrol
- Respectar el torn de paraules i les intervencions dels altres

Organització

L'alumne assisteix al CEE els matins de dilluns, dimarts, dijous i divendres de 9 a 11h i la tarda del dilluns de 15 a 17h.

S'incorpora a l'IES a l'hora de l'esbarjo i assisteix a les classes a partir de les 11,30 i les tardes de dimarts i dijous en horari lectiu.

CEE : Es treballen les àrees de català, castellà, socials i matemàtica. Forma part del grup d'escolaritat compartida juntament amb cinc alumnes més que provenen de diferents IES, tots ells de la modalitat B. La ubicació d'aquest grup és als locals del CEE Llevant; els professionals que atenen al grup formen part de l'ESAXP.

La mestra d'escolaritat compartida aporta a l'IES exercicis adaptats de llengua i matemàtica.

IES: Realitza les àrees d'anglès, Ciències Experimentals, Matemàtica, Socials, Tecnologia, Educació Física, Tutoria i crèdits variables..

L'alumne té un tutor i un cotutor durant tres hores setmanals. Els crèdits els realitza amb el cotutor.

Entre els dos centres s'inicia una fitxa d'autocontrol actitudinal.

Els informes a la família són unificats entre el ESXAP i l'IES.

L'Equip Pedagògic el formen: la coordinadora pedagògica i el cotutor de l'IES, la mestra d'escolaritat compartida, el psicopedagog del CEE Llevant, l'EAP. Es realitzen reunions periòdiques entre l'EP i amb la família.

EVOLUCIÓ DE LA PROPOSTA

Durant el curs 2001/2002 la proposta s'organitza de la següent manera:

- La tutora fa una hora de socials i una hora de tutoria
- Les matemàtiques les treballa en un grup reduït de 21 alumnes de nivell alt i amb el mateix professor del curs anterior
- L'anglès el fa amb un grup reduït de 18 alumnes de nivell alt.
- Degut a la coincidència d'assignatures cursades entre el CEE i l'IES, es fa un recull de les diferents programacions de cada professor per tal d'aconseguir una programació única i coherent. La mestra d'escolaritat compartida estableix un primer nivell de competències, segons el currículum de l'ESO i que serveix de base per prioritzar els continguts més funcionals.
- Necessitat d'una coordinació àgil i continua entre els professionals: coneixement de les programacions, materials utilitzats a cada centre,...

L'horari que realitza en cada àrea és el següent:

Àrea	Institut	CEE	Hores que no fa
Català	/	3h	
Castellà	/	3h	

Anglès	2h	/	1h
Matemàtica	2h	4h	
Experimentals	3h	/	
Educació Física	1h	/	1h
Socials	1h	2h	
Tecnologia	3h	/	
Plàstica	2h	/	
Música	1h	/	1h
Tutoria	1h	/	

En total realitza 16h a l'IES i 10h al CEE

Horari curs 2001/2002

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
8h-9h			Música		
9h-10h	Català/ Castellà	Català/Caste llà	Plàstica	Català/ Castellà	Català/ Castellà
10h- 11h	Matemàtica	Matemàtica	Matemàtica	Matemàtica	Matemàtica
11- 11,30					
11,30- 12,30	Anglès	Experimentls	Experimentls	Matemàtica	Anglès
12,30- 13,30	Tecnologia	Tecnologia		Socials	Tutoria
15- 15,55	Socials	Educació Física		Experimentls	
15,55- 16,50		Plàstica		Tecnologia	

CEE/IES

Evolució alumne

L'alumne fa una evolució positiva. A l'IES és elegit delegat de classe: aquesta tasca la fa conjuntament amb dos companys més. Això ajuda a fomentar una imatge competent de l'alumne davant el grup-classe i permet el treball d'autonomia i responsabilitat. Mostra interès per aprendre. Fa un esforç per mantenir una actitud correcta a classe, però ha de continuar intentant controlar algunes actituds infantils i distorsionadores davant del grup.

El progrés de l'alumne es fa evident en les àrees treballades. Segons l'informe de finals del curs 2001/2002:

Llengua Catalana

- La lectura és força correcta amb un bon nivell de comprensió de textos senzills.
- Ha entès les normes gramaticals i les sap aplicar.
- Ha treballat la descripció, segons pautes donades i utilitzant adjectius.
- Mostra interès per l'àrea i treballa correctament.

Llengua Castellana

- La lectura és correcta, tot i que continuen les dificultats en vocabulari i això li impedeix una millor comprensió del text.
- Ha entès les normes gramaticals i les sap aplicar en els exercicis.
- S'esforça per parlar en llengua castellana durant l'estona de classe.
- Mostra interès i treballa correctament.

Matemàtica

- Coneix el valor dels bitllets i monedes d'euro. Sap resoldre problemes de sumar.
- Té consolidada la numeració fins el miler. Reconeix el valor de les xifres fins la centena. Realitza les operacions bàsiques.
- Comença a resoldre problemes senzills de sumar i restar sense suport.
- Li costa centrar l'atenció i treballar de manera autònoma.
- Mostra interès i treballa correctament.

Ciències Socials

- Identifica i reconeix alguns conceptes fonamentals de l'àrea.
- Diferencia de manera superficial, components específics dels diferents moments històrics treballats. Coneix mapes i quadres senzills tot i que de forma guiada. Li costa ordenar seqüències temporals.
- Accepta normes com a forma d'integració i de participació encara que cal centrar la seva atenció sovint.

Tecnologia

- Presenta moltes dificultats a l'hora d'entendre els conceptes teòrics de la matèria, degut a la complexitat de vocabulari i a la necessitat de fer associació d'idees.
- La part pràctica li resulta motivadora i s'hi implica força.
- Li costa molt estar concentrat tant en les explicacions teòriques com en els exercicis pràctics. Això li dificulta l'aprenentatge i la convivència amb els companys

Ciències Experimentals

- Té dificultats per seguir les explicacions tant pel seu contingut com pel significat del vocabulari utilitzat, així com per la seva capacitat d'atenció.

Llengua anglesa

- Ha anat treballant els aspectes proposats tot i que li costa.
- Necessita l'ajut del professor per treballar.

Educació Física

- Presenta dificultats motrius tot i que segueix les classes amb regularitat.
- Cal centrar la seva atenció sovint.

Música

- Segueix la classe amb dificultat i amb una actitud passiva.
- Considera un joc determinades activitats.

Propostes pel curs 2002/2003

Segons l'avaluació realitzada pels professionals, es continua amb la mateixa organització d'escolaritat compartida. L'horari varia en funció de l'organització de l'IES, tot i que continua fent les mateixes àrees a cada centre i el còmput d'hores és el mateix als dos llocs.

3.3.5 ALUMNA 20

PRESENTACIÓ

Nena que està escolaritzada al CEE Marcel·lí Antich des del curs 1997/98.

Presenta una Síndrome de Prader – Willi (trastorn hipotalàmic funcional, congènit i endocrinològic). Realitza seguiment a l'Hospital St. Joan de Déu i Hospital Germans Trias i Pujol.

L'actitud de la família és de col·laboració, acceptant i participant en les orientacions i pautes que se li han donat des de l'escola. Mantenen una actitud de confiança i respecte envers els diferents professionals que intervenen amb la seva filla.

El curs 2000/2001 es planteja la possibilitat de realitzar una escolaritat compartida al CEIP Josep Boada, en la modalitat A.

CONSIDERACIONS PER LA PROPOSTA D'ESCOLARITAT COMPARTIDA

Marxa i desplaçament

- Fa moviments de marxa
- Es desplaça tota sola
- Es desplaça amb objectes a les mans.
- Camina i corre amb força seguretat.
- Puja i baixa les escales alternant els peus i agafant-se a la barana
- Combina diferents moviments en activitats motrius

Control postural

- Sap asseure's i posar-se dreta tota sola.
- S'ajup per agafar un objecte de terra.
- Imita i realitza diferents postures corporals.
- Llança objectes enlaire sense perdre l'equilibri.
- Llança la pilota si li ho demanem, en la direcció desitjada i la xuta.

Habilitat manipulativa

- Reté objectes amb les dues mans i passa un objecte d'una mà a l'altra.
- Posa coses dins d'un pot.
- Guarda joguines dins una caixa.
- Destapa capsos i en tapa, posa objectes dins d'una capsos.
- Omple galledes amb sorra i les buida.
- Posa un cub a sobre d'un altre, fa piles amb peces petites.
- Obre calaixos i li agrada remenar i treure coses dels armaris.
- Passa les pàgines d'un llibre.
- Desembolica un caramel, arruga papers, els estripa, fa soroll amb ells
- Fa collarets amb boles o pasta.
- Fa trencaclosques grossos i senzills i encaixos.
- Pot desfer llaços senzills.
- Obre aixetes habituals.
- Enganxa gomets.

Consciència de les necessitats bàsiques

Higiene, neteja i aspecte personal

- Accepta que se la netegi i participa quan li rentem les mans o la cara.
- Es renta les mans i la cara quan se li diu.
- Se n'adona quan va bruta.
- Demana ajuda per anar al wàter.
- Col·labora a mocar-se.
- Col·labora en vestir-se, sap treure's els mitjons, reconeix alguna peça de roba pròpia.
- Es treu l'abric sola i es posa la bata amb ajuda.

Alimentació

- Col·labora activament en la situació de menjar i li agrada aquesta estona
- Normalment, menja sola; acostuma a tenir gana.
- Manifesta les seves preferències i les seves necessitats.
- Fa servir els estris (cullera, forquilla).
- S'està asseguda mentre menja.
- Respecta el menjar dels altres si li ho diem.
- Li agrada col·laborar en començar i en acabar de menjar (parar la taula, repartir els coberts, els pitets, etc.).

AVALUACIÓ DE LES POSSIBILITATS D'AUTONOMIA SOCIAL

Coneixement de l'entorn humà proper

- Coneix el nom dels pares i de la seva germana.
- Identifica les activitats que es realitzen en les diferents parts de la casa i s'orienta en aquestes.
- Anticipa alguna situació o activitat quotidiana a partir de determinats indicis o senyals (quan ens preparam per dinar, per sortir de casa, l'hora d'anar a dormir, etc.).
- S'orienta en relació a les rutines diàries de casa (aixecar-se, rentar-se, esmorzar, etc.)
- Reconeix i mostra coneixement d'ús de les diferents estances de l'escola.

Relació amb les persones adultes

- Està força pendent de l'adult i del que fa; tot sovint, reclama la seva atenció.
- De vegades, li costa compartir els adults amb els altres nens.
- Es relaciona amb l'adult per demanar ajuda encara que no la necessiti i accepta les seves propostes
- La relació acostuma a ser espontània, afectuosa i, de vegades, depenent.
- Accepta la relació amb altres persones adultes conegudes.
- Distingeix entre persones conegudes i persones desconegudes, encara que les accepta.

Relació amb altres nens i nenes

- Accepta la relació amb els altres infants.
- Mostra interès pels altres nens.
- Coneix tots els seus companys i en sap el nom.
- Li agrada imposar els seus desitjos.
- Pot compartir estones de joc.
- Li agraden les activitats de grup proposades (cançons, jocs, etc.).
- Si la molesten, plora i busca l'adult.

Adaptació a l'escola

- Entra contenta a l'escola.
- Es queda tranquil·la.
- Se la veu contenta la major part del temps.

Orientació en l'espai escolar

- Coneix la seva classe.
- Té curiositat per explorar altres espais de l'escola.
- Identifica diferents racons de la classe i alguns objectes habituals. Els localitza si li ho demanem.
- Se la veu tranquil·la en els espais habituals i amb les persones conegudes.

- S'orienta en els espais habituals de l'escola (classe, pati, passadís, cuina, etc.).
- Sap desplaçar-se sola pels recorreguts habituals.

Hàbits socials i de convivència a l'escola

- Va aprenent a compartir els objectes, els espais i l'atenció de la mestra.
- Participa en les activitats col·lectives.
- De vegades, demana ajuda encara que no la necessiti.
- Pot esperar-se una mica quan li ho diem.
- Generalment fa el que se li proposa.

Ordre i realització de tasques

- Recull les joguines quan l'adult li ho diu.
- Sap endreçar les coses en el lloc que els correspon i acostuma a fer-ho quan li diem.
- Troba els seus objectes personals (bata, motxilla, etc.) i els endreça en el seu lloc.
- Sap buscar els materials de la classe i els respecta.
- És capaç de concentrar-se una estona en la mateixa activitat.
- Habitualment, fa el que se li demana.
- Sap fer petits encàrrecs.

AVALUACIÓ DE LA COMPETÈNCIA COMUNICATIVA

Intenció comunicativa i llenguatge no verbal

- Manté el contacte visual.
- Mira un objecte quan se li requereix la seva atenció.
- Manifesta iniciativa per comunicar-se amb les altres persones.

Llenguatges verbal -comprensió-

- Respon al seu nom.
- Acostuma a aturar-se davant les prohibicions.
- Diferencia intencions en la parla de les persones adultes (enfadada, contenta, etc.).
- Segueix ordres verbals que impliquin 2 accions.
- Generalment entén el que es diu a la classe.
- Escolta els contes o les petites explicacions que fa la mestra.

Llenguatges verbal -expressió-

- Expressa les seves emocions i els seus sentiments.
- Expressa les seves necessitats personals (gana, set, cansament, etc.) a les persones adultes.
- Generalment manifesta el seu estat d'ànim.
- Parla per expressar necessitats, emocions o vivències.
- Demana coses verbalment (aigua, obre, etc.).
- Demana ajuda verbalment.
- Anomena objectes que li assenyalen.
- Explica coses als adults i als nens de la classe.
- És capaç de respondre preguntes.
- Utilitza el llenguatge habitual de les diferents situacions (joc, treball, rutines, etc.).
- Anomena objectes i persones lligats amb vivències pròpies.
- S'expressa de manera força entenedora.
- Anomena accions que veu o que fa.
- Utilitza estructures afirmatives, negatives, interrogatives, imperatives.

GRAU D'APRENENTATGE AMB RELACIÓ ALS CONTINGUTS BÀSICS DEL CURRÍCULUM

Coneixement d'un mateix i del propi cos

Coneixement del propi cos

- Coneix algunes parts del seu cos, les anomena i les assenjala.
- Situa les parts del cos, segons les nocions davant/darrera i sobre/sota.

Necessitats i sentiments

- Reconeix les mostres d'afecte de les persones adultes o dels infants que coneix.
- Habitualment es mostra tranquil·la.
- Manifesta inseguretat davant de situacions noves.
- Manifesta la seva molèstia o el seu plaer davant de determinades situacions.
- Procura evitar les situacions que no li agraden.
- Es relaxa quan l'ambient acompanya.

Acceptació i confiança en ella mateixa

- Prova i realitza les tasques i les conductes que són al seu abast.
- Necessita ajuda algunes vegades.
- Reclama tot sovint, l'atenció de les persones adultes.
- Mostra confiança en les tasques habituals.
- Mostra satisfacció per les seves accions o produccions.
- Es mostra contenta quan se la felicita.

Coneixement i exploració de l'entorn. Joc.

Interès pel joc

- Té iniciativa.
- Observa els altres nens i els imita.
- Li agraden més els jocs tranquils (sorrall, ninots, etc.) encara que també participa en els de moviment (córrer, perseguir-se,...) si són dirigits per l'adult.
- Tant pot jugar sola com amb companys i companyes.
- Participa en el joc dirigit.

Joc simbòlic

- Inicia un joc simbòlic amb objectes.
- Juga espontàniament en els racons de joc (cuina, casa, botiga, perruqueria, etc.).
- Representa seqüències de comportament en el joc.

Joc motriu

- Li agrada sortir al pati encara que s'hi sent més insegura que en espais tancats.

Relació amb els objectes

- Li agrada manipular els objectes que té al seu abast (agrupar, picar, llançar, acariciar, etc.) amb una finalitat concreta o sense.
- Li agraden els jocs de construcció i de manipulació amb peces petites.
- Fa activitats complexes d'exploració i de manipulació: apila els objectes, els ajunta, els escampa, els dóna, els tira i els recull, els arrossega, els posa dins d'un recipient, els posa i els treu, obre, tanca enrosca, etc.
- Quan vol un objecte al qual no arriba, el demana.
- Pot apartar un obstacle per agafar un objecte amagat.
- Es mostra força observadora i fa preguntes sobre objectes, situacions, persones i fenòmens.
- Coneix els objectes habituals del seu entorn i la seva funció.

Intercomunicació i llenguatges

Llenguatge escrit

- Identifica dibuixos iguals a un model donat.
- Identifica formes iguals a un model donat.
- Identifica grafies iguals a un model donat.

Lectura

- Reconeix de forma global, noms de persones i objectes habituals.
- Relaciona paraules molt conegudes amb la imatge corresponent.

Llenguatge matemàtic**Atributs**

- Li interessa observar les coses i descobrir-ne qualitats.
- Sap dir algunes característiques d'objectes o elements.
- Pregunta sovint sobre els objectes i els elements de l'entorn.
- Reconeix els següents colors bàsics: vermell, verd, blau, groc.
- Reconeix les següents formes bàsiques: rodona, quadrat, triangle.
- Reconeix els següents conceptes bàsics d'espai: dalt/baix, sobre/sota, davant/darrera, prop/lluny, dins/fora, obert/tancat.
- Reconeix els següents conceptes bàsics de mesura de gran/petit.

Relacions qualitatives

- Agrupa objectes per semblances. Criteris que utilitza per fer-ho (forma, color i grandària).
- Classifica objectes segons alguna qualitat proposada.
- Compara elements o objectes a partir d'una semblança o diferència.

Relacions quantitatives

- Coneix les grafies dels números de l'1 al 5.
- Associa quantitat – grafia de l'1 al 5.
- Sap comptar, mecànicament, fins el 10.

Llenguatge musical i expressió corporal

- Li agrada imitar els moviments que observa.
- Utilitza el cos per expressar-se.
- Demostra interès pels objectes sonors.
- Sap localitzar la font sonora.
- Li agrada escoltar cançons i música.
- Canta les cançons treballades. Les recorda.
- Imita els gestos de les cançons.
- Memoritza i interpreta cançons.

PROPOSTA D'ESCOLARITAT COMPARTIDA

El nivell de competències de l'alumna, segons el dictamen elaborat per l'EAP el curs 2001/2002, permet plantejar l'inici d'una escolaritat compartida amb el CEIP, en el grup de P-5 de l'etapa d'infantil, de cara a potenciar al màxim el desenvolupament personal i

social de l'alumna d'acord amb les capacitats de l'etapa que es consideren prioritàries a assolir:

- Comunicar-se en diferents contextos i situacions de comunicació per mitjà dels diferents llenguatges: corporal, verbal, plàstic i musical.
- Comportar-se d'acord amb uns hàbits i normes que la portin cap a una autonomia personal i cap a una col·laboració amb el grup social.
- Progressar en el grau de seguretat afectiva i emocional.
- Discriminar, relacionar i retenir dades sensorials.
- Representar i evocar aspectes de la realitat expressant-los a través del joc.
- Observar i explorar l'entorn immediat identificant característiques i propietats significatives dels elements.

Els objectius curriculars es refereixen al desenvolupament de les habilitats d'autonomia personal, al llenguatge oral i a les habilitats en autonomia social i relació amb els altres.

Organització

- Continuar la matrícula de l'alumna al CEE amb l'objectiu de conservar, potenciar i facilitar la integració amb el mateix grup que ha tingut al llarg de la seva escolaritat i continuar afavorint el seu desenvolupament global.
- Organització dels horaris: assistència tots els dies, matí i tarda, al CEE, exceptuant els divendres a la tarda, de les 15 a les 16.30 hores, que assistirà al CEIP Josep Boada en el grup de P-5 de l'etapa infantil.

Organització dels suports:

Al CEE intervé la mestra referent d'escolaritat compartida per l'aplicació del programa a partir de l'adaptació de materials curriculars; la psicopedagoga del centre pel seguiment del procés i treball amb la família en l'àmbit del CEE.

Al CEIP intervé la mestra tutora de P5 per l'aplicació de l'escolaritat compartida facilitant la integració en el grup.

Actuacions

- Coordinació i seguiment psicopedagògic de l'EAP tant al CEIP com al CEE. Informació a la Inspecció de la zona.
- Participació de l'Equip Directiu de cada centre en aquelles qüestions de caire administratiu i/o organitzatiu.
- Consideracions sobre el seguiment i coordinació amb la família: Informació a la família de tot el procés que implica l'escolaritat compartida davant la presa de decisions que impliquin la seva col·laboració.
- Es mantenen reunions periòdiques conjuntes entre el CEE, el CEIP i l'EAP per tal d'anar avaluant el procés i evolució de l'alumna.

EVOLUCIÓ DE LA PROPOSTA

El maig del 2002 es fa una valoració molt positiva per part dels professionals que intervenen i es planteja augmentar l'horari amb el grup de 1r de Primària en l'àrea de Música i en l'àrea Visual i plàstica. Els models de normalització permeten a l'alumna anar progressant en les habilitats de relació i socialització.

Durant el curs 2002/2003 es produeixen alguns canvis que incideixen en aquesta progressió: canvis de tutores tant al CEE com al CEIP, canvi de cicle (donat que passa amb el grup de P5 a Cicle Inicial, canvi de referent de l'escolaritat compartida).

La família continua valorant molt la proposta i això fa que es creï una situació d'expectatives altes d'integració total al centre ordinari.

La proposta d'escolaritat compartida continua amb el suport del CEE i l'acompanyament de la professional en les àrees acordades amb l'objectiu d'anar retirant aquest suport en benefici d'una adquisició de més grau d'autonomia.

L'alumna passa a fer: tallers, racons i música, dues tardes a la setmana. En quant als racons, cal dir que l'activitat organitzada pel CEIP implica el canvi de grups cada tres setmanes i això comporta que l'alumna hagi d'anar amb un suport molt individualitzat per facilitar aquest canvi. Després de la valoració que es fa al mes de gener es retira l'activitat de racons tot i que en el mateix horari es proposa que pugui participar en l'àrea de plàstica i en l'activitat "l'hora del conte". Per tant, l'organització és:

- Música, 2 sessions a la setmana amb suport
- hora del conte, 1 sessió a la setmana sense el suport directe del CEE

S'acorden els següents objectius:

- Autonomia personal
 - Treure's i posar-se l'abric sense ajuda.
 - Demanar permís per anar al lavabo quan en té necessitat.
 - Col·locar la cadira al seu lloc que se li demana.
- Socialització
 - Saludar quan entra a l'escola.
 - Conèixer el nom de la mestra.
 - Conèixer el nom d'alguns companys.
 - Acomiadar-se a la sortida de l'escola.
- Llenguatge i comunicació
 - Iniciar espontàniament una comunicació oral amb els companys i la mestra
 - Explicar espontàniament fets i vivències
- Actitud
 - Seguir correctament la fila per desplaçar-se amb els companys.
 - Mantenir l'atenció en les activitats de grup.
 - Saber esperar el seu torn.
 - Mostrar interès en les activitats proposades.
 - Gaudir de les activitats de grup.
 - Acceptar les situacions que li produeixen frustració.

Evolució alumna

La valoració per part dels dos claustrs (CEE, CEIP) és molt positiva.

L'alumna ha aconseguit més autonomia personal i hàbits de treball. Tot i que els continguts curriculars no són l'objectiu, també milloren. El seu nivell de competències en aquests moments:

- Àrea de llengua:

- Segueix converses, tot i que el llenguatge és encara repetitiu i amb un lèxic limitat
- Contesta preguntes sense suport.
- En lectura coneix totes les lletres. Té molta memòria visual per a la lectura.
- Copia molt bé.
- Entén bé tant el català com el castellà.

- Àrea de matemàtica

- Coneix els nombres, tot i que no té adquirida la noció de quantitat
- Diferencia entre: més gran / més petit amb dificultats
- Coneix i sap coses relacionades amb el seu entorn

- Àrea de música

- Pot seguir una audició.
- Segueix ritmes amb dificultats.
- S'aprèn les cançons treballades i li agrada molt l'activitat.

- Autonomia i hàbits

- Cada vegada segueix més les ordres que la mestra dóna a nivell general de tota l'aula.
- La relació amb els companys és bona tot i que "provoca certa sobreprotecció per part dels altres nens". Els companys l'ajuden i l'acullen. És ben acollida a tot el centre.
- Té interès en el que fa.
- Al CEE explica les coses que ha fet al CEIP.

La família valora positivament l'evolució de la seva filla i demana més integració al centre ordinari.

Els centres valoren també el treball i l'evolució feta per l'alumna.

En quant a l'Escolaritat Compartida es valora la necessitat que:

- Sigui un plantejament incorporat al projecte d'escola.
- Es pugui compartir projectes entre els equips de professionals.
- Es faciliti la formació als mestres.
- Es compti amb espai i temps per portar endavant els projectes.
- S'haurien de fer plantejaments que portessin cap a una escola inclusiva.

3.3.6 ALUMNE 21

PRESENTACIÓ

L'alumne va entrar a Parvulari al CEIP Planas i Casals amb dictamen elaborat per l'EAP presentant un trastorn generalitzat del desenvolupament: trastorn de la personalitat i la comunicació.

Havia assistit al centre Juguem Plegats derivat per pediatria. Des del curs 98/99 estava atès al CDIAP de la ciutat: atenció directa i seguiment amb la família.

Durant la seva escolarització ha tingut el suport de la mestra especialista en educació especial, l'ajut d'un objector de consciència a temps parcial durant un curs i el suport d'una vetlladora depenent del Departament d'Ensenyament des de P4 fins al moment.

Segueix una ACI que prioritza els continguts procedimentals i d'actituds i incideix sobre hàbits d'autonomia personal i social, adquisició de les habilitats socials bàsiques i de relació amb els adults i els companys i el desenvolupament del llenguatge expressiu i la comunicació.

Inicia l'escolaritat compartida amb el CEE Can Barriga el curs 2001/2002 en la modalitat B.

CONSIDERACIONS PER LA PROPOSTA D'ESCOLARITAT COMPARTIDA

Necessitat d'una adequació curricular que inclogui els continguts procedimentals, de fets i conceptes i actitudinals amb una prioritització, temporització i aplicació de mesures organitzatives diferents a les generals en gairebé totes les àrees.

PROPOSTA D'ESCOLARITAT COMPARTIDA

- Matricula de l'alumne al CEIP Planas i Casals, nivell 1r del cicle inicial de l'Etapa de Primària amb l'objectiu de conservar, potenciar i facilitar la seva integració amb el mateix grup que ha tingut al llarg de l'escolaritat.
- Continuitat, a temps parcial, del suport de la vetlladora.
- Continuar el treball sobre les capacitats **de l'etapa infantil** ampliant-ne la prioritització en respecte al dictamen elaborat el curs 1998/99.
- Iniciar una **escolaritat compartida** amb el CEE Can Barriga, de cara a potenciar al màxim el desenvolupament personal de l'alumne i de les capacitats de l'etapa que es consideren prioritàries a assolir:
 - Comunicar-se en diferents contextos i situacions de comunicació per mitjà dels diferents llenguatges: corporal, verbal, plàstic i musical.
 - Comportar-se d'acord amb uns hàbits i normes que el portin cap a una autonomia personal i cap a una col·laboració amb el grup social.
 - Progressar en el grau de seguretat afectiva i emocional.
 - Discriminar, relacionar i retenir dades sensorials.
 - Representar i evocar aspectes de la realitat expressant-los a través del joc.
 - Observar i explorar l'entorn immediat identificant característiques i propietats significatives dels elements.

Adaptació Curricular

- L'ACI ha d'incloure els continguts mínims que l'ajudin a iniciar-se en el coneixement de les competències bàsiques: llengua escrita i llenguatge matemàtic. En la proposta que es fa d'escolaritat compartida, aquests continguts seran iniciats i seqüenciats pel CEE Can Barriga en coordinació amb la tutora i la mestra de suport especialista en educació especial del CEIP.

- Cal fer una adaptació de materials i una tasca d'anticipació dels continguts que es treballin a nivell general en el grup/aula. Aquesta tasca pot ser assumida pel CEE.
- En el CEIP, l'alumne haurà de treballar totes aquelles àrees que li permetin el desenvolupament de les capacitats d'autonomia personal, hàbits de treball i relació social integrat en el seu grup/aula.

Organització

Organització dels horaris:

- Assisteix al CEE els matins de dilluns, dimecres, dijous i divendres de 9 a 12h realitzant activitats referides a l'inici de les competències bàsiques de comunicació, llengua escrita, llenguatge matemàtic. Anticipació de continguts i adaptació de materials.
- Assistència al CEIP el matí de dimarts i tot l'horari escolar de les tardes, realitzant activitats referides a: Informàtica, Coneixement del medi, Treball per projectes, llengua oral, activitats de tallers, educació física.

Organització dels suports:

- Al CEE intervé la mestra referent per l'escolaritat compartida i es compta amb el seguiment del psicopedagog del centre.
- Al CEIP intervé la tutora i té el seguiment de la mestra de suport especialista en educació especial. Té concedida una vetlladora en el grup/aula en horari de tardes.

Organització general:

- Les sortides, colònies i festes es realitzaran, preferentment, amb el CEIP. De totes maneres, s'anirà concretant al llarg del curs la conveniència de participar en algunes sortides del CEE.
- Coordinació i seguiment psicopedagògic de l'EAP tant al CEIP com al CEE. Informació a la Inspecció de la zona.
- Participació de l'Equip Directiu de cada centre en aquelles qüestions de caire administratiu i/o organitzatiu.
- Informació i participació de la família en tot el procés que implica l'escolaritat compartida.
- Reunions periòdiques conjuntes entre el CEIP, el CEE i l'EAP per anar avaluant el procés i l'evolució de l'alumne.
- Davant de qualsevol situació que es produeixi, l'EAP serà el referent en els dos centres.

EVOLUCIÓ DE LA PROPOSTA

L'alumne va iniciar l'escolaritat compartida a 1r de Primària i l'ha continuat amb la mateixa organització a 2n.

L'Equip Pedagògic està format per: la tutora del CEIP, la mestra d'educació especial del CEIP, la mestra de l'Equip de Suport, el psicopedagog del CEE i l'EAP. Les prioritats educatives s'acorden entre els professionals d'ambdós centres, l'EAP i la família.

S'han establert reunions mensuals de seguiment de l'Equip Pedagògic i reunions periòdiques amb la família.

La mestra de l'escolaritat compartida dona un informe trimestral als pares i el CEIP dona els informes corresponents a finals de cada trimestre.

Evolució alumne

Durant el curs 2001/2002 l'alumne segueix una ACI en les àrees de llengua i matemàtica elaborada per la mestra d'EC i la tutora del grup d'EE i seguida al CEE. Al CEIP es fa una ACI de l'àrea de música, coneixement del medi natural i social i participa en les activitats d'educació física i educació visual i plàstica i informàtica.

ACI del CEE

Àrea Llengua Catalana

Continguts	Objectius	Metodologia i eines avaluació
Llengua parlada	<ul style="list-style-type: none"> - Donar respostes a les preguntes de l'adult - Utilitzar fórmules socials per: saludar i acomiadar-se, donar les gràcies, demanar coses, demanar ajuda - Comprendre explicacions senzilles 	<p>Preguntes relacionades amb els temes de treball i amb els aspectes de la vida quotidiana que siguin del seu interès.</p> <p>L'avaluació es realitzarà mitjançant l'observació directa</p>
Llengua escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Llegir diftongs - Llegir sons consonàntics - Llegir síl·labes directes: p, l, m - Llegir paraules - Escriure síl·labes (p, l, m) - Escriure síl·labes al dictat - Copiar paraules - Mantenir l'orientació i la direcció correcta en l'escriptura - Fer la lletra d'una mateixa mida en una pauta. - Agafar el llapis correctament. 	<p>Totes les activitats es realitzaran amb lletra de pal.</p> <p>El material seqüenciat de lectura serà el llibre Estel (EUMO), n. 1 i 2, adaptat a lletra de pal.</p> <p>L'avaluació seran els treballs realitzats i una prova escrita</p>
Comprensió oral	<ul style="list-style-type: none"> - Escoltar amb atenció un conte - Identificar el protagonista - Identificar els personatges principals 	<p>Suport d'imatge.</p> <p>S'incidirà en les parts més representatives del conte i es farà una síntesi, perquè l'atenció de l'alumne no disminueixi</p> <p>Avaluació a partir de l'observació directa, prova oral i observació de dibuixos</p>
Actituds, valors i normes	<ul style="list-style-type: none"> - Mantenir l'atenció durant el temps establert per a l'activitat - Mantenir la postura adequada - Gaudir escoltant contes 	<p>Activitats curtes, motivadores i variades</p>

Matemàtica

Continguts	Objectius	Metodologia i eines avaluació
------------	-----------	-------------------------------

Relacions d'equivalència i d'ordre	<ul style="list-style-type: none"> - Igualar quantitats o col·leccions d'elements, posant-ne o traient-ne fins el número 20 - Donat un nombre, identificar l'anterior i el posterior 	<p>Fitxes de suport per a la discriminació dels nombres.</p> <p>Avaluació, segons els treballs realitzats</p>
Sèrie numèrica	<ul style="list-style-type: none"> - Llegir, escriure i interpretar nombres fins el 50 	<p>Activitats de joc que impliquin conceptes numèrics: comptar dient el nombre i posteriorment escriure'l</p>
<p>Operacions</p> <p>Addició</p> <p>Substracció</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar l'addició com a representació de les accions de posar, afegir, unir - Identificar la substracció com a representació de les accions de disminuir, treure i separar - Reconèixer el símbol + - Reconèixer el símbol - - Calcular sumes sense portar-ne d'un dígit, presentades de forma horitzontal o vertical. 	<p>Activitats amb diferents tipus de materials</p> <p>Fitxes de quaderns que hi ha al mercat</p> <p>Per a les operacions, es tindrà el suport de "palets", "rodones", al costat dels números</p> <p>L'avaluació serà a partir dels treballs realitzats i una prova escrita</p>
Actituds, valors i normes	<ul style="list-style-type: none"> - Ser conscient que la matemàtica pot ser usada per expressar i conèixer millor la realitat - Mantenir l'atenció durant el temps establert per a l'activitat - Mantenir la postura adequada durant l'estona de treball 	<p>Les activitats seran curtes, motivadores i variades. Progressivament s'aniran allargant en el temps.</p> <p>L'avaluació serà l'observació directa</p>

Horari (2001/2002) CEIP/CEE

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
9-10h.	Llenguatge (grup EC)	ACI Música (grup EC)	Llenguatge (grup EC)	Llenguatge (grup EC)	Llenguatge (grup EC)
10-11h.	Matemàtica (grup EC)	Pla de treball: lectura, mates, destreses	Matemàtica (grup EC)	Matemàtica (grup EC)	Matemàtica (grup EC)
11,30- 12,30	Jocs taula (grup EE)	Educació Física	Habilitats bàsiques (grup EE)	Jocs taula (grup EE)	Habilitats bàsiques (grup EE)
15-15,45	ACI Anglès	Informàtica: grup A	Projectes: ACI	Projectes: ACI	Conte
15,45-16- 30	Plàstica	Informàtica grup B	Coneixement Medi Social	Coneixement Medi Natural	Tallers

Al llarg del curs, l'alumne s'adapta força bé a la dinàmica de l'escolaritat compartida. Els avenços són importants a nivell d'aprenentatges. Tot i així, al començament de curs continuen apareixent problemes de conducta inherent al seu diagnòstic: negativisme, donar cops o tirar-se per terra,... Aquests aspectes es treballen coordinadament entre els dos centres i en reunions periòdiques amb la família. Al tercer trimestre es fa una valoració positiva de la seva evolució: està més tranquil, pot seguir pactes i acords amb els adults, col·labora en les tasques escolars i es comença a relacionar durant petites estones amb els seus companys i a compartir joguines i material.

La família presenta una actitud molt col·laboradora amb els professionals. La mare expressa la seva satisfacció pel treball que es realitza i manifesta l'avanç no tant sols en els aprenentatges si no també en les conductes a casa: "fa coses que mai hauria esperat d'ell".

En l'informe elaborat per la tutora del CEIP es destaca:

- Bona adaptació a la classe. Els seus companys /es l'estimen, el cuiden i li ensenyen, amb els seus models, qüestions d'hàbits i rutines. Accepten d'ell el tret diferencial i davant de situacions com pegar els nens i nenes no s'hi tomen, li diuen "no" tot agafant-li les mans. Fins i tot ara, comença a verbalitzar "perdó" i els fa una abraçada.
- En l'aspecte comunicatiu ja s'apropa més als altres per compartir un puzzle, unes construccions, una estona de futbol al pati... Poc abans de Nadal va ser capaç d'acostar-se a una companya per ensenyar-li unes construccions que tenia a la mà. A partir d'aquí comença a cridar als altres amb veu alta i pel seu nom.
- El mateix procés ha seguit amb els adults. Continuen essent uns instruments que l'ajuden a resoldre qüestions diverses o aconseguir objectius, però ara ja els crida per a comunicar-se. Quan ell no vol o no entén una cosa pot donar cops o una bufetada, però al mateix temps s'adona del que ha passat i tot seguit va a fer-li una abraçada. És molt afectuós i li agrada aquesta proximitat de la mestra.

- El fet de començar a comunicar-se més i saber què vol i què no, porta situacions incòmodes pel grup (crits, rebuig a fer algunes coses). Tot i així, es valora com a molt positiu. És un indicatiu clar que s'apropa més a la realitat de tots.
- En quant als hàbits i rutines és capaç de: passar llista dient els noms dels companys o buscar-los amb la mirada; dir el temps que fa; dir la data i els dies de la setmana; fer silenci per començar una tasca i seure al seu lloc; demanar aigua quan té set; anar sol a buscar l'esmorzar; treure's i posar-se la roba; controlar esfínters; dur a terme ordres relacionades amb les diferents tasques.
- Està molt motivat pels contes: els observa i parla mentre els mira. Alguna vegada llegeix paraules o expressions. Els contes permeten establir una comunicació i interacció amb l'adult.
- En informàtica mostra un gran domini dels programes amb els que treballa. Li agrada molt aquesta activitat i s'aprofita aquest recurs per a la comunicació.
- En general, es valora molt positivament el seu progrés. Es remarca la necessitat de comptar amb un suport constant a l'aula per poder assolir els objectius que l'equip docent es va marcant.
- Es valora molt positivament l'actitud de la família, el seu suport i la seva col·laboració.

Curs 2002/2003

Se segueix la mateixa organització que el curs anterior i es continuen adaptant les mateixes àrees curriculars.

En l'informe del CEIP a finals del primer trimestre es destaca:

Actituds, valors i normes

- És afectuós
- No és gaire comunicatiu amb els companys, tot i que tots l'accepten i l'estimen
- Es descontrola una mica quan es posa nerviós
- Prefereix els jocs tranquils
- Participa de les festes escolars amb molta il·lusió

Aspectes personals

- Té l'hàbit de netejar i cura personal i del seu entorn
- S'asseu bé a la cadira, sap seguir una fila i té cura del material de la classe
- Bona adaptació al nou curs i la nova mestra
- Cal motivar-lo per a fer el treball

Anglès

- És capaç d'executar instruccions orals
- Coneix les expressions elementals: "Hello", "Good bye"

Coneixement del medi social i cultural

- Convé estimular el seu interès a aprendre coses noves
- Només observa el que li crida l'atenció
- Cal reforçar l'hàbit de relacionar conceptes

Coneixement del medi natural

- Mostra curiositat per tot el que l'envolta

- Gaudeix comprovant coses

Educació artística: visual i plàstica

- Posa interès i gaudeix amb els treballs manuals
- No sempre té ganes de dibuixar; si se li va darrera una mica, millora el dibuix

Educació artística: música

- Canta en un to més greu del compte
- Recorda el text de les cançons tot i que la seva vocalització no és del tot correcta
- Escolta respectuosament i amb atenció a la mestra

Educació Física

- Li costa adaptar les passes de desplaçament als ritmes proposats
- Comença a fer bé els moviments de domini i agilitat del cos
- Comença a perdre la por a les alçades
- Salta correctament amb peus junts
- Participa en els jocs preparats

Les propostes pel curs 2003/2004 són de continuïtat de l'escolaritat compartida en les mateixes condicions organitzatives i d'adaptació.

Tant els centres com la família valoren molt positivament l'evolució de l'alumne.

3.4 PROJECTES DE COL·LABORACIÓ A BADALONA

3.4.1 Aspectes organitzatius

S'han analitzat els projectes que es duen o s'han dut a terme a Badalona, a partir de l'avaluació que n'han fet els professionals dels centres.

Els projectes, tal com consta en la introducció, fan referència a diferents formes de col·laboració i hi ha participat grups d'alumnes de les escoles d'educació especial de la ciutat.

Centre	Grup CEE	Activitat	Amb centre	amb Grup CEIP
CEE Can Barriga	Infantil	Racons de joc simbòlic	CEIP Planas i Casals	2 grups de P5
CEE Can Barriga	Primària	Setmana Intercultural Festes	CEIP Planas i Casals	2 grups de CM
CEE Can Barriga	Secundària	Menjador	CEIP Salvador Espriu	Alumnes de CS
CEE Llevant	Primària	Esbarjo	CEIP Gitanjali	Alumnes Etapa Primària
CEE Marcel·lí Antich	Infantil	Esbarjo Festes	CEIP Josep Boada	Alumnes Etapa Infantil

Si bé aquests projectes estan en revisió, exposo els resultats globals de tots ells. Tots els projectes s'han realitzat amb centres d'Educació Infantil i Primària.

Cadascun d'ells ha portat una trajectòria d'alguns anys, des del curs 97/98 fins a l'actualitat. Inicialment són un intent d'establir uns models de col·laboració satisfactòria entre els centres i esdevenen una proposta d'utilització flexible dels recursos educatius propis de la zona, permetent treballar la diversitat avançant cap a un model d'escola més obert, flexible i inclusiu.

3.4.1.1 Objectius inicials

- Fomentar el respecte per la diversitat i promoure la interacció social entre els alumnes dels centres.
- Permetre als alumnes amb nee l'accés a entorns més normalitzats.
- Potenciar la interacció social i el llenguatge comunicatiu per als alumnes amb nee.
- Afavorir l'autonomia personal i social dels alumnes amb nee.

3.4.1.2 Procediment organitzatiu

- Establiment de criteris de selecció dels alumnes del CEE.
 - Edat cronològica i etapa curricular.
 - Tenir unes habilitats socials i de treball adquirides.
 - Demostrar interès en la comunicació i la relació.
 - No presentar problemes de conducta.
- Establiment de criteris de selecció dels grups del CEIP:
 - Edat i etapa curricular.
 - Programació dels continguts i activitats del currículum.
 - Característiques del grup en quant a: nombre d'alumnes amb nee. tipus de relació establerta entre els alumnes,...
 - Acceptació de la tutora per a l'inici de l'experiència.
- Formació de l'EP que participarà i farà el seguiment.

- Elaboració de la proposta educativa definint els objectius en relació als alumnes del CEE.
- Planificació de les activitats i de les reunions de coordinació, seguiment i avaluació entre els centres.
- Informació als claustres dels centres i al Consell Escolar.
- Informació a les famílies.

3.4.1.3 Professionals implicats

- Equips directius dels dos centres: direcció i cap d'estudis.
- Mestres tutores dels grups dels CEE i del CEIP.
- Psicopedagogs del CE.
- MSEE dels CEIP.
- Professional de l'EAP referent de cada centre.

3.4.2 Valoració

Des dels centres d'EE i els CEIP, aquestes experiències es valoren com a molt *enriquidores* tant pels alumnes com pels professionals implicats: s'estableixen uns nexes de col·laboració i aporten un mutu coneixement de les activitats i, en definitiva, un intercanvi dels valors de cada centre.

Els alumnes dels CEE s'adapten i s'integren al grup del CEIP i es va consolidant una relació interactiva amb els companys. El fet de compartir el joc amb altres nens en un entorn normalitzador i estimulador ofereix la possibilitat d'autoregular-se en el seu comportament, així com d'observar i viure situacions diferents de les que es produeixen en un entorn més restringit.

En quant al desenvolupament de les capacitats de relació personal i interacció, s'observa que els alumnes poden exterioritzar més les seves emocions i aprenen a compartir el joc, el material. El contacte entre iguals facilita el desenvolupament de l'autonomia personal i de treball.

Tot i així, hi ha alguns aspectes a considerar:

- Equip Pedagògic
 - Es dóna importància a la formació de l'EP, creant un àmbit on es revisin les actuacions i es puguin prendre les decisions educatives de forma consensuada.
 - Tot i que es comparteixen les activitats, és difícil la seva programació conjunta: el CEE s'ha d'adaptar moltes vegades al que ja està preparat. Un veritable equip pedagògic ha de crear les condicions no només per fer el seguiment i l'avaluació, si no també la programació conjunta.
- Interacció social
 - S'observa que, moltes vegades, i sobre tot en les activitats de joc lliure, els alumnes del CEE necessiten la intervenció directa de la mestra per establir conductes de relació amb els companys del CEIP. El joc no es realitza de forma espontània i cal promoure activitats de joc dirigit.
 - En les activitats de racons o joc simbòlic també s'observa la necessitat del suport de la mestra que faciliti i condueixi a l'alumne del CEE a la participació.
 - Els dèficits que presenten els alumnes dels CEE en expressió oral dificulta la interacció amb els companys de l'ordinària.
- Continguts curriculars

- Les activitats de joc, lliure o simbòlic, són les que faciliten més la interacció i les habilitats socials dels alumnes amb nee. Tanmateix, els CEIP programen aquestes activitats a Parvulari i això condiciona el futur de l'experiència. Normalment es considera prioritari conservar el mateix grup d'alumnes que inicien una activitat d'aquest tipus. L'edat per un cantó, i el nivell d'exigència curricular quan es passa a Primària fa que moltes d'aquestes propostes tinguin un o dos anys de realització.
- Pel que hem dit anteriorment, és més fàcil programar activitats amb el Parvulari. Els continguts curriculars marquen molt l'etapa de Primària i activitats com setmanes interculturals o festes populars que impliquin una programació per part del CEIP molt lligada a aquests continguts, fan inviable la continuïtat del projecte pels alumnes del CEE.
- S'observa que, majoritàriament, la voluntat d'iniciar aquestes propostes és del CEE, amb el suport de l'EAP, per la necessitat de donar entorns més normalitzats als seus alumnes. Els centres ordinaris col·laboren en la mesura del possible. Cal esmentar, que el centre ordinari té altres necessitats i altres projectes que també ha de tirar endavant.

Tant les famílies dels CEE com les dels CEIP valoren molt positivament aquestes activitats de col·laboració.

Tot i les consideracions esmentades, des dels diferents centres es fa una aposta per trobar noves formes de col·laboració per continuar el treball conjunt iniciat.

Altres projectes de col·laboració tenen el seu marc d'actuació i coordinació amb les institucions culturals, esportives i de lleure de la ciutat.

3.5 UNITATS ESPECÍFIQUES D'EDUCACIÓ ESPECIAL A BADALONA

S'ha partit de l'observació directa dels grups de cada Unitat, les reunions amb les professionals, l'equip directiu del centre, la Inspecció del centre i l'EAP i la consulta de documentació.

Es fa una anàlisi del projecte que s'ha passat a l'EAP, al centre i a la Inspecció per a la seva revisió i s'ha elaborat unes conclusions al respecte.

3.5.1 Una mica d'història

Les Unitats Específiques de Badalona van sorgir a partir de l'estudi encarregat pel Departament d'Ensenyament durant el curs 92/93 amb l'objectiu de mesurar la viabilitat de transformació de l'escola especial de la ciutat i possibilitar la integració d'alguns dels seus alumnes a entorns menys restrictius. En aquest treball es va avaluar el nivell de competències dels alumnes de l'escola especial i dels alumnes de l'etapa de primària dels centres públics i concertats de la ciutat que responguessin al criteri de ser alumnes amb necessitats d'un currículum diferenciat de l'ordinari amb modificacions significatives i poguessin desenvolupar les seves capacitats i habilitats en un entorn "normalitzat".

De l'estudi realitzat pels EAP de Badalona (EAP B-05, EAP B-43) conjuntament amb professionals del Centre d'Educació Especial Llevant, en va sortir la proposta de creació d'unes Unitats Específiques situades en un entorn ordinari. Aquestes Unitats s'emmarquen en el Decret d'Educació Especial a partir de la seva publicació.

El curs 93/94 es va iniciar el funcionament de 3 Unitats Específiques d'Educació Especial: 1 Unitat al CEIP Joan Coret, 1 Unitat al CEIP Feliu i Vegués, 1 Unitat al CEIP Alexandre Galí. Les Unitats estaven compostes per grups de 7/8 alumnes del CEE, seleccionats per l'estudi realitzat, amb més possibilitats d'interacció social, autonomia personal i desenvolupament de les competències bàsiques.

Al llarg dels anys ha estat dificultosa la matrícula de nous alumnes per qüestions administratives i de cobertura legal. Tot i així, s'han anat incorporant alguns alumnes que provenien de centres públics, sobretot al llarg dels últims anys.

El curs 98/99 es crea el SES Badalona al mateix edifici del CEIP Alexandre Galí. A partir del projecte que s'elabora pel CEIP Alexandre Galí i la proposta de l'EAP amb conformitat de la Inspecció de la zona, els alumnes de la Unitat del CEIP Feliu i Vegués (8 alumnes) i 5 alumnes del CEIP Joan Coret, passen a formar part de la segona Unitat que es crea al CEIP Alexandre Galí i poden compartir activitats amb el SES Badalona. La dotació de personal en aquells moments, és d'una mestra tutora i una educadora per Unitat.

El curs 99/00 hi ha 2 UEE al CEIP Alexandre Galí. Es continua demanant la regularització de la situació administrativa i de la situació laboral dels mestres. La dotació de personal és de 3 mestres i 1 educadora per un total de 16 alumnes.

El curs 2000/2001 es tanca la Unitat del CEIP Joan Coret; 3 dels seus alumnes passen a una de les Unitats del Galí.

Les Unitats continuen essent una excepció a Badalona, pel fet de l'existència (des del curs 94/95) de 3 CEE a la ciutat. El curs 2002/2003, les Unitats no estan encara creades administrativament. Les famílies de les Unitats han defensat sempre aquesta opció per als seus fills.

L'orientació escolar d'aquests alumnes s'ha donat, de manera majoritària, cap a la formació de PGS adaptats (CEE Maregassa) i alguns d'ells cap a CEE de la ciutat o de rodalies.

3.5.2 El marc actual: El CEIP ALEXANDRE GALÍ

Al llarg dels anys, les Unitats han passat per diferents fases i situacions. En aquests moments, existeixen 2 Unitats ubicades al CEIP Alexandre Galí situada al barri de la Salut de Badalona. És una escola que comparteix edifici amb el SES Badalona creat el curs 1998/99 com a necessitat d'un centre de Secundària per a la zona. Des del curs 97/98 fins a finals del curs 2002/2003 han compartit edifici amb els Serveis Educatius del Departament d'Ensenyament: EAP B-05, EAP B-43, Logopedes adscrites al CREDA Comarques II, Programa Educació Compensatòria.

El CEIP és un centre amb un total de 280 alumnes distribuïts en 11 unitats d'Educació Infantil i Primària i 2 Unitats d'EE. Per a determinades matèries s'organitzen en: agrupaments flexibles, desdoblament de nivells. Es fan racons i tallers. Compten amb una mestra de reforç a l'aula a CI. Les mestres de les UEE poden fer suport a l'aula ordinària al moment de les integracions.

Les Unitats d'EE

Estem parlant de dues Unitats situades en un centre públic que compta amb Primària i Secundària (CEIP Alexandre Galí, SES Badalona). En aquests moments, la dependència administrativa és del CEIP Alexandre Galí. Les Unitats estan formades per un total de 13 alumnes: 7 alumnes de la Unitat 1 amb edats compreses entre els 10 i els 16 anys; la Unitat 2 amb 6 alumnes d'edats entre els 14 i 18 anys. La Unitat 1 realitza les activitats d'integració amb el CEIP; els alumnes de la Unitat 2 participen en activitats de Secundària.

A més dels alumnes de les Unitats pròpiament, hi ha 3 alumnes del CEIP i 2 alumnes del SES que s'ubiquen a les Unitats per a treballar continguts curriculars i competències bàsiques.

La dotació per a les Unitats és de 3 mestres i 1 educadora.

Els objectius generals de les Unitats queden explicitats en:

- Afavorir la màxima interrelació dels alumnes de les UEE amb els alumnes del centre.
- Establir les integracions en les diferents àrees i cursos i realitzar el seu seguiment.
- Elaborar i desenvolupar les Adequacions Curriculars Individualitzades dels alumnes de les UEE i dels alumnes del centre que s'atenen des de les UEE.
- Coordinar el treball de tots els professionals que intervenen amb alumnes que són atesos des de les UEE: EAP, Fundació Síndrome Down, psicopedagog SES Badalona, logopeda (que atén 1 alumne de la Unitat), educadora, centres de diagnòstic i/o tractament psicopedagògic extraescolar.

3.5.3 Projecte

El concepte d'integració en aquest projecte s'entén relacionat estretament als principis de **normalització, individualització i socialització**. Els alumnes estan ubicats en un

entorn el menys restrictiu possible amb l'objectiu de potenciar al màxim les seves capacitats i possibilitar les habilitats socials i de relació amb els seus iguals. Aquesta concepció s'emmarca en un context que s'adreça tant als alumnes que formen les Unitats com als alumnes que comparteixen activitats des del CEIP o des de l'IES.

Aquesta integració es realitza a tres nivells:

Primer nivell d'integració: es comparteixen espais i horaris. Integració en festes, sortides, patis, menjador i activitats generals de centre El projecte s'ha encaminat a fer de la UEE un recurs de l'escola i l'escola un recurs de la UEE:

- **compartir espais**: s'utilitza una aula més a l'hora d'organitzar els espais i recursos dels centres.
- **compartir horaris**: elaborats d'acord amb els cicles per permetre intercanvis del tercer nivell d'integració.
- **compartir recursos**: la mestra de les UEE atenen altres alumnes dels centres.

Segon nivell d'integració: fa referència a la coordinació entre els professionals per a programar les activitats comunes de cicle, àrea, nivell o centre.

- compartir festes i sortides: els alumnes realitzen les sortides amb el cicle de referència i per tant també les activitats d'aprenentatge relacionades. A les festes, els alumnes de les UEE se sumen al seu grup referent d'aula ordinària.
- compartir activitats amb el cicle de cada centre: des del grup aula corresponent.
- programacions: seguir les programacions del grup de referència.

En aquest nivell els alumnes van acompanyats de la mestra de la unitat que fa de suport a l'alumne.

El tercer nivell d'integració recull les actuacions amb intercanvis i reagrupaments amb altres alumnes dels centres, tenint en compte el tipus i grau de suport que cada alumne necessita:

- participació en els tallers organitzats als centres
- integració en les diferents àrees, segons cada alumne: Educació Física, Música, Naturals, Visual i Plàstica, Experimentals

Els alumnes tenen un grau d'autonomia suficient i poden participar de les activitats del grup/aula sense el reforç directe de la mestra de la unitat; aquesta fa suport a altres alumnes del grup/aula. En algun cas, l'alumne no necessita acompanyament.

Cada alumne passa d'un nivell d'integració a l'altre quan el seu grau de maduració li permet, considerant el seu nivell d'autonomia personal, les habilitats socials i d'adaptació i els seus aprenentatges.

3.5.3.1 Quadre Nivells d'integració

OBJECTIUS	1r NIVELL INTEGRACIÓ
Compartir ESPAIS	Gimnàs, lavabos, pati, menjador, biblioteca
	Psicomotricitat, racons, tallers

Compartir HORARIS	Entrades i sortides dels centres
	Hores de pati
	Racons, tallers,...
	Agrupacions flexibles
	Àrees i activitats curriculars: educació física, naturals, plàstica, biblioteca,...
Compartir RECURSOS	Material elaborat per la UEE
	Programació i activitats de la UEE
	Especialistes del centre
	Educadora de la UEE

OBJECTIUS	2n NIVELL INTEGRACIÓ
Compartir FESTES i SORTIDES	Participació en les festes i sortides del centre i dels cicles Intervenció en festes i sortides amb els grups / aula de referència
PROGRAMAR ÀREES i ACTIVITATS CURRICULARS	Activitats lligades a les festes i sortides Programar les àrees on es realitzen les integracions: <ul style="list-style-type: none"> □ Primària: Educació Física, Música, Tallers (CI, CM), Naturals □ Secundària: Educació Física, Educació Visual i Plàstica, Experimentals Programar les agrupacions flexibles de les àrees instrumentals (Llengua escrita, matemàtica)

OBJECTIUS	3r NIVELL INTEGRACIÓ
PARTICIPAR EN ELS TALLERS	Participació en els tallers de CI, CM, CS de Primària
INTEGRAR A LES ÀREES CURRICULARS	<u>Primària</u> : Educació Física, Música, Naturals amb 1r, 3r i 6e <u>Secundària</u> : Plàstica, Experimentals, Educació Física amb 1r d'ESO

3.5.3.2 Distribució de les Unitats, segons nivells d'integració

	PRIMÀRIA	SECUNDÀRIA
1r NIVELL	UE1+UE2 Compartir espais, materials i horaris	UE2 Compartir espais, horaris, material UE1, UE2
2n NIVELL	UE1+UE2 Compartir festes, sortides, activitats comunes i programació	UE2 programació
3r NIVELL	UE1+UE2 Integració d'alumnes en grups de referència: UE1 amb 1r i 3r UE2 amb 6e	UE2 Integració d'alumnes en grups de referència: 1r ESO

Criteris d'integració

- Els agrupaments per cicles en determinades activitats (tallers,...) han de ser heterogenis.
- Les mestres de les UEE participen en les activitats de grup com a suport de tots els alumnes.
- Els alumnes són integrats en àrees on puguin tenir èxit i compartir experiències amb els altres alumnes del grup.
- En qualsevol integració es treballa l'autonomia personal i les relacions interpersonals.

Les actuacions d'integració han de ser positives i reeixides per a tots els alumnes i han de propiciar un marc adequat a les interrelacions. Per això, es tenen en compte una sèrie de normes que evitin la segregació dels alumnes de les UEE en determinats contextos o l'aglomeració de molts alumnes dels centres cap a les UEE:

- cada alumne de les UEE té un grup de referència del centre ordinari amb un tutor de l'aula ordinària.
- distribució equilibrada dels alumnes de les UEE en els grups de tallers o reagrupaments per cicles.
- els alumnes de les UEE quan participen en els agrupaments flexibles de llengua i matemàtica de l'escola se situen, segons el seu nivell de competències i no com a grup aïllat.
- Sempre que es fan reagrupament es compta amb les professionals de les UEE per fer suport o qualsevol altra distribució.

3.5.4 Mesures organitzatives

Els alumnes arriben a les Unitats a partir del dictamen elaborat per l'EAP de la zona.

A partir d'aquí, el procediment es realitza seguint els següents passos:

- Contextualització: recollida de tota la informació dels nous alumnes amb la finalitat de fer una proposta d'actuació en base a l'avaluació de l'escolaritat dels alumnes, el nivell de competències en les diferents àrees, observacions realitzades, anàlisi del tipus i qualitat de les relacions personals de l'alumne amb els companys i el professorat, el grau d'adaptació al centre i al grup/aula de referència i l'avaluació global del procés d'aprenentatge de cada alumne.
- Selecció i prioritització dels objectius i continguts d'aprenentatge.
- Adequació de l'organització pedagògica: àrees d'integració, grup referent, activitats.
- Assignació horària.
- Graus i tipus de suports necessaris: materials i personals.
- Aplicació de la metodologia més adient: valoració de la seqüència didàctica i del material a emprar.

Totes aquestes actuacions s'acorden en reunions de coordinació entre les mestres de les unitats, l'equip directiu de cada centre i l'EAP.

Durant el primer trimestre les coordinacions se centren en la presa de decisions de cara a establir la línia de treball tenint en compte els nivells d'aprenentatge de cada alumne, els hàbits de treball i l'adquisició de les habilitats socials i de relació interpersonal, i el coneixement i seguiment de l'entorn familiar i social de l'alumne.

Les mestres de les unitats participen en la dinàmica general dels centres:

- Participació en les reunions de Cicle Inicial, Cicle Mig i Cicle Superior del CEIP

- Coordinació amb les tutores dels grups on s'integren els alumnes
- Participació en les reunions de claustre dels centres
- Reunions de coordinació entre les mestres de les Unitats
- Reunions de coordinació amb l'EAP
- Reunions de seguiment amb serveis i professionals externs que atenen als alumnes conjuntament amb l'EAP
- Reunions amb les famílies

L'objectiu de les coordinacions són:

- Traspàs d'informació sobre el dictamen i l'avaluació inicial.
- Coordinar la programació i activitats que es faran a l'aula ordinària.
- Elaboració i seguiment de les ACI dels alumnes de les Unitats i dels alumnes que s'hi integren en els moments de les agrupacions flexibles.
- Avaluació final i valoració de les activitats que s'han realitzat: adequació al nivell dels alumnes, anàlisi de la relació entre els alumnes en quant als principis de respecte mutu i tolerància.
- Informar i valorar amb les famílies el progrés de cada alumne, fer el seguiment de les pautes educatives i acordar la presa de decisions en qüestions organitzatives i d'orientació final.

Tot aquest treball implica una complexitat important a nivell organitzatiu en quant a horaris de les mestres i dels alumnes tenint en compte la dinàmica pròpia d'un centre de Primària i d'un centre de Secundària. A l'hora de confeccionar els horaris de les dues UEE s'acorden en primer lloc les sessions d'integracions amb l'ESO i en funció d'aquestes hores se situen la resta d'integracions de Primària. Amb això, es dona la màxima importància a les integracions de l'ESO com a continuïtat del projecte iniciat l'any 1993 i que es pot portar a terme gràcies a la disponibilitat del professorat d'ambdós centres.

A continuació s'exposen, com a exemple:

3.5.4.1 els horaris de les activitats que realitza cada unitat,

3.5.4.2 els horaris de les mestres i l'educadota corresponents a cada unitat i grup:

Unitat 1: Grup A, 4 alumnes : 3 alumnes UEE i 1 alumne 1r primària CEIP;
Grup B, 5 alumnes: 3 alumnes UEE i 1 alumna 4rt primària CEIP i
1 alumna 1r ESO SES

Unitat 2. Grup C, 4 alumnes: 3 alumnes UEE i 1 alumna 5è primària CEIP
Grup D, 4 alumnes UEE

3.5.4.1 ACTIVITATS UEE Alexandre Galí Curs 2002-2003

	Dilluns		Dimarts		Dimecres		Dijous		Divendres	
Hores	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2
9-10	G flexibles Llenguatge Matemàtica	G flexibles Llenguatge Matemàtica	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	Lectura Música 1r	Psicomotr Ed. F.ESO
10-11	G flexibles Llenguatge Matemàtica	G flexibles Llenguatge Matemàtica	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	G flexibles Llenguatge Matemàtic.	Música 3r Lectura	Psicomotr
11.30 12.30	Tutoria	Informàtica	Música 3r Reforç música i naturals	Reforç Experiment . 1rESO	Naturals 3r Català Naturals 6e	Biblioteca	Reforç Naturals 2n Naturals 3r	P.A.I. Música 6e	Naturals 2n P.A.I.	P.A.I.
15 15.45	Biblioteca	Experiment. 1r ESO	Música 6e PAI Tallers CI	Experiment 1r ESO	Tallers CM PAI	Socials	Informàtica	Lectura Plàstica 1r ESO	Plàstica Tallers CS	Tutoria
15.45 16.30	Biblioteca	Reforç Experiment.	Català Tallers CI	Plàstica 1r ESO	PAI Tallers CM	Socials	Informàtica	Plàstica 1r ESO Jocs taula	PAI Ed. F. 3r Tallers CS	Treball personal i revisió feines

Les activitats es realitzen a les aules de les UEE . Quan es fa integració, es reparteixen els alumnes en els cicles (CI,CM,CS) o cursos.

3.5.4.2 UEE HORARI MESTRES I EDUCADORA

	Dilluns		Dimarts		Dimecres		Dijous		Divendres	
Hores	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2
9-10	M Treball Program. P Grup B L Grup A	C Grup C M Grup A	M Grup A A Grup B	CH Treball P P Grup D I Grup C	M Grup A I Grup B	CH Grup C P Grup D	M Grup A I Grup B	CH Grup C P Grup D	M lectura I lectura P Música	CH Psicomotri. Ed. Física
10-11	M Grup B P Grup A L Grup B	C Grup D I Grup C	M Grup B P Grup A A Grup B	CH Grup D I Grup C	M Grup B I Grup A	CH Grup D P Grup C	M Grup B I Grup A	CH Grup D P Grup C	M rMúsica I lectura P Ed. Física	CH Psicomotri.
11,30 12,30	M, P Tutoria Reforç	CH, L Informàtic Reforç menjador	M Música P R Música R Natural	CH, A Reforç Experiment. I menjador	M Naturals 3 A Català P Naturals 6	CH Biblioteca I Biblioteca	M Reforç Naturals 2n I Naturals 3 P Treball P	CH, P.A.I. L Música	M Naturals I P.A.I.	CH, P PAI
15 15,45	L, A Biblioteca	I Experim. 1r ESO	L Música A PAI	I Experim. 1r ESO	L Tallers CM A PAI	CH, I Socials	L, I Informàtica	A Lectura CH Plàstica	L, I Plàstica A Tallers CS	CH Tutoria
15.45 16,30	L, A Biblioteca	CH Reforç Experiment. n.	L Català A Tallers CI	CH Plàstica 1r ESO	A PAI L Tallers CM	CH, I Socials	L, I Informàtica	A Jocs taula	L PAI I Ed. F. 3r A Tallers CS	CH Treball personal i revisió feines

Mestres: L, A, CH, P, M 2 mestres en reducció de jornada, (2 substitutes durant 10h.)

Educadora: I

3.5.5 Integració dels alumnes

Des de l'inici del projecte educatiu de les UEE es va pensar en la integració dels alumnes amb nee al centre, com una relació recíproca i positiva de la qual es podien beneficiar tots els membres de la comunitat educativa: mestres, alumnes, pares.

Les UEE aporten al centre: material específic d'EE, el suport d'una mestra més a l'aula, la possibilitat de formes diferents d'organització com repartició de grups, atenció individualitzada o en petit grup; també permet promoure l'aprenentatge dels valors com la tolerància i la col·laboració vers les persones amb dificultats. El centre aporta a les UEE: un entorn acadèmic i social normalitzador.

La integració dels alumnes demana un treball previ de coordinació entre els el professorat per pensar i dissenyar activitats que siguin adequades tant pels alumnes de les UEE com pels de les aules ordinàries, amb continguts que potenciïn els procediments. Un treball important de coordinació per tal que la mestra de la UEE no només atengui els alumnes del grup si no que pugui servir de suport per altres alumnes amb nee de l'aula ordinària, mentre que el tutor de l'aula tingui presents aquests alumnes com a un sol grup. És important valorar, doncs, la col·laboració que es dona entre els alumnes i realitzar una avaluació continua tant de les activitats com de les relacions que s'estableixen.

Els alumnes amb nee es poden integrar a unes determinades àrees en funció no tant dels aprenentatges si no de les adaptacions que es fan conjuntament entre les mestres de les UEE i les de l'ordinària tant a nivell individual com col·lectiu.

Per treballar les àrees de Matemàtica i Llenguatge (lectura, escriptura), els alumnes es distribueixen en agrupaments flexibles; s'agrupen tenint en compte els seus nivells d'aprenentatge i la seva edat cronològica. S'han fet quatre grups:

- Grup A: nivell d'Educació Infantil
- Grup B: nivell de Cicle Inicial de Primària
- Grup C: nivell de Cicle Mitjà de Primària
- Grup D: nivell de Cicle Mitjà i Cicle Superior de Primària

Durant l'horari dels agrupaments flexibles es manté la distribució d'alumnes de cada unitat.

A l'hora de les integracions:

- els alumnes de la Unitat 1 s'integren a les assignatures de Música, Educació Física, Tallers i Naturals: 2 alumnes a 1r, 3 alumnes a 3r, 2 alumnes a 6è.
- Els alumnes de la Unitat 2 s'integren a Plàstica, Experimentals i Educació Física amb els grups de 1r d'ESO.

A continuació s'exposa l'horari de les integracions dels alumnes a Primària i a ESO

3.5.5.1 HORARI ALUMNES: INTEGRACIÓ

	Dilluns		Dimarts		Dimecres		Dijous		Divendres	
Hores	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2	Unitat 1	Unitat 2
9-10									Música 1r D,I	E. Física ESO
10-11									E. Física 6è C, X	
11.30-12.30	Tutoria		Música 3r N,M,R		Naturals 3r N,M,R Naturals 6è C,X			Música 6è C,X	Naturals 2n I,D	PAI
15-15.45		Experimentals 1r ESO R,A,S	Música 6è C,X Tallers CI D,I	Experimentals 1r ESO Ma, Mr	Tallers CM M,R,N			Plàstica 1r ESO B, Ma, Mr	Tallers CS X,C	Tutoria
15.45-16.30			Tallers CI D,I	Plàstica 1r ESO R,A,S	Tallers CM M,R,N E.. Física 2n D,I			Plàstica 1r ESO B, Ma, Mr	Tallers CS X,C	

Les inicials corresponen als alumnes: R, A, S, D, I, C, X, B, Ma, Mr, N, M.

3.5.6 Mesures curriculars: objectius, metodologia

3.5.6.1 Tipologia de l'alumnat

Es tracta d'alumnes que presenten retard mental i mancances clares en habilitats adaptatives. Gaudeixen d'una autonomia personal suficient respecte a les necessitats bàsiques de la vida quotidiana.

En quant a capacitats de relació personal i inserció social, en general, són alumnes amb un contacte personal i ajustat; mantenen bones relacions amb companys i mestres (tant de la Unitat com del CEIP o SES), encara que molts d'ells necessiten el referent de l'adult. Poden participar en activitats dels grups ordinaris, tant lúdiques com d'aprenentatge si tenen un referent.

En quant als hàbits bàsics de treball, necessiten ajut per iniciar, continuar i acabar les tasques escolars que se'ls proposen tot i que poden, en molts moments, treballar de manera autònoma. Són capaços de mantenir un ritme de treball i propi. Tenen una actitud positiva cap a la feina i estan interessats en els aprenentatges; s'esforcen i reconeixen els seus avenços.

En quant a les àrees instrumentals hi ha diferents nivells, no tant sols entre les dues unitats, si no també entre els alumnes d'una mateixa unitat.

- La lectura oscil·la entre l'adquisició d'unes competències inicials fins a una lectura mecànica amb una comprensió parcial i concreta.
- En escriptura les competències van des de l'escriptura global de paraula fins a la confecció de frases i textos senzills.
- En matemàtica es dóna una situació similar que va des de la noció de quantitat fins a la resolució de problemes amb les operacions bàsiques sovint amb suport personal i/o material. Necessiten el suport de la mestra per arribar a la comprensió de la tasca.
- En quant a les altres àrees (Naturals, Socials,) són capaços d'assimilar els continguts del seu entorn més immediat (familiar, escolar i social) i de comprendre elements concrets i observables.
- En les àrees més expressives (Educació Física, Visual i Plàstica i Educació Musical) participen i gaudeixen de les activitats ordinàries i adquireixen els continguts procedimentals en funció de les seves capacitats.

3.5.6.2 Objectius i metodologia de treball

L'objectiu general és el desenvolupament de les capacitats bàsiques a partir dels aprenentatges de continguts instrumentals en un marc funcional que respongui als interessos, motivacions i capacitats dels alumnes, relacionats amb el seu entorn vital actual i de futur. L'adquisició de les capacitats són necessàries per desenvolupar-se en els entorns de vida treballant: les capacitats cognitives i les habilitats bàsiques d'equilibri personal i de relació social.

Per tant, es treballen els continguts de fets i conceptes, procedimentals i d'actituds, valors i normes del currículum ordinari amb una temporalització i seqüenciació d'objectius adaptada als alumnes. Es desenvolupen les àrees del currículum de l'etapa de primària i les àrees corresponents a l'etapa de secundària.

La metodologia està basada en l'observació directa i indirecta, la manipulació de materials i l'aplicació de les habilitats al medi. Es valora la seqüència didàctica més adequada i el material més adient.

Se segueix un mètode d'anticipació de continguts, verbalització i reflexió posterior sobre les activitats que es duen a terme en el procés d'integració.

Tots els alumnes segueixen una adaptació curricular individualitzada acordada pels diferents professionals que intervenen i que es revisa en funció de l'evolució de cada alumne.

3.5.7 Avaluació del projecte

En general, les integracions que s'han portat a terme es valoren molt positivament. Els aspectes que es destaquen fan referència a :

- Grau de normalització dels alumnes de les unitats dins l'entorn dels centres.
- Grau de normalització de tota la comunitat educativa cap a les unitats. Alumnes, pares i professorat tenen les unitats com unes aules més dels centres.
- Col·laboració de les Unitats en aspectes metodològics, incidint en els continguts procedimentals i d'actituds, valors i normes.
- Aprofitament dels recursos materials i personals en bé del centre.
- Aportació de les Unitats en la millora de la comprensió de la diversitat.
- Proporcionen als alumnes un entorn ric en aprenentatges escolars, socials i personals. L'escola s'enriqueix amb situacions "diferents" i fa que cada un dels seus membres sigui més tolerant i obert.
- En definitiva, ofereix la possibilitat de tenir una visió més àmplia del fet educatiu.

Aspectes a considerar en l'avaluació del projecte de les Unitats Específiques:

- Durant aquest curs s'ha produït la supressió d'una mestra en la plantilla de les Unitats (fins el curs 2001/2002 les Unitats estaven formades per 4 mestres i 1 educadora). Això ha suposat una reestructuració dels horaris, les coordinacions i les possibilitats de realitzar les integracions de manera adequada. En aquest moment, l'educadora està realitzant tasques de mestra. També implica que els alumnes treballen la mateixa matèria amb més d'una persona per la disponibilitat horària. El treball que es fa en els agrupaments flexibles també n'ha quedat perjudicat: es realitzen repartint una mestra entre les dues unitats i disminueix el nombre d'hores que es podrien fer integracions a l'ESO..
- Cal, doncs, assegurar des dels òrgans competents, la realització dels projectes que es porten a terme en els diferents centres amb els recursos i les aportacions que siguin necessàries si volem avançar en el treball d'integració dels alumnes amb nee. El professorat de les UEE i l'equip directiu fan esment de la necessitat d'un reconeixement i una valoració més decidida cap als projectes que es porten a terme.
- Per a portar a terme el projecte, es requereix una capacitat d'esforç i voluntat de tots els membres dels centres (Primària i Secundària) i un rigor en cada un dels passos a fer.
- Cal potenciar al màxim un currículum ampli i flexible.
- Cal també una avaluació continua dels aprenentatges dels alumnes i del projecte entre tots els professionals implicats que permeti la millora de la pràctica pedagògica i la reflexió dels objectius proposats.

- És necessari establir una coordinació entre tots els professionals que porti a fer un treball en equip on tots els professionals implicats se sentin part del mateix projecte.
- El projecte d'integració dels alumnes es pot desenvolupar gràcies a la implicació de tot el claustre. La col·laboració, entusiasme i suport del professorat del centre és indispensable.
- En definitiva, portar a la pràctica "l'aprendre a aprendre".

"Aprendre a viure amb una unitat ens permet aprendre a viure amb la nostra diversitat. I tot plegat ens fa més persones" (CEIP Alexandre Galí).

Basant-nos en els principis de normalització, integració, inclusió, personalització, participació, sectorització, atenció interdisciplinària i optimització de serveis en el sentit que esmenta el recent publicat Pla Director d'Educació Especial (maig 2003), les UEE suposen una possibilitat d'escolarització pels alumnes amb nee de compartir entorns el menys restringits possible.

En l'apartat 5.3 del Pla Director d'Educació Especial, referent a l'opció que es proposa sobre l'evolució dels serveis educatius específics en el conjunt de centres docents, s'esmenta:

" b) Situacions singulars:

- *centres docents ordinaris amb una dotació extraordinària de suports educatius específics per a l'alumnat amb discapacitats de més envergadura. Aquests centres desenvolupen per a aquests alumnes les funcions docents que desenvolupen els centres d'educació especial".*

Malgrat l'existència en el sector de centres d'educació especial, és bo recollir el treball realitzat per tots els professionals en el sentit de la inclusió i pot ser perfectament vàlida l'existència de diferents modalitats d'escolarització: des de les escolaritats compartides, als centres específics i a les Unitats d'Educació Especial; per aconseguir-ho caldrà:

- Una avaluació psicopedagògica que permeti definir la població a atendre en els diferents contextos educatius. (centre ordinari, UEE, EC, CEE)
- Una coordinació de tots els sectors educatius: CEIP, IES, EAP del sector, Inspecció
- Un treball conjunt entre els EAP de la zona (B-43, B-05) de cara a l'establiment de criteris i planificació de propostes sobre l'educació especial a la ciutat.
- Un apropament entre els professionals de les UEE i dels CEE de la ciutat.

3.6 COL·LABORACIÓ ESCOLA ORDINÀRIA/ESCOLA ESPECIAL

3.6.1 Introducció

El qüestionari referit als projectes de col·laboració escola ordinària/escola especial (Q2) s'ha passat als centres de Badalona, als centres d'Educació Especial de Catalunya i a alguns centres d'educació Infantil i Primària i Educació Secundària de les comarques de Barcelona, Tarragona, Girona i Lleida.

Més que una avaluació i donat el nombre de qüestionaris rebuts, els resultats s'han d'interpretar com un estat d'opinió sobre el tema per part dels centres i EAP que han col·laborat.

En el qüestionari es demanava les dades generals de centre (tipologia, nombre d'alumnes, nombre d'alumnes amb nee, dades organitzatives) i la resposta a les qüestions plantejades a partir de preguntes tancades amb un apartat per a observacions en cada ítem.

La resposta es demanava a partir d'una escala de valoració:

1	2	3	4
Molt poc	Poc	Bastant	Molt
Gairebé mai	Alguna vegada	Sovint	Sempre

En aquelles qüestions que es fa difícil aquesta escala, es demanava una prioritització dels ítems seleccionats.

Una adaptació d'aquest qüestionari es va enviar a aquells EAP que compten amb projectes de col·laboració, escolaritats compartides o Unitats Específiques a la seva zona. El tractament de dades s'ha fet conjunt amb els centres.

Les respostes s'han analitzat per centres: CEE, Centres Ordinaris, EAP

En els quadres es presenta el resultat en percentatges tenint en compte les opcions majoritàries expressades pels centres. A partir d'aquests percentatges s'ha elaborat una gràfica dels resultats globals de cada ítem.

S'ha realitzat una anàlisi de les respostes de cada qüestionari. Aquesta anàlisi s'inclou en els comentaris que segueixen a la gràfica. A continuació es fan unes consideracions fruit de la reflexió sobre cada apartat.

El qüestionari es pot consultar a l'annex 7.2 (Q2 centres) i a l'annex 7.3 (Q2 EAP).

Qüestionaris enviats	171	
CEE	95	
CEIP	62	
IES	14	
EAP	71	
Qüestionaris rebuts	65	
CEE	27	
CEIP	26	
EAP	12	
Per centres	27 centres	
CEE	14 centres	(9 públics, 5 concertats)
CEIP	15 centres	(2 CC Primària/ESO, 1 CAEP)
EAP	9	
Per capacitat de centres		
Unitària	5	
Fins 12 unitats	10	
De 13 /24 unitats	12	
Més de 24 unitats	1	
Per professionals		
Equip Directiu	27	(Directors 12 , Cap d'Estudis 15)
Especialistes	23	(MSEE 6, psicopedagogs CEE 5 psicopedagogs EAP 12)
Professorat	16	(Tutors, Coordinadors cicle, altres)

DADES GENERALS DELS CENTRES

Nombre de centres 27 CEE 14 C. Ordinari 13

SUPORTS DEL/AL CENTRE	CEE	C. Ordinari
MSEE	3	11
Psicopedagog/a	7	3
Vetllador/a	5	8
Educador/a	12	3
Fisioterapeuta	10	1
Logopeda	12	5
Mestra reforç	1	5
EA	11	13
CREDA	3	5
PEC	1	2
UTAC	6	2
Centre Joan Amades	10	1
Altres	3	0

ASPECTES ORGANITZATIUS	CEE	CO
Agrupaments Flexibles	14	8
Desdoblements nivells	4	9
Agrupaments inter/cicles	3	1
Racons	3	6
Tallers	11	6
Reforç a l'aula	8	8
Suport MSEE	1	9
UAC		
UUEE	2	2
EC	14	12
UEC		
Altres (UTP)	4	

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT	CE E	CO
PEC	14	5
PCC	9	4
Departament d'Orientació	1	
Pla Anual de Centre	8	9
Pla d'Acollida	1	5
No està explicitat		3

3.6.1 Resum dels projectes

Cal destacar, en primer lloc, que el qüestionari s'ha adreçat als centres ordinaris i d'educació especial dels que se sabia que estan portant a terme projectes d'escolaritat compartida, Unitats Específiques d'Educació Especial i/o activitats de col·laboració entre els centres.

En segon lloc, la quantitat de qüestionaris rebuts, fa que realment no s'hagi efectuat una avaluació significativa, però crec que és interessant mostrar les dades que s'han obtingut per tenir en compte l'opinió dels centres que han col·laborat i així col·laborar en un procés de reflexió que hauria de ser més ampli.

3.6.1.1 Escolaritat Compartida

Estem parlant d'un embalum important de centres que estan portant a terme escolaritats compartides tant des dels centres ordinaris cap als centres d'educació especial com a l'inversa.

La quantitat d'escolaritats compartides varia en funció dels centres: des d'un alumne a vint alumnes en un mateix centre.

a) Modalitat CEIP/IES-CEE

Les escolaritats compartides que es donen des dels centres ordinaris cap als centres d'educació especial prioritzen el treball en les àrees instrumentals (llengua, matemàtica, coneixement del medi). Els alumnes acostumen a estar matriculats als centres ordinaris a primària (des de 1r fins a 6è). Els alumnes matriculats als IES encara són minoritaris però estan matriculats preferentment a 1r i 2n d'ESO. La mateixa estructura organitzativa i curricular de la secundària pot estar condicionant fortament l'inici de propostes més reeixides.

Els centres d'educació especial realitzen una tasca d'adaptació de continguts i materials, d'assessorament als professionals de l'escola ordinària i de suport directe amb els alumnes en l'àmbit de l'escola d'educació especial. En algun cas, es realitza assessorament a grups dels centres ordinaris per temes relacionats amb: desenvolupament del llenguatge, aspectes conductuals, trastorns de la personalitat.

La periodicitat varia també en funció dels acords que es prenen entre els centres: els alumnes assisteixen al centre d'educació especial des d'un dia a tots els dies en franges

horàries que poden contemplar dies sencers (dos, tres dies) a matins en un centre i tardes en l'altre.

La periodicitat i assistència dels alumnes varia, segons els centres i, en tots ells es té molt en compte l'ubicació de l'alumne al grup adequat i a la franja horària que pugui distorsionar el menys possible la dinàmica del centre ordinari.

c) Modalitat CEE-CEIP/IES

Els alumnes que segueixen una escolaritat compartida entre d'educació especial, centre ordinari tenen per fita el desenvolupament de les habilitats bàsiques de socialització i normalització de conductes i participen majoritàriament en àrees com: música, educació física, llenguatge visual i plàstica.

Els alumnes acostumen a anar acompanyats per una mestra de suport de l'entorn d'educació especial que té per objectiu facilitar l'adaptació de l'alumne i oferir suport a l'aula on està ubicat.

Hi ha molt pocs casos que el procés s'iniciï amb un centre d'educació secundària.

3.6.1.2 Unitats Específiques d'Educació Especial

Han col·laborat dos centres ordinaris que tenen Unitats Específiques d'Educació Especial des de fa força temps: CEIP Alexandre Galí de Badalona, CEIP El Margalló de Vilanova i la Geltrú.

En ambdós centres els alumnes de les unitats s'integren als grups ordinaris en les àrees acordades amb els professionals del centre i compten amb el suport d'una mestra o educadora de la unitat corresponent.

En el CEIP Alexandre Galí la integració es realitza amb els grups d'infantil primària i de secundària del centre (SES Badalona). La seva experiència i el seu projecte estan explicats en l'apartat corresponent de l'avaluació realitzada en el sector de Badalona.

3.6.1.3 Projectes de col·laboració entre centres

La col·laboració entre els centres es dona en tres àmbits complementaris:

- intercanvi de materials pedagògics, oferiment de recursos i suport pels alumnes amb nee dels centres ordinaris.
- inclusió de grups del centre d'educació especial en activitats de tipus curricular del centre ordinari: participació en el treball per racons del parvulari, participació en els tallers de l'àrea de plàstica, patis compartits,...
- activitats conjuntes en festes populars, colònies, setmana cultural, participació en activitats culturals o esportives del barri o districte.

En tots els casos, els alumnes de l'escola especial van acompanyats pels seus mestres. En alguns centres la programació de les activitats es realitza conjuntament per les direccions dels centres, pels cicles o pels claustres.

Tant en les escolaritats compartides com en les unitats o en les activitats de col·laboració hi participen els EAP del sector a través de reunions conjuntes de planificació, seguiment i avaluació.

Les famílies en tenen coneixement, donen el vist i plau i participen en el procés.

La relació de centres que han col·laborat en el qüestionari figura a l'annex 7.5

3.6.2 RESULTATS QÜESTIONARI (Q2)

1. Les activitats que es duen a terme al centre s'han hagut d'anar adaptant i/o modificant en funció de la diversitat de l'alumnat

Les dades recullen les opcions majoritàries expressades en tants per cent.
En vermell es remarquen aquelles opcions que destaquen per sobre de les altres

CEE	1	2	3	4
En general, el professorat fa adaptacions metodològiques de la seva programació				85,18
S'han fet adaptacions organitzatives per a tot l'alumnat (horaris, agrupaments,...)				81,48
S'ha fet modificacions només en funció dels alumnes amb nee (ACI)				
S'han prioritzat els recursos personals i els suports específics pels alumnes amb nee				33,33

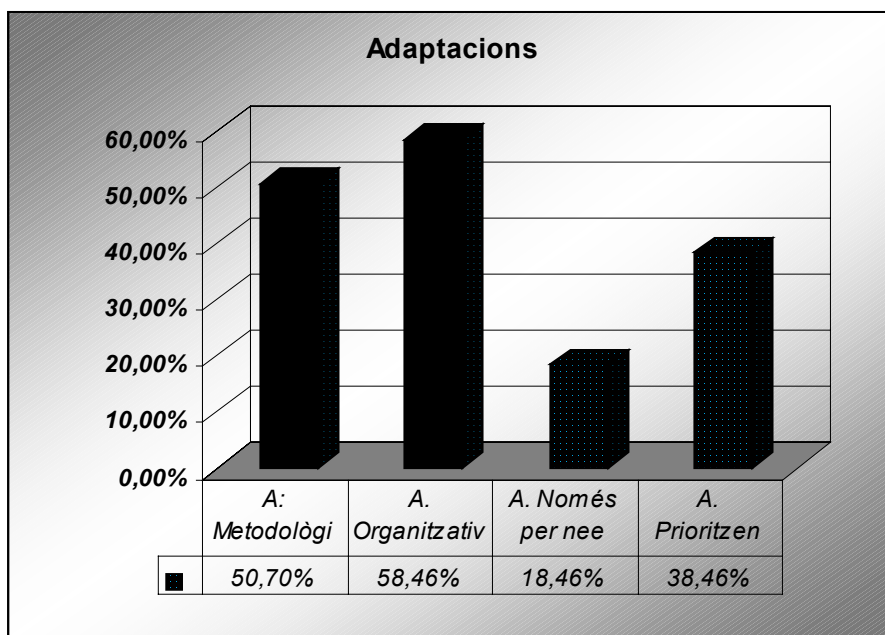
1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Centres Ordinaris	1	2	3	4
En general, el professorat fa adaptacions metodològiques de la seva programació			27,39	27,39
S'han fet adaptacions organitzatives per a tot l'alumnat (horaris, agrupaments,...)				57
S'ha fet modificacions només en funció dels alumnes amb nee (ACI)		42,30		
S'han prioritzat els recursos personals i els suports específics pels alumnes amb nee			40,15	40,15

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
En general, el professorat fa adaptacions metodològiques de la seva programació		41,66	41,66	
S'han fet adaptacions organitzatives per a tot l'alumnat (horaris, agrupaments,...)			50	
S'ha fet modificacions només en funció dels alumnes amb nee (ACI)			58,33	
S'han prioritzat els recursos personals i els suports específics pels alumnes amb nee			41,66	

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Comentaris

Analitzant les respostes per tipologia de centres es destaca:

1.1 CEE

- En la majoria de centres d'educació especial, i per les pròpies característiques de la seva població, les adaptacions es realitzen **sempre**, tant en els aspectes metodològics com en els aspectes organitzatius.
- La resposta referent a si s'han fet modificacions en funció dels alumnes amb nee, no conté cap dada ja que en els CEE tots els alumnes presenten nee.

1.2 Centres ordinaris

- Els centres ordinaris apunten que les adaptacions són **sempre** de caire organitzatiu (horaris, tipus d'agrupaments,...) i es realitzen prioritzant els alumnes amb nee.
- Cal remarcar que tant els equips directius com el professorat coincideixen en afirmar que les adaptacions es realitzen sempre tant en els aspectes metodològics com en els organitzatius. Els especialistes (MSEE, psicopedagogs) consideren que les adaptacions es realitzen sovint.

1.3 EAP

- Els EAP opinen que les adaptacions estan majoritàriament dirigides als alumnes amb nee i són **sovint** de caire organitzatiu.

En general, el professorat fa adaptacions organitzatives de la seva programació per a tot l'alumnat del centre. Quan es parla d'adaptacions organitzatives hom es refereix a ajustaments d'horaris i d'organització de grups: agrupaments flexibles, desdoblament de nivells, grups reduïts,... Aquests ajustaments impliquen el desenvolupament d'opcions metodològiques que facilitin el procés d'ensenyament/aprenentatge als alumnes.

Hi ha un tant per cent elevat de respostes en el sentit de prioritzar aquestes adaptacions tenint en compte, sobre tot, l'alumnat amb nee.

Consideracions en relació a les ACI

Si fem una mica d'història, tenint en compte les actuacions que s'han desenvolupat, a partir de la dècada dels vuitanta, en l'àmbit de la personalització de l'ensenyament, ens trobem amb conceptes com: programes de desenvolupament individual (PDI),

adequacions curriculars individualitzades (ACI), modificacions significatives del currículum, i, més recentment, plans educatius individualitzats (PEI).

Les adaptacions curriculars són un conjunt de decisions, precisions i canvis en el projecte curricular i en la programació de cicle, que es fan per a respondre a les necessitats educatives d'un alumne.

La finalitat de les adaptacions és proporcionar a l'alumnat amb necessitats educatives especials una atenció fonamentada en el currículum establert per a l'etapa que correspon a la seva edat cronològica i garantir una atenció educativa que possibiliti al màxim, a l'alumnat amb necessitats educatives especials, el seu creixement personal.

D'altra banda, si ens atenem als principis de normalització i personalització, tot allò que s'esdevé al centre i a l'aula vol la participació de tot l'alumnat en unes activitats d'ensenyament/aprenentatge el més comunes possibles, és a dir, el que serveix pels alumnes amb nee ha de poder servir per a tot l'alumnat.

Per tant, entenem que, com diu Ruiz i Bel (1999):

“en una escola, uns centres docents que efectivament incloguin tot l'alumnat d'un determinat sector en els mateixos centres i aules, la pregunta de per a qui s'ha de fer una ACI es dilueix, atès que les ACI vénen a ser una de les mesures de personalització de l'ensenyament que es disposen per a cadascun dels alumnes. Mesures de personalització més preparades i formalitzades, l'única finalitat de les quals és facilitar que un determinat alumne aprengui significativament, participant de l'entorn general (“ordinari”), que així esdevé comú. En una situació inclusiva, és la mateixa pràctica la que porta a la necessitat de personalitzar l'ensenyament per a tot l'alumnat”. (Ruiz 1999:124)

Es tracta de facilitar i potenciar la participació dels alumnes a qualsevol situació i context escolar.

Tal com esmenta el Pla director de l'educació especial de Catalunya (2003):

*“ Complementàriament, i de manera indirecta, el pla educatiu individualitzat serveix a la finalitat general d'optimitzar la comprensivitat dels centres docents, en la mesura en que comporta processos d'harmonització d'allò que necessita un determinat alumne/a, amb allò que necessita el conjunt d'alumnat del centre. Sovint, allò que es considera adequat per a l'alumne/a amb discapacitat es manifesta com a convenient per a altres alumnes”.*¹

Per tant, citant a Ruiz (1999), cal centrar-se en la creació d'un currículum comú (BCC) per a tot l'alumnat tenint en compte els diferents estils d'aprenentatge, les diferents necessitats dels alumnes i respectant les seves diferències per a arribar a unes mateixes fites.

2. Quina d'aquestes afirmacions s'acosta més al Projecte Educatiu de centre:

¹ Pla director de l'educació especial, 2003 apartat 6

CEE	1	2	3	4
Molts/es alumnes han de ser atesos en centres específics d'Educació Especial			25,92	
Els/les alumnes amb nee han de ser atesos en centres ordinaris en funció dels recursos existents		25,92		
Cal trobar fórmules de col·laboració entre centres (ordinaris/educació especial) per facilitar una escola que atengui a tots i cadascun dels seus alumnes (escola inclusiva)				51,85

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Centres Ordinaris	1	2	3	4
Molts/es alumnes han de ser atesos en centres específics d'Educació Especial		34.61		
Els/les alumnes amb nee han de ser atesos en centres ordinaris en funció dels recursos existents			61.53	
Cal trobar fórmules de col·laboració entre centres (ordinaris/educació especial) per facilitar una escola que atengui a tots i cadascun dels seus alumnes (escola inclusiva)				42.30

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
Molts/es alumnes han de ser atesos en centres específics d'Educació Especial	41.66			
Els/les alumnes amb nee han de ser atesos en centres ordinaris en funció dels recursos existents			58.33	
Cal trobar fórmules de col·laboració entre centres (ordinaris/educació especial) per facilitar una escola que atengui a tots i cadascun dels seus alumnes (escola inclusiva)		33,33		

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Comentaris

2.1 CEE

- Hi ha una opció majoritària en els centres d'educació especial que apunta cap a la col·laboració amb els centres ordinaris. De fet, l'inici de les propostes d'escolaritat compartida parteix, en molts casos, de l'escola d'educació especial i, també és el lloc on està més assumida i desenvolupada la idea d'una escola inclusiva que atengui tots i cadascun dels alumnes.

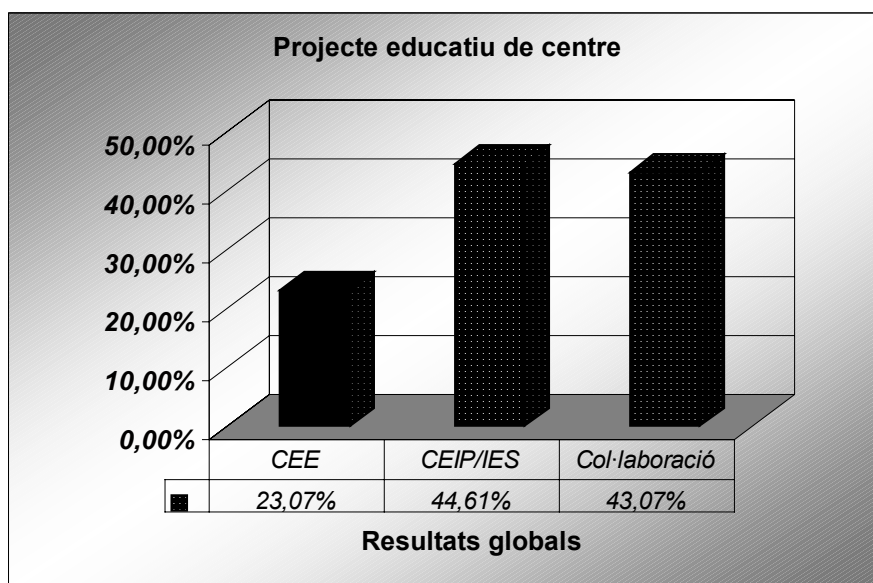
2.1 Centres Ordinaris

- Els centres ordinaris, aposten per la integració dels alumnes en el seu àmbit tot i les referències a les condicions adequades per a realitzar aquesta integració: suports i recursos assequibles, assessorament pedagògic.

2.3 EAP

- Els EAP evidencien l'opció majoritària dels centres del seu sector. La pregunta estava feta en relació als centres, i no en relació a l'opinió pròpia. En aquest sentit, coincideixen amb els centres ordinaris.

En els resultats globals podem observar que l'opció cap a la integració/inclusió està estesa en els centres tot i que comporti un esforç en quant a l'aportació de recursos i organització de suports.

Consideracions

En quant a l'escolarització en centres ordinaris

- Els principis d'integració i normalització fan palès el dret dels infants a ser educats en l'entorn menys restrictiu possible. Si bé aquest concepte és complex, s'identifica amb l'entorn educatiu més semblant a l'entorn natural, on es pot ubicar l'infant per tal que pugui desenvolupar les habilitats socials i de relació i els aprenentatges bàsics.
- El concepte d'integració escolar pretén situar els alumnes que tenen el nivell mínim necessari en l'entorn ordinari tal com s'ha desenvolupat a nivell normatiu en el Decret 117/84, de 17 d'abril, sobre l'ordenació de l'educació especial per a la seva integració en el sistema educatiu ordinari i en el Decret 299/97, de 25 de novembre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials.
- Per alguns alumnes això vol dir l'educació amb els seus iguals en centres ordinaris, en aules o en centres específics.

En quant a la col·laboració entre els centres

- Basant-nos en els principis d'integració i inclusió desenvolupats en el Pla director de l'educació especial a Catalunya (2003), cal anar avançant en trobar fórmules de col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial per assolir la fita d'una escola inclusiva que atengui cadascun dels seus alumnes:

"Integració de l'alumnat, tant com sigui possible, en els centres docents ordinaris, en el cas que estiguin rebent serveis educatius específics en emplaçaments diferents dels ordinaris, tot preparant aquest alumnat per a la participació en els centres docents ordinaris, i actuant sobre aquests per a facilitar-los la participació.

Inclusió dels alumnes, tant com sigui possible, en els centres ordinaris, quan inicien cadascuna de les etapes educatives, i garantiment de la seva continuïtat en aquests entorns educatius durant la seva escolaritat"

Tal com expressa Lorna Idol (1998) per a l'educació dels alumnes amb necessitats educatives especials, s'han de donar dos contextos: la inclusió i la col·laboració.

Inclusió tal com la defineix Susan Bray Stainback (2001) com el procés pel qual s'ofereix a tots els infants, sense distincions de les capacitats, la raça o qualsevol altra diferència, l'oportunitat de continuar sent membres de la classe ordinària i d'aprendre dels companys, i juntament amb ells, dins l'aula.

3. Quines mancances o problemàtica considereu que determina més l'atenció cap als alumnes amb nee

CEE	1	2	3	4
Formació del professorat		33,33		
Manca de recursos personals i/o materials			51,85	
Estructura organitzativa del centre (coordinació inter-cicles, departaments,..)			25,92	
Estructura del currículum (objectius, continguts,...)			25,92	

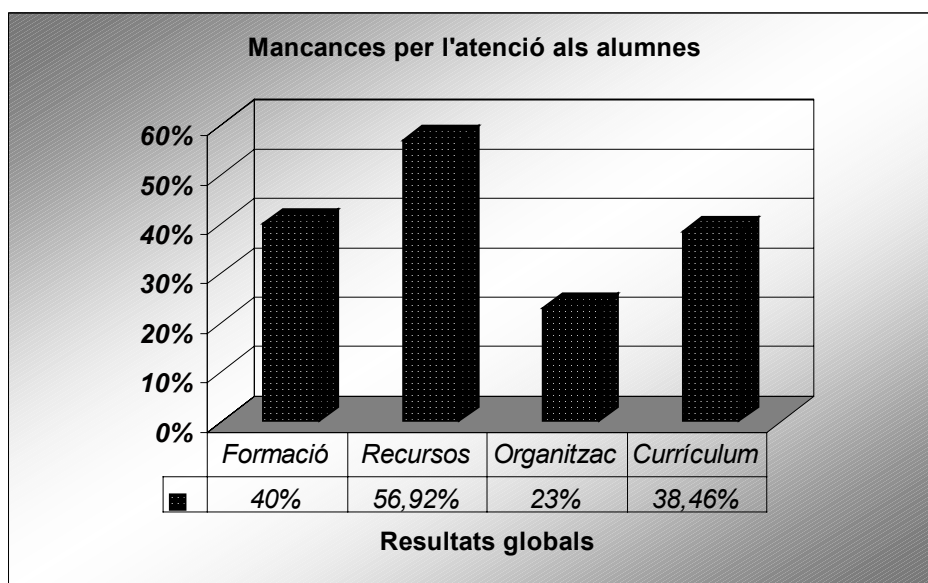
1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Centres Ordinaris	1	2	3	4
Formació del professorat		61,53		
Manca de recursos personals i/o materials			53,84	
Estructura organitzativa del centre (coordinació inter-cicles, departaments,..)	34,61			
Estructura del currículum (objectius, continguts,...)			46,15	

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
Formació del professorat			58,33	
Manca de recursos personals i/o materials			75	
Estructura organitzativa del centre (coordinació inter-cicles, departaments,..)			83,33	
Estructura del currículum (objectius, continguts,...)			50	

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Comentaris

3.1 Centres

- Tant els centres d'educació especial com els centres ordinaris coincideixen en les mancances a nivell de recursos tant personals com materials per a portar endavant la seva tasca.
- La formació del professorat, en el cas dels centres d'educació especial i l'estructura organitzativa del centre en el cas dels centres ordinaris sembla que són factors que no s'evidencien com a problemàtica de cara a l'atenció dels alumnes amb nee. Si que fan palesa l'opinió que l'estructura del currículum pot dificultar aquesta atenció.

3.2 EAP

- En el cas dels EAP, els quatre aspectes esmentats es valoren sovint com que dificulten l'atenció cap als alumnes amb nee, tot i que és l'estructura organitzativa dels centres el que comporta més problemàtica.

En els resultats globals, l'aspecte que **sovint** és viscut com a mancança principal és la manca de recursos personals i /o materials, coincidint amb les dues preguntes anteriors.

Consideracions

Penso que cada un dels components esmentats són bàsics. La qüestió estava referida a aquells aspectes que estan incidint en l'atenció cap als alumnes amb necessitats educatives especials., malgrat els conceptes ja esmentats de normalització i integració, malgrat l'esforç dels professionals en la seva tasca educativa i malgrat, també, a les diferents aplicacions d'aquests conceptes per part de les institucions educatives.

En quant als recursos

- La manca de recursos és un problema de finançament de l'educació, però també de concepció i d'actitud. Les actituds positives depenen fortament de l'experiència, de la formació i de la disponibilitat de suport. El suport no només ha de centrar-se en l'alumne, si no que ha d'orientar-se cap al professorat per ajudar a millorar les seves destreses.
- Cal preguntar-se, possiblement, en quant al tema del suport: qui el dóna, a qui es dóna, on es dóna, quin suport es dóna i com es dóna.

En quant a l'estructura organitzativa

- La rigidesa de l'organització curricular, la desorientació del professorat i la manca de recursos específics dificulten l'atenció cap a l'alumnat amb necessitats educatives especials, tal com expressa la Conferència Nacional d'Educació en la seva anàlisi i en les seves propostes.
- No es tracta d'anar oferint recursos, ajuts i suports als alumnes i al professorat si no som capaços de trobar estratègies que ens portin a una bona organització de centre i si no podem aplicar-los pels alumnes que és necessari, quan sigui necessari. En aquest sentit, la formació és cabdal i el currículum ens ha de donar prou flexibilitat per tal d'aplicar en cada moment allò que més pot beneficiar a l'alumne.

En quant als aspectes en la seva totalitat

- En l'enquesta realitzada per l'Agència Europea pel Desenvolupament de l'Educació Especial, figuren qüestions com:
 - Com d'accessible és el currículum de l'escola ordinària pels alumnes amb nee?
 - Quines són les facilitats d'aprenentatge del professorat?
 - Com influeix la integració en l'organització o pla d'estudis dels programes de formació?
 - Els mestres de les escoles especials poden servir de suport als mestres dels centres ordinaris?
 - En definitiva, hi ha alguna dificultat per al procés d'integració?

De segur que hem de ser capaços de poder contestar aquests interrogants i, en la mesura que poguem donar respostes podrem avançar en aquest procés d'integració plena.

4.Quins aspectes creieu que poden afavorir l'atenció als alumnes amb nee

CEE	1	2	3	4
Potenciació de la formació a mestres, professorat i especialistes del centre				62,96
Estratègies d'aprenentatge cooperatiu				66,66
Organització de grups heterogenis		33,33	29,62	29,62
Utilització de la diversitat d'espais i recursos de que disposa el centre			51,85	
Flexibilització horària			44,44	
Organització dels suports (col·laboració i coordinació inter-nivells, inter-cicles, cicles, departaments,...)				62,96
Flexibilització del currículum				74,07
Potenciació de l'assessorament dels Serveis Educatius (EAP, CREDA)			51,85	
Potenciació de la col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial				66,66

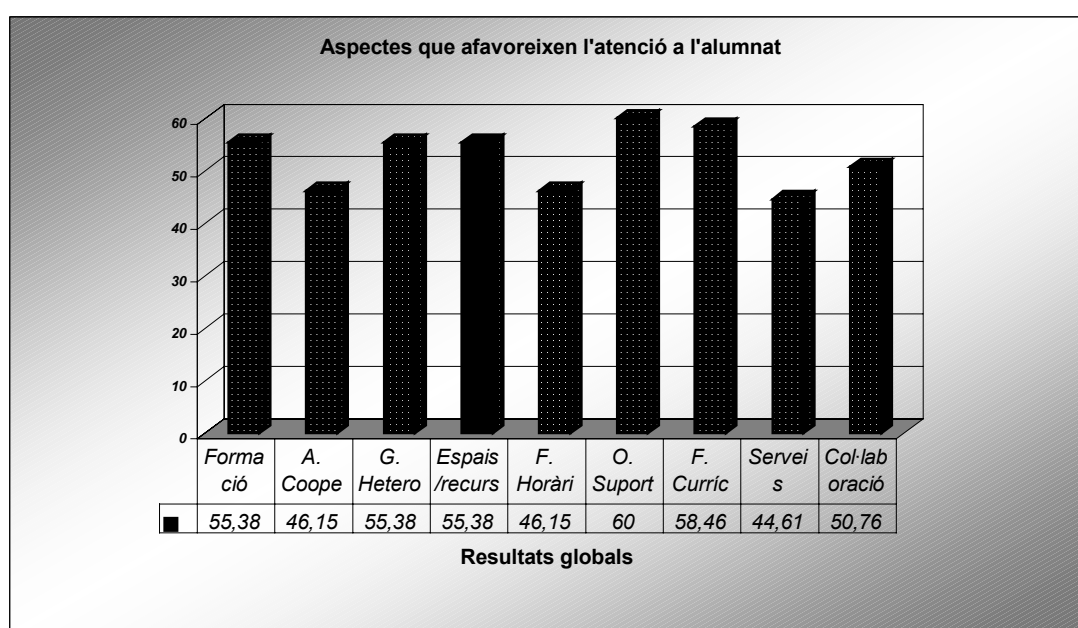
1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Centres Ordinaris	1	2	3	4
Potenciació de la formació a mestres, professorat i especialistes del centre			80,76	
Estratègies d'aprenentatge cooperatiu			84,61	
Organització de grups heterogenis			73,07	
Utilització de la diversitat d'espais i recursos que disposa el centre			61,53	
Flexibilització horària				38,46
Organització dels suports (col·laboració i coordinació inter-nivells, inter-cicles, cicles, departaments,...)				57,69
Flexibilització del currículum			50	
Potenciació de l'assessorament dels Serveis Educatius (EAP, CREDA)				50
Potenciació de la col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial			38,46	38,46

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
Potenciació de la formació a mestres, professorat i especialistes del centre				50
Estratègies d'aprenentatge cooperatiu				50
Organització de grups heterogenis			75	
Utilització de la diversitat d'espais i recursos que disposa el centre			50	
Flexibilització horària			83,33	
Organització dels suports (col·laboració i coordinació inter-nivells, inter-cicles, cicles, departaments,...)				58,33
Flexibilització del currículum				75
Potenciació de l'assessorament dels Serveis Educatius (EAP, CREDA)				58,33
Potenciació de la col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial			58,33	

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

Comentaris

4.1 Centres

- Analitzant les dades per centres, s'observa que tots els aspectes es valoren entre el 3 i el 4, **bastant i molt**, el que ens indica que tots són igualment necessaris per al treball amb els alumnes.
- En conjunt, l'aspecte que sembla que pot afavorir més l'atenció cap als alumnes amb nee és el de l'organització dels suports interns del centre conjuntament amb la flexibilització del currículum seguit de la formació del professorat, l'organització de grups i la utilització d'espais i recursos que disposa cada centre.

4.2 EAP

- Els EAP fan incidència en el treball interdisciplinar com a aspecte a tenir en compte de cada a afavorir l'atenció als alumnes amb nee per la visió que poden tenir els diferents professionals i que comporta una coordinació necessària entre tots.

Consideracions

Aquesta pregunta complementa la pregunta anterior. Els centres continuen referint-se a l'organització dels suports i a la flexibilització del currículum com a aspectes bàsics de millora.

En quant al currículum

- Caldria planificar la intervenció educativa per a tots els alumnes. Aquesta planificació pot partir de les cinc estratègies esmentades per Ford, Daven i Schnorr (1999)²:
 - a) Posar l'èmfasi en els objectius generals de l'educació.
Adquirir un nivell bàsic de coneixements i una capacitat per a integrar-los, aplicar-los, utilitzar-los i ampliar-los. No tant sols s'ha d'atendre a l'adquisició dels coneixements, si no també, a la capacitat de trobar estratègies i procediments per a la recerca de la informació. Atenent a la societat d'avui en dia i al que s'espera dels ciutadans hi ha factors que és important de tenir en compte en l'educació dels nostres infants: promoure les relacions de grup, crear un sentit de comunitat i desenvolupar la responsabilitat social.
 - b) Creació d'un marc curricular comú (BCC).
La utilització d'un marc curricular comú o base curricular comuna com a punt de partida per a concretar les actuacions per a tot l'alumnat. Aquest marc de referència és el que ha de servir per a l'elaboració dels plans individuals i les adequacions en un esforç de personalització de l'ensenyament. És, en definitiva, l'objectiu de la participació de tot l'alumnat en unes activitats d'ensenyament i aprenentatge tan comunes com sigui possible.
 - c) Oferiment d'un currículum significatiu.
Varies escoles apliquen mètodes d'ensenyament i estratègies d'aprenentatge que fan possible un aprenentatge més personalitzat: mètode constructivista del llenguatge, activitats pràctiques, treball per projectes, aprenentatge cooperatiu. És important continuar la recerca de la incorporació d'uns enfocaments curriculars que ofereixin formes d'aprenentatge més relacionades amb l'experiència i l'entorn proper.

² En Stainback, S. y W. Aulas Inclusivas: *Educació inclusiva. "Dar sentido" al currículo*, Narcea 1999

d) Avaluació dels resultats individualitzats.

Aquest aspecte té a veure amb el progrés de l'alumne i l'avaluació de l'aprenentatge amb la necessària flexibilitat en relació amb els alumnes que segueixin adaptacions curriculars: o sia, l'avaluació en relació als objectius i criteris individualitzats.

e) Reconeixement de la força del currículum implícit.

L'aprenentatge no és limita a l'adquisició de coneixements o als elements assenyalats en una adaptació curricular, si no que entren en joc altres aspectes com la inserció social, l'autoestima personal, el respecte a un mateix i als altres, el treball en cooperació i la capacitat per a prendre decisions.

En quant als aspectes organitzatius

- Cal afavorir la flexibilitat adequada dels suports, horaris, espais, per a satisfer les necessitats de la diversitat de l'alumnat. A mesura que les aules es fan més heterogènies, els models de suport i la seva organització ha d'anar canviant i evolucionant per a satisfer unes necessitats d'aprenentatge cada vegada més diversificat. Cal atendre aquelles mesures que facilitin la gestió i capacitat de decisió dels centres, la potenciació del paper dels mestres, el projecte educatiu de centre i l'organització escolar.

5.La col·laboració entre centre ordinari i centre d'EE és una bona manera de treballar

CEE	1	2	3	4
Sí, facilita el progrés de l'alumne/a amb nee			59,25	
Sí, optimitza els recursos i suports propis de cada centre			37,03	40,74
No aporta cap canvi significatiu	74,07			
Facilita la formació dels mestres i professionals en la comprensió dels alumnes amb nee				74,07

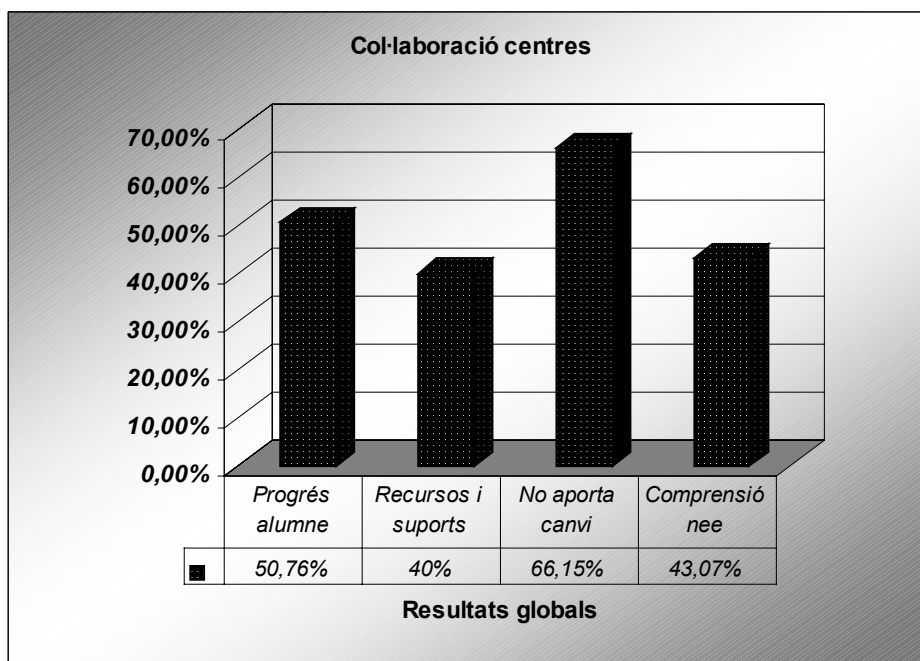
1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Centres Ordinaris	1	2	3	4
Sí, facilita el progrés de l'alumne/a amb nee				53,84
Sí, optimitza els recursos i suports propis de cada centre			42,30	
No aporta cap canvi significatiu	57,69			
Facilita la formació dels mestres i professionals en la comprensió dels alumnes amb nee			53,84	

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
Sí, facilita el progrés de l'alumne/a amb nee				66,66
Sí, optimitza els recursos i suports propis de cada centre			33,33	33,33
No aporta cap canvi significatiu	66,66			
Facilita la formació dels mestres i professionals en la comprensió dels alumnes amb nee			41,66	41,66

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Comentaris

5.1 CEE

- Els centres d'educació especial situen aquests canvis en la formació de mestres i professionals cap a la comprensió dels alumnes amb nee.

5.2 Centres ordinaris i EAP

- Els centres ordinaris i els professionals de l'EAP ressalten també el progrés de l'alumne.

5.3 En general

- Com es pot observar tots els centres coincideixen en afirmar que la col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial és una bona manera de treballar i que aporta canvis significatius tant per l'alumne com pels mateixos centres

Consideracions

En quant al progrés de l'alumne

- Un dels postulats de la Reforma és el d'educar tots els alumnes en el marc d'una escola comprensiva i és en aquests context que es pot parlar de progrés de l'alumne en relació a un conjunt de resultats diversos:

“Una concepció comprensiva de l'escola implica l'assumpció del principi de diversitat, la definició de plantejaments sobre la resposta educativa a les diferències i la previsió d'estratègies per tal que aquestes no esdevinguin desigualtats. Les esmentades estratègies haurien de tenir en compte els interessos i ritmes d'aprenentatge de cada infant. Es tracta d'afrontar l'atenció a la diversitat a través de l'ensenyament personalitzat amb la finalitat d'afavorir la construcció de coneixements per part de l'alumnat..

En definitiva, si s'assumeix la concepció comprensiva de l'escola com a principi i es considera que la diversitat de característiques

*dels nens i nenes és positiva, caldrà emprar tots els mecanismes que afavoreixin les condicions òptimes per al seu progrés individual”.*³

En quant a la comprensió dels alumnes amb nee

- L'educació especial es caracteritza per la valoració que sempre ha fet dels infants i aquesta valoració pot aplicar-se a les escoles col·laboradores. És important establir nexes d'unió entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial: el professorat dels centres d'educació especial pot ajudar en el concepte de comprensió de les necessitats educatives especials i pot oferir uns suports especialitzats i específics que incidiran en el progrés de tot l'alumnat; les escoles ordinàries poden oferir un entorn ric i estimulants que afavoreixi la interacció dels alumnes i proporcioni models de conducta normalitzats.
- Es fa necessari definir la relació entre l'educació especial i l'ordinària, veure quins canvis s'han d'introduir i promoure el treball conjunt dels seus professionals:

“Essencialment, les cultures que promouen la col·laboració, la confiança, la presa de decisions i que mostren un interès concret en l'aprenentatge dels alumnes i dels mestres, són les que faciliten la millora de les escoles” (Carbonès i altres 1998 : 21)

- Caldrà, doncs, anar redefinint el paper de l'educació especial en aquest context, però sobre tot, anar posant les bases i crear oportunitats que facilitin a cada centre i a cada professional el treball conjunt i de col·laboració.

6. La col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial penseu que es pot donar a través de:

CEE	1	2	3	4
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del centre ordinari al CEE			62,96	
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del CEE al CEIP/IES			40,74	40,74
Projectes comuns entre centre (en àrees curriculars, activitats entre grups,...)			51,85	
CEE com a centres de recursos al servei del sistema educatiu				55,55

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

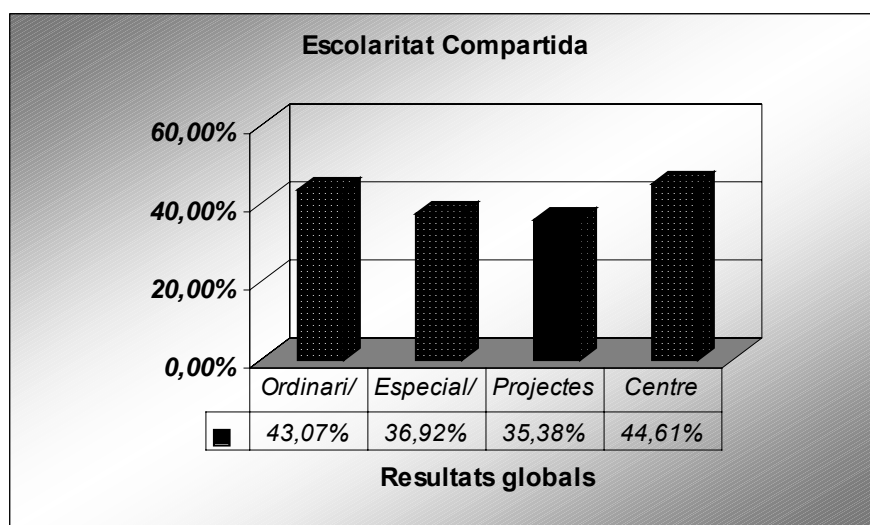
³ Orientacions per al desplegament del Currículum d'Educació Infantil i Primària

Centres Ordinaris	1	2	3	4
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del centre ordinari al CEE			38,46	38,46
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del CEE al CEIP/IES		30,76	30,76	
Projectes comuns entre centre (en àrees curriculars, activitats entre grups,...)		26,92	26,92	
CEE com a centres de recursos al servei del sistema educatiu			30,46	34,61

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del centre ordinari al CEE				66,66
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del CEE al CEIP/IES			41,66	
Projectes comuns entre centre (en àrees curriculars, activitats entre grups,...)		33,33		33,33
CEE com a centres de recursos al servei del sistema educatiu		33,33		41,66

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Comentaris

6.1 Centres

- Observem, en primer lloc, que les opinions dels diferents centres sobre la millor opció de col·laboració, estan molt repartides. Si que destaca, però, l'opció d'escolaritat compartida dels alumnes dels centres ordinaris cap als centres d'educació especial. Opció que, possiblement, reflecteix la necessitat dels centres ordinaris de trobar estratègies i suports pels alumnes amb nee.

6.2 EAP

- També es valora força positivament l'opció del CEE com a centre de recursos al servei del sistema educatiu. Tanmateix, en opinió dels EAP, per a que el CEE pogués funcionar com a centre de recursos caldria canviar gran part del

funcionament i l'organització actual dels centres en quant a flexibilització d'agrupaments, d'horaris,...

6.3 En general

- La col·laboració entre els centres en projectes comuns (activitats conjuntes en àrees curriculars, activitats entre grups d'alumnes, entre claustres,...) no és una opció encara massa establerta entre els centres. Es donen més, els projectes d'EC per alumnes individuals que no pas actuacions entre grups d'escoles.

Consideracions

En quant a modalitats d'escolarització

- En els últims anys s'han portat a terme, diferents experiències i programes que representen un canvi en les modalitats d'escolarització pels alumnes amb discapacitats i amb necessitats educatives especials: integració en centres ordinaris amb suports específics, unitats d'educació especial integrades en centres ordinaris, escolaritats compartides diverses.

En quant als CEE com a centres de recursos

- Els centres d'educació especial han portat endavant propostes que contemplen:
 - a) Suport específic al professorat i alumnes de les escoles ordinàries: assessorament en materials, programes, actuacions pels alumnes amb nee.
 - b) Prestació de serveis específics de logopèdia i fisioteràpia.
 - c) Atenció directa amb alumnes amb nee escolaritzats al centre ordinari (escolaritat compartida).
- Això ens porta a afirmar que cal potenciar la col·laboració entre els centres d'educació especial i els centres ordinaris i treballar de manera coordinada potenciant formes renovades de suports
- El mateix Pla director de l'educació especial a Catalunya publicat aquest curs contempla la possibilitat de l'existència de centres d'educació especial com a centres proveïdors de recursos educatius específics per donar suport a l'alumnat amb discapacitats escolaritzats en centres ordinaris. Aquest suport tècnic es refereix als alumnes, als professionals i a les famílies.
- Segons l'informe elaborat per l'Agència Europea per al Desenvolupament de l'Educació Especial hi ha una tendència clara en la majoria de països de transformació de les escoles especials en centre de recursos. Alguns països europeus han definit el seu sistema d'educació especial clarament com un recurs per a les escoles ordinàries. Recurs entès com:
 - Provisió de formació per a professionals
 - Elaboració i distribució de materials pedagògics
 - Suport per a les escoles ordinàries i les famílies
 - Suports puntuals o a temps parcial per a determinats alumnes
 - Suport per la integració laboral

7. El vostre centre té experiències d'aquest tipus; com les valoreu

El **100% dels professionals** valoren les experiències que estan portant a terme com a **molt positives** malgrat les dificultats i l'esforç que comporten.

El treball interdisciplinari, la coordinació entre tots els professionals i el treball enfocat cap a la millora de les capacitats i habilitats bàsiques dels alumnes en el seu procés d'ensenyament/aprenentatge, són factors que animen als centres a iniciar i continuar amb aquestes experiències de col·laboració.

El desenvolupament d'aquestes propostes d'escolaritat compartida o de les unitats d'educació especial comporta que els diferents professionals implicats analitzin i reflexionin conjuntament sobre l'atenció a la diversitat i les necessitats educatives especials, el que significa un enriquiment mutu.

8. Aquestes experiències estan incloses a:

	<i>CEE</i>	<i>C. Ordinaris</i>
PEC	100%	35,11%
PAD		15,38%
PAC	64,28%	64,28%
PA		35,07%
Altres documents	56%	0,11%

Dades referides al nombre de centres: CEE, 14; C. Ordinaris, 13

Consideracions

En quant als documents de centre

- El document que s'utilitza més en els centres és el Pla Anual de Centre, on s'especifiquen les actuacions pels alumnes amb nee.
- Els CEE tenen elaborat el PEC. No passa el mateix amb els centres ordinaris. Hi ha relativament pocs centres que assegurin tenir-lo ja elaborat.
- Els CEE acostumen a tenir per escrit els diferents projectes que porten a terme. Una gran minoria de centres ordinaris arriben a fer-ho.

En quant a altres documents

- "Altres documents" es refereix a documents elaborats pels professionals a nivell intern de centre ja sigui publicats o no. Els centres d'educació especial, moltes vegades en col·laboració amb els EAP, elaboren documents interns que expliquen, informen o posen les bases dels projectes i propostes referides a escolaritats compartides o activitats conjuntes amb els centres ordinaris; estableixen criteris d'actuació, desenvolupen el procediment a seguir i recullen l'avaluació dels professionals. En algun cas, ha col·laborat el centre ordinari per tal de fer un document conjunt.
- Alguns centres han enviat una síntesi d'aquests documents a diferents institucions o organismes, entre ells, a la Comissió de l'Atenció a la Diversitat de la Conferència Nacional d'Educació, que n'ha fet la difusió a partir de la pàgina web de la comissió.
- També cal esmentar que, molts centres, tenen accessible una pàgina web on figura l'escolaritat compartida com a recurs del centre.

9. Els professionals implicats en aquests projectes són

Dades sobre el total de qüestionaris

	<i>CEE</i>	<i>C. Ordinaris</i>	<i>EAP</i>	<i>TOTALS</i>
Equip Directiu	81,48%	69,23%	83,33%	76,92%
Especialistes	77,77%	84,61%	83,33%	81,53%
Coordinadors cycle	14,81%	7,69%	8,33%	10,76%
Coordinadors pedagògics	22,22%		41,66% (*)	16,92%
Tutors/es	25,18%	80,76%	91,66%	100%
Professorat	55,55%	57,69%	50%	46,15%
EAP	92,59%	100%	100%	96,92%

(*) Les dades que faciliten els EAP es refereixen tant a centres de primària com de secundària. No es tenen dades directes dels centres de secundària

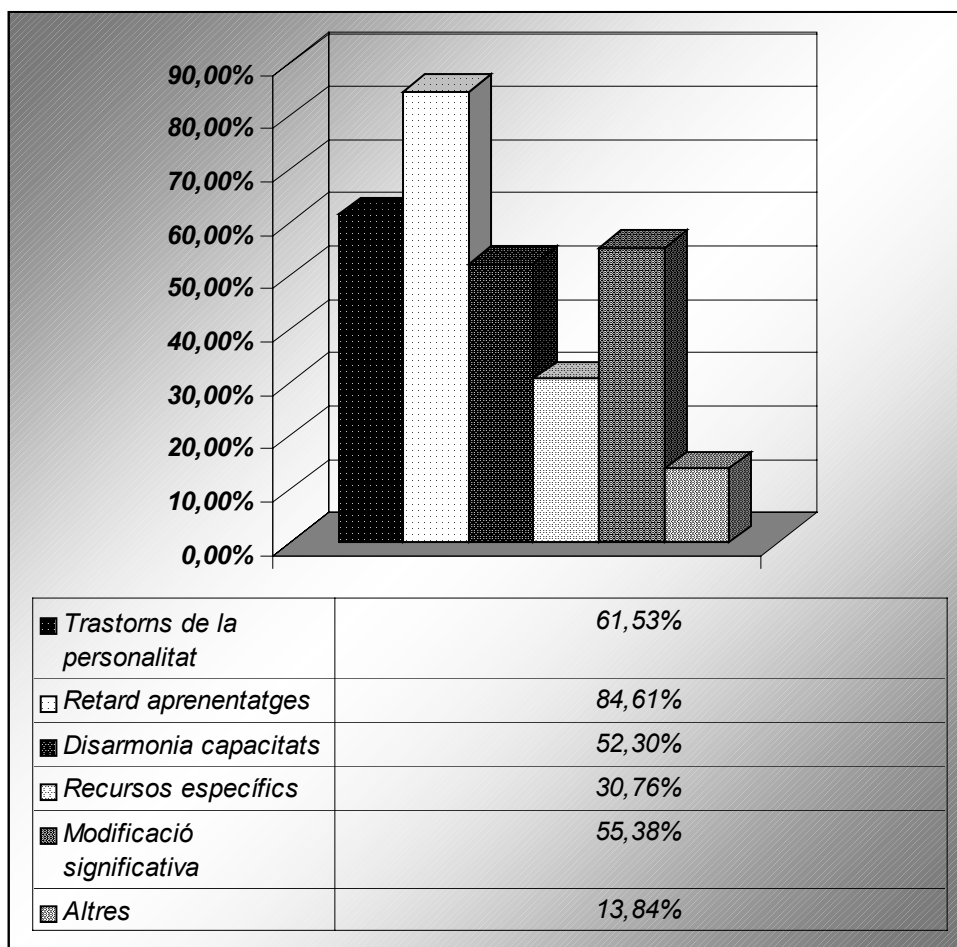
1	Tutors/es	100%
2	EAP	96,92%
3	Especialistes: MSEE, psicopedagogs/es	81,53%
4	Equip Directiu	76,92%
5	Professorat en general	46,15%
6	Coordinadors pedagògics (CEE, ESO)	16,92%
7	Coordinadors cycle	10,76%

Relació prioritzada dels professionals implicats en els projectes, segons totals

10. Les característiques dels alumnes que participen en els projectes d'escolaritat compartida o unitats d'educació especial són:

Segons centres

	<i>CEE</i>	<i>C. Ordinaris</i>	<i>EAP</i>
Trastorns personalitat i/o comunicació	62,96%	53,84%	75%
Retard significatiu d'aprenentatges	88,88%	80,76%	83,33%
Disharmonia capacitats i/o habilitats	55,55%	34,61%	83,33%
Necessitat de recursos específics	40,74%	26,92%	16,66%
Modificació significativa currículum	66,66%	53,84%	33,33%
Altres		23,07%	25%

L'apartat altres, contempla alumnes amb retard mental

L'apartat recursos específics es refereix a la necessitat de tractament de logopèdia o fisioteràpia per part del CEE

Consideracions

En quant al perfil d'alumnes

- Retard significatiu en el procés d'aprenentatge, implica un retard de més de dos cursos en relació a l'edat cronològica, o sigui, aquells alumnes que estan ubicats en un cicle o etapa per sota del que correspondria.
- Determinar el perfil d'alumnes que poden seguir una escolaritat compartida o bé que poden formar part dels grups de les unitats específiques d'educació especial, és complexa.

En quant a l'avaluació inicial

- Aquest punt ens porta a un element a tenir en compte: l'avaluació inicial. És necessària una avaluació inicial que descriu globalment a la persona i respongui a un enfocament multidimensional: funcionament intel·lectual i habilitats adaptatives, consideracions psicològiques i emocionals, consideracions físiques i de salut, consideracions ambientals.
- Aquesta avaluació ens ha de permetre poder realitzar l'estimació personalitzada de les prioritats educatives, identificar el grau i tipus de suports necessaris i definir l'emplaçament més adequat on es podrà proporcionar aquest suport, i determinar les opcions educatives en funció de les necessitats dels alumnes.

11. Els objectius bàsics que us heu plantejat al moment d'iniciar les experiències:

CEE	1	2	3	4
Desenvolupament de les habilitats socials i/o comunicatives				66,66
Desenvolupament de les capacitats bàsiques			40,74	37,03
Acollida i comprensió de la diversitat per a tot l'alumnat			33,33	29,62
Millora en aprenentatges instrumentals (llenguatge, matemàtica)				48,14
Millora en l'autonomia personal i/o social			40,74	37,03
Aportació de recursos personals i/o materials al centre			25,92	29,62

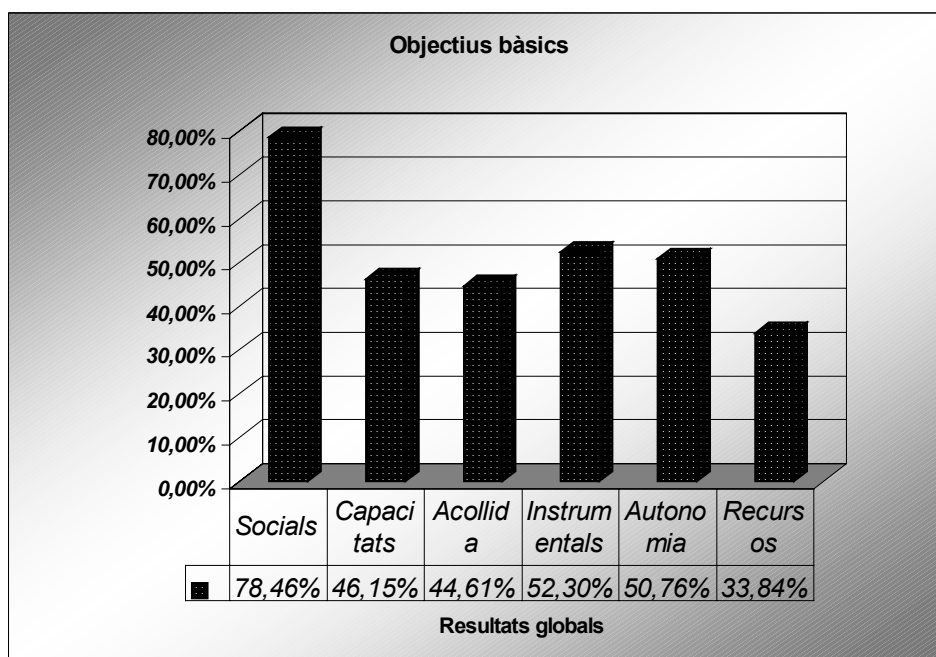
1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

C. Ordinaris	1	2	3	4
Desenvolupament de les habilitats socials i/o comunicatives				84,61
Desenvolupament de les capacitats bàsiques				53,84
Acollida i comprensió de la diversitat per a tot l'alumnat				69,23
Millora en aprenentatges instrumentals (llenguatge, matemàtica)				53,84
Millora en l'autonomia personal i/o social				61,53
Aportació de recursos personals i/o materials al centre		46,15		

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
Desenvolupament de les habilitats socials i/o comunicatives				91,66
Desenvolupament de les capacitats bàsiques			50	50
Acollida i comprensió de la diversitat per a tot l'alumnat			33,33	25
Millora en aprenentatges instrumentals (llenguatge, matemàtica)				58,33
Millora en l'autonomia personal i/o social				58,33
Aportació de recursos personals i/o materials al centre		41,66		

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Comentaris

11.1 CEE

- Des dels centres d'educació especial es fan propostes d'escolaritat compartida en el sentit de potenciar uns models normalitzats per als alumnes, en un entorn on es dona més riquesa d'interaccions socials i on el llenguatge és una eina de comunicació.

11.2 Centres Ordinaris

- Des dels centres ordinaris, es potencia l'escolaritat compartida dels seus alumnes amb l'objectiu que avancin en el desenvolupament de les capacitats bàsiques i els aprenentatges instrumentals sense perdre, però l'entorn ordinari, la permanència en un grup de companys que pot facilitar la interacció social.

11.3 En general

- Tant des dels centres ordinaris com des dels centres d'educació especial i els EAP, es dona importància al desenvolupament de les habilitats socials i/o comunicatives amb l'objectiu que l'alumne gaudeixi d'un entorn més normalitzat

Consideracions

En quant a les habilitats socials i/o comunicatives

- Per habilitats socials s'entenen aquelles conductes relacionades amb els intercanvis socials amb altres persones: iniciar, mantenir i finalitzar interaccions amb els altres; comprendre i respondre a situacions diferents; reconèixer sentiments; controlar els impulsos i regular la pròpia conducta; ser conscient dels iguals i de la seva acceptació; ajudar als altres; fer i mantenir amistats; respondre a les demandes dels demés; elegir; compartir; mostrar un comportament social adequat.
- La comunicació inclou habilitats com la capacitat de comprendre i expressar a través del llenguatge (verbal, escrit, signat, gràfic) o de conductes no simbòliques (expressió facial, moviment corporal, tacte, gest). Inclou la capacitat de comprendre i/o acceptar demandes, emocions, comentaris.
- Tant les habilitats socials com la comunicació formen part de les habilitats adaptatives per les que l'individu s'insereix en el món que l'envolta: habilitats que

tenen a veure amb l'aspecte personal (higiene, menjar, vestir); les habilitats en les rutines diàries; les habilitats relacionades amb la utilització adequada dels recursos de la comunitat; les habilitats relacionades amb l'autoregulació; amb el manteniment de la salut i la seguretat; habilitats acadèmiques i funcionals (aprenentatge de conceptes, procediments i valors); i aquelles habilitats relacionades amb el lleure i el treball. Aquest conjunt d'habilitats forma part de les cinc dimensions definides per l'AAMR en la seva definició, classificació i sistemes de suport del retard mental (1992) (2002).

12. Els aspectes previs més rellevants a l'hora d'iniciar una proposta d'aquest tipus són

CEE	1	2	3	4
El coneixement entre centres (ordinari i educació especial)				40,74
El coneixement del nivell de competències de l'alumne i les seves necessitats				66,66
El coneixement del grau i tipus de suport que necessita l'alumne/a				70,37
La predisposició i expectatives de la família				48,14

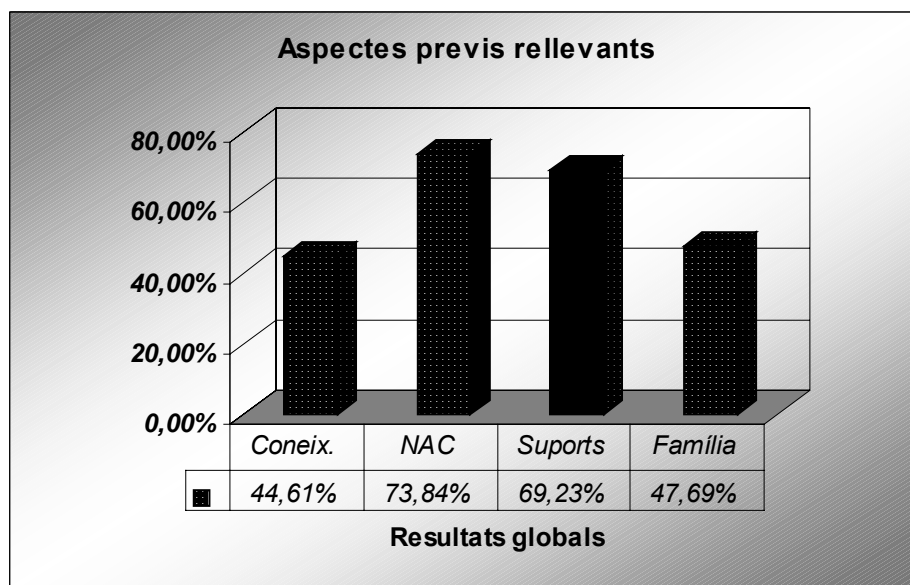
1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Centres Ordinaris	1	2	3	4
El coneixement entre centres (ordinari i educació especial)				50
El coneixement del nivell de competències de l'alumne i les seves necessitats				76,92
El coneixement del grau i tipus de suport que necessita l'alumne/a				65,38
La predisposició i expectatives de la família			65,38	

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
El coneixement entre centres (ordinari i educació especial)				41,66
El coneixement del nivell de competències de l'alumne i les seves necessitats				83,33
El coneixement del grau i tipus de suport que necessita l'alumne/a				75
La predisposició i expectatives de la família				66,66

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Consideracions

En quant al coneixement entre centres

- El coneixement entre centres és necessari en el sentint d'anar construint una cultura de col·laboració que admeti les diferents formes i ritmes de treball, però que trobi punts de contacte per a aconseguir plegats els fins de l'educació.

En quant al coneixement del NAC de l'alumnes

- L'èmfasi de les respostes se situa en el coneixement del nivell de competències de l'alumnat amb nee i en el coneixement del tipus i graus de suport que, a partir del NAC, podem determinar.
- S'ha de contemplar l'avaluació dels alumnes amb nee i/o greus dificultats per aprendre i també dels diferents contextos on interactuen: família, escola, recursos de la comunitat. L'avaluació és entesa com un conjunt d'actuacions que ens porti a dissenyar un pla educatiu per ajustar la resposta educativa a les necessitats específiques dels alumnes: recursos humans i materials, adequacions curriculars,... identificant les capacitats, les habilitats i els suports necessaris relacionats amb les habilitats adaptatives.

En quant als suports

- El suport és entès com l'aportació de recursos personals, materials i tècnics i com l'aportació de suport personal (suport relacionat amb les interaccions entre persones). Si bé l'aportació de recursos no garanteix d'entrada un suport de qualitat, són necessaris per a personalitzar l'ensenyament.
- York, Giangreco, Vandercook i Macdonald⁴ presenten unes breus orientacions amb la finalitat d'ajudar als equips educatius a prendre decisions sobre el personal de suport necessari i el caràcter d'aquest suport:
 - a) Identificar les necessitats educatives prioritàries i altres resultats de l'aprenentatge mitjançant la decisió consensuada de les persones implicades.
 - b) Determinar els objectius relacionats amb les necessitats prioritàries.
 - c) Identificar el personal de suport que tingui els coneixements i les habilitats per a satisfer aquestes necessitats.

⁴ En Stainback, S. & W., Aulas Inclusivas 1999, pp 132

- d) Desenvolupar una estructura d'organització que faciliti al personal de suport la participació en el context educatiu i la col·laboració amb altres professionals.
- e) Revisar les prioritats i necessitats educatives i analitzar la provisió de suport, modificant-lo si és precís.

En quant a la predisposició de la família

- En aquest disseny de pla educatiu i en la planificació del procés s'hi ha d'implicar, necessàriament, a la família. La presa de decisions ha de ser compartida entre el centre, la família i els serveis que siguin rellevants en cada situació. La col·laboració entre tots els professionals i la família és necessària per a identificar el tipus de suport; la presa de decisions ha de ser conjunta.
- Aquesta presa de decisions s'ha d'emmarcar en un context d'avaluació continuada que ens permeti determinar la influència del suport als alumnes, les famílies i els professionals.

13. El desenvolupament d'aquests projectes comporta:

CEE	1	2	3	4
Modificació, flexibilització de l'organització de centre (flexibilització d'horaris, agrupaments, disponibilitat dels professionals)				51,85
Coordinació entre centres i professionals del CEIP/IES i CEE (tutors, especialistes, Serveis Educatius,...)				66,66
Creació d'un Equip Pedagògic de Seguiment de l'alumne/a			48,14	
Assessorament en qüestions d'EE, adequacions curriculars i metodològiques			51,85	
Treball conjunt amb les famílies				44,44

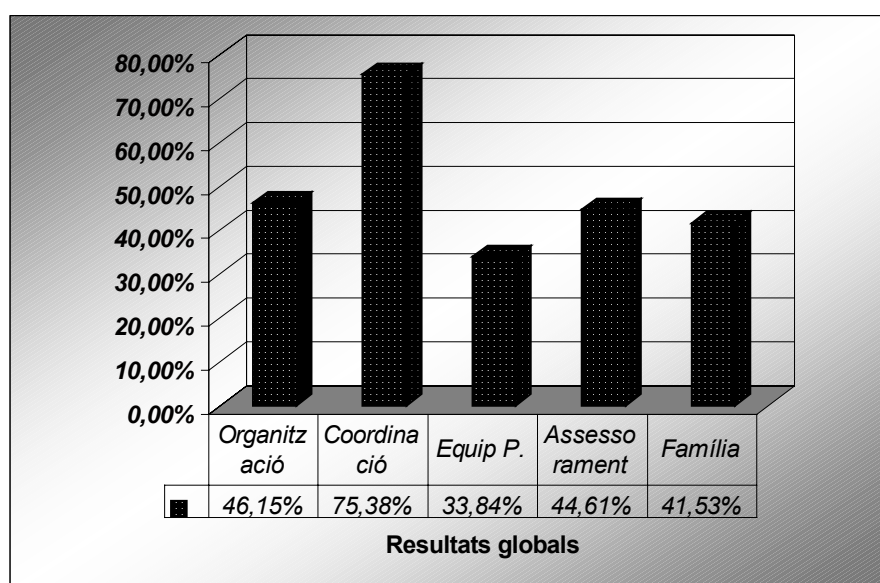
1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Centres Ordinaris	1	2	3	4
Modificació, flexibilització de l'organització de centre (flexibilització d'horaris, agrupaments, disponibilitat dels professionals)			38,46	38,46
Coordinació entre centres i professionals del CEIP/IES i CEE (tutors, especialistes, Serveis Educatius,...)				76,92
Creació d'un Equip Pedagògic de Seguiment de l'alumne/a				34,61
Assessorament en qüestions d'EE, adequacions curriculars i metodològiques			38,46	
Treball conjunt amb les famílies			46,15	

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
Modificació, flexibilització de l'organització de centre (flexibilització d'horaris, agrupaments, disponibilitat dels professionals)				50
Coordinació entre centres i professionals del CEIP/IES i CEE (tutors, especialistes, Serveis Educatius,...)				91,66
Creació d'un Equip Pedagògic de Seguiment de l'alumne/a			33,33	25
Assessorament en qüestions d'EE, adequacions curriculars i metodològiques			41,66	
Treball conjunt amb les famílies			33,33	41,66

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Comentaris

13.1 En general

- Hi ha una estreta i sistemàtica coordinació entre els professionals implicats en el desenvolupament de cada proposta. Tot i que en alguns centres no s'ha creat un equip de seguiment, la coordinació entre els professionals de centre, l'EAP i la família es dona en tots els centres.
- Aquesta coordinació implica la flexibilització dels horaris i de les estructures organitzatives que permetin un treball conjunt entre els professionals dels centres i dels serveis educatius. La disponibilitat de tots els professionals i l'establiment d'un horari periòdic consensuat entre tots és de vital importància, perquè el treball sigui efectiu.

Consideracions

En quant a la coordinació entre centres

- Moltes vegades, la coordinació és possible, gràcies a l'esforç i voluntat dels professionals i de la família. La coordinació entre els professionals requereix disponibilitat de col·laboració. Per un cantó, és necessari l'esforç de tots els implicats, però també l'existència d'una cultura generalitzada de col·laboració i l'establiment d'una estructura organitzativa que ho afavoreixi i ho impulsi.

- Tanmateix, no és suficient mantenir reunions conjuntes per gestionar i resoldre qüestions burocràtiques, és imprescindible una cultura organitzativa que afavoreixi tot el procés i permeti treballar en equip.
- Un equip en el que cada professional pugui participar des de la seva especificitat en la presa de decisions i en les actuacions que es requereixin i en l'avaluació de tot el procés. El treball en equip permet analitzar en comú les actuacions i els problemes, intercanviar experiències personals i opinions, unificar criteris.
- La creació d'aquest equip és de vital importància si pensem que en les propostes d'escolaritat compartida o en les unitats específiques, no només cal la col·laboració dels professionals d'un mateix centre, si no que intervenen centres diferents, professionals diferents, serveis educatius i famílies.

14. Valoreu la col·laboració i participació de les famílies

CEE	1	2	3	4
Grau de satisfacció per l'acompliment de les expectatives de millora del fill/a			62,96	
Grau de satisfacció per l'acompliment dels objectius consensuats			59,25	
Grau de col·laboració de la família en tot el procés			70,37	

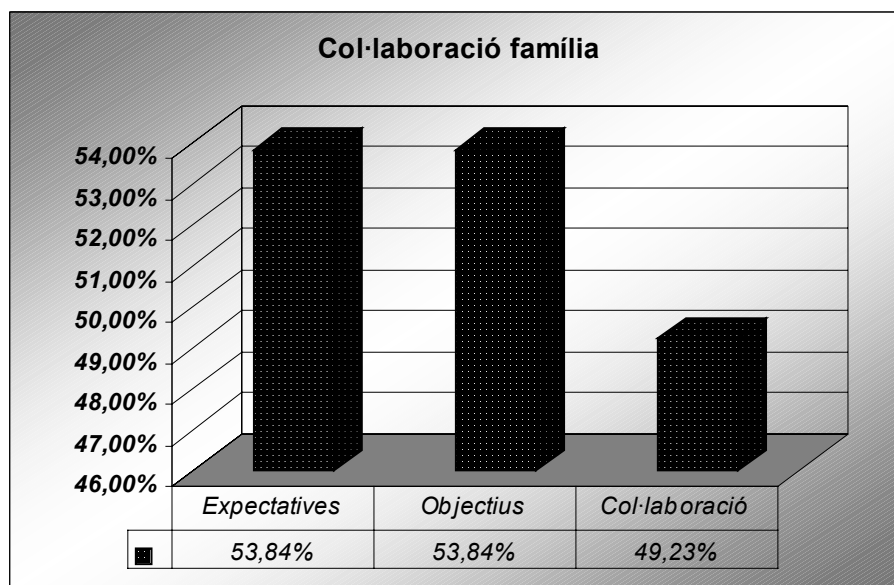
1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Centres Ordinaris	1	2	3	4
Grau de satisfacció per l'acompliment de les expectatives de millora del fill/a		38,46	34,61	
Grau de satisfacció per l'acompliment dels objectius consensuats			50	
Grau de col·laboració de la família en tot el procés		46,15		

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

EAP	1	2	3	4
Grau de satisfacció per l'acompliment de les expectatives de millora del fill/a			75	
Grau de satisfacció per l'acompliment dels objectius consensuats			50	
Grau de col·laboració de la família en tot el procés			58,33	

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

Comentaris

14.1 En general

- Els professionals comenten la diversitat de famílies i els deferents graus de col·laboració que podem trobar, segons les expectatives i el grau de satisfacció pel progrés del seu fill/a; per tant, les respostes s'han donat, segons una mitjana que pogués incloure les diferents disponibilitats.
- S'evidencien unes dificultats de col·laboració que poden ser un reflex del procés d'acceptació del fill/a amb necessitats educatives especials. Cada família manifesta prioritats diferents i hi ha un grau d'implicació diferent. Influeix el grau d'acceptació de la família sobre les limitacions del fill per valorar que una escolaritat compartida pot ajudar força en el seu progrés.
- El paper de la família és important en tot el procés: en l'inici de la proposta i la seva acceptació i en la col·laboració al llarg de l'escolaritat. Implica un treball de sensibilització, d'acceptació i de confiança cap als professionals.

Consideracions

En quant a la col·laboració de la família

- Les famílies s'han de sentir implicades en tot el procés i han de poder col·laborar activament en la presa de decisions.
- Hi ha un creixent reconeixement de la importància de la família en el procés educatiu dels fills/es i de les relacions família/escola.
- Aquest reconeixement pot comportar moltes vegades actituds de negació, d'angoixa, d'adaptació, de relació entre la parella i amb els fills, de comprensió i de confiança amb els professionals. Tots aquests aspectes tenen a veure amb el nivell d'expectatives creades i amb el reconeixement del progrés del fill/a. Ens trobem amb famílies amb una gran desorientació en quant a pautes educatives, o amb inhibició a l'hora d'educar, amb conflictes socio-econòmics o altres factors culturals i d'altra índole que fan difícil la seva participació.
- Com a professionals, hem d'entendre la situació particular de cada família i les seves necessitats. Els pares dels nens i nenes discapacitats han de jugar un paper important en la seva educació: col·laboració en les activitats del centre, contribució a l'avaluació, la planificació del currículum, suport als programes i control del progrés de l'alumne.

- Els professionals hem d'estar convençuts d'aquesta col·laboració. Això suposa compartir informació respecte a les condicions dels fills, respecte als programes i a les actuacions previstes.

Altres consideracions

En quant al qüestionari

- El qüestionari s'ha elaborat pensat en els centres ordinaris, CEE i UEE, en general i es demanava que les respostes es fessin en funció de les experiències de cada centre tot intentant generalitzar les opinions. Alguns centres no s'hi han sentit del tot reflectits, donada aquesta generalització.

En quant a l'EC

- L'escolaritat compartida es manifesta com un model d'escolarització que dona resposta a les nees d'aquells alumnes que precisen una modificació significativa del currículum i poden beneficiar-se dels dos entorns educatius: centre ordinari/centre especial.
- En aquest sentit, és important definir el perfil d'alumnes que es poden beneficiar d'aquest tipus d'escolarització, acordar el procés a seguir i establir criteris d'actuació i avaluació.
- Vull esmentar les reflexions sobre l'escolaritat compartida que s'apunten en l'enquesta elaborada per la Neus, mestra d'educació especial del CEIP Coves d'en Cimany de Barcelona⁵:

“(L'escolaritat compartida) És important, perquè és una manera d'optimitzar els serveis, trenca amb els “ghettos” educatius, i trenca amb el fet de pensar que el fet educatiu el fem només dins les parets de la nostra escola, de la nostra classe. És important, perquè respon a la idea del que ara s'anomena escola inclusiva, la que dona cabuda a tothom, i això és important si creiem que la societat de fora també hauria de ser inclusiva.

És important per als nens i nenes de l'escola especial perquè aprenen a socialitzar-se, i a conviure en un petit col·lectiu semblant al que trobaran el dia de demà al carrer.

És important per als nens i nenes de l'escola ordinària en tot allò que va lligat al currículum d'actituds, valors i normes, aprenent a respectar les persones diferents, aprenent tolerància, solidaritat i entenent certes situacions d'injustícia que hi ha molt arrelades en la nostra societat, així com a conviure amb persones força diferents a ells/es.

⁵ Extracte de l'enquesta realitzada per Neus Anglada, mestra d'educació especial del CEIP Coves d'en Cimany, durant el curs 2002/2003 i aplicada a centres ordinaris i d'educació especial de Barcelona (Horta, Carmel, Guinardó).

És important, per als /les professionals, perquè tenim l'oportunitat d'aplicar les nostres idees de respecte a la diversitat, de respecte per les diferències en general, i enriquir-nos pedagògicament a partir del "com" es treballa a l'escola especial.

És important per a les famílies dels dos centres perquè ajuda a aprendre a conviure".

En quant al paper dels CEE

- Es valora molt positivament l'assessorament del CEE, sobretot als inicis de la proposta en qüestions com: acollida d'alumnes amb nee, atenció a la diversitat, adaptació de materials, recerca d'estratègies i recursos aplicables als alumnes amb nee. En general, són els centres d'educació especial els que potencien l'inici d'aquestes propostes.
- Des dels centres d'educació especial es posa de manifest que cal vetllar pel benestar de l'alumne i assegurar les seves necessitats. No sempre l'escola ordinària pot garantir una resposta adequada a l'alumne: manquen recursos, suports, experiència. No és suficient la bona voluntat.

En quant a la coordinació entre centres

- Un dels punts cabdals és la coordinació i bona entesa dels professionals que integren l'equip pedagògic.
- Que els dos centres estiguin molt coordinats afavoreix l'acceptació de la família i també l'acolliment de l'alumne.
- Tot i així, es comenta, en alguns casos, que hi hauria d'haver més consens per entendre l'escolaritat compartida com un projecte de base i com un recurs a l'abast de tots i no com un canvi d'escolaritat total de l'alumne.
- També cal esmentar que hi ha diferències significatives entre els centres de primària i els centres de secundària, degut a qüestions organitzatives i de funcionament que dificulten una coordinació més fluïda entre els professionals.

En quant al paper de l'EAP

- En general, es valora positivament el paper dels EAP com a elements dinamitzadors i "de pont" entre els centres, i de coordinació entre els professionals i la família.

En quant a la col·laboració de la família

- A les famílies els costa menys acceptar una escolaritat compartida que una escolarització en el centre d'educació especial. Hi ha la impressió que l'escolaritat compartida és emprada, moltes vegades, per anar sensibilitzant de forma més progressiva a la família de la necessitat d'escolarització en un CEE que pot donar resposta més ajustada a les necessitats del seu fill

3.7 APORTACIONS DELS CENTRES VISITATS

3.7.1 Criteris de selecció. La recollida d'informació sobre els diferents projectes es va realitzar a partir d'uns criteris que permetessin veure el ventall de possibilitats i experiències que s'estan portant a terme:

- centres públics / centres concertats / EAP
- CEIP / IES / CEE
- centres que fessin escolaritat compartida / que tinguessin unitats específiques / realitzessin activitats i projectes d'inclusió
- centres comarcals/ centres metropolitans

Relació de centres visitats:

<i>Tipus centre</i>	<i>Nom centre</i>	<i>Titularitat</i>	<i>Adreça</i>	<i>Projecte</i>
CEE	Sants Innocents	Concertat	Barcelona	Escolaritat Compartida
CEE	Josep Sol	Públic	Santa Coloma G.	Escolaritat Compartida/Unitat TP
CEE	Mare de Déu del Món	Públic	Vilafant	Escolaritat Compartida
CEE	Estel	Concertat	Vic	Escolaritat Compartida/ Inclusió
CEE	Fàtima	Concertat	Terrassa	EC amb CEIP i CEE / Unitat TP
CEE	Crespinell	Concertat	Terrassa	Escolaritat Compartida / Inclusió
CEE	El Niu	Concertat	Barcelona	EC/Assessorament i recursos CEIP
CEE	Vilajoana	Municipal	Barcelona	EC/ Assessorament Escola Bressol
CEE	N. Senyora Meritxell		Andorra	Assessorament: Projecte Progrés
CEIP	Margalló	Públic	Vilanova	Unitats Específiques d'EE
CEIP	Lanaspa	Públic	Terrassa	Escolaritat Compartida / Inclusió
CEIP	Els Xiprers	Públic	Barcelona	Escolaritat Compartida / Inclusió
CEIP	Coves d'en Cimany	Públic	Barcelona	Escolaritat Compartida
IES	Josep Mestres	Públic	Viladecans	Unitats Específiques
EAP	Santa Coloma de G.			
EAP	Esplugues			
EAP	Llobregat			
EAP	Terrassa			
EAP	Alt Empordà			

3.7.2 Metodologia emprada

L'objectiu d'aquestes visites era el de tenir un coneixement general i sobre el terreny dels projectes que cada centre està portant a terme.

Es va contactar amb els centres per via telefònica, a partir del qüestionari rebut (Q2) sobre l'avaluació o a partir de la col·laboració de l'EAP de la zona. Val a dir que tots els centres em van oferir una bona acollida, un interès pel desenvolupament de l'estudi i per les posteriors conclusions sobre el tema.

No ha estat possible fer la visita al Centre Nostra Senyora de Meritxell d'Andorra, tanmateix, la seva col·laboració ha estat a través de la pàgina web, per via telefònica i per fax, fent-me arribar el seu projecte.

S'han mantingut reunions amb directors, caps d'estudis i mestres d'educació especial en el cas dels centres ordinaris; amb directors, caps d'estudi i psicopedagogs en el cas dels CEE. A l'IES que s'ha pogut visitar, hi ha hagut molt bona acollida de la Cap d'Estudis i del psicopedagog, professor de tecnologia amb els alumnes amb nee.

Els temes que s'han tractat han girat al voltant de:

- Tipus de projecte: EC, UEE, activitats d'inclusió.
- Aspectes organitzatius i de procediment.
- Professionals implicats i nivell de coordinació entre els centres.
- Avaluació general del progrés dels alumnes.
- Explicitació swla projectes i propostes.
- Valoració general del centre i perspectives de futur.

D'aquestes observacions i converses se n'ha fet un resum per centre i se n'han extret unes conclusions generals que són les que exposaré a continuació.

3.7.3 Aportacions i conclusions

3.7.3.1 Escolaritat Compartida

a) En quant al tipus de projecte

- Les EC són força generals entre els centres de primària i els CEE. En alguns casos, la proximitat dels centres facilita l'escolarització de l'alumne; tanmateix, no és un factor determinant: els CEE d'àmbit comarcal han elaborat estratègies organitzatives per a possibilitar l'escolarització dels alumnes i la coordinació entre els professionals.
- En practicamente totes les zones visitades, les experiències d'EC a la secundària són mínimes.
- Les modalitats d'EC són dues: CEE → CO / CO → CEE. En algun centre es dona, el que podríem considerar com una tercera modalitat, quan es fa la diferenciació entre EC amb suport o EC sense suport del CEE.

- Hi ha centres d'EE que realitzen EC amb altres CEE: és el cas d'alumnes amb discapacitats motrius o amb greus retards.
- En alguns centres d'EE s'han engegat unitats més específiques pels alumnes amb greus trastorns de la personalitat que requereixen un tractament educatiu i psiquiàtric. En algun d'aquests centres s'ha iniciat una EC d'aquests alumnes amb el centre ordinari comptant amb el suport dels CEE.
- En la concepció d'optimització de recursos, els CEE poden oferir serveis de fisioteràpia i logopèdia als alumnes amb nee dels centres ordinaris.
- Algun CEE fa una tasca d'assessorament a grups de centres ordinaris amb característiques específiques (dinàmica conductual) o be a escoles bressol.

b) En quant als aspectes organitzatius i de procediment

- En tots els casos d'EC intervé l'EAP de la zona que realitza l'avaluació inicial de l'alumne, fa la proposta d'escolarització i coordina les actuacions dels centres i el seguiment amb la família.
- Les diferències entre les zones es donen en:
 - Ubicació de la matrícula de l'alumne. En alguns llocs, l'alumne es matricula al centre on resta més temps de l'horari escolar; en d'altres llocs, hi ha una tendència a confirmar la matrícula al CEE; en d'altres, l'alumne segueix matriculat al seu centre de procedència. De totes maneres, en la majoria de situacions hi ha la conformitat d'Inspecció.
 - Documentació. En tots els casos on hi ha un procés de matriculació, hi ha el dictamen pèrvi de l'EAP. La documentació varia segons els centres, les zones i les Delegacions, tot i així, en general hi ha els següents documents:
 - Autorització de la família.
 - Informe anual de les modificacions de la proposta que s'entrega a Inspecció.
 - ACI que queda en l'arxiu de cada centre i de l'EAP.
 - Informes a la família per part dels centres (realitzats conjuntament o per cada centre).
 - Registres de seguiment i d'avaluació.
- L'EC s'acorda amb la família i amb el vist i plau de la Inspecció.

c) En quant als professionals i nivell de coordinació entre els centres

- S'estableixen reunions de coordinació en tots els centres, tot i que pot variar la periodicitat i freqüència en funció del centre i de l'alumne. En principi, s'asseguren tres reunions mínimes durant el curs: inicial, de seguiment i d'avaluació. En alguns centres les reunions es fan mensuals.
- A les reunions hi participen: les mestres tutores d'ambdós centres, algun membre de l'equip directiu i l'EAP. Cada professional té estipulades unes funcions consensuades entre tots.
- En tots els centres, els acords presos queden per escrit.

d) En quant a l'avaluació general del progrés dels alumnes.

- Es destaca l'evolució dels alumnes dels CEE en aspectes com: adquisició i desenvolupament de les habilitats socials, relacions

interpersonals, autonomia personal, autoestima, interès en la comunicació.

- Els alumnes dels centres ordinaris desenvolupen les capacitats cognitives i els continguts de les àrees instrumentals així com les habilitats socials, l'autoestima i valoració personal, motivació cap als aprenentatges i autoregulació de la conducta.
- Tots els centres valoren positivament el progrés dels alumnes.

e) Explicitació del projecte

- Els CEE tenen especificats els seus projectes per escrit en documents interns elaborats pels seus professionals i en els quals destaquen la seva trajectòria, els objectius i les finalitats de les EC.
- Els centres ordinaris, en general, inclouen les propostes d'EC en els plans de centre i en les memòries. Hi ha algun centre que ha elaborat algun document d'ús intern.
- Alguns centres han donat a conèixer les seves propostes a través de la pàgina web del centre.

f) Valoració general del centre i perspectives de futur.

- La valoració que els centres fan de les EC acostuma a ser positiva tot i l'esforç que significa tant pels professionals com per les famílies. Els aspectes que més es valoren són:
 - El progrés de l'alumne.
 - El coneixement que es té de l'àmbit ordinari o de l'àmbit especial.
 - La possibilitat de compartir experiències, opinions i resultats amb altres professionals.
 - La concepció de l'EC com una via integradora.
- Molts centres troben a faltar una aposta més decidida per part de l'administració educativa, la concreció de recursos i expectatives i una valoració per allò que fan.

3.7.3.2 Unitats Específiques

S'han visitat dos centres, un de primària i un de secundària, amb Unitats integrades al seu centre i que tenen per objectiu la integració dels alumnes amb nee.

Els dos centres manifesten la satisfacció pels resultats aconseguits amb els alumnes, però també les dificultats d'organització i de coordinació interna que la seva proposta suposa.

Les Unitats tenen per objectiu:

- Afavorir la integració social i escolar de tots els alumnes i, per tant, s'incideix en l'acció tutorial com a objectiu fonamental.
- Promoure la participació dels alumnes en la dinàmica general del centre.
- Oferir un treball individualitzat per a l'adquisició de les capacitats i continguts.

En els dos centres es fa palesa la necessitat de continuar treballant en aspectes com:

- Qüestions organitzatives (horaris, espais) que facilitin la integració dels alumnes.
- Nivell de coordinació interna entre els professionals.
- Necessitat de recursos i suports que facilitin la tasca.
- Col·laboració de les famílies en la dinàmica de centre.
- Ampliació del projecte d'Unitats a d'altres centres.

3.7.3.3 Activitats entre centres. Projectes d'escola inclusiva

En la realització d'aquests projectes hi ha algunes qüestions a destacar:

En quant a objectius i plantejaments

- Els projectes s'emmarquen en el decret d'educació especial 299/1997 de 25 de novembre sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb nee i que obre una porta a la col·laboració entre centres.
- Segueixen els postulats de la Conferència de Salamanca de 1994 i els plantejaments de l'educació inclusiva.
- L'educació especial no és concebuda com un sistema educatiu paral·lel a l'ordinari
- Es diferencien de les EC en que les activitats s'organitzen per al conjunt d'alumnes d'ambdós centres tot i que es concreten en activitats de cicle o nivell.
- Els objectius es refereixen, doncs tant als alumnes del CEE com del centre ordinari i tenen a veure amb la comprensió de la diversitat, el respecte a la diferència i a la consecució d'actituds solidaries: fer l'aprenentatge del conviure.
- Els objectius a aconseguir entre els centres es refereixen a la consecució d'una bona coordinació i comunicació entre els professionals, la planificació conjunta de les activitats i avaluar els resultats.
- En general, són els CEE els que impulsen aquestes experiències, tot i que, la implicació dels centres ordinaris és cabdal. La relació entre ambdues escoles es produeix per la necessitat d'optimitzar els recursos que té cadascuna: l'escola ordinària facilita un entron "normalitzador"; l'escola d'educació especial facilita l'aprenentatge en la comprensió de les necessitats educatives especials.

En quant a aspectes organitzatius

- Les activitats es poden organitzar en diferents nivells d'implicació: des del compartir estones d'esbarjo, a les jornades esportives, a aspectes del currículum o a la implicació total en la programació d'àlguna àrea, a la realització de colònies o festes del barri.
- La realització de les activitats, tallers, racons de joc, festes conjuntes,... suposen un esforç organitzatiu per a ambdós centres i per als professionals que hi participen. En aquest sentit, cal destacar la tasca que fan els equips directius dels centres, com a motors i dinamitzadors dels projectes.
- Calen unes estructures organitzatives flexibles i dinàmiques que facilitin la participació de tots els professionals en la consecució d'uns objectius tant socials com d'aprenentatge.

4. CONCLUSIONS

4.1 EN QUANT ALS OBJECTIUS

4.1.1 Analitzar els indicadors que ens permetin determinar l'avaluació psicopedagògica

Com hem vist en les consideracions corresponents als resultats del Q1 i Q2, l'avaluació psicopedagògica ha de permetre el coneixement de les condicions personals de l'alumne, analitzar els seus entorns naturals i identificar les necessitats educatives, per orientar la presa de decisions sobre el tipus de resposta educativa que inclogui la proposta curricular i la planificació dels suports que han de quedar recollides en el pla educatiu individualitzat.

En aquesta avaluació s'han de contemplar els factors intel·lectuals i els de conducta adaptativa en les seves diferents dimensions tal com es desprèn de la definició sobre retard mental del 2002. Aquesta haurà de ser una avaluació multiprofessional amb un enfocament multidimensional, és a dir, que tingui en compte el funcionament intel·lectual i les habilitats adaptatives, les consideracions psicològiques i emocionals, les consideracions físiques i de salut i les consideracions ambientals.

Des d'aquesta perspectiva, s'ha de considerar l'avaluació psicopedagògica com un context d'assessorament amb unes característiques pròpies que ens permetin definir: a qui s'avalua, per a què s'avalua, què s'avalua, com s'avalua i quan s'avalua.

Segons el document APED elaborat pel grup de treball d'EAP organitzat pel Departament d'Ensenyament el 2001 podem emmarcar aquest context d'avaluació:

“ 1. A qui s'avalua? A aquells alumnes susceptibles de presentar necessitats educatives especials i/o greus dificultats per aprendre, així com els diferents contextos on interactuen: família, escola, recursos de la comunitat.

2.- Per a què s'avalua? Per elaborar propostes d'escolarització dels alumnes amb n.e.e. Per ajustar la resposta educativa a les necessitats específiques dels alumnes: recursos humans i materials, adequacions curriculars, etc. que serien convenients disposar, i els canvis que s'haurien d'afavorir en cada un dels escenaris. Per orientar i informar als pares sobre el/s centre/centres de la Zona més adients per llurs fills/es.

3.- Què s'avalua? Els indicadors que creiem prou significatius per facilitar-nos la presa de decisions per a la plena integració i desenvolupament de l'alumne dins del Centre.

4.- Com s'avalua? Segons el contingut a avaluar caldria utilitzar diferents instruments: entrevistes, qüestionaris, proves pedagògiques, tests estandarditzats, fitxes d'observacions, etc.

5.- Quan s'avalua?

- *Quan s'inicia l'escolarització per realitzar, si s'escau, el dictamen abans de la matriculació de l'alumne.*
- *Quan es doni un canvi en la modalitat d'escolarització (d'ordinària a especial o viceversa).*
- *Quan es canvia d'etapa.*

- *Quan calgui regularitzar la consideració de l'alumne amb n.e.e. (alumnes matriculats sense dictamen que més tard són considerats com alumnes amb n.e.e.)”.*

Cal determinar, doncs, uns criteris clars d'identificació i avaluació de les nee i ens cal trobar i/o elaborar eines i/o instruments de valoració i pautes d'observació que ens permetin portar a terme aquesta avaluació de cara a aconseguir:

- Identificar les nee de l'alumne.
- Determinar el millor itinerari escolar que contempli la inclusió de les nee en l'àmbit ordinari.
- Conèixer els punts forts i febles de l'alumne per assessorar i orientar el currículum i la proposta d'adequació.
- Determinar el tipus i grau de suport.
- Planificar el pla individual de l'alumne.
- Assessorar els centres, professionals i famílies.

Queda clar que aquesta avaluació té sentit amb la intervenció conjunta dels professionals dels centres (ordinari i especial) i l'EAP amb la col·laboració de la família. L'ajustament de la resposta educativa a les possibilitats de l'alumne exigeix la col·laboració entre mestres, psicopedagogs i famílies.

4.1.2 Analitzar els Indicadors que ens portin a determinar el progrés de l'alumne

Un cop definida la proposta de treball, cal anar realitzant una tasca imprescindible d'avaluació continuada de cara a revisar els objectius establerts, modificar els aspectes que calguin i proposar-se noves hipòtesis de treball.

Tenint en compte les cinc dimensions establertes en la nova actualització de la definició de retard mental (2002) en la que s'incideix en el desenvolupament de la intel·ligència i de la conducta adaptativa, cal cercar fórmules que portin a mesurar el progrés de l'alumne en aquestes àrees: nivell intel·lectual, desenvolupament motor i físic, habilitats socials, habilitats cognitives i de comunicació i habilitats per a la vida independent.

La mateixa AAMR fa una proposta que té a veure amb instruments estandaritzats, però al mateix temps, proclama la necessitat de donar pas a modalitats d'avaluació des d'un enfocament funcional i qualitatiu, basat en l'observació de la persona en els entorns naturals de vida.

Tal com exposa Shalock els indicadors que tenen a veure amb la qualitat de vida són:

- Benestar emocional
- Relacions interpersonals
- Benestar material
- Desenvolupament personal
- Benestar físic
- Autodeterminació
- Inclusió social
- Drets i llibertats

“ L'educació troba el seu sentit quan contribueix de forma decisiva a promoure oportunitats que signifiquin posar les persones en la millor situació per treure profit de les experiències pròpies de la vida diària i, per tant, incrementar el grau de satisfacció personal. L'escola haurà de poder constituir-se en un

entorn d'aprenentatge òptim que faci possible el desenvolupament de les habilitats adaptatives a les quals ens venim referint, així com també als altres entorns de vida de les persones; amb d'altres paraules que promogui la participació de les persones en la societat a través de l'ús i gaudi dels serveis de la comunitat, de prendre decisions i de sentir-se valorades. En definitiva l'educació troba el seu sentit quan promou la inclusió (Giné 2002 : 13)

4.1.3 Analitzar la planificació dels recursos personals i de les estructures organitzatives

Com hem vist en l'avaluació realitzada (Q1/Q2), en l'exposat sobre les UEE i en el seguiment dels alumnes, és un factor important el poder comptar amb uns recursos, tant de tipus personal com material, per a portar a terme les propostes; així mateix, és imprescindible poder tenir, també, una bona planificació i organització d'aquests recursos i suports dirigits tant als alumnes com al professorat.

Cal incidir, però, que el sol fet de designar a algú com a personal de suport, o de poder comptar amb mitjans materials, no garanteix per si sol, que els resultats siguin els que s'esperen, ni que el receptor que espera el suport ho percebi com un ajut.

S'han de donar als alumnes les ajudes i els suports necessaris perquè puguin assolir els objectius curriculars adequats a les seves necessitats. Tal com esmenta Pujolàs (2003), suposa acostar el suport a l'alumne en un context ordinari i trobar maneres de satisfer les necessitats educatives.

Tal com exposa York⁶ hem de pensar en diferents tipus i graus de suport:

- Suport mitjançant recursos materials, econòmics, informatius o humans.
- Suport moral, que es desprèn de les interaccions entre persones i es caracteritza per l'acceptació d'idees i sentiments de l'altre.
- Suport tècnic: estratègies, metodologies o enfocaments concrets mitjançant la formació o l'assessorament.
- Suport en l'avaluació que permeti supervisar i adaptar l'ajuda.

També cal, com diu Stainback (1999):

- Fomentar xarxes naturals de suport per mitjà de tutories entre iguals, aprenentatge en equips cooperatius, col·laboració entre tutors i especialistes.
- Adaptar l'aula, dotant-la dels recursos necessaris, per atendre la diversitat de tot l'alumnat.
- Capacitar als alumnes per donar-se suport mutu.

- Fomentar la comprensió i l'acceptació de les diferències individuals per desenvolupar la confiança, el respecte mutu i el sentit de comunitat.
- Instaurar el principi de flexibilitat en el funcionament de les aules i del centre.

⁶ York, J. & altres. *Celebrar la diversidad, crear comunidad*. Article inclòs a Stainback, S. & W. Aulas Inclusivas, Narcea 1999, pp.123

Cal crear i potenciar unes estructures organitzatives que permetin l'eficàcia educativa del recurs: això requereix horaris flexibles i canvis importants en l'organització interna de centre per tal de garantir la participació de tots els professionals.

Un dels factors més importants en la qualitat d'aquest suport és la col·laboració entre els professionals. Les decisions sobre el personal, el tipus i graus de suport necessari s'han de realitzar per consens de tot l'equip pedagògic.

4.1.4 Avançar en la coordinació entre els centres

Aquest és l'aspecte que més han destacat els diferents professionals i centres en totes les actuacions realitzades per a portar a terme aquest treball: la necessària coordinació entre els equips de centre per assegurar l'èxit de les propostes i de l'evolució dels alumnes.

Si es vol arribar a l'objectiu comú d'una escola inclusiva, en un mateix sistema educatiu, cal partir de la col·laboració entre els centres ordinaris i els centres d'educació especial.

L'objectiu de la col·laboració ha de ser posar en comú idees, coneixements, experiències i perspectives per tal de poder trobar estratègies millors que les que es trobarien en un treball aïllat.

Moltes vegades, els mestres aleguen problemes de massa feina i de poc temps per a establir una coordinació amb altres professionals: per a que aquesta col·laboració sigui possible, cal crear i potenciar estructures organitzatives flexibles i dinàmiques que permetin la participació de tots.

Serà important també trobar estratègies tal com: establir responsabilitats, definir les funcions de cada membre de l'equip de treball, aplicar estratègies de treball cooperatiu.

Dins aquest context cal tenir en compte la coordinació amb altres serveis i organismes de la comunitat i la col·laboració de les famílies.

Stainback (2001), citant a Berryman i Peterson, ens assenyala que el treball en equip i la cooperació amb altres membres de la comunitat escolar no tant sols val la pena com a eina d'aprenentatge, sinó que cada vegada és més important com a objectiu educatiu.

4.1.5 Incidir en el treball amb les famílies

Com hem vist al llarg d'aquesta avaluació, les actituds, expectatives i col·laboració de la família en tot el procés educatiu és d'una importància cabdal. En aquest sentit, hem d'encetar formes de col·laboració des de la comprensió, la confiança i el respecte mutu.

Tenir un fill amb necessitats educatives especials aporta als pares un seguit de manifestacions com poden ser: la incomprensió de la situació en un primer moment, la negació, l'angoixa, les dificultats d'acceptació. Aquest fet comporta un procés d'adaptació que, moltes vegades, resulta difícil si, a més a més, s'han de fer càrrec de les "exigències escolars" i de les situacions d'aprenentatge. És per això, que cal crear un clima de confiança i de comunicació entre la família i el centre. De l'actitud dels professionals dependrà una millor col·laboració de la família.

La família ha de poder participar en l'educació dels fills. Strully i altres⁷ donen unes orientacions a tenir en compte en la relació pares/centre per a que això sigui possible:

- Posar en comú les idees sobre una educació de qualitat
- Fer tot el que es pugui per a que l'educació de qualitat sigui una realitat per als fills i per als altres alumnes.
- Reclamar una educació basada en objectius per a tots.
- Posar al servei de l'escola els seus coneixements i habilitats.
- Contribuir a que els altres pares comprenguin el treball que es fa.
- Treballar per a que el projecte educatiu sigui el millor possible per als fills.
- Donar suport als mestres.
- Defensar els canvis positius i celebrar els èxits.

També Giné⁸ aporta una sèrie de consideracions de cara als mestres:

- Abandonar el model "d'expert".
- Reconèixer la singularitat de cada família.
- Actitud de respecte davant les dificultats de les famílies.
- Valorar els seus esforços i les seves capacitats.
- Tenir més confiança en les possibilitats de les famílies.
- Establir un clima d'empatia.
- Oferir una esperança realista.

4.1.6 Analitzar els indicadors que ens facilitin l'assessorament psicopedagògic

Als serveis educatius i de suport a l'escola els correspon proporcionar informació, idees i assessorament per a que els centres puguin desenvolupar més eficaçment la seva tasca educativa amb els alumnes amb discapacitats o amb moltes dificultats per aprendre. Per tant, es fa palesa la importància del diàleg i la comunicació entre els professionals.

Els especialistes que aporten ajut fora del context escolar han de recordar que el seu treball consisteix en oferir suport. Lorna Idol (1998) defineix tres característiques de l'assessorament que ha de ser: a) indirecte, en el sentit que l'assessor no ofereix als alumnes el servei educatiu; b) col·laboratiu, o sia, suposa que tots els individus que participen en el procés assessor fan valer l'experiència en col·laboració i responsabilitat per compartir els resultats educatius; c) voluntari, en el sentit que totes les parts participen en el procés assessor; i d) per últim, està pensat per a resoldre els problemes dels alumnes.

Tal com afirmen Graden i Bauer, referint-se al treball de mestres i especialistes:

"Si no se da una colaboración significativa en la que ambos maestros participan en un proceso compartido de resolución de problemas para entender como puede aprender ese alumno en las condiciones concretas de la clase, las ideas que dé el asesor no se pondrán en práctica".⁹

⁷ Strully & altres, (1999) *Perspectiva de los padres sobre la calidad de nuestras escuelas*. En Stainback, S. & W. Aulas Inclusivas, Narcea

⁸ Giné, C. *El rol de la familia en el proceso d'integració escolar*. En La integració dels alumnes amb nee a l'educació secundària. Documents Programa Sócrates. Ponències del Seminari Europeu.

⁹ Graden i Bauer(1999) *Enfoque colaborativo para apoyar al alumnado y profesorado de aulas inclusivas*, En Stainback, S. & W. Aulas Inclusivas, Narcea, pp. 106

La mateixa Lorna Idol (1998), en l'article abans esmentat, relaciona els serveis que ofereix l'assessor i que podem concloure en els següents:

- Participació col·laborativa en l'elaboració del PEI.
- Controlar i coordinar els PEI.
- Assessorament als mestres d'aula.
- Ajudar a resoldre els problemes relacionats amb els alumnes de caire acadèmic, d'estudi, de conducta i de disciplina.
- Col·laborar a resoldre els problemes relacionats amb l'aula i que es refereixin a modificacions i adaptacions curriculars, i nous plantejaments sobre l'ensenyament.
- Fer que la transició dels alumnes amb discapacitats es faci sense problemes. Transició referida en quant a emplaçaments de més a menys restrictius.
- Proporcionar pràctiques d'ensenyament i innovacions educatives.
- Participar en la resolució de problemes de manera cooperativa amb els mestres i professorat.
- Treballar amb els pares dels alumnes per facilitar la seva participació en el procés educatiu dels fills.
- Oferir valoracions respecte de les aules: avaluacions basades en el currículum i les observacions d'aula.
- Controlar el progrés de tots els alumnes amb nee.

4.2 RELATIVES ALS RESULTATS

En quant als centres d'educació especial:

- L'escola especial d'avui és una escola oberta a l'entorn i que sovint s'interrelaciona, coopera i col·labora amb la societat i amb l'entorn més immediat.
- Els centres d'educació especial tenen, avui en dia, una gran diversitat d'alumnes: des dels alumnes greument afectats als alumnes amb trastorns de desenvolupament, deficiències motrius, sensorials, trastorns de conducta i alumnes amb un greu retard en els aprenentatges. Això implica una organització i adaptació dels recursos propis a les noves realitats. Molts d'ells han organitzat aules per als alumnes amb trastorns de la personalitat on puguin rebre tant la vessant educativa com de salut i de tractament psiquiàtric. En aquesta diversitat d'atenció s'inclouen els alumnes de l'escolaritat compartida que requereixen tot un ventall de suports, coordinacions i seguiment important. Moltes vegades, les propostes no progressen donada la diversitat del treball a realitzar.
- Cal agrair, en aquest sentit, l'esforç dels centres d'educació especial en el seguiment dels alumnes matriculats als centres ordinaris i que fan escolaritat compartida, així com la il·lusió i les aportacions d'aquells centres que dinamitzen les activitats conjuntes amb els centres ordinaris amb uns objectius de progressar cap a l'escola inclusiva.

En quant als centres ordinaris:

- Els centres ordinaris han de fer front a una diversitat cada vegada més gran d'alumnes: des dels alumnes amb retards lleus d'aprenentatge a aquells alumnes amb problemes de comportament i conducta, alumnes amb necessitats específiques derivades de situacions socials i culturals desfavorides, alumnes d'altres cultures, alumnes amb necessitats educatives especials determinades per unes deficiències greus i permanents. Ajustar-se a aquesta diversitat comporta un gran esforç, sobre tot quan, moltes vegades, no es tenen els recursos necessaris per a donar atenció a tot l'alumnat.
- Cal, doncs valorar l'esforç que fan molts centres amb els alumnes que venen dels CEE per a fer escolaritats compartides o projectes de col·laboració.
- De totes maneres, cal treballar encara en la concepció d'una escola per a tots els alumnes, una escola que tingui en compte la diversitat i la diferència; una escola que possibiliti a tothom "l'aprendre a aprendre".

En quant a l'educació secundària

- L'escola d'Educació Especial i els centres ordinaris s'han d'anar ajustant als canvis del sistema educatiu en conceptes tal com comprensivitat, diversitat, normalització, inclusió,... En aquest sentit, els esforços que s'han anat fent a primària de cara a l'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials no han tingut tanta presència a secundària.

- Un dels reptes que se'ns plantegen, en l'actual sistema educatiu, és l'escolarització d'alumnes amb necessitats educatives especials que han estat integrats a la primària i que, en el pas a secundària, necessiten d'una resposta adequada a les seves necessitats. En molts casos, aquests alumnes acaben matriculant-se a l'escola d'educació especial, bé per manca de recursos o per la pròpia organització dels centres que no permet una atenció individualitzada en un entorn normalitzat. Això comporta un "desencantament" dels professionals dels centres i dels EAP que han treballat a primària, però també, una necessitat d'ajustament de l'escola d'educació especial per adaptar-se a la realitat de la nova població que els arriba. En el cas, que algun alumne s'hagi matriculat a secundària, la impossibilitat d'oferir una resposta educativa adequada a les característiques de l'alumnat, crea també angonya en els professionals dels IES que veuen limitades les seves aportacions.
- Pels alumnes dels centres de secundària que segueixen escolaritat compartida en un centre d'educació especial, en general, es fa difícil entendre la situació: troben un entorn restringit on se'ls proporciona atenció personalitzada, però no poden establir relacions interpersonals amb els alumnes del CEE ni amb els companys de l'IES, al fer horaris diferenciats.

En quant a les escolaritats compartides

- Hi ha diferents procediments i aplicacions de les propostes d'escolaritat compartida i són diferents els documents que s'elaboren al respecte: dictamen, informes, oficialització de la matrícula, permisos de l'Administració i dels pares,.. Crec que caldria un debat de com portar a terme aquest procediment i unificar els criteris d'actuació en cada zona.
- Cal trobar estratègies de col·laboració entre els centres; en aquest sentit, les escolaritzacions compartides poden ser una via per afavorir els intercanvis i el coneixement mutu. Cal continuar els esforços de cara a aconseguir una escola inclusiva.
- L'EC pot ser una via possible de col·laboració entre els centres i un primer pas cap a la concepció d'escola inclusiva per atendre a alumnes amb necessitats educatives especials i per anar compartint recursos entre l'escola ordinària i l'escola especial.
- Seria important que, des dels diferents estaments educatius, es valorés el treball i l'esforç dels professionals que participen i col·laboren amb la seva pràctica diària en la realització dels diferents projectes.
- Segons s'ha pogut observar en les visites a centres, les escolaritats compartides i les activitats de col·laboració funcionen bàsicament per la voluntat dels professionals que hi intervenen, per l'aposta decidida de molts dels equips directius de centre i per la dinamització que en fa l'EAP.
- Caldria que les institucions educatives potenciessin aquestes pràctiques i valoressin de forma decidida l'esforç de tants professionals i famílies.

En quant a les UEE

- Tot el que s'ha esmentat en relació a l'escolaritat compartida i a la necessària coordinació entre els professionals és aplicable a les UEE, sobre tot, si tenim en compte, que els mestres de les UEE formen part del claustre dels centres on desenvolupen les seves funcions.
- L'estructura organitzativa del centre ha de poder permetre la integració dels alumnes de les UEE, al màxim de les seves possibilitats, en l'entorn de l'aula ordinària.
- Les UEE poden significar una experiència reeixida d'educació inclusiva.

En quant a les activitats compartides i projectes de col·laboració

- En molts centres, la consideració que l'educació especial no ha de ser considerada com un sistema educatiu paral·lel a l'ordinari suposa buscar i encetar fórmules d'apropament per tal de compartir activitats, objectius, en definitiva, l'adaptació del currículum a contextos educatius.
- Cal establir nexes entre els centres ordinaris i els centres d'EE i cal que els professionals treballin plegats en la determinació d'objectius curriculars, preparació de les activitats, acords en les metodologies i criteris comuns d'actuació. No n'hi ha prou en “*anar-hi*”, cal “*ser-hi*”. No es tracta, doncs, de compartir espais o activitats amb un caire “de paternalista” o de “sobreprotecció”, cal construir junts l'aprenentatge; cal tenir l'objectiu final de la inclusió a l'escola i a la societat.
- Les activitats compartides representen una aposta decidida cap a la consecució d'un sistema educatiu únic.

En quant als CEE com a centres de recursos

- Els centres d'educació especial s'han d'entendre com a suport i recurs al servei del sistema educatiu per poder atendre, conjuntament amb l'escola ordinària, als alumnes amb necessitats educatives especials.
- Promoure els centres d'educació especial com a centres de recursos al servei dels centres ordinaris: optimitzar el professorat dels centres d'educació especial en l'assessorament en qüestions d'educació especial, aportació de materials i metodologies de treball, cosa que permetria continuar atenent des d'un entorn normalitzat aquells alumnes que sempre han estat atesos. Els centres d'educació especial han de ser oberts i poder oferir suport i ajuda als centres ordinaris per tal que, sempre que sigui possible, els alumnes amb necessitats educatives especials puguin ser atesos en un entorn normalitzat.
- L'escola d'educació especial pot oferir serveis específics i també suports personals i recursos a l'escola ordinària, als seus alumnes, professionals, pares, etc., per tal d'ajudar i col·laborar en l'orientació dels alumnes amb necessitats educatives especials.
- Cal incidir en una “*cultura del compartir*”. Un dels aspectes que més m'ha sobtat ha estat comprovar com, des dels diferents centres i zones - centres visitats o on s'ha realitzat l'avaluació-, s'han elaborat i elaboren eines, instruments, registres,... entorn al treball que es fa i a les diferents experiències, i en canvi, no es fa evident una cultura de “compartir” aquest material, o hi ha un desconeixement del que fa l'altre.

En quant al progrés de l'alumne

- L'escolarització en els centres d'educació especial facilita a l'alumne l'adquisició de les capacitats bàsiques i l'aprenentatge d'unes habilitats adaptatives enfront d'uns aprenentatges més "acadèmics". Al mateix temps, pot gaudir d'una atenció més personalitzada i d'uns recursos més específics. Tanmateix, perd la referència d'un entorn més normalitzat on pot gaudir d'unes experiències més enriquidores i d'uns models d'interacció social.
- Caldrà trobar eines que facilitin com mesurar el progrés de l'alumne; diferents aportacions de l'educació inclusiva van en aquest sentit: l'autoregulació dels aprenentatges, el Pla de Treball Personalitzat (Pujolàs, 2003), el mètode d'aprenentatge multinivell, l'aprenentatge cooperatiu,...

En quant a les adaptacions

- L'educació ha de procurar el desenvolupament de les capacitats bàsiques i l'adquisició d'unes habilitats necessàries per a viure en la nostra societat.
- Les ACI tenen per finalitat l'assoliment dels objectius educatius establerts amb caràcter general per a tots els alumnes, a través d'aprenentatges funcionals i significatius, oferint oportunitats d'interacció i participació de tot l'alumnat en les activitats del centre.
- Per a arribar a aquest plantejament, les ACI han de formar part d'una Base Curricular Comuna per a tot l'alumnat. A partir d'aquí es podran establir les prioritats en relació als objectius generals i en relació als continguts.
- És important l'aportació que fa el Pla Director de l'Educació Especial quan formula les propostes sobre la personalització de l'ensenyament a través d'un eix central com *el pla educatiu individualitzat*. El PEI permetrà identificar les nee en termes de prioritats curriculars, provisió de suports i establiment d'entorns on es proporcionin aquests suports.
- Tal com esmenten Serra i altres (1998) no tots els alumnes poden aprendre el mateix, però tots poden adquirir, transformar i millorar habilitats que els permetin el desenvolupament de les seves capacitats.

En quant a la col·laboració de les famílies

- S'han fet evident, per part dels professionals, les dificultats de treballar amb les famílies, algunes per limitacions socials, altres per poc interès, altres per dificultats d'acceptació de les característiques del fill. Cal trobar fórmules que potenciïn i promoguin la col·laboració i participació de les famílies en tot el procés educatiu dels seus fills.
- A les famílies que han optat en determinat moment per la integració dels seus fills en l'àmbit ordinari s'els fa difícil entendre el pas cap al centre d'educació especial sobre tot en el pas de primària cap a secundària, tant si els alumnes han estat en escolaritat compartida com a les unitats d'educació especial integrades a l'ordinària. Caldrà, doncs, trobar modalitats d'escolarització i recursos suficients per a assegurar la continuïtat dels seus fills en un marc d'integració.

5. SUGGERIMENTS I PROPOSTES

5.1 ALGUNS SUGGERIMENTS

“... crear una cultura per solucionar problemes en que els afectats aprenguin a fer servir l'experiència i els recursos dels altres per trobar maneres millors de superar els obstacles per a l'aprenentatge”

(Mel Ainscow, 2001:17)

L'objectiu principal comú és el d'educar a tots els alumnes en el marc d'una escola comprensiva. Això comporta uns esforços decidits i una responsabilitat compartida de tota la comunitat educativa per tal d'adaptar els canvis en el camí cap a una escola inclusiva per a tots els alumnes. Els mecanismes pràctics de la inclusió s'han de referir a: optimització de serveis i recursos, col·laboració i clarificació de les funcions dels diferents professionals, eficàcia dels equips pedagògics, formació de mestres, aplicació dels programes educatius, col·laboració de la família, finançament i política educativa.

Serà important de cara al tractament d'aquestes qüestions que des dels diferents òrgans de la política educativa es creïn oportunitats que promoguin el treball conjunt de diferents professionals dins dels centres educatius. Caldrà construir un entorn escolar que possibiliti que els mestres i professors comparteixin actituds, creences i opinions.

Presento en aquest apartat, alguns suggeriments que, per altra banda, han estat ja anunciats per diferents investigadors, organitzacions o institucions educatives en el camp de l'educació especial. Per tant, tant sols em faig ressò de les aportacions de Ainscow (1994), Lorna Idol (1998), Stainback (1999), Porter (2001), l' APPS (1997), la CNE (2002), L'Agència Europea per al Desenvolupament de les Necessitats Educatives Especials (1998), (2001), (2003).

La majoria d'aquests suggeriments poden ser d'aplicació local, tot i que el seu abast sigui més general; amb ells pretenc tant sols, aportar elements de reflexió; la seva viabilitat dependrà de la concreció que es pugui fer en un treball d'equip amb els membres de la comunitat educativa.

Alguns suggeriments, doncs:

5.1.1 Marc legislatiu

- Concreció del Pla Director de l'Educació Especial a Catalunya.
- Legislació que permeti articular i reforçar una política sobre educació especial i assegurar els recursos necessaris i la seva canalització.
- Una voluntat política que permeti canvis legislatius amb la participació i el consens de tots els membres de la comunitat educativa, des de les entitats municipals, els professionals dels centres, els serveis educatius i els representants dels pares i mares.

5.1.2 Administració educativa

- Establir acords que permetin la col·laboració entre els centres depenents de la Generalitat i els centres d'educació especial municipals o concertats per tal que els seus professionals puguin treballar conjuntament.

- Garantir els mitjans que facilitin la coordinació entre escoles ordinàries i especials.
- Conformar els claustres dels centres (ordinaris i especials) per tal d'assegurar la composició d'un equip pedagògic que pugui portar endavant un projecte de centre.
- Aplicar i distribuir equitativament els pressupostos educatius.
- Planificar, clarificar i concretar els graus i tipus de suports que necessiten els alumnes amb nee.

5.1.3 Formació de mestres

- Promoure programes de formació conjunta entre els mestres de l'educació ordinària i els mestres de l'educació especial que portin a la creació d'un marc de col·laboració i coordinació. És en aquest sentit que cal englobar l'optimització de recursos,- suports i recursos personals i materials- que portin a la planificació de programes d'ensenyament cooperatiu.
- Oferir plans de formació permanent dirigits als mestres i professors que contemplin aspectes que facilitin l'atenció a la diversitat: atenció als alumnes amb dificultats d'aprenentatge, ensenyament de les habilitats socials i de comunicació / interacció, resolució de problemes, elaboració i seguiment de les adequacions curriculars, ensenyament de les actituds, valors i normes.
- Oferiment d'un curs o seminari dirigit als mestres i especialistes de l'escola ordinària i de l'escola especial que atenguin alumnes en escolaritat compartida o UEE.

5.1.4 Creació d'equips interdisciplinaris

- Creació d'equips interdisciplinaris que treballin conjuntament i que incloguin des de directors de centre, a mestres i professors de centres ordinaris (infantil i primària, secundària), mestres d'educació especial, especialistes de suport, assessors, treballadors socials, professionals de l'àmbit sanitari, famílies i òrgans de l'administració pública i municipal per tal de poder generar respostes i estratègies d'actuació adequades.
- Formació d'un Equip Pedagògic inter-centres que asseguri la coordinació dels seus professionals.
- Promoure la màxima coordinació dels professionals dels serveis educatius, serveis de la xarxa educativa municipal, serveis socials i els centres.
- Fomentar les trobades entre professionals: creació d'un fòrum permanent de reflexió entre professionals, intentant obrir un debat entre la teoria i la pràctica i un intercanvi d'experiències.

5.1.5 Creació de Centres de Recursos Pedagògics Específics d'Educació Especial (CRPEE)

- Fomentar la necessitat de compartir experiències i pràctiques educatives entre els professionals de l'educació.
- Crear un fons bibliogràfic referit als temes específics d'EE i en concret als documents sobre EC i UEE.
- Facilitar l'accés a material adaptat que han realitzat els CEE i posar-lo a l'abast dels professionals de tots els centres.

5.1.6 Centres d'Educació Especial com a centres de Recursos Especialitzats

- Facilitar la possibilitat de compartir serveis especialitzats (logopèdia, fisioteràpia, suport en EE, suport a les famílies,...) entre els centres ordinaris i els CEE.
- Proporcionar personal de suport als centres ordinaris (amb alumnes amb nee inclosos a les aules o a les UEE), quan sigui necessari i es determini en el dictamen i el pla educatiu individual de l'alumne.

- Poder realitzar “l’acompanyament” dels alumnes dels CEE que realitzin EC als centres ordinaris o formin part de projectes de col·laboració entre centres: assessorar als mestres, col·laborar en l’adaptació de materials, en el seguiment de l’alumne i la família i en l’avaluació.

5.1.7 Potenciació dels serveis educatius: EAP, CREDA

- Poder disposar d’espais treball intern per a reflexionar i trobar estratègies d’actuació per a l’assessorament psicopedagògic adreçat als alumnes, les famílies i els centres en qüestions com: programacions d’aula i adequacions curriculars, organització de l’atenció a la diversitat als centres, revisió de criteris i procediments d’avaluació, coordinació entre professionals, determinació d’estratègies d’intervenció i col·laboració.
- Establir espais de coordinació, formació i col·laboració amb els centres escolars, serveis i institucions educatives: EAP de la mateixa zona, serveis municipals.
- Fomentar i facilitar espais d’intercanvi i anàlisi conjunta d’estratègies d’actuació amb EAP d’altres zones que estiguin coordinant projectes de col·laboració escola ordinària-escola especial o UEE.
- Incloure l’assessorament (als professionals i famílies) del CREDA pels alumnes amb nee amb trastorns de llenguatge que estiguin en EC o UEE.
- A nivell local, promoure trobades de treball conjunt amb els especialistes dels centres ordinaris, les mestres de les UEE i les referents del programa ESAXP dels centres d’educació especial.

5.1.8 Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

- Revisar i actualitzar algunes recerques, projectes i experiències publicats que ja s’han fet sobre l’atenció educativa d’alumnes amb necessitats educatives especials.
- A través d’Internet, facilitar l’intercanvi d’informació i accés a la documentació i a les experiències que estan realitzant els centres ordinaris i els CEE en el camp de les EC i UEE.
- Analitzar la possibilitat de formació d’un fòrum sobre el tema en el marc de la creació d’una pàgina web interactiva (swiki), recollint l’experiència començada pel CEE Nostra Senyora de Meritxell d’Andorra, el CEE Estel de Vic i el GIEE (Grup d’Investigació en Educació Especial).
- Promoure l’elaboració de programes i la utilització de les TIC de manera que permetin un treball pedagògic d’augment de la comunicació pels alumnes amb trastorns generalitzats del desenvolupament.

5.1.9 Crear una cultura d’avaluació

- Recollir les propostes del document APED elaborat pel grup de treball dels EAP.
- Revisar i/o elaborar eines adequades per a avaluar els diferents escenaris de desenvolupament de l’alumne amb nee.
- Establir un procediment d’avaluació psicopedagògica continuada que reculli la interacció entre els diferents contextos d’avaluació (alumne, centre, família, entorn general), i que faciliti el seguiment de cada factor i la comunicació amb els professors, famílies i altres professionals a l’hora d’establir i ajustar els programes d’intervenció.

5.1.10 Unificar procediments d’EC

- Fomentar la trobada entre professionals d’altres zones (centres ordinaris, CEE, EAP, Inspecció) per tal d’unificar criteris i establir procediments semblants.
- Revisar, actualitzar i unificar, tot respectant les característiques de cada centre, els documents i procediments que s’apliquen a les escolaritzacions compartides en les diferents zones.

5.1.11 Família

- Garantir els drets dels pares a ser consultats en la presa de decisions sobre l'escolarització del seu fill i potenciar la seva participació en el procés educatiu.
- Fomentar la seva col·laboració en les activitats de l'escola.
- Facilitar la seva contribució al procés d'avaluació continuada: compartir informació, programes i decisions; oferir pautes educatives creant un clima de confiança.
- Estudiar la possibilitat de fomentar "grups de pares" que puguin intercanviar vivències i rebre orientacions sobre temes que demanin (EC,UEE).

5.1.12 Escola Inclusiva

- Analitzar les aportacions dels investigadors en educació inclusiva i concretar aquelles propostes que siguin possibles.
- Establir un currículum o BCC que doni la possibilitat d'atendre una major diversitat de necessitats dels alumnes.
- Fomentar en els centres l'organització d'estratègies adaptades a l'estil d'aprenentatge, ritme i prioritats dels alumnes: aprenentatge cooperatiu i altres.
- Recolzar la pràctica de les EC dels alumnes dels CEE cap als centres ordinaris.
- Fomentar la realització d'activitats i projectes de col·laboració entre centres ordinaris i CEE amb la participació dels claustres dels centres.
- Creació d'Unitats d'Educació Especial en centres de Secundària que facilitin la inclusió dels alumnes amb nee en l'entorn normalitzat.

5.1.13 Qüestions pendents

- Completar l'avaluació realitzada en aquest estudi amb l'avaluació que els mateixos pares dels alumnes fan de l'EC i les UEE.
- Completar i aprofundir en l'avaluació dels alumnes en l'etapa de l'ESO.

5.2 A MANERA DE CONCLUSIÓ FINAL

La realització d'aquest estudi em permet redactar una conclusió final en els següents termes:

L'escolaritat compartida, les unitats d'EE i els projectes de col·laboració escola ordinària/escola especial no tenen sentit sense la participació de tots els components de la comunitat educativa (professionals dels centres, dels serveis educatius, dels serveis locals i de les famílies) en la consecució de l'objectiu d'una educació i una societat inclusiva.

Per últim, penso que hauria de ser possible continuar l'estudi aprofundint en l'avaluació a la Secundària i l'avaluació de les famílies:

- Si bé les experiències d'escolaritat compartida són encara minoritàries a l'ESO, el que puguin aportar els centres i els seus professionals pot ser de molta vàlua en la integració dels alumnes amb necessitats educatives especials, tant pel que fa a aspectes organitzatius com d'adequació del currículum.
- Considero que la família és una part important de la comunitat educativa i, seria el meu desig poder comptar amb la seva opinió i avaluació. Això implicarà el poder trobar l'àmbit i les estratègies de treball que em permetin enfocar aquesta continuïtat de l'avaluació.

També crec que seria necessari i interessant iniciar un procés d'avaluació de les escolaritats compartides, les UEE i projectes de col·laboració que s'estan portant a terme en els diferents centres ordinaris i d'educació especial de tot el territori per tal de treure'n conclusions i possibilitar línies d'actuació generals, en el marc que anuncia el Pla Director d'Educació Especial de Catalunya.

“Convertir els centres educatius en una comunitat en la qual tothom és acceptat i valorat suposa, però, més enllà de la declaració d'intencions, articular una sèrie de respostes pràctiques que facin viable, possible, aquesta filosofia. La inclusió no es pot reduir al camp dels grans principis, sinó que s'ha de fer operativa per mitjà de decisions que afecten la pràctica educativa de cada dia”.

(Pujolàs, P. 2003, 39)

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- AAMR. (1999). Retraso Mental. Definición, clasificación y sistemas de apoyo. Versión de M. Verdugo & C. Jenaro) Madrid: Alianza Editorial.
- AGENCIA EUROPEA PARA EL DESARROLLO DE LA EDUCACIÓN ESPECIAL (1998) .
 - Integración en Europa: Provisión para alumnos con necesidades educativas especiales. Tendencias en 14 países europeos.
 - Apoyo al profesorado. Organización del apoyo a los profesores que trabajan con necesidades educativas especiales en educación general. Tendencias en 17 países europeos.
 - Financiación de la educación par necesidades especiales.

http://www.european-agency.org/publications/agency_publications/
- AGÈNCIA EUROPEA PER AL DESENVOLUPAMENT DE L'EDUCACIÓ DE LES PERONES AMB NECESSITATS EDUCATIVES (2001). Special Needs Education:European Perspectives. Procedent de la Conferència Internacional organitzada a Brussel·les, Octubre 2001 <http://www.european-agency.org>
- AGÈNCIA EUROPEA PER AL DESENVOLUPAMENT DE L'EDUCACIÓ DE LES PERSONES AMB NECESSITATS EDUCATIVES (amb la contribució d'Euridyce), (2003). *Les besoins éducatifs particuliers en Europe*, janvier 2003 <http://www.european-agency.org>
- AGÈNCIA EUROPEA PER AL DESENVOLUPAMENT DE L'EDUCACIÓ DE LES PERSONES AMB NECESSITATS EDUCATIVES (amb la contribució d'Euridyce), *Inclusive Education and Classroom Practices*, March 2003 <http://www.european-agency.org>
- APPS. (1997). *L'educació especial: Un món obert i diversificat*. 4es Jornades Tècniques d'Educació Especial. Barcelona: APPS
- APPS. (1997). *El futur sistema d'atenció educativa als alumnes amb nee. L'organització dels centres d'educació especial: assolir nous reptes i noves funcions*. Ponència de les 4rtes Jornades Tècniques d'Educació Especial: L'Educació Especial: un món obert i diversificat
- AINSCOW, M. (1994). *Necesidades especiales en el aula. Guía para la formación del profesorado*. Madrid: Narcea S.A. De Ediciones
- AINSCOW, M. (2001). *Desarrollo de escuelas inclusivas*. Madrid: Narcea S.A. De Ediciones
- AINSCOW, M. (2001). *El proper pas per a l'Educació Especial: cal donar suport a la creació de pràctiques inclusives?*. Suports, vol. 5 núm. 1 pp. 15-17
- AINSCOW, M. & HOPKINS, D. & SOUTHWORTH, G. & WEST, M. *Hacia escuelas eficaces para todos*. Madrid: Narcea S.A. De Ediciones
- AINSCOW, M. (1991). *Avancem cap a escoles que siguin vàlides per a tots els alumnes*. Suports, vol. 2 Núm. 1, 4-10
- ANDREU, C. & ANDREU, A. & FONT, I. & FORT, T. & MIQUEL, C. (1999). *L'atenció a la diversitat: un marc de col·laboració entre l'escola ordinària i l'escola especial*. Guix, núm 258, Octubre 1999 pp.57-60
- ANDREWS, J. & CARNINE, D. & ALTRES. (2001). *Salvant les diferències al voltant de l'Educació Especial*. (M. Lluïsa Parés, trans.). Suports, vol. 5 núm. 1, 68-72

- ARMENGOL, C. (2002). *El trabajo en equipo en los centros educativos*. Barcelona: Cisspraxis
- ARNAIZ, P. (2002) *Hacia una educación eficaz para todos*. Educar en el 2000, mayo 2002, pp. 15-19
- BRUININKS, R. (1991). Comentaris sobre Zigler, Hodapp i Edison: *Hi ha més d'un codi postal per canviar en els serveis*. Recerca actual en educació especial, GIEE. 111-115
- CANEVARO, A. (1997). *La integració no acaba mai...La reducció de la disminució. La integració dels alumnes amb necessitats educatives específiques a l'educació secundària*. Ponències del Seminari Europeu, Programa Sòcrates / Comenius 3.1 núm. 26.114
- CARBONÈS, J. & CASTELLS, M. & FONT, J. & ISAS, R. *Cap a una escola efectiva : una proposta concreta*. Suports, vol 2. Núm 1, 19-28
- CARRERAS, F. (2000). *Anàlisi crítica de les adaptacions curriculars com a estratègia de col·laboració entre professors*. Suports, vol. 4 núm. 2, 154-165
- CARRETERO, M.R. & PUJOLÀS, P. & SERRA, J. (2002). *Un altre assessorament per a l'escola. L'assessorament psicopedagògic des d'una perspectiva comunitària*. Barcelona: La Galera
- CIRCULAR de 4 de setembre de 1981, que estableix criteris d'actuació en el camp de l'educació especial. Generalitat de Catalunya
- CLOQUELL, C. & DENGRA, B. & LÓPEZ, N. & MUNTANER, J.J. & RADO, J. *Un model de suport per a l'escola comprensiva*. Suports, vol 6. núm.1 50-61
- CNE (Conferència Nacional d'Educació). (2002). Comissió d'Atenció a la Diversitat. *Diagnosi, valoració i propostes*. <http://www.gencat.es/cne/>
- COMAS, N. & GÓMEZ, M. (2003) *Col·laboració escola ordinària/escola especial: escolaritat compartida*. Àmbits de psicopedagogia, núm. 7, gener 2003 pp. 24-28
- DECLARACIÓN DE MADRID. (2002, Marzo). Minusval Recollit del Congrés Europeu sobre les persones amb discapacitat celebrat a Madrid del 20 al 23 de març del 2002
- DECRET 117/84, de 17 d'abril, sobre ordenació de l'Educació Especial per a la seva integració en el sistema educatiu ordinari. Generalitat de Catalunya
- DECRET 299/1997, de 25 de novembre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials. Generalitat de Catalunya
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT (1991). *La resposta a les necessitats educatives especials dels alumnes a l'ensenyament infantil i obligatori*. Generalitat de Catalunya.: Documents d'Educació especial, 13
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT Direcció General d'Ordenació Educativa (2000). *Avaluació interna de centres. Educació Secundària. Orientacions i recursos*. Generalitat de Catalunya
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT, Generalitat de Catalunya, Jiménez Oroz, J. (Coord..) & altres (2002) *Proposta de pauta d'avaluació psicopedagògica dels escenaris de desenvolupament de l'alumne amb nee APED*, Document que figura a la pàgina web:
- <http://www.xtec.es/serveiseducatiu/eap>

- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT Generalitat de Catalunya (2003). *Pla Director de l'Educació Especial a Catalunya*.
- DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN Y CULTURA, Unidad Técnica de Educación Especial, Unidad Técnica de Orientación Escolar *Instrucciones para determinar la Modalidad de Escolarización del alumnado con necesidades educativas especiales*. (2002).. Gobierno de Navarra
- ECHEITA, G. (1998). *L'eficàcia de la formació en el procés de canvi cap a escoles eficaces per a tots*. Suports, vol 2. Núm 1, 11-18
- FORD, A. & DAVERN, L. & SCHNORR, R. (1999). *Educació Inclusiva. Donar sentit al currículum*. Suports, vol.2, núm 2, pp.172-188
- FONT, J. & CASTELLS, M. & CARBONÈS, J. (1996). *El apoyo a la integración escolar des de un centro de educación especial. Análisis de una experiència*. Revista Síndrome de Down, núm. 13, pp.10-13
- FONT, J. (1997). *El nou model de definició, classificació i sistemes de suport del retard mental*. Suports, vol.1, núm, 1, pp. 24-35
- FONT, J. (1999) *Les escoles d'educació especial com a centres de recursos comunitaris oberts a les escoles ordinàries*. Ponència presentada a les 1es Jornades d'Intercanvis d'experiències a l'educació especial, Girona, març 1999
- FONT, J. (2001). *El canvi i millora de l'escola: una nova proposta de treball*.
- GARANTO, J. (1990). *L'alumne amb greus problemes de personalitat (autisme i psicosi) a l'escola*. Departament d'Ensenyament, Documents d'Educació Especial, 12
- GARCIA, I. & BERNAT, A. & MARÍN, B. & GANAU, J.M. (2001). *Escolaritat Compartida*, Guix, núm 271, Gener 2001, pp. 47-51
- GARCIA I BALDÀ, J.M. (2001) *Col·laboració CEE, CEIP, IES*. Memòria de la llicència d'estudis concedida pel Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya
- GARCÍA VIDAL, J. & GONZÁLEZ MANJÓN, D. (1992). *Evaluación e informe psicopedagógico: Una perspectiva curricular (Vol.1)* Madrid: Eos
- GINÉ, C. (1997). *L'avaluació de les necessitats educatives especials dels alumnes: la necessària col·laboració dels mestres i dels psicopedagogs*. Suports, vol 1, núm 1, pp.1-9
- GINÉ, C. (1998) *De la integración a la inclusión*. Cuadernos de Pedagogía, núm. 269, maig, pp. 41-42
- GINÉ, C. (2000). *Discapacitat i educació a Catalunya: crònica d'una transformació*. Suports, vol. 4, núm 2 pp. 134-143
- GINÉ, C. (2002). *Aportacions a la comprensió i avaluació de les persones amb retard mental*. Àmbits de psicopedagogia, núm. 6, 9-13
- HEGARTY, S. (1997). *L'Educació Especial a Europa. Mosaic Europeu*. (M.C. Cardona trans.) Pre actes del col·loqui L'éducation spécialisée en Europe. Ponència a les 4es. Jornades d'Educació Especial organitzades per l'APPS
- HEGARTY, S. (1997). *Educación Especial en el nuevo milenio*. Ponència a les 4es. Jornades d'Educació Especial organitzades per l'APPS
- HEGARTY, S. (1994). *Educación de niños y jóvenes con discapacidades. Principios y práctica*. UNESCO

- HEDEEN, D. & AYRES, B. & MEYER, L. & WAITE, J. (1996). *Escoles Inclusives de qualitat per alumnes amb conductes provocadores greus*. (Susanna Duaso, trans.). Jornades del GIEE , març 1996
- HOPKINS, D. (2001). *Com millorar la qualitat de l'ensenyament per a tots (programa IQUEA)*. Suports, vol 5, núm. 2, 117-128
- IDOL, L. (1998). *Qüestions clau relacionades amb la construcció d'escoles col·laboradores i inclusives*. (Suports, trans.) Suports, vol. 2 ,núm. 2, 42-56
- ISAS, R. & TARRÉ, N. *Cap a una escola inclusiva/efectiva*. Àmbits de psicopedagogia, núm. 6, 18-21
- JIMÉNEZ, C. (1987). *La integración escolar: problemas pendientes*. Revista Interuniversitaria de Educación Especial, n.1, 5-18
- JOHNSON, D. & JOHNSON, R. HOLUBEC, E. (1999). *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Buenos Aires: Paidós
- JOHNSON, D.W. & JOHNSON, R.T. (1997). *Una visió global de l'aprenentatge cooperatiu*. Suports, vol. 1, núm. 1, pp. 54-64
- LLEI 13/1982, de 7 d'abril, d'integració social dels minusvàlids.
- LLEI ORGÀNICA 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu
- LLEI ORGÀNICA 9 /1995, de 20 de novembre, sobre la participació, l'avaluació i govern dels centres docents. Generalitat de Catalunya
- MARTÍN, E. & MAURI, T. (COORD.) & DOLZ, D. & GINÉ, C. & HERRÁEZ, J. & SALGUERO, J.Mª & SOLER, M. & TIRADO, V. (1996). *La atención a la diversidad en la Educación Secundaria*. Barcelona: ICE/ Ed. Horsori
- MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA *La Reforma Educativa y los Centros Específicos de Educación Especial*.
- MONEREO, C. (COORD.) & CASTELLÓ, M. & BASSOLS, M. & MIQUEL, E. (1998). *Instantànies. Projectes per atendre la diversitat educativa*. Barcelona: Edicions 62
- MONEREO, C. (COORD.) & CASTELLÓ, M. & CLARIANA, M. & PALMA, M. & PÉREZ, M.L. (1998) *Estrategias de enseñanza y aprendizaje. Formación del profesorado y aplicación en el aula*. España: Biblioteca del Normalista / SEP.
- MONTERO, D. (1996). *Evaluación de la conducta adaptativa en personas con discapacidades. Adaptación y validación del ICAP*. Bilbao: Ediciones Mensajero
- ORDRE de 25 d'agost de 1994, per la qual s'estableix el procediment per a la modificació d'elements prescriptius del currículum de l'Etapa d'Educació Primària. Generalitat de Catalunya.
- ORDRE de 20 d'octubre de 1997, per la qual es regula l'avaluació dels centres docents sostinguts amb fons públics. Generalitat de Catalunya
- ORDRE de 24 de novembre de 1998, per la qual s'estableix el procediment per a l'autorització de modificacions d'elements prescriptius del currículum de l'etapa d'educació secundària obligatòria. Generalitat de Catalunya
- PORTER, G.L. (2000, Novembre 7). *L'escola segregadora no és compatible amb la societat democràtica*. Diari Avui, Secció entrevista, p. II
- POSTMAN, N. (2000). *Fi de l'educació. Una redefinició del valor de l'escola*. Vic: Eumo

- PORTER, G. L. & Stone, J. A. (2001). *Les sis estratègies clau per al suport de la inclusió a l'escola i a la classe*. Suports, vol. 5, núm. 2, 94-107
- PORTER, G.L. (2001). *Elements crítics per a escoles inclusives. Creant l'escola inclusiva: una perspectiva canadenca basada en 15 anys d'experiència*. Suports, vol. 5 núm. 1, 6-14
- PUIG, I. (1997) *L'Educació Especial en els sistemes educatius comprensius a Europa: tendències i pràctiques*. Conferència inaugural de les 4rtes Jornades Tècniques d'Educació Especial, APPS
- PUIG, I. (2003). *L'educació especial en els sistemes educatius comprensius: tendències de futur*. Àmbits de psicopedagogia, núm. 7, 29-33
- PUIG, J.M. (COORD). & BUSCÀ, M. & CARBONELL, J. & CELA, J. & DOMÈNECH, M. & ESTERUELAS, A. & FUNES, J. & MOREU, A. & MUÑOZ, ©. & MUÑOZ, E. & MUÑOZ, J. L. & PALOU, J. & SANZ, G. & TRILLA, J. & TUÀ, L. (2000). *Educar a la Secundària*. Vic: Eumo Editorial
- PUIGDELLIVOL, I. (1996). *Programació d'aula i adequació curricular*. Barcelona: Graó.
- PUJOLÀS, P. (2002). *Aprendre junts alumnes diferents. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Vic: Eumo Editorial
- RAMIS, M. A. & ROSSELLÓ, M. R. (2002). *Les resistències del professorat en l'adaptació del currículum*. Suports, vol. 6, núm. 1 pp. 73-80
- RAMO, Z. & GUTIÉRREZ, R. (1995). *La evaluación en la educación Primaria. Teoría y práctica*. Madrid: Editorial Escuela Española.
- REYNOLDS, D. & BOLLEN, R. & CREEMERS, B. & HOPKINS, D. & STOLL, L. & LAGERWEIJ, N. (1997). *Las escuelas eficaces. Claves para mejorar la enseñanza*. Madrid, Aula XXI, Santillana
- RUIZ, R. (1989). *Adequacions Curriculars Individualitzades (ACI), Per als alumnes amb necessitats educatives especials*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament: Documents d'Educació Especial, 11
- RUIZ, R. (1999). *Aulas Inclusivas*. Madrid: Narcea, S.A. de Ediciones
- RUIZ, R. (1997). *Les Adaptacions Curriculars Individualitzades a l'Escola Inclusiva com a elements d'un sistema. Consideracions sobre la seva extrapolació al nostre sistema educatiu*. Suports, vol. 1, núm. 1, pp 45-53
- RUIZ, R. (1999). *Algunes reflexions i propostes sobre aspectes conceptuals i pràctics de les Adequacions Curriculars. Disseny de " Bases Curriculars Comunes" per a tot l'alumnat i adequació personalitzada del currículum*. Suports, vol. 2, núm. 2, 121-148
- SAINZ, A. (). *Orientaciones para el funcionamiento de aulas estables para los alumnos con graves trastornos generalizados del desarrollo*. Instituto para el Desarrollo Curricular y la Formación del Profesorado (CEI/IDC) Área de Necesidades Educativas Especiales. Gobierno del País Vasco,
- SCHALOCK, R.L. (1994). *Implicaciones para la investigación de la definición, clasificación y sistemas de apoyos de la AAMR de 1992*. Siglo Cero. Vol. 26 (1) Marzo 1994, pp. 5-13
- SERRA, J. & CARRETERO, R & PUJOLÀS, P. (1998). *El canvi educatiu en termes de canvi conceptual: cap a una concepció curricular de l'educació*. Suports, vol. 2 , núm. 2, 57-68

- STAINBACK, S. (2001). *L'educació inclusiva: definició, context i motius*. Suports, vol. 5 núm. 1 18-25
- STAINBACK, S. (2001). *Components crítics en el desenvolupament de l'educació inclusiva*. Suports, vol. 5, núm. 1, 26-31
- UNESCO, (1994). *Declaración de Salamanca y Marco de Acción sobre Necesidades Educativas Especiales*, París: UNESCO
- VLACHOU, A.D. (1999). *Caminos hacia una educación inclusiva*. Madrid: La Muralla, S.A.
- WANG, M. C. (1995). *Atención a la diversidad del alumnado*. Madrid: Narcea S.A. de Ediciones.
- ZIGLER, E. & HODAPP, R.M. & EDISON, M.R. (1991). *De la teoria a la pràctica en l'atenció i educació dels individus amb retard mental*. Recerca actual en educació especial, GIEE. 91-110

7 ANNEXOS

ANNEX 7.1 Qüestionari Alumnes Q1

PROCÉS D'AVALUACIÓ SOBRE L'ESCOLARITAT COMPARTIDA

Badalona, novembre 2002

(Actualització del qüestionari elaborat per l'EAP i els psicopedgogs dels CEE -1999)

En el marc de l'experiència d'Escolaritat Compartida, que es porta a terme des del curs 95/96, com una modalitat d'escolarització per alumnes amb necessitats educatives especials i de col·laboració entre els centres d'Educació Infantil i Primària i els centres d'Educació Especial de la zona, creiem convenient encetar un procés d'avaluació de l'experiència que ens porti a la valoració de la mateixa a través de la reflexió conjunta sobre diferents qüestions. Aquest procés ens ha d'ajudar a poder fer un pas endavant de cara a trobar la millor resposta educativa pels alumnes amb necessitats educatives especials.

És per això que ens tornem a adreçar a vosaltres per demanar-vos la col·laboració en aquest procés de cara a respondre el qüestionari d'avaluació que s'ha elaborat per part de l'EAP i els psicopedagogs dels CEE.

Aquest qüestionari està pensat per respondre'l a nivell individual. Hauríeu d'especificar les vostres dades personals: nom i cognoms i la funció que hagueu tingut en el procés: tutoria de l'alumne, mestra de suport especialista en educació especial, càrrec en l'Equip Directiu, especialista en logopèdia, psicopedagog, altres,...

Cal marcar la resposta i especificar-ne els motius; podeu fer els comentaris i reflexions que creieu oportuns.

La/El professional de l'EAP recollirà els qüestionaris per a fer el buidatge i anàlisi de les respostes.

Us agraïm la vostra col·laboració

NOM I COGNOMS

CENTRE

FUNCIO

CURS INICI ESCOLARITAT COMPARTIDA

QÜESTIONARI D'AVUACIÓ SOBRE L'ESCOLARITAT COMPARTIDA

1-. La proposta d'Escolaritat Compartida està inclosa dins el Projecte d'Atenció a la Diversitat del vostre centre?

SI

NO

En cas negatiu especifiqueu el perquè

2-. La proposta d'Escolaritat Compartida està inclosa dins el Pla Anual de Centre?

SI

NO

En cas negatiu, especifiqueu el perquè

3-. L'organització del centre facilita la participació dels professionals en el procés d'Escolaritat Compartida?

SI

NO

Especifiqueu el perquè

4-. Has tingut prou informació prèvia sobre el que pot comportar el procés d'escolaritat compartida pel que fa a:

4.1. Grau de coordinació entre els tutors (CEIP-CEE) SI NO

4.2. Participació en l'equip pedagògic de seguiment de l'alumne SI NO

4.3 Preparació de l'ACI, adaptació de materials, suports tècnics. SI NO

4.4. Seguiment amb la família SI NO

Comentaris.....

5.-Quins creus que són els aspectes previs més rellevants a l'hora d'iniciar una proposta d'escolaritat compartida:

5.1 Coneixement entre els centres (CEIP-CEE)

SI NO

Perquè

5.2. Coneixement del Nivell de Competències de l'alumne i de les seves necessitats específiques

SI NO

Perquè

5.3. Grau i tipus de suport que necessita l'alumne

SI NO

Perquè

5.4. Predisposició i expectatives de la família

SI NO

Perquè

6-. La modalitat d'atenció en escolaritat compartida facilita el progrés de l'alumne en:

6.1. Millora en habilitats socials

SI NO

Perquè

6.2. Millora en habilitats comunicatives

SI NO

Perquè

6.3. Millora en aprenentatges instrumentals

SI NO

Perquè

6.4. Millora en autonomia personal

SI NO

Perquè

7-. El programa educatiu dissenyat per l'equip pedagògic s'ha ajustat a les necessitats de l'alumne en:

7.1. Objectius previstos Perquè	SI	NO
7.2. Organització de l'horari i activitats Perquè	SI	NO
7.3. Suports establerts Perquè	SI	NO
7.4. Ubicació de l'alumne en el grup Perquè	SI	NO
7.5. Adaptació de materials Perquè	SI	NO

8-. Ha calgut modificar algun dels aspectes esmentats anteriorment?

Quins

Perquè

9-. Defineix el grau de satisfacció de la família

gens poc bastant molt

10-. Els objectius de l'escolaritat compartida han estat consensuats amb la família

gens poc bastant molt

Perquè

11-. El progrés de l'alumne coincideix amb les expectatives inicials de la família

gens

poc

bastant

molt

Perquè

12-.Grau de col·laboració de la família en tot el procés

gens

poc

bastant

molt

Perquè

Altres consideracions que creguis oportú de fer.....

ANNEX 7.2 Qüestionari centres Q2

**QÜESTIONARI AVALUACIÓ
PROJECTES COL·LABORACIÓ
ESCOLA ORDINARIA/ESCOLA ESPECIAL**

Elaborat per M. Núria Comas i Fornaguera
Febrer 2003

En el marc d'una llicència d'estudis concedida pel Departament d'Ensenyament, em proposo realitzar l'avaluació dels projectes de col·laboració entre l'escola ordinària i l'escola d'educació especial: Escolaritat Compartida, Unitats Específiques integrades en centres ordinaris i projectes de col·laboració entre centres: racons de joc, participació dels alumnes en activitats conjuntes,...

És amb aquest motiu que us demano la vostra col·laboració.

En aquest qüestionari trobareu una primera part de registre de les dades generals de centre i una segona part d'un qüestionari que fa referència al tema esmentat. La majoria de qüestions demanen una resposta de caràcter valoratiu, segons unes escales de valoració

1	2	3	4
Molt poc	Poc	Bastant	Molt
Gairebé mai	Alguna vegada	Sovint	Sempre

En aquelles qüestions que es fa difícil aquesta escala, es demana una prioritització dels ítems seleccionats.

Podeu respondre l'apartat *d'altres* quan considereu que la vostra opinió o pràctica no queda reflectida en els ítems de valoració establerts.

En l'apartat de dades del centre, ressalteu en negreta el que correspongui al vostre centre

Aquest qüestionari formarà part d'una base de dades i d'una avaluació general sobre el tema i serà tractat amb les condicions de privacitat i anonimat en quant a les persones que ho contestin. En les conclusions finals, a no ser que explícitament expresseu altres consideracions, es farà referència al centre educatiu al que correspon el qüestionari

Us agrairia poguéssiu retornar el qüestionari per e-mail, a poder ser abans del 28 de març

Adreça: Núria Comas [mailto: mcomas18@pie.xtec.es](mailto:mcomas18@pie.xtec.es)

Esperant la vostra resposta, us agraeixo la vostra col·laboració

M. Núria Comas i Fornaguera, psicopedagoga EAP

Febrer 2003

NOM DEL CENTRE

POBLACIÓ

COMARCA

TELF.

E-MAIL

Funció del/dels professionals que respon/responen el qüestionari

- ☐ Direcció
- ☐ Cap d'Estudis
- ☐ Mestra/e suport en EE
- ☐ Tutora/r,
- ☐ Altres especialitats (especificar)
- ☐ Coordinador/a pedagògic/a
- ☐ Psicopedagog/a
- ☐ Mestra/e, Professora/r
- ☐ Coordinador/a cicle

DADES DEL CENTRE

- ☐ Centre Públic
- ☐ Centre Concertat

TIPOLOGIA DE CENTRE

- ☐ Llar d'infants
- ☐ CEIP
- ☐ IES
- ☐ Centre Primària/ESO
- ☐ CEE

CAPACITAT CENTRE

Nombre total d'alumnes.....

- ☐ Unitària
- ☐ Fins 12 unitats
- ☐ Entre 13 i 24 unitats
- ☐ Entre 25 i 36 unitats
- ☐ Més de 36 unitats

NOMBRE D'ALUMNES AMB NEE

- ☐ de 0 a 3 anys
- ☐ de 3 a 5 anys
- ☐ de 6 a 12 anys
- ☐ de 12 a 16 anys
- ☐ de 17 a 20 anys

TIPOLOGIA ALUMNES AMB NEE

Nombre d'alumnes amb nee amb dictamen EAP

- ☐ Sensorials (Visuals, Auditius.....)
- ☐ Motrius
- ☐ Psíquics (Retard mental....., Trastorns Personalitat.....)
- ☐ Altres (especificar)

Nombre alumnes amb nee amb informe EAP (o en procés d'informe)

- ☐ Psíquics (Retard mental....., Trastorns Personalitat.....)
- ☐ Amb situacions socials i culturals desfavorides
- ☐ Altres (especificar)

SUPORTS DEL/AL CENTRE

- ☐ MSEE (mestra de suport especialista en educació especial)
- ☐ Psicopedagog/a
- ☐ Vetllador/a
- ☐ Educador/a
- ☐ Fisioterapeuta
- ☐ Logopeda
- ☐ Mestra reforç
- ☐ EAP
- ☐ CREDA (Centre de Recursos alumnes amb disminució auditiva)
- ☐ PEC (Programa Educació Compensatòria)
- ☐ UTAC (Unitat Adaptacions per alumnes amb disminució motriu)
- ☐ Centre Joan Amades (EAP per alumnes amb disminució visual)
- ☐ Altres (especificar)

ASPECTES ORGANITZATIUS

- ☐ Agrupaments Flexibles
- ☐ Desdoblements nivells
- ☐ Agrupaments inter-cicles
- ☐ Racons
- ☐ Tallers
- ☐ Reforç a l'aula
- ☐ Suport MSEE (Mestra d'Educació Especial)
- ☐ UAC (Unitat Adequació Curricular)
- ☐ UUEE (Unitats d'EE)
- ☐ EC (Escolaritat Compartida)
- ☐ UEC (Unitat Escolarització Compartida Externa)
- ☐ Altres (especificar)

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

El centre compta amb un projecte d'atenció a la diversitat explicat a

- ☐ PEC (Projecte Educatiu de Centre)
- ☐ PCC (Projecte Curricular de centre)
- ☐ Departament d'Orientació
- ☐ Pla Anual de Centre
- ☐ Pla d'Acollida
- ☐ No està explicat

QÜESTIONARI

Resumiu el projecte/projectes del vostre centre

- ☐ **Escolaritat Compartida** (especificar modalitat: CEIP, IES/CEE i/o CEE, CEIP/IES)

- ☐ **Unitats Específiques d'Educació Especial**

- ☐ **Projectes de col·laboració entre centres** (especificar grups que participen, edats, modalitat CEE/ordinari, ordinari/CEE,...)

1. Les activitats que es duen a terme al centre s'han hagut d'anar adaptant i/o modificant en funció de la diversitat de l'alumnat

	1	2	3	4
En general, el professorat fa adaptacions metodològiques de la seva programació				
S'han fet adaptacions organitzatives per a tot l'alumnat (horaris, agrupaments,...)				
S'ha fet modificacions només en funció dels alumnes amb nee (ACI)				
S'han prioritzat els recursos personals i els suports específics pels alumnes amb nee				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

- ☐ No s'han hagut de fer canvis
- ☐ Altres (especificar):

2. Quina d'aquestes afirmacions s'acosta més al Projecte Educatiu de centre:

	1	2	3	4
Molts/es alumnes han de ser atesos en centres específics d'Educació Especial				
Els/les alumnes amb nee han de ser atesos en centres ordinaris en funció dels recursos existents				
Cal trobar fórmules de col·laboració entre centres (ordinaris/educació especial) per facilitar una escola que atengui a tots i cadascun dels seus alumnes (escola inclusiva)				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

- ☐ Altres (especificar)

3. Quines mancances o problemàtica considereu que determina més l'atenció cap als alumnes amb nee

	1	2	3	4
Formació del professorat				
Manca de recursos personals i/o materials				
Estructura organitzativa del centre (coordinació inter-cicles, departaments,...)				
Estructura del currículum (objectius, continguts,...)				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

- ☐ Altres (especificar)

4. Quins aspectes creieu que poden afavorir l'atenció als alumnes amb nee

	1	2	3	4
Potenciació de la formació a mestres, professorat i especialistes del centre				
Estratègies d'aprenentatge cooperatiu				
Organització de grups heterogenis				
Utilització de la diversitat d'espais i recursos de que disposa el centre				
Flexibilització horària				
Organització dels suports (col·laboració i coordinació inter-nivells, inter-cicles, cicles, departaments,...)				
Flexibilització del currículum				
Potenciació de l'assessorament dels Serveis Educatius (EAP, CREDA)				
Potenciació de la col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar):

5.La col·laboració entre centre ordinari i centre d'EE és una bona manera de treballar

	1	2	3	4
Sí, facilita el progrés de l'alumne/a amb nee				
Sí, optimitza els recursos i suports propis de cada centre				
No aporta cap canvi significatiu				
Facilita la formació dels mestres i professionals en la comprensió dels alumnes amb nee				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

6.La col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial penseu que es pot donar a través de:

	1	2	3	4
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del centre ordinari al CEE				
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del CEE al CEIP/IES				
Projectes comuns entre centre (en àrees curriculars, activitats entre grups,...)				
CEE com a centres de recursos al servei del sistema educatiu				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

7.El vostre centre té experiències d'aquest tipus; com les valoreu

- ☐ Positivament malgrat les dificultats i l'esforç que comporten
- ☐ És massa esforç pel resultat que se n'obté
- ☐ Altres:

8.Aquestes experiències estan incloses a:

- ☐ Projecte Educatiu de Centre
- ☐ Projecte d'Atenció a la Diversitat
- ☐ Pla Anual de Centres
- ☐ Pla Acollida
- ☐ Altres documents (especificar) (Es refereix a documents elaborats pels professionals a nivell intern o publicats)

9.Els professionals implicats en aquests projectes són

- ☐ Equip Directiu
- ☐ Especialistes (Mestres d'EE, psicopedagogs, logopedes, fisioterapeutes,...)
- ☐ Coordinadors/es de cicle
- ☐ Coordinadors/es pedagògics/es
- ☐ Tutors/res
- ☐ Professorat en general

10.Les característiques dels alumnes que participen en els projectes d'escolaritat compartida o unitats d'educació especial són:

- ☐ Trastorns de la personalitat i/o la comunicació
- ☐ Retard significatiu en el procés d'aprenentatge
- ☐ Disarmonia en les capacitats cognitives, interacció i/o habilitats socials
- ☐ Alumnat amb necessitat de recursos específics o personal especialitzat (logopeda, fisioteràpia)
- ☐ Alumnes que segueixen una modificació significativa del currículum (en quant a adaptacions metodològiques, materials pedagògics, modificació d'àrees,...)
- ☐ Altres (especificar):

11.Els objectius bàsics que us heu plantejat al moment d'iniciar les experiències:

	1	2	3	4
Desenvolupament de les habilitats socials i/o comunicatives				
Desenvolupament de les capacitats bàsiques				
Acollida i comprensió de la diversitat per a tot l'alumnat				
Millora en aprenentatges instrumentals (llenguatge, matemàtica)				
Millora en l'autonomia personal i/o social				
Aportació de recursos personals i/o materials al centre				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

- ☐ Altres (especificar)

12. Els aspectes previs més rellevants a l'hora d'iniciar una proposta d'aquest tipus són

	1	2	3	4
El coneixement entre centres (ordinari i educació especial)				
El coneixement del nivell de competències de l'alumne i les seves necessitats				
El coneixement del grau i tipus de suport que necessita l'alumne/a				
La predisposició i expectatives de la família				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar):

13. El desenvolupament d'aquests projectes comporta:

	1	2	3	4
Modificació, flexibilització de l'organització de centre (flexibilització d'horaris, agrupaments, disponibilitat dels professionals)				
Coordinació entre centres i professionals del CEIP/IES i CEE (tutors, especialistes, Serveis Educatius,...)				
Creació d'un Equip Pedagògic de Seguiment de l'alumne/a				
Assessorament en qüestions d'EE, adequacions curriculars i metodològiques				
Treball conjunt amb les famílies				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

14. Valoreu la col·laboració i participació de les famílies

	1	2	3	4
Grau de satisfacció per l'acompliment de les expectatives de millora del fill/a				
Grau de satisfacció per l'acompliment dels objectius consensuats				
Grau de col·laboració de la família en tot el procés				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

15. Altres consideracions que vulgueu fer

ANNEX 7.3 Adaptació Q2 per EAP

eap

**QÜESTIONARI AVALUACIÓ
PROJECTES COL·LABORACIÓ
ESCOLA ORDINARIA/ESCOLA ESPECIAL**

Elaborat per M. Núria Comas i Fornaguera
Febrer 2003

En el marc d'una llicència d'estudis concedida pel Departament d'Ensenyament, em proposo realitzar l'avaluació dels projectes de col·laboració entre l'escola ordinària i l'escola d'educació especial: Escolaritat Compartida, Unitats Específiques integrades en centres ordinaris i projectes de col·laboració entre centres: racons de joc, participació dels alumnes en activitats conjuntes,...

És amb aquest motiu que us demano la vostra col·laboració.

Aquest qüestionari és una adaptació del que ha estat enviat als centres de la vostra zona que realitzen projectes de col·laboració escola ordinària/escola especial. Crec que és important tenir també l'opinió i valoració que en fem els professionals de l'EAP sobre el tema.

La majoria de qüestions demanen una resposta de caràcter valoratiu, segons unes escales de valoració

1	2	3	4
Molt poc	Poc	Bastant	Molt
Gairebé mai	Alguna vegada	Sovint	Sempre

En aquelles qüestions que es fa difícil aquesta escala, es demana una priorització dels ítems seleccionats.

Podeu respondre l'apartat *d'altres* quan considereu que la vostra opinió o pràctica no queda reflectida en els ítems de valoració establerts.

Aquest qüestionari formarà part d'una base de dades i d'una avaluació general sobre el tema i serà tractat amb les condicions de privacitat i anonimat en quant a les persones que ho contestin. En les conclusions finals, a no ser que explícitament expresseu altres consideracions, es farà referència als EAPs que hi han col·laborat

Us agrairia poguéssiu retornar el qüestionari per e-mail, a poder ser abans del 28 de març

Adreça: Núria Comas, <mailto:mcomas18@pie.xtec.es>

Esperant la vostra resposta, us agraeixo la vostra col·laboració

M. Núria Comas i Fornaguera, psicopedagoga EAP

Febrer 2003

NOM DE L'EAP

POBLACIÓ

COMARCA

TELF.

E-MAIL

QÜESTIONARI

Resumiu el projecte/projectes en els que col·laboreu com EAP

- ☐ **Escolaritat Compartida** (especificar modalitat: CEIP, IES/CEE i/o CEE, CEIP/IES; nombre de centres implicats, curs d'inici,....)

- ☐ **Unitats Específiques d'Educació Especial**

- ☐ **Projectes de col·laboració entre centres** (especificar grups que participen, edats, modalitat CEE/ordinari, ordinari/CEE,...)

1. Les activitats que es duen a terme als centres s'han hagut d'anar adaptant i/o modificant en funció de la diversitat de l'alumnat

	1	2	3	4
En general, el professorat fa adaptacions metodològiques de la seva programació				
S'han fet adaptacions organitzatives per a tot l'alumnat (horaris, agrupaments,...)				
S'ha fet modificacions només en funció dels alumnes amb nee (ACI)				
S'han prioritzat els recursos personals i els suports específics pels alumnes amb nee				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

No s'han hagut de fer canvis

☐ Altres (especificar):

2. En general, quina d'aquestes afirmacions creieu que s'acosta més al Projecte Educatiu dels centres:

	1	2	3	4
Molts/es alumnes han de ser atesos en centres específics d'Educació Especial				
Els/les alumnes amb nee han de ser atesos en centres ordinaris en funció dels recursos existents				
Cal trobar fórmules de col·laboració entre centres (ordinaris/educació especial) per facilitar una escola que atengui a tots i cadascun dels seus alumnes (escola inclusiva)				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

3. Quines mancances o problemàtica considereu que determina més l'atenció cap als alumnes amb nee

	1	2	3	4
Formació del professorat				
Manca de recursos personals i/o materials				
Estructura organitzativa del centre (coordinació inter-cicles, departaments,...)				
Estructura del currículum (objectius, continguts,...)				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar):

4.Quins aspectes creieu que poden afavorir l'atenció als alumnes amb nee

	1	2	3	4
Potenciació de la formació a mestres, professorat i especialistes del centre				
Estratègies d'aprenentatge cooperatiu				
Organització de grups heterogenis				
Utilització de la diversitat d'espais i recursos de que disposen els centres				
Flexibilització horària				
Organització dels suports (col·laboració i coordinació inter-nivells, inter-cicles, cicles, departaments,...)				
Flexibilització del currículum				
Potenciació de l'assessorament dels Serveis Educatius (EAP, CREDA)				
Potenciació de la col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar):

5.La col·laboració entre centre ordinari i centre d'EE és una bona manera de treballar

	1	2	3	4
Sí, facilita el progrés de l'alumne/a amb nee				
Sí, optimitza els recursos i suports propis de cada centre				
No aporta cap canvi significatiu				
Facilita la formació dels mestres i professionals en la comprensió dels alumnes amb nee				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

6.La col·laboració entre centres ordinaris i centres d'educació especial penseu que es pot donar a través de:

	1	2	3	4
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del centre ordinari al CEE				
Escolaritat Compartida dels alumnes amb nee del CEE al CEIP/IES				
Projectes comuns entre centre (en àrees curriculars, activitats entre grups,...)				
CEE com a centres de recursos al servei del sistema educatiu				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

7.La vostra zona té experiències d'aquest tipus; com les valoreu

- ☐ Positivament malgrat les dificultats i l'esforç que comporten
- ☐ És massa esforç pel resultat que se n'obté
- ☐ Altres:

8.Aquestes experiències estan incloses a:

- ☐ Projecte Educatiu de Centre
- ☐ Projecte d'Atenció a la Diversitat
- ☐ Pla Anual de Centres
- ☐ Pla Acollida
- ☐ Altres documents (especificar) (Es refereix a documents elaborats pels professionals a nivell intern o publicats)

9.Els professionals implicats en aquests projectes són

- ☐ Equip Directiu
- ☐ Especialistes (Mestres d'EE, psicopedagogs, logopedes, fisioterapeutes,...)
- ☐ Coordinadors/es de cicle,
- ☐ Coordinadors/es pedagògics/es
- ☐ Tutors/res
- ☐ Professorat en general
- ☐ EAP

10.Les característiques dels alumnes que participen en els projectes d'escolaritat compartida o unitats d'educació especial són:

- ☐ Trastorns de la personalitat i/o la comunicació
- ☐ Retard significatiu en el procés d'aprenentatge
- ☐ Disarmonia en les capacitats cognitives, interacció i/o habilitats socials
- ☐ Alumnat amb necessitat de recursos específics o personal especialitzat (logopeda, fisioteràpia)
- ☐ Alumnes que segueixen una modificació significativa del currículum (en quant a adaptacions metodològiques, materials pedagògics, modificació d'àrees,...)
- ☐ Altres (especificar):

11.Els objectius bàsics que us heu plantejat al moment d'iniciar les experiències:

	1	2	3	4
Desenvolupament de les habilitats socials i/o comunicatives				
Desenvolupament de les capacitats bàsiques				
Acollida i comprensió de la diversitat per a tot l'alumnat				
Millora en aprenentatges instrumentals (llenguatge, matemàtica)				
Millora en l'autonomia personal i/o social				
Aportació de recursos personals i/o materials al centre				

1 Molt poc/gairebé mai 2 Poc/ Alguna vegada 3 Bastant/Sovint 4 Molt/Sempre

- ☐ Altres (especificar)

12.Els aspectes previs més rellevants a l'hora d'iniciar una proposta d'aquest tipus són

	1	2	3	4
El coneixement entre centres (ordinari i educació especial)				
El coneixement del nivell de competències de l'alumne i les seves necessitats				
El coneixement del grau i tipus de suport que necessita l'alumne/a				
La predisposició i expectatives de la família				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar):

13.El desenvolupament d'aquests projectes comporta:

	1	2	3	4
Modificació, flexibilització de l'organització de centre (flexibilització d'horaris, agrupaments, disponibilitat dels professionals)				
Coordinació entre centres i professionals del CEIP/IES i CEE (tutors, especialistes, Serveis Educatius,...)				
Creació d'un Equip Pedagògic de Seguiment de l'alumne/a				
Assessorament en qüestions d'EE, adequacions curriculars i metodològiques				
Treball conjunt amb les famílies				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

14.Valoreu la col·laboració i participació de les famílies

	1	2	3	4
Grau de satisfacció per l'acompliment de les expectatives de millora del fill/a				
Grau de satisfacció per l'acompliment dels objectius consensuats				
Grau de col·laboració de la família en tot el procés				

1 Molt poc/gairebé mai **2** Poc/ Alguna vegada **3** Bastant/Sovint **4** Molt/Sempre

☐ Altres (especificar)

15. Altres consideracions que vulgueu

ANNEX 7.4 Relació alumnes avaluats

Id	Inici	Centre Matrícula	Nivell Inici	Compartida amb	Nivell EC	Suports	Final	Nivell Final	Centre actual	Modalitat
1	95/96	CEE Marcel·lí Antich	Infantil	CEIP Baldomer Solà	P5		1999	P	CEE Marcel·lí Antich	A
2	95/96	CEE Marcel·lí Antich	Infantil	CEIP Baldomer Solà	P5		1999	P	CEE Marcel·lí Antich	A
3	96/97	CEIP Planas i Casals	P5	CEE Can Barriga	Infantil	CSMIJ	1999	P5	CEE Can Barriga	B
4	96/97	CEIP Jungfrau	2n	CEE Llevant	P	CHM	2000	5è	CEE Llevant	B
5	97/98	CEE Marcel·lí Antich	P	CEIP Josep Boada	P5		1999	P	CEE Marcel·lí Antich	A
6	97/98	CC Minguella	P5	CEE Llevant		Logopeda			CC Minguella	C
7	97/98	CEE Can Barriga	P	CEIP Planas i Casals	3r P		1999	3r	Trasllat CEIP BCN	B
8	98/99	CEIP Sant Jordi	1r	CEE Can Barriga	P1		1999	1r	CEE Can Barriga	B
9	99/00	CEE Can Barriga	P	CEIP Planas i Casals	3r P	Creu Roja	2000	4rt	CEIP Planas i Casals	B
10	99/00	CC Nen J. de Praga	2n	CEE Llevant		Psico. P.			CC Nen J. de Praga	B
11	99/00	CEIP Josep Boada	P5	CEE Marcel·lí Antich	Infantil	Vetlladora	2002	2n	CEE Marcel·lí Antich	A
12	99/00	CEE Marcel·lí Antich	Infantil	CEIP Josep Boada	P5		2002	P	CEE Marcel·lí Antich	A
13	99/00	CEE Llevant	Infantil	CEIP Jungfrau	P5				CEE Llevant	A
14	99/00	CEE Llevant	Infantil	CEIP Jungfrau	P5				CEE Llevant	A
15	99/00	CEE Llevant	Infantil	CEIP Ventós Mir	P5		2001		Trasllat CEE BCN	B
16	99/00	CEIP Lola Anglada	1r	CEE Llevant	Infantil	Logopeda	2002	2n	CEE Llevant	B
17	00/01	CEIP Planas i Casals	3r	CEE Can Barriga	P1				CEE Can Barriga	B
18	01/02	IES Pompeu Fabra	1rESO	CEE Llevant	ESXP		2003	6è	IES Pompeu Fabra	B
19	01/02	IES Badalona VII	2nESO	CEE Llevant	ESXP				IES Badalona VII	A
20	01/02	CEE Marcel·lí Antich	Infantil	CEIP Josep Boada	P5				CEE Marcel·lí Antich	B
21	01/02	CEIP Planas i Casals	1r	CEE Can Barriga	Infantil	Vetlladora			CEIP Planas i Casals	B
22	01/02	CC Maristes	1r	CEE Can Barriga	Infantil	Vetlladora			CC Maristes	B
23	01/02	CC Escalada	1r	CEE Can Barriga	Infantil	Vetlladora	2003	2n	CEE Can Barriga	B
24	01/02	CEIP Planas i Casals	2n	CEE Can Barriga	Infantil				CEIP Planas i Casals	B

L'alumne 6 segueix la modalitat C des del curs 2001/2002; 2 alumnes s'han incorporat al règim ordinari; 7 alumnes s'han incorporat al CEE; 14 alumnes han continuat matriculats al mateix centre (ordinari/especial); 1 alumna ha continuat al mateix tipus de centre en una altra localitat.

ANNEX 7.5 Relació centres que han col·laborat

CENTRES QUE HAN PARTICIPAT EN L'AVUACIÓ DE LES ESCOLARITATS COMPARTIDES A BADALONA Q1

<u>Centres Públics</u>	<u>Centres Concertats</u>	<u>Centres d'Educació Especial</u>
CEIP Baldomer Solà	Centre Maristes Champagnat	CEE Can Barriga
CEIP Josep Boada	Escola Escalada	CEE Llevant
CEIP Jungfrau	Escoles Minguella	CEE Marcel·lí Antich
CEIP Lola Anglada	Escola Nen Jesús de Praga	
CEIP Planas i Casals		
CEIP Sant Jordi		
CEIP Ventós Mir		
IES Badalona VII		

EAP B-05, BADALONA

CENTRES QUE HAN PARTICIPAT EN L'AVUACIÓ DELS POJECTES DE COL·LABORACIÓ ESCOLA ORDINÀRIA/ESCOLA ESPECIAL

Centres Ordinaris

2 CC NEN JESÚS DE PRAGA	Badalona
3 CAEP JOSEP BOADA	Badalona
4 CEIP PLANAS I CASALS	Badalona
5 CEIP FERRERIES	Tortosa
7 CEIP DANIEL MANGRANÉ	Jesús -Tortosa
8 CEIP PERE VIVER,	Terrassa
12 CEIP MARCEL·LÍ DOMINGO	Roquetes
13 CEIP JUNGFRU	Badalona
16 CEIP MARGALLÓ,	Vilanova i la Geltrú
29 CEIP ALEXANDRE GALÍ	Badalona
30 CEIP DR. JOAQUIM SALARICH	Vic
31 CEIP VENTOS MIR	Badalona
34 CEIP LOLA ANGLADA	Badalona
35 CC ESCOLES MINGUELLA	Badalona
38 CEIP GITANJALI	Badalona

Centres d'Educació Especial

1 EL NIU,	Barcelona
6 BARCANOVA,	Barcelona
9 CAN BARRIGA,	Badalona
10 REL,	Barcelona
11 LES AIGÜES,	Mataró
14 SANTS INNOCENTS,	Barcelona
15 GUIMBARDA,	Barcelona
17 M. DÉU DEL MONT	Vilafant
18 EQUIP XARXA, IMSP	Badalona
19 MORAGAS,	Barcelona
20 JOSEP SOL	Sta. Coloma
21 VIL·LA JOANA,	Barcelona
28 LLEVANT,	Badalona
33 BELLAIRE	Bellaterra

EAP

22 ALT EMPORDÀ	G-01	Figueres
23 SANT MARTÍ	B-21	Barcelona
24 NOU BARRIS	B-01	Barcelona
25 BADALONA	B-05	Badalona
26 SANT ANDREU	B-02	Barcelona
27 BADALONA	B-43	Badalona
32 URGELL	LI-06	Lleida
36 ALT CAMP	T-01	Valls
37 ALT MARESME	B-24	Pineda

